

ΓΑΛΑΤΕΙΑ ΓΡΗΓΟΡΙΑΔΟΥ - ΣΟΥΡΕΛΗ

ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΟ Δ' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

Μίμα Γ. Δεγαύη.

ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΟ Δ' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

Με απόφαση τῆς ἑλληνικῆς κυβερνήσεως τὰ διδακτικά βιβλία τοῦ δημοτικοῦ, τοῦ γυμνασίου καί τοῦ λυκείου τυπώνονται ἀπό τόν Ὀργανισμό Ἐκδόσεως Διδακτικῶν Βιβλίων καί μοιράζονται ΔΩΡΕΑΝ.

18015

Ψηφιοποιήθηκε ἀπό το Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

Εικονογράφηση και επιμέλεια:

ΝΟΤΑ ΣΙΟΤΡΟΠΟΥ - ΓΕΩΡΓΙΟΥ

ΓΑΛΑΤΕΙΑ ΓΡΗΓΟΡΙΑΔΟΥ - ΣΟΥΡΕΛΗ

ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΟ Δ' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

Γιά νά γίνει αυτό τό βιβλίο συνεργάστηκαν:

Η ΡΕΝΑ ΚΑΡΘΑΙΟΥ

καί ό

ΓΙΩΡΓΟΣ ΣΟΥΡΕΛΗΣ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ - ΑΘΗΝΑ 1981

Ἡ ἄσπετος πύργους καταβεί,
καὶ κάστρα ρίχνει κάτου.

1. ΕΝΑ ΑΚΟΜΗ ΣΚΑΛΙ

Μο Τό σχολείο είναι διώροφο.

Ἡ πρώτη, ἡ δεύτερη κι ἡ τρίτη τάξη εἶναι κάτω στοῖς ἰσόγειο, δίπλα στήν αὐλή.

Στό πάνω πάτωμα εἶναι οἱ μεγάλες τάξεις. Φτάνεις σ' αὐτές ἀπό μιά μαρμαρένια σκάλα. Τή σκάλα αὐτή τήν ἀνεβαίνουν μόνο τά μεγάλα παιδιά. Ἐκεῖ κοντά στέκεται ὁ ἐπιστάτης, πού λέει χαμογελώντας.

— Ὑπομονή νά κάνουν οἱ μικροί. Σάν μεγαλώσουν, θ' ἀνέβουν κι αὐτοί στοῖς ἐπάνω πάτωμα. Σκαλί σκαλί!

Ἄπό τότε πού πρωτοπῆγα στοῖς σχολεῖο κρυφοκοιτάζω τή σκάλα μέ λαχτάρα. Μιά φορά μάλιστα τήν ἀνέβηκα στά κρυφά. Σήμερα ὅμως μπορῶ νά τήν ἀνέβω φανερά. Πατῶ ἕνα ἕνα σκαλοπάτι σιγά σιγά, καμαρωτά.

Ἐπίστατης μέ σταματάει

— Γιά πού; μέ ρωτάει καί μετράει τό μπόι μου.

Αἰο — Γιά τήν τετάρτη, τοῦ ἀπαντῶ καί χτυπάει ἡ καρδιά μου. Γιά τήν τετάρτη τοῦ δημοτικοῦ, λέω ξανά, γιά νά τό ἀκούσει. Πιό καλά. Μά ξέρω πώς τό εἶπα δυνατά, πιό πολύ γιά νά τό ἀκούσω ἐγώ ὁ ἴδιος.

Ἐπίστατης χαμογελάει.

Σκαλί σκαλί! μοῦ γνέφει καί φεύγει.

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Τί σημασία είχε ή σκάλα για τὰ παιδιά;
2. Γιατί είχε λαχτάρα ὁ μαθητὴς ν' ἀνεβεῖ τὴ σκάλα τῆς τετάρτης;
3. Μπορεῖς νὰ περιγράψεις τί αἰσθάνεται ὁ μαθητὴς πού ἀνεβαίνει μιά τάξη παραπάνω;

2. Η ΠΡΩΤΗ ΜΕΡΑ

Μ^Α Ὁ Ἀλέξης βλέπει ἀπὸ τὸ κεφαλόσκαλο τὰ «μικρά» τῆς πρώτης, δευτέρας καὶ τρίτης δημοτικοῦ, πού μπαίνουν στὶς τάξεις τους. Βλέπει καὶ τὴ μαρμάρινη σκάλα.

– Σκέψου πὼς ἀνεβήκαμε αὐτὴ τὴ σκάλα! λέει γεμάτος συγκίνηση καὶ περηφάνια.

– Τὰ καταφέραμε! τὸ ἴδιο συγκινημένος εἶναι κι ὁ Φώτης. Κοιτάζει κι αὐτὸς κάτω στὴν αὐλή.

Ξαφνικά βλέπει δύο μικρά νὰ τσακώνονται.

– Κοίταξέ τα, σάν κοκόρια μαλώνουν αὐτὰ τὰ δύο, λέει στὸν Ἀλέξη.

– Ἔ! μικρά, τί καυγαδίζετε; τοὺς φωνάζει.

Μέσα ὅμως στὴν τόση φασαρία ἢ φωνὴ του δέν ἀκούγεται.

Τὸ κουδούνι ἔχει χτυπήσει κι ὅλοι βιάζονται νὰ μποῦν στὴν τάξη τους. Τὰ δύο μικρά ὅμως ἐξακολουθοῦν καὶ στὴ γραμμὴ πού εἶναι νὰ μαλώνουν. Τὰ ἄλλα παιδιά κοιτοῦν καὶ δέν ἀνακατεύονται. Ὁ Ἀλέξης νιώθει πὼς, σάν μέγανος πού εἶναι, πρέπει νὰ ἐπέμβει. Σάν ἀστραπὴ κατεβαίνει τίς σκάλες. Σπρώχνει καὶ σπρώχνεται. Μερικὲς δρασκελιές ἀκόμα καὶ φτάνει στὰ παιδιά πού τσακώνονται.

– Τί συμβαίνει παιδιά; τά ρωτάει κι ή φωνή του θαρρεϊς πώς έχει χοντρύνει.

Αυτά σταματούν τόν τσακωμό καί τόν κοιτάζουν μέ σεβασμό.

–“Ηθελα νά μπῶ ἐγώ πρῶτος στήν τάξη, γιά νά καθίσω στό πρῶτο θρανίο, ἐξηγεῖ δειλά ό ένας.

– Τό ἴδιο ὅμως ἤθελες κι ἐσύ, ἔτσι; μόλις κρατιέται νά μή γελάσει ό 'Αλέξης.

– Ναί, τό ἴδιο, λέει δειλά ό ἄλλος. Ποῦ τό ξέρεις;

–“Ε! κι ἐγώ ἤμουν κάποτε μικρός, ἀπαντάει σοβαρά ό 'Αλέξης.

○Αντε τώρα, τρέξετε στήν τάξη σας. Δέν κάνει νά μαλώνετε γιά μιá θέση, τούς συμβουλεύει καί τούς ἀφήνει. Βιαστικά δυό δυό ἀνεβαίνει τά σκαλιά ό 'Αλέξης. Φτάνει στήν τάξη του. ○Ο δάσκαλος δέν ἔχει ἔρθει ἀκόμα. ○

Κοιτάζει δεξιά, ἀριστερά: προχωρεῖ γιά τή θέση του.. “Όλοι ξέρουν ἀπό τήν πρώτη δημοτικῆς πώς ό 'Αλέξης θέλει νά κάθεταί στό δεύτερο θρανίο, κοντά στό παράθυρο. Τώρα ὅμως ἐκεῖ κάθεταί ό Κώστας.

– Σήκω, τοῦ λέει, ἐδῶ εἶναι ή θέση μου.

– Γιατί; τήν ἔφερες ἀπό τό σπίτι σου; ρωτάει ό Κώστας κι εἶναι ἔτοιμος γιά καβγά.

– Μά πάντα σ' αὐτή τή θέση κάθομαι, προσπαθεῖ νά τοῦ ἐξηγήσει ό 'Αλέξης.

–“Όχι πάντα, γιατί ἀπό σήμερα θά κάθομαι ἐγώ! ἀπαντάει μέ πείσμα ό Κώστας.

‘Ο Κώστας εἶναι ἀδυνατούλης καί κοντός. Νά, μιá μπουκιά πράμα. Θά τόν βουτήξει ἀπό τό πουκάμισο ό 'Αλέξης καί τότε... “Απλωσε κιόλας τά χέρια του.

«Δέν κάνει νά μαλώνετε γιά μιá θέση». Ποιός τό εἶπε αὐτό; Μά αὐτός ό ἴδιος, τώρα δά κάτω στήν αὐλή. Κατεβάζει τά χέρια. Βλέπει τόν Κώστα, πού ἔχει ζα-

ρώσει από τό φόβο του. Γελάει πλατιά, καλόκαρδα ό
'Αλέξης.

- Δίκιο έχεις, φίλε. 'Από τό σπίτι μου τήν έφερα τή
θέση; "Έτσι ειπτε καί προχώρησε νά καθίσει σέ άλλο θρα-
νίο.

'Εκείνη τή στιγμή μπήκε ό δάσκαλος στήν τάξη. 'Η
πρώτη ώρα τής πρώτης μέρας τής σχολικής χρονιάς άρ-
χιζε. M

Συνθεσες χέξεις

1 παρομοίωση

1 μεταφορά

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Μέ ποιές φράσεις ή συγγραφέας δείχνει ότι ο Άλέξης νιώθει τώρα πιά μεγάλος;
2. Μπορείτε να διηγηθείτε με λίγα λόγια τή σκηνή του τσακωμού τῶν μικρῶν;
3. Συζητήστε αυτό πού ἔκαμε ὁ Άλέξης, γιά νά προστατέψει τά μικρά παιδιά.
4. Τί παρόμοιο συνέβη στὸν Άλέξη καί μέ ποιό τρόπο τό ἀντιμετώπισε;

3. ΠΩΣ ΠΕΡΑΣΑ ΤΟ ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ

Μὲ ὁ δάσκαλος ἔρχεται γιά πρώτη φορά στό σχολεῖο μας. Μπαίνει στήν τάξη, καλημερίζει τά παιδιά. Λέει «καλή χρονιά» κι ἀμέσως τό ὄνομά του.

Θέλει νά μᾶς γνωρίσει. Τά παιδιά ἕνα ἕνα σηκώνονται καί λένε κι αὐτά τ' ὄνομά τους.

Άλέξης Παπαθανασίου!

Εὐαγγελία Πολυκράτη!

Άπό ἕνα ὄνομα, ὅμως, πῶς νά γνωρίσει ὁ δάσκαλος τά παιδιά; Γι' αὐτό...

– Παιδιά θά ἔθελα νά μοῦ λέγατε πῶς...

– Πῶς περάσαμε τό καλοκαίρι! πετιέται ὁ Γιώργης.

– Μπράβο, λεβέντη, τό βρῆκες!

– Κάθε χρόνο τό ἴδιο μᾶς ρωτᾶνε, ἀπαντάει θαρρετά ὁ Γιώργης.

Άς μή χαλάσουμε, λοιπόν, τή συνήθεια, χαμογελάει ὁ δάσκαλος. Λοιπόν;

Τά παιδιά σκύβουν τό κεφάλι, μισοκλείουν τά μάτια. Πρέπει νά ἀναστήσουν τό καλοκαίρι μέ λόγια. "Άχ! εἶναι ἀδύνατο νά τά καταφέρουν!"

Καλοκαίρι στή θάλασσα

«Ἐγώ τό καλοκαίρι τό πέρασα κοντά στή θάλασσα! Ἐπαίζα μέ τά κύματα πάλευα μαζί τους. Ἐπεφτα καί

γινόμουν καράβι. Μέ τά χέρια ἔσκιζα τά νερά. Ἄλλοτε πάλι ἔπεφτα ἀνάσκελα. Κλοτσοῦσα δυνατά μέ τά πόδια. Σήκωνα κύματα, ἔκανα ἀφρούς. Καί τότε θύμωνε ἡ θάλασσα, ψευτοθύμωνε δηλαδή, καί μοῦ γέμιζε τό στόμα ἀρμύρα. Τί παιχνίδια ἦταν αὐτά! Ἀφροπαίχινα τά λέγαμε.

Εἶχαμε ὅμως καί τά παιχνίδια τοῦ βυθοῦ. Ἔκανα βουτιές κι ἔβλεπα τό βυθό μέ τό κιάλι. Ὅπου ὁ βυθός ἦταν ἀμμουδερός, ἦταν ὅλο ρυτίδες. Οὔτε τό πρόσωπο τῆς γιαγιᾶς μου δέν ἔχει τόσες ρυτίδες. Ἔ, λοιπόν ὁ βυθός εἶναι γεμάτος ζωή! Καί τί δέν κρύβει! Νά, ἐδῶ, ἓνας ἀστερίας. Πάω νά τόν πιάσω, μά πέφτω σέ μία παρέα μικρῶν ψαριῶν. Νηπιαγωγεῖο εἶναι πού βγῆκε βόλτα, σκέφτομαι καί γελῶ. Ἐνα χταπόδι πιό κεῖ κολυμπάει βιαστικά καί χάνεται κάτω ἀπό ἓνα βράχο.

Θέλω ὅμως νά πάρω ἀνάσα. Ξεχνῶ τό χταπόδι, βγαίνω στόν ἀφρό. Ὁ ἥλιος καίει, μά ἐγώ εἶμαι τόσο δροσερός στήν ἀγκαλιά τῆς θάλασσας! Κύρ ἥλιε, νομίζεις, ὅπως μέ βλέπεις ἀπό ψηλά, πώς εἶμαι κι ἐγώ ψάρι; Ἔ, λοιπόν ἐσύ μ' ἔχεις κάνει μελανούρι. Ἔτσι τουλάχιστον μέ φωνάζει ἡ γιαγιά. Εἶμαι μελανούρι, ἀλλά εἶμαι καί δελφίνι. Ἔτσι μέ λέει ὁ πατέρας μου.

Θάλασσα θά πεῖ καί πεταλίδες. Τίς μαζεύαμε στά βράχια. Ἐγώ δέν τίς τρώω, ἀλλά ντρεπόμουν νά τό πῶ στά ἄλλα παιδιά. Κι ἔτσι τίς μάζευα καί τίς ἔδινα κρυφά στήν ἀδερφή μου.

Θάλασσα θά πεῖ καί βαρκάδα. Μᾶς πῆγε τρεῖς φορές βαρκάδα ὁ καπετάν Μανώλης, βόλτα γιालό γιालό. Τοῦ χρόνου, εἶπε πώς θά μᾶς πάρει μαζί του καί στό πυροφάνι*.

*πυροφάνι: ψάρεμα μέ λάμπα τῆ νύχτα.

1
1
1
4
μεταφορά
παρομοίωση
προσωποποίηση
συνθέσεις λέξεων
Διδασκαλία

○ Δέν μπορῶ νά ξεχάσω τούτη τήν εικόνα μέσα στό δειλινό: τήν τράτα μέ τά τρατόπουλα νά ξεκινούν γιά τούς ψαρότοπους. Τήν ἔχω ζωγραφίσει κιόλας. ○

Η Θάλασσα θά πεῖ καί τραγούδι. Ἡ μάνα κι ὁ πατέρας δέν τραγουδοῦν τό χειμῶνα. Εἶναι τόσο κουρασμένοι! Κοντά στή θάλασσα ὅμως ξεχνοῦν τήν κούραση καί τραγουδοῦν! Πρώτη φορά σκέφτηκα τί ὁμορφὴ φωνή ἔχει ἡ μητέρα μου, μιὰ βραδιά πλάι στή θάλασσα. Θυμᾶμαι ὁ οὐρανός ἦταν ξάστερος, τό φεγγάρι μᾶς φώτιζε κι ἐμεῖς ψήναμε πατάτες στή φωτιά ἐκεῖ στήν ἄμμο. Χαμηλόφωνα ἄρχισε ἡ μητέρα μου νά τραγουδάει. Νόμισα πῶς τό φεγγάρι στάθηκε νά τήν ἀκούσει. Πόσο ὁμορφα ἦταν! Τότε κατάλαβα καί πόσο τήν ἀγαπάει ὁ πατέρας.

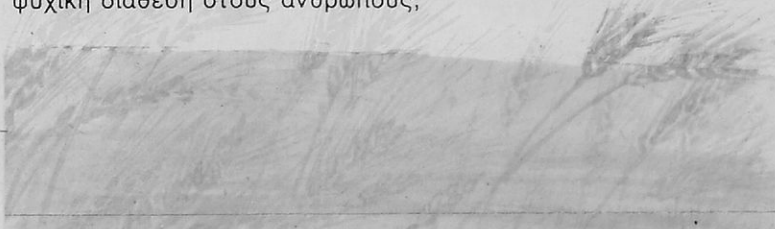
– Σάν κοπελίτσα εἶσαι ἀπόψε, τῆς εἶπε καί τῆς ἔπιασε τό χέρι. Νά 'ξερε ἡ μητέρα πόσο θέλουμε ν' ἀγαπιοῦνται! Ἄφησε πού εἶχε τόσο δίκιο ὁ πατέρας! Σάν κοπελίτσα πραγματικά τήν κάνει ἡ θάλασσα τῆ μητέρα! Ἡ θάλασσα κι ἡ ξεκούραση!».

Αὐτά ἤθελε νά πεῖ ὁ Φῶτης. Ἄλλὰ δέν μπορεῖ νά τά πεῖ τόσο ὁμορφα, ὅσο τά σκέφτεται!

*Με
ζωτικός του συγγραφέα
Κεντρική ἰδέα*

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Μπορεῖς μέ φράσεις τοῦ κειμένου νά δικαιολογήσεις τῆ γνώμη πῶς θάλασσα θά πεῖ πολλά διαφορετικά πράγματα; Ποιά πράγματα;
2. Τί βλέπει κανένας παρατηρώντας μέ τό κιάλι τό βυθό;
3. Ποῦ φαίνεται στό κείμενο πῶς ἡ θάλασσα δημιουργεῖ εὐχάριστη ψυχική διάθεση στούς ἀνθρώπους;

4. Η ΘΑΛΑΣΣΑ

Θάλασσα γαληνεμένη,
θάλασσα φουρτουνιασμένη,
θάλασσά μου, έσύ, πλατιά,
μέ βοριά και μέ νοτιά.

Σύντροφοί σου οί άσπροι γλάροι,
βράχοι αιώνιοι και φάροι.
Κάπου κάπου μιά παλιά,
όνειρόμορφη σπηλιά.

Μιά γαλάζια, μι' άσημένια
και μουντή και σμαραγδένια.
Κι ό ήλιος νά λαμποκομπά
σέ νησάκια χαρωπά.

Και θυμάσαι μέ καμάρι
Σαλαμίνες και Κανάρη.
Κι εγώ πώς νά μή σκεφτώ
'Αι-Νικόλα και Χριστό.

Κάβοι έδω, πιό κεϊ καβάκια:
κι άμμουδιές και βοτσαλάκια.
Πέλαγα μ' άπλοχωριά,
μιά ζωή, μιά λευτεριά.

Μέ δροσάτο μαϊστράλι
σαν έσένα δεν είν' άλλη
γαλανή και μαγική,
θάλασσά μου έλληνική!

Κενταυριώ ισοία
Μόνημα

Νίκος Τυπάλδος

5. ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΩΝ ΒΟΥΝΩΝ

Μ Βουνά, παιδιά γιγάντινα τῆς γῆς,
βουνά ἀνυπόταχτα, βουνά αἰώνια,
πού ἔχετε τῆ λαμπράδα τῆς αὐγῆς
γιά χαμογέλιο, γιά στολή τὰ χιόνια,

πού χύνετε θυμό σας φλογερό
τὴν ἀστραπή, τό μαῦρο νέφος θλίψη,
καί μίλημά σας τό γοργό νερό,
πού μέ βοή κατρακυλᾶ ἀπ' τὰ ὕψη,

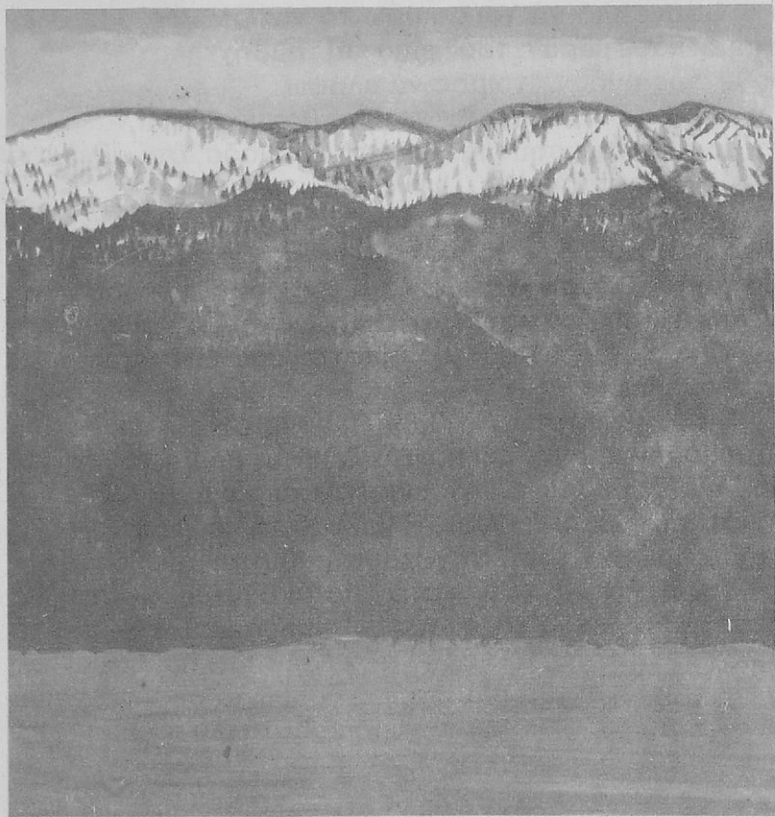
Α βουνά τῆς γῆς αὐτῆς ἑλληνικά,
διάφανα, καθαρὰ, πελεκημένα
(ἀπό τεχνίτη χέρια μυστικά,
σά μετρημένα ἀγάλματα ἓνα ἓνα,

Ο πού κρύβετε τὰ μάρμαρα λευκά
καί μοσχομυρισμένα τὰ λουλούδια,
καί πιό γερά ἀπ' τίς πέτρες, πιό γλυκά
κι ἀπ' τοὺς ἀνθούς, τὰ κλέφτικα τραγούδια.

«Τὰ τραγούδια τῆς ψυχῆς μου»

Κωστής Παλαμάς

6. Καλοκαίρι στο βουνό

Ο Γιάννης ήθελε να πει: «Έγώ τό καλοκαίρι πήγα κατασκήνωση. Στην αρχή δέν ήθελα να πάω. Ο πατέρας όμως είχε βάλει μπρός τήν οικοδομή. Η μητέρα θά δούλευε τήν άδειά της, γιατί χρειαζόμαστε τά λεφτά για τήν οικοδομή.

“Εφυγα γιά νά τούς κάμω τό χατίρι. «Θά σās σκέφτομαι κάθε μέρα», τούς είπα καί τραβήχτηκα, γιά νά μή δοῦν πώς ἤμουν ἔτοιμος νά κλάψω.

“Ε! λοιπόν, κατασκήνωση στό βουνό θά πεί νά θυμάσαι τούς γονεῖς σου μιά φορά τή βδομάδα, ὅταν δηλαδή ἔχει ἐπισκεπτήριο...»

«Βουνό θά πεί μυρωδιές» ἤθελε νά πεί ἡ Βαγγελιώ. «Μή θαρρεῖς πώς εἶναι εὐκόλο νά ξεχωρίσεις τίς μυρωδιές. Κόβεις ἓνα κλωναράκι καί τό μυρίζεις. Μετά ἄλλο, ἄλλο. Κι αὐτό τό κάνεις μέρες. “Ὡσπου κάποια στιγμή μυρίζεις τόν ἀέρα καί λές: “Ἐδῶ τριγύρω εἶναι κρυμμένη φασκομηλιά...»

«Βουνό θά πεί ἀνάβαση». Ἄναστέναξε κι ἔνιωσε εὐτυχισμένος ὁ Ἄλεξης. «Νά ξεκινᾷς πρὶν χαράξει καί νά βλέπεις ἀκόμα τ’ ἀστέρια στόν οὐρανό. Καί νά στοιχηματίζεις μέ τόν ἥλιο! “Ἦλιε μου, ἦλιε μου, ἐγώ θά φτάσω πρῶτος ἢ ἐσύ στήν κορφή; Κι ὅταν ἀνέβεις στήν κορφή, θά ξαποστάσεις κάτω ἀπό τά δέντρα. Κι ὅπως θά εἶσαι ξαπλωμένος κατάχαμα, θ’ ἀκούσεις μέσα ἀπό τά σπλάχνα τῆς γῆς τό νερό νά κυλάει. Καί θά ψάξεις νά βρεῖς τήν πηγῆ, θά πλύνεις τό πρόσωπό σου, τά χέρια σου καί θά πιεῖς, θά πιεῖς νερό κρύσταλλο κι ἀκόμα θά διψᾷς.

*“Αχ! Αὐγουστε, καλέ μας μήνα,
νά ’σουν δυό φορές τό χρόνο!..”*

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Γιατί ὁ Γιάννης πήγε κατασκήνωση; Ἦμεινε εὐχαριστημένος; Ποῦ φαίνεται αὐτό στό κείμενο;
2. Πώς βλέπει ἡ Βαγγελιώ τό βουνό; Πώς ὁ Ἄλεξης; Μπορεῖς νά δικαιολογήσεις τή διαφορά;
3. Γιατί ἡ λαϊκή παροιμία εὐχεται νά εἶναι ὁ Αὐγουστος δυό φορές τό χρόνο;

7. ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ

Αύγουστέ μου, είσαι όλο γλύκα
κι όλο ξενοιασιά.
Κουδουνίστρες τά σταφύλια
παίζεις στά παιδιά.

Μές στά άμπέλια τριγουρίζεις,
φύλλα φορεσιά.
Μαύρες ρόγες έχεις μάτια
καί τσαμπιά μαλλιά.

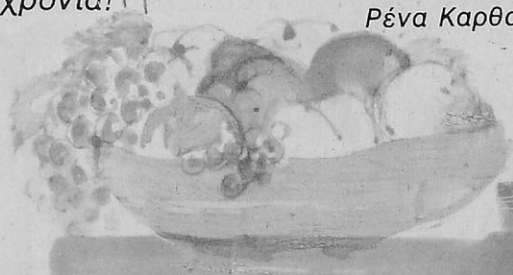
Κάτω άπ' τήν πλατιά σου όμπρέλα,
τήν κληματαριά,
ψευτοκελαηδοΰν πουλάκια,
όλη ή φαμελιά.

Α Ώσπου ρόγα πού ώριμάζει,
– γλύκα ροζακί –
τό αύγουσιάτικο φεγγάρι
τή νυχτιά θά βγει.

Κι ύστερα... είναι όλα άγάπη
κι όλα ζεστασιά.
Αύγουστε, διπλά νά 'ρχόσουν
μέσα στή χρονιά! Α

Κενερική ^{Λόλα}
γιατί τό "έγραψε ο
ποιητής.
1 πρωτοποίηση

Ρένα Καρθαίου

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Στις δύο πρώτες στροφές ή ποιήτρια μās δίνει μιά εικόνα του Αύγουστου. Μπορείς νά βρείς τά χαρακτηριστικά γνωρίσματα αὐτῆς τῆς εἰκόνας; Ποιές ἄλλες εἰκόνες ἔχει τό ποίημα;
2. Μέ τί παρομοιάζει τά σταφύλια; Γιατί λέει, «ψευτοκελαηδοῦν πουλάκια»;
3. Μέ τί παρομοιάζει τό φεγγάρι; Γιατί;
4. Μπορείς στηριγμένος στό ποίημα νά δικαιολογήσεις τήν εὐχή τῆς τελευταίας στροφῆς: «Αὐγουστε, διπλά νά ῥχόσουν μέσα στή χρονιά»;

8. Ο ΔΑΣΚΑΛΟΣ ΗΤΑΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΥΠΡΟ

Μ – Κι ἐσεῖς κύριε, ποῦ πήγατε τό καλοκαίρι; ρώτησε ὁ Φώτης.

Ὁ δάσκαλος σκέφτεται πῶς νά μιλήσει γιά τό δικό του καλοκαίρι· πῶς νά πικράνει τά παιδιά;

Ὁ δάσκαλος εἶναι ἀπό τήν Κύπρο. Μόλις ἔκλεισαν τά σχολεῖα, ἔφυγε γιά τό νησί του. Δέν πήγε ὅμως στό σπίτι του, γιατί δέν ἔχει πιά σπίτι, εἶναι πρόσφυγας. Τό χωριό του τό ἔχουν πάρει οἱ Τοῦρκοι. Οἱ γονιοί του καί τ' ἀδέρφια του μένουν σέ καταυλισμό.

Παιδιά, ξέρετε τί εἶναι ὁ καταυλισμός; Φανταστεῖτε κάτι παράγκες σάν κουτιά, πού τό καλοκαίρι καίνε καί τό χειμῶνα εἶναι ἀδύνατο νά ζεσταθοῦν. Κι ἐκεῖ μέσα, σ' ἓνα δωμάτιο, φανταστεῖτε στοιβαγμένη ὀλόκληρη οἰκογένεια μέ τά μικροπράγματα πού κατάφερε νά κουβαλήσει μαζί της. Προσφυγιά, ξεσπίτωμα, δάκρυ, πόνος...

Ἄπέναντι ἀπό τόν καταυλισμό εἶναι ὁ Πενταδάχτυλος, τό μεγάλο βουνό, γεμάτο χαρουπιές κι ἐλιές. Ὁ Πενταδάχτυλος τώρα εἶναι τουρκοπατημένος. Κι ὅλο καημό λέει ὁ λαός.

*Πότε θά γίνει ξαστεριά,
νά δῶ τόν Πενταδάχτυλο
νά μοῦ χαμογελάει.*

Ξέρετε, ἀλήθεια, παιδιά, πῶς πῆρε τ' ὄνομά του ὁ Πενταδάχτυλος;

Ὁ Ὀ Διγενῆς Ἀκρίτας κάποτε κυνηγοῦσε, λέει, τοὺς Σαρακηνοὺς. Πηδοῦσε ἀπὸ ρεματιά σέ ρεματιά κι ἀπὸ βράχο σέ βράχο, ὥσπου ἔφτασε στὴν κορυφή τοῦ βουνοῦ. Κι ἐκεῖ σκόνταψε. Πῆγε νά πέσει ὁ Διγενῆς. Πρόλαβε ὅμως κι ἀκούμπησε τὴν πλατιά του παλάμη στό χῶμα. Καί νά, τὰ χνάρια τοῦ ἀνοιχτοῦ χεριοῦ του ἔμειναν ἐκεῖ στὴν κορυφή. Τὰ χνάρια ἀπὸ τὰ πέντε δάχτυλά του. Ἔτσι ἔγινε κι ὀνομάστηκε τὸ βουνό Πενταδάχτυλος.

Τώρα ὁ Πενταδάχτυλος εἶναι λυπημένος. Καμπουριάζει ἀπὸ τὸ ἀσήκωτο βάρος τῆς σκλαβιάς. Μόνη χαρὰ τοῦ μεγάλου βουνοῦ εἶναι ν' ἀγναντεύει ἀπὸ ψηλά τὴ θάλασσα, πού ἀπλώνεται γαλανή κι ἀπέραντη κάτω στά πόδια του. Θεέ μου! μιά θάλασσα, πού εἶναι κι αὐτὴ σκλαβωμένη.

Ὁ δάσκαλος εἶναι πολὺ συγκινημένος. Μὲ σιγανὴ φωνὴ συνεχίζει.

Ὅταν ἦμουν στὴν Κύπρο, ἀνέβαινα σ' ἓνα λοφάκι κι ἀπὸ κεῖ ἔβλεπα ἢ νόμιζα πῶς ἔβλεπα, τὸ χωριό μου, τὸ σπίτι μου. Ἔβλεπα, ἢ νόμιζα πῶς ἔβλεπα, τὴν κληματαριά, τὴν αὐλὴ, τὴν κουνιστὴ πολυθρόνα στό λιακωτό. Ἐκεῖ στό λοφάκι ἔμενα ἀκίνητος, ὥσπου ἔπεφτε τὸ δειλινό κι ἐρχόταν τὸ βράδυ. Τότε τὸ σκοτάδι τὰ σκέπαζε ὅλα, καί τὸ χωριό μου καί τὸν Πενταδάχτυλο. Μὲ τὴν καρδιά πιο μαύρη ἀπὸ τὸ σκοτάδι τραβοῦσα γιὰ τὸν καταυλισμό κουρασμένος, βαρὺς. Ἐνιωθα ἐκεῖνες τίς στιγμὲς γέρος σάν τὸν Πενταδάχτυλο καί τὰ μάτια μου ἔτρεχαν ἀσταμάτητα. Ὁ ἀγέρας πάλευε νά μοῦ στεγνώσει τὰ δάκρυα. Δέν τὰ κατάφερνε. Μόνο μιά μέρα αὐτός (ὁ ἀγέρας μοῦ ἔφερε ἓνα τραγοῦδι πού μὲ γέμισε ἐλπίδα.)

μεταφορά

Στρατοί οί γιοί καί τ' ἀγγόνια μου.
καί θά σ' ἐλευθερώσουν...

Ήταν μιά ἀξέχαστη βραδιά ἐκείνη. Σήκωσα τό βλέμμα στόν οὐρανό κι εἶδα – θυμάμαι – τ' ἀστέρια νά λάμπουν...^Μ

Κεντρικὴ ἰδέα
Χαρακτηρισμοὶ τοῦ
δασκάλου.
Συνοπὸς

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

- 1) Γιατί ὀνομάστηκε τό βουνό Πενταδάχτυλος;
2. Πῶς περιγράφεται ἡ δυστυχία τῶν προσφύγων τῆς Κύπρου;
- 3) Μέ τί παρομοιάζει τόν Πενταδάχτυλο ἡ συγγραφέας;
- 4) Ποιές ὁμοιότητες βρίσκεις στή λύπη τοῦ βουνοῦ καί στήν πίκρα τοῦ δασκάλου; Βρίσκεις δικαιολογημένη τὴν ὑπερβολή στή φράση: «Ἡ καρδιά του ἦταν πιό μαύρη ἀπὸ τό σκοτάδι»;
5. «Στρατοί οί γιοί καί τ' ἀγγόνια μου»: Ἐπὶ τὴν πρόταση λείπει τό ρῆμα. Ποιό εἶναι;

9. Η ΓΕΙΤΟΝΙΑ ΜΑΣ

^Μ Ἡ γειτονιά μας δέν εἶναι στό κέντρο τῆς πόλης. Δέν ἔχει ψηλά σπίτια, δέν ἔχει φαρδιούς δρόμους. Ἐχει σπιτάκια μονώροφα, διώροφα, κήπους μικροῦς, δέντρα, γιασεμιά, γλάστρες στά παράθυρα καί προπαντός ἔχει γήπεδο. Τώρα, πού ἀκόμα ὁ καιρός εἶναι καλός καί τά μαθήματα δέν εἶναι πολλά, μαζευόμαστε ἐκεῖ τ' ἀπομνημονεύουμε. Δέν παίζουμε μόνο μπάλα. Κουβεντιάζουμε, παίζουμε βόλους καί τρέχουμε. Τρέχουμε ὅμως μέ σύστημα· χρονομετροῦμε τό τρέξιμό μας. Στό τέλος τῆς χρονιάς ἡ γειτονιά μας θά πάρει μέρος σέ ἀγῶνες μέ παιδιά ἀπὸ ἄλλες γειτονίες. Αὐτό γίνεται κάθε χρόνο. Πάντα ἐρχόμαστε πέμπτοι. Καί νά σκεφτεῖς, πῶς ὅλες κι ὅλες οἱ γειτονιές εἶναι πέντε.

—Ἐρχόμαστε ὡς τώρα πέμπτοι, γιατί ἐμεῖς ἤμαστε μικροί καί δέ λαβαίναμε μέρος στοὺς ἀγῶνες, εἶπε ὁ Γιάννης μέ σιγουριά. Φέτος ὅμως πού θά τρέξουμε κι ἐμεῖς, τρέμε κόσμε!

Σύνθετες ἀξίες

“Ε, λοιπόν, τρέμε κόσμε, καί στό κουτσό καί στούς βόλους. Ήρθαν στό γήπεδο μερικά παιδιά από τήν ἐπάνω γειτονιά. Πάξαμε βόλους, τούς κερδίσαμε. Στό κουτσό τά κορίτσια ήρθαν πρῶτα. Μά ἐκεῖ πού ἦταν θρίαμβος, ἦταν στό πήδημα. Ὁ Πέτρος σημείωσε πανσυνοικιακό ρεκόρ! *παρομοίωση*

○ (Στό τέλος, σάν καλοί ἀθλητές καί σάν καλύτεροι γείτονες) δώσαμε τά χέρια. Χωρίσαμε μέ τήν υπόσχεση νά ξανανταμώσουμε καί νά δώσουμε κι ἄλλον ἀγώνα. ○

Φεύγοντας γιά τά σπίτια μας εἶδαμε τά τελευταῖα γιασεμιά στούς φράχτες. Σταθήκαμε, μυρίσαμε μ’ ἀπόλαυση. Τά κορίτσια ἔκοψαν μερικά. “Ὅσο ὅμως τά γιασεμιά ἦταν στό τέλος τους, τόσο τά χρυσάνθεμα ἦταν στίς δόξες τους.

—“Ἐφτασε τ’ Ἀι-Δημητριῦ καί κοίτα τά χρυσάνθεμα! θαύμασε ὁ Γιάννης. Καμαρώσαμε τή γειτονιά μας. Τά πρῶτα φῶτα εἶχαν ἀρχίσει ν’ ἀνάβουν δειλά, οἱ γειτόνισσες ἐκκλιναν τά παραθύρια, οἱ ἄντρες σταματοῦσαν στίς γειτονικές αὐλές, καλησπερίζονταν. Τό βράδυ ἔπεφτε ἀργά.

⌊ Κι ἡ γαζία ξετρελαμένη ἀπό εὐτυχία γέμιζε ὅλη τή γειτονιά μέ ἄρωμα. *Μ) προσωποποίηση*

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Πῶς περιγράφει τή γειτονιά τῶν παιδιῶν ἡ συγγραφέας;

2. Είναι ή γειτονιά γεμάτη κίνηση; Ποιές εικόνες τό δείχνουν αυτό;
3. Δοκίμασε νά περιγράψεις τή δική σου γειτονιά.

Κενερινή Ίδεα

Συνοπός

10. Ο ΤΡΥΓΟΣ

6110181

ΦΑΝΤΑΣΤΙΚΟ

ΟΜ Γιόμισ' ό ήλιος τά σταφύλια μέλι
καί προσκαλεϊ τούς τρυγητές τ' άμπέλι.

ΦΑΝΤΑΣΤΙΚΟ

"Ε, τρυγητάδες, έφτασεν ή ώρα,
νά πλημμυρίσει μέ μουσιές* ή χώρα!

ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟ

Μελισσολόι οί τρυγητές στ' άμπέλια
παντού φωνές χαρούμενες καί γέλια. Ο

ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟ

Α Γιομίζουν τά καλάθια μέ σταφύλια,
δουλειά στά χέρια καί πειράγματα στά χείλια.

ΦΑΝΤΑΣΤΙΚΟ

Σέ μία στιγμή, θαρρείς ξεπεταρούδι*,
πετιέται από τά φύλλα τό τραγούδι.

ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟ

"Ωρα πολέμου, τό χωριό τρυγάει
κι από φωνές ή πλάση άχολογάει*...ΜΑ

Κενερινή Ίδεα

Γιώργος Σουρέλης

- * μουστιά: ό μούστος μιās σοδειάς.
- * ξεπεταρούδι: μικρό πουλί, τό πουλάκι πού μόλις άρχισε νά πετάει.
- * άχολογάει: άντηχεί, άντιλαλεί.

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

- ① Δίνονται παρακάτω άνακατεμένοι έξι τίτλοι, όσες καί οί στροφές του ποιήματος:
 - Τό τραγούδι συνοδεύει
 - Τρύγος, ώρα πολέμου
 - Ό τρύγος άρχίζει
 - Πρόσκληση γιά τρύγο
 - Οί τρυγητές στ' άμπέλι
 - Όρίσασμα τών σταφυλιών
 - Ποιά είναι ή κανονική τους σειρά σύμφωνα μέ τό ποίημα;
2. Τί θέλει νά πεί ό ποιητής μέ τή φράση «ώρα πολέμου»;
3. Τό ποίημα κινείται άνάμεσα στό πραγματικό καί στό φανταστικό. Ποιοί στίχοι έχουν πραγματικό καί ποιοί φανταστικό περιεχόμενο;

11. Η ΕΠΙΘΥΜΙΑ ΤΟΥ ΓΙΩΡΓΗ

ΜΑ Στή μεγάλη πλατεία είναι τό καφενεϊό «Ή Συνάντηση». Χρόνια τώρα τό έχει ό πατέρας του Γιώργη. Μετά από τίς δουλειές τους, τό βραδάκι, οί άντρες κάθονται έκεϊ γιά λίγο νά τά πουν καί νά ξαποστάσουν. Είναι γείτονες όλοι, μιá οικογένεια πές. Τό πρwί μαζεύονται οί γέροντες τής γειτονιάς καί οί μανάδες πού βγάζουν τά μωρά τους βόλτα.

Ό ένας θέλει έναν «πολλά βαρύ καί όχι», ό άλλος «μέ μπόλικο καϊμάκι», ό άλλος τσάι. Τό καλοκαίρι πιό πολύ πουλιοῦνται παγωμένες πορτοκαλάδες, λεμονάδες, «ύπόβρύχια»*) καί παγωτό χωνάκι. Ή μάνα του Γιώργη ψήνει τά τσάγια, τά χαμομήλια καί τούς καφέδες στό μέσα μέρος του καφενεϊου. Κι ό κύρ Άνέστης, ό άντρας της, δυό μέτρα μπoί, μέ τήν άσπρη ποδιά στή μέση, τήν άσπρη πετσέτα στον ώμο καί τόν τσίγκινο δίσκο στό χέρι, τρέχει νά προλάβει αυτά πού του ζητοῦν.

– Στόν καθένα δίνω, ὅ,τι μοῦ ζητάει, λέει μέ καμάρι ὁ κύρ Ἀνέστης. Στόν καθένα, ὄχι ὄμως καί στό γιό του, τό Γιώργη. Γιατί ὁ Γιώργης τοῦ ζητάει ἕνα ποδήλατο καί δέν τοῦ τό ἀγοράζει. Παπούτσια, λέει, δέ θέλει. Βαστάνε ἀκόμα αὐτά πού φορεῖ. Ροῦχα δέ χρειάζεται. Ἔχει δυό παντελόνια, ὀλοκαίνουρια μάλιστα. Τό ποδήλατο θέλει. Τό ἔχει διαλέξει κιόλας. Κάθε φορά πού θά πάει γιά θέλημα ἢ στό σχολεῖο ἢ στήν ἐκκλησία, θά σταθεῖ στή βιτρίνα μέ τά ποδήλατα. Ξέρει ὄλες τίς μάρκες πού ὑπάρχουν, ὄλα τά χρώματα, ὄλες τίς τιμές. Καί οἱ τιμές εἶναι τσουχτερές, λέει ἡ μητέρα. Ὁ πατέρας τίς λέει ἀλμυρές. Ὁ Γιώργης δέν ἀγαπάει τίς ὑπερβολές καί πιστεύει πώς εἶναι ὑπερβολικά αὐτά τά δυό ἐπίθετα τσουχτερές καί ἀλμυρές.

Πιστεύει πώς οἱ γονεῖς του εἶναι τσιγκούνηδες.

Μιά μέρα δέν ἄντεξε κιόλας καί τό εἶπε στή μητέρα του. Τόν κοίταξε ἐκείνη σοβαρά.

* ὑποβρύχιο: ἡ βανίλια.

– Γιέ μου, τοῦ εἶπε, οἱ ἀνάγκες πού ἔχουμε εἶναι πολλές καί τά λεφτά μας λίγα.

Δέν ἀπάντησε ὁ Γιώργης. Τήν ἄλλη μέρα ὅμως κουβεντιάσε τό πρόβλημά του μέ τό Γιάννη.

– Τό ἴδιο πράγμα μοῦ εἶπαν καί μένα οἱ γονεῖς μου, ὅταν τοὺς ζήτησα μιά καλή δερμάτινη μπάλα. Ὁ Γιάννης εἶχε κι αὐτὸς παράπονα.

–"Εἰ λοιπόν, ἐγώ θά τοὺς πῶ πῶς ἔχω μονάχα μιά ἀνάγκη, τό ποδήλατο, ἦταν τώρα πραγματικά θυμωμένος ὁ Γιώργης. Μέ τά πανταλόνια αὐτά περνᾶω ἐφέτος. Παπούτσια ἔχω...

Ἦ"Αρα, ἡ μόνη σου ἀνάγκη εἶναι τό ποδήλατο, καί ἡ μόνη δική μου ἀνάγκη ἡ μπάλα!" Ἐβγαλε τό συμπέρασμα ὁ Γιάννης.

– Τό μεσημέρι θά κουβεντιάσω μέ τόν πατέρα μου, τό ἔχω πρόγραμμα, εἶπε ὁ Γιώργης στό φίλο του καί μόνο αὐτή ἡ σκέψη τόν ἠσύχασε. *MA*

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Ποιός ἦταν ὁ μεγάλος καημός τοῦ Γιώργη; Ποιό ἦταν τό θέμα τῆς κουβέντας του μέ τό Γιάννη;
2. Τί συμπέρασμα ἔβγαλαν; Πῆραν καμιά ἀπόφαση;

Δίδαγμα

12. ΑΥΤΟ ΚΑΝΕΙΣ ΔΕΝ ΤΟ ΠΕΡΙΜΕΝΕ

M Πολλά ἀλλάζουν στή ζωή. Καί τά προγράμματα ἀκόμα ἀλλάζουν.

Τό μεσημέρι, πού γύρισε ὁ Γιώργης στό σπίτι του, βρῆκε τή μητέρα του ἀναμαλλιασμένη, τό γιατρό μέ τό τσαντάκι στό χέρι ἔτοιμο νά φύγει καί τόν πατέρα του στό κρεβάτι κατάχλωμο. Ἡ λέξη νοσοκομεῖο ἀκούστηκε κι ἦταν σάν νά χτύπησε μέσα στό ἤσυχο σπίτι κανονιά.)

“Έτσι έγιναν τά πράγματα καί ὁ Γιώργης βρέθηκε ξαφνικά μέ τήν ἄσπρη ποδιά στή μέση, τήν ἄσπρη πετσέτα στόν ὤμο καί τόν τσίγκινο δίσκο στό χέρι νά δίνει τσάγια, χαμομήλια καί καφέδες στούς πελάτες. Πῆρε τή θέση τοῦ πατέρα ἐκεῖ στό καφενεῖο «Ἡ Συνάντηση».

Στήν ἀρχή τά πράγματα ἦταν δύσκολα. Ἀργότερα δυσκόλεψαν πιά πολύ. Τήν πρώτη μέρα, μέ τό κέφι πού εἶχε ὁ Γιώργης, γιά νά ξεκουράσει τή μητέρα του, δέν τόν κατάλαβε τόν κόπο. Δέν ἔνιωσε πόσο βαρῦς εἶναι ὁ τσίγκινος δίσκος. Νόμιζε πώς δέν εἶναι σπουδαῖο νά χυθεῖ τό καϊμάκι ἀπό τούς καφέδες, ὅπως κουνουῖσε ἄτσαλα τό δίσκο. Ἦθελε νά τόν καμαρώσει ἡ μάνα του, μά ἐκείνη χωμένη στή γωνιά της, ὀλόκληρη μιά θλίψη, δέ χαμογέλασε σάν τόν εἶδε μέ «τή στολή τῆς ὑπηρεσίας». “Αφησε πού μπερδεύε τούς λογαριασμούς! Δυό καφέδες, τρία λουκούμια, δυό ὑποβρύχια, ἓνα φασκόμηλο, πόσο κάνουν; “Αχ! προπαίδεια, πού δέ σ’ ἔμαθα ἀπό τή δεύτερη τάξη τοῦ δημοτικοῦ! “Αντε τώρα νά βρῶ πόσο κάνουν τά κεράσματα καί νά δώσω ρέστα.

○ Καί τά πράγματα δυσκόλεψαν ἀκόμη περισσότερο. Ἦταν βλέπεις, καί τό σχολεῖο. “Όλο τό πρωινό εἶχε μάθημα ὁ Γιώργης. “Υστερα, τρεχάλα γιά τό μαγαζί. “Όλο τό ἀπόγευμα δουλειά. Τό βράδυ γύριζε ἀργά στό σπίτι. Τά πόδια του ἔτρεμαν ἀπό τήν κούραση. Τά βλέφαρά του ἦταν βαριά. Μέ κόπο πολύ τά κρατοῦσε ἀνοιχτά, γιά νά διαβάσει. Μά μέ τό βιβλίο μπροστά ἀνοιχτό καί μ’ ἀνοιχτά τά μάτια δέ γίνεται τίποτε, ἅμα κοιμᾶται τό μυαλό. Καί τό μυαλό τοῦ Γιώργη κοιμόταν. Τό πρωί δέν μποροῦσε νά πεταχτεῖ ἀπό τό κρεβάτι σάν ἄλλοτε. Κουρασμένος πήγαινε στό σχολεῖο καί λαγοκοιμόταν στήν τάξη.

– Τί θά γίνει μέ τό Γιώργη; ἀναρωτήθηκε φωναχτά ὁ παππούς τοῦ Φώτη.

Ἐπίθετα 5.

5 σύνθετες λέξεις.
Δίδαγμα

Ὁ Φώτης ξαφνιάστηκε. Ἄκου νά σκέφτεται ὁ παππούς τό φίλο του καί νά μήν τόν συλλογιούνταν τά παιδιά! Βγήκε ἀπ' τό σπίτι καί πήγε νά τά ἀνταμώσει.

Τά παιδιά εἶχαν μαζευτεῖ στήν ἀλάνα. Ἀπέναντί τους, νά, φάτσα ἢ πλατεῖα, τό καφενεῖο κι ὁ Γιώργης νά παλεύει μέ τό δίσκο!

– Τί θά γίνει μέ τό Γιώργη; τούς ρώτησε. Κόπηκε τό παιχνίδι στή μέση. Ὅλοι κοιτάχτηκαν ντροπιασμένοι. Γιά σκέψου, ξέχασαν τό φίλο τους!

– Ὁ Γιώργης γιά τήν ὥρα εἶναι καλά. Ὁ πατέρας του, ἂν ρωτᾶτε καί γι αὐτόν, σέ καμιὰ δεκαριά μέρες θά βγεῖ ἀπό τό νοσοκομεῖο, εἶπε ἀνέμελα ὁ Θανάσης, ὁ γιός τοῦ γιατροῦ.

– Σέ δέκα μέρες θά βγεῖ ἀπό τό νοσοκομεῖο ὁ κύρ Ἀνέστης καί θά πρέπει νά μπεῖ ὁ Γιώργης, γιατί θ' ἀρρωστήσει ἀπό τήν πολλή δουλειά, τόν ἔκοψε ἡ Βαγγελιώ.

– Τί θά γίνει, θά παίξουμε καμιὰ φορά; Ὁ Κώστας κλότσησε ἐλαφρά τήν μπάλα.

Νευρίασε ὁ Ἀλέξης. Ἀπό μικρός δέν ταίριαζε μέ τόν Κώστα. Τοῦ ξανάρθε στό μυαλό πώς τοῦ εἶχε πάρει τή θέση «του» στήν τάξη.

– Ὅρεξη πού ἔχεις, μωρέ Κώστα, εἶπε κι ἦταν ἔτοιμος ν' ἀρπαχτεῖ.

– Λοιπόν, τί θά γίνει, μέ σᾶς θ' ἀσχοληθοῦμε τώρα ἢ μέ τό Γιώργη; θύμωσε ἡ Βαγγελιώ.

Τ' ὄνομα τοῦ Γιώργη τούς συνέφερε.

– Νά τόν βοηθήσουμε, ἔτσι πρέπει, εἶπε ὁ Ἀλέξης. Ὁ Κώστας γέλασε.

– Τί βοήθεια; Νά τοῦ κρατᾶμε τό δίσκο; Τόν κοίταξαν ἐκπληκτα τά παιδιά!

– Βρέ Κώστα, καλά λένε πώς «καί τό χαλασμένο ρο-

λοί δείχνει δύο φορές τή μέρα τή σωστή τήν ώρα!» του εἶπε ὁ Ἀλέξης καί γύρισε στ' ἄλλα παιδιά.

– Σκέφτεστε ὄ,τι σκέφτομαι; τά ρώτησε.

– Σκεφτόμαστε ὄ,τι σκέφτεσαι, τοῦ ἀποκρίθηκαν.

– Δηλαδή, ἐμπρός μάρς;

– Βεβαίως, ἐμπρός μάρς! ἀποφάσισαν τά παιδιά.

Ἀ Ἐκρυσαν τοὺς βόλους, μάζεψαν τήν μπάλα, τίναξαν τά ροῦχα τους, συμμαζεύτηκαν. Ὁ Λευτέρης μάλιστα ἔδωσε καί τό κορδόνι τοῦ παπουτσιοῦ του, πού πάντα ἦταν ἄδετο καί κρεμόταν.

– Ἐμπρός μάρς, κορίτσια κι ἀγόρια!

– Ἐμπρός μάρς. *ΜΑ*

Κεντρικὴ ἰδέα

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Πραγματοποίησε ὁ Γιώργης τήν ἀπόφασή του; Τί τόν ἐμπόδισε;

2. Ποιός μπήκε στό πόδι τοῦ κύρ Ἀνέστη; Ποιές δυσκολίες ἀντιμετώπισε; Τί ἔγινε μέ τά μαθήματα;

Διὰ Συστοσ.

③ Ποιός ἔγινε ἀφορμή, γιά νά σκεφτοῦν τά παιδιά τό Γιώργη; Τί κουβέντιασαν μεταξύ τους;

13. ΕΜΠΡΟΣ ΔΟΥΛΕΙΑ!

Βρόντηξε κι άστραψε,
σεισμός ή πλάση.
Ξυπνήστε κάμποι,
βουνά καί δάση.

Άφρός ή θάλασσα,
βογγά, βουίζει:
«Ή ώρα πού έφυγε
πιά δέ γυρίζει!»

Τραγούδι ό δάσκαλος:
«Έμπρός, παιδιά!
Ζήτω τό μάθημα!
Ζήτω ή δουλειά!»

Κι ό ήλιος άστραψε:
«Άνθρωποι, μπράβο!
Τό φώς τό όλόλαμπρο
γιά σās τό ανάβω!»

Κι ή γη μας μίλησε:
«Μόχθος, χαρά,
δίνουν στόν κόσμο μας
φτερά, φτερά.»

Ρένα Καρθαίου

14. ΤΙ ΠΑΙΔΙΑ ΕΙΧΑΜΕ ΠΛΑΪ ΜΑΣ!

ΑΜ Τά παιδιά δούλευαν μέ βάρδιες. Είχαν χωρίσει τό καφενείο καί τήν πλατεία σέ περιοχές. Άποβραδís κανόνιζαν καί τίς βάρδιες τής αύριανής μέρας καί τίς περιοχές. Πέντε παιδιά τήν ήμέρα ήταν τής «ύπηρεσίας». Α
Ο Έτσι κάθε έφτά όχτώ μέρες θά έφτανε ή σειρά του καθενός. Δέν ήταν δά καί κουραστικό! Έφτιαξαν μυαλωμένα τό πρόγραμμα καί δούλευαν μέ τήν καρδιά τους. Άφησε τό χαμόγελο. Ο

– Ναί, κύρ Άντρέα, έφτασε ό καφές. Πάρε καί τήν έφημερίδα, είναι ελεύθερη. Όσο νά διαβάσεις τά μεγάλα γράμματα, έφτασε κι ό γλυκύς βραστός!

Στήν ἀρχή ἡ γειτονιά διχάστηκε. Ἄλλοι γονεῖς θύμωσαν.

– Πότε, μωρέ, θά διαβάσετε;

Ἦταν κι ἄλλοι πού ἄρχισαν νά μουρμουρίζουν.

– Θά κουράξεστε μικρά παιδιά!

Μά σταμάτησαν ἀπό τήν ἄλλη μέρα κιόλας νά γκρινιάζουν. Τά παιδιά πήγαιναν μιά χαρά στά μαθήματα. Ὁ δάσκαλος, πού καημό τό εἶχε νά μάθουν τήν προπαίδεια, τώρα τά καμάρωνε. Ἄπ' ἔξω κι ἀνακατωτά ἡ πρόσθεση κι ἡ ἀφαίρεση κι ὁ πολλαπλασιασμός. Καί ἡ διαίρεση, πού ἴδρωνε νά τούς τή μάθει, μπῆκε τώρα στό μαυλό τους γιά καλά. Τά ρέστα δίνονταν πίσω στό λεπτό καί – τό περίεργο – ὀλόσωστα. Μά καί στ' ἄλλα μαθήματα πήγαιναν πολύ καλά. Πάει λοιπόν ἡ μουρμούρα πώς θά ἔμεναν πίσω τά παιδιά στά γράμματα.

Α Τά παιδιά, καθαρонуμένα ἄστραφταν. Χαρά Θεοῦ νά τά βλέπεις. Πρώτη φορά εἶδαμε τέτοια χωρίστρα στή γειτονιά. Κι ἐκεῖνα τά χέρια, πού χρόνια πάλευαν οἱ μανάδες νά τούς μάθουν πώς πρέπει νά τά 'χουν καθαρά, τώρα ἔλαμπαν. Ὡς καί τά νύχια ἦταν κομμένα σύρριζα!

Ἔτσι ἔπαψαν οἱ γκρίνιες. Κι ἂν ἔλεγαν ἀκόμα κάτι μερικοί, ἦταν ἀπό συνήθεια. Στήν ἀρχή, εἶναι ἀλήθεια, πώς διχάστηκε ἡ γειτονιά. Μά τώρα ὅλοι ἔλεγαν: «Μπράβο λεβέντες πού ἔχουμε!»

Πιό πολύ ἦταν εὐχαριστημένοι οἱ πελάτες τοῦ καφενείου. Τόσο, πού κι ἂν γινόταν κανένα στραβό, ἔκαναν πώς δέν τό ἔβλεπαν. Ἄλλες φορές πάλι συμβούλευαν καλόκαρδα:

«Βρέ Ρηνιώ, λίγο καλύτερα ἂν μάθεις νά πλένεις τά ποτήρια, θά εἶσαι ἴδια ἡ μάνα σου στήν ἀξιοσύνη». «Βαγγελιώ, ἂν πετύχεις τόν καφέ μου, θά κουβαλῶ νερό μέ τό κόσκινο στό γάμο σου!». «Στέλιο, ὅταν μοῦ φέρεις καφέ μέ καϊμάκι, θ' ἀνάψω κεριά στόν Ἅγιο!».

3 ἰδιοματισμούς

2 μεταφορές

35

Δίδαγμα

“Όλα όμως λέγονταν μέ τόση καλοσύνη, πού δέ θύμωνε ούτε ή Ρηνώ ούτε ή Βαγγελιώ ούτε ό Στέλιος. Ίσα ίσα, έπλεναν τά φλιτζάνια καί τά ποτήρια μέ μεγαλύτερη προσοχή. Ό άλλος, πού ήταν στό ψήσιμο, έβαζε τά δυνατά του, νά γίνουν καλύτεροι οί καφέδες καί τά χαμομήλια. Αὐτοί πάλι πού σέρβιραν έβαζαν όλη τους τήν τέχνη, γιά νά σερβίρουν σβέλτα καί σωστά.

“Άλλοι στή λάντζα, άλλοι στό ψήσιμο, άλλοι στό ψυγεῖο, άλλοι στό σερβίρισμα. Ρολοί καλοκουρντισμένο ήταν τό μαγαζί τοῦ κύρ Άνέστη.

Καί μιά κι οί δουλειές πήγαιναν τόσο καλά, όλο καί ξέκλεβε ώρα ή μάνα τοῦ Γιώργη νά μένει πιό πολύ στό νοσοκομεῖο κοντά στόν άντρα της.

– Τί παιδιά είχαμε πλάι μας καί δέν τό ξέραμε! τοῦ ἔλεγε.

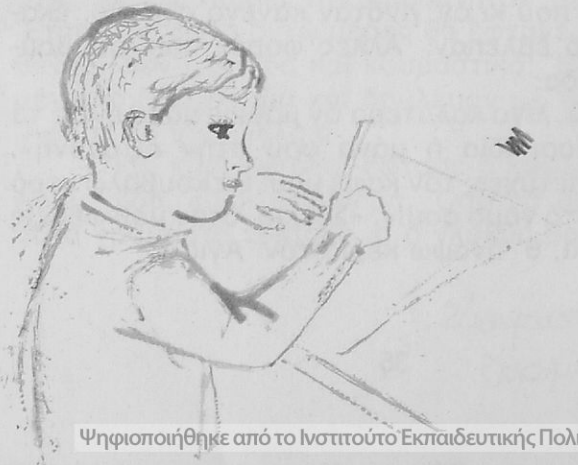
– Τί παιδιά είχαμε πλάι μας! ἔλεγαν κι οί γέροντες κι οί νιοί κι οί γονεῖς κι ό δάσκαλος.

Τί παιδιά είχαμε πλάι μας! Μ

Κεντρική ἰδέα

ΕΡΓΑΣΙΕΣ *Χαρουσηπιόμοσ τῶν παι. καί γα.*

1. Ποιά απόφαση πήραν τά παιδιά; Πώς τή μετέτρεψαν σέ πράξη;
2. Άντέδρασαν οί γονεῖς; Τί ἔλεγαν; Εἶχαν δίκιο;
3. Ἡ φράση: «Τί παιδιά είχαμε πλάι μας καί δέν τό ξέραμε!», βγαίνει από όρισμένες ἀλλαγές στή συμπεριφορά τῶν παιδιῶν. Μπορεῖς νά βρεῖς στό κείμενο αὐτές τίς ἀλλαγές;

15. Η ΚΑΛΗ ΠΡΑΞΗ

μοΑ 'Η καλή πράξη στή ζωή
μέ θυμιατήρι μοιάζει
πού κι άδειανό άπομένοντας
πολύν καιρό εύωδιάζει. ΑοΜ

«Ποιήματα»

Κούλης 'Αλέπης

«Μια μαγή μου πράξη»

16. ΕΝΑΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΣ ΓΕΝΝΙΕΤΑΙ

Μ «'Αμα έχεις τέτοιους λεβέντες, τσιγκουνιές θά κάνεις στό φιλοδώρημα;» σκέφτηκε ό κύρ Βαγγέλης, ό «έξηνταβελόνης», όπως τόν έλεγε κρυφά καί φανερά ή γειτονιά.

Έβαλε τό χέρι στήν τσέπη, πασπάτεψε τά κέρματα πού είχε μέσα. Καταλάβαινε μέ τό άγγιγμα τό δίφραγκο, τό τάλιρο, τό δεκάρικο, τό είκοσάρι. Έψαξε γιά δραχμή, μετάνιωσε, τ' άλλαξε μέ δίφραγκο. «'Ας πάει καί τό παλιάμπελο», σκέφτηκε, καί ντροπαλά, σάν παιδί, άφησε στό τραπεζάκι ένα όλόκληρο άστραφτερό είκοσάρι. Τά 'χασαν οί πλαινοί πού τό είδαν, τά 'χασε κι ό Στέφανος, πού είχε βάρδια στό τραπεζάκι του κύρ Βαγγέλη. Τό πήρε διστακτικά, σκούπισε μέ τό βρεγμένο σφουγγάρι τό τραπεζάκι κι άκόμα τό κρατούσε τό είκοσάρι στό χέρι του. Δέν τ' άποφάσιζε νά τό βάλει στήν τσέπη.

Οί πελάτες όμως έβαλαν τό χέρι στή δική τους. Ένας ένας, όταν έφευγαν, χωρίς επίδειξη, μέ τήν ίδια ντροπαλοσύνη, άφηναν ένα γερό φιλοδώρημα γιά τά παιδιά.

Αυτό έγινε και τήν άλλη μέρα τό πρωί καί τό βράδυ καί τίς επόμενες μέρες, ώπου...

«'Εμείς πήγαμε στό καφενεϊό νά βοηθήσουμε τό Γιώργη ἢ γιά νά πλουτίσουμε;» ἀναρωτήθηκε ὁ Στέφανος τή νύχτα, λίγο προτοῦ κοιμηθεῖ. Καί τήν άλλη μέρα στό διάλειμμα ρώτησε τ' ἄλλα παιδιά.

–'Εμείς πήγαμε στό καφενεϊό νά βοηθήσουμε τό Γιώργη ἢ γιά νά πλουτίσουμε;

–'Ετσι πλουτίζουν οἱ ἄνθρωποι; μουρμούρισε ὁ Κώστας, μά κανείς δέν τοῦ ἔδωσε σημασία.

–'Εγώ, εἶπε ὁ Στέφανος, γράφω κάθε βράδυ ὅ,τι μοῦ δίνουν. Ἔχω πιάσει σέ ὀχτώ μέρες στή βάρδια μου ἑκατό σαράντα ἑννέα δραχμές. Ἄ! ξέχασα καί τή σημερινή δραχμή.

– Ποιός σοῦ ἔδωσε δραχμή; κορόιδεψε τώρα ὁ Κώστας.

–'Ο κύρ Βασίλης, εἶπε σοβαρά ὁ Στέφανος.

“Ὅλοι δαγκώθηκαν. Ἦξεραν τό γεροντάκο, πού εἶχε ἀνάγκη κι ἀπό τή δεκάρα· τόσο φτωχός ἦταν.

– Λοιπόν, αὐτά τά λεφτά τά στερήθηκαν καί μᾶς τά ἔδωσαν, εἶπε ἡ Βαγγελιώ σιγανά.

– Κι ἄν ἔβγαλε ὁ Στέφανος κι οἱ ἄλλοι λεφτά ἀπό φιλοδωρήματα, γιατί τάχα δέν πρέπει νά ἔχουν μερτικό καί τά παιδιά πού ἔκαναν λάντζα ἢ πού ἔψηναν τούς καφέδες καί τά τσάγια; ρώτησε ὁ Στέλιος. Αὐτή ἡ σωστή σκέψη τούς ἔβαλε ὅλους σέ συλλογή.

– Βρέ παιδιά, τώρα κάτι σκέφτηκα, εἶπε ὁ Ἀλέξης.

–'Εσύ, παιδί μου, θά πᾶς μπροστά. Ἔχεις καί χρῆμα καί μυαλό, κορόιδεψε ὁ Κώστας.

–'Ε, λοιπόν, ὅλοι μας τά ἔχουμε καί τά δύο· σέ λίγη ποσότητα βέβαια, ἀλλά τά ἔχουμε, εἶπε πολύ σοβαρά ὁ Ἀλέξης.

– Τότε τί καθόμαστε; «Ἄμα ἀλέθει ὁ μύλος, τότε

βγαίνει αλεύρι». Ο Γιάννης κατάλαβε ότι κάτι σημαντικό είχε σκεφτεί ο Άλέξης.

– Τί σκέφτηκες, Άλέξη;

– Νά, λέω πώς αν βάλουμε μαζί όλα τα λεφτά που κερδίσαμε στο καφενείο, θά μπορούσαμε νά κάμουμε κάτι.

– Σάν τί νά κάμουμε; προσπαθοῦσε νά καταλάβει ή Στέλλα.

– Νά – ἐδῶ κόμπιασε λίγο ο Άλέξης – δέν ξέρω ἀκριβῶς, ἀλλά... μιά ιδέα εἶπα.

– Μιά ιδέα ὅμως πολύ σωστή. Λοιπόν, ἐγώ καταθέτω πρώτη τά λεφτά που ἔχω μαζέψει ἡ Βαγγελιώ ἔβγαλε ὅλα τά λεφτά ἀπό τό πορτοφόλι της, κοίταξε καί τήν τσέπη της, μήν παράπεσε καμιά δραχμούλα.

“Ένας ένας ἐκεῖ στήν ἀλάνα, ἀπέναντι ἀπό τό καφενείο «Ἡ Συνάντηση», ἔδιναν ὅσα λεφτά εἶχαν μαζέψει. Κι ὅσοι τά εἶχαν σπίτι τους ἔτρεξαν καί τά ἔφεραν. Ἐφερε κι ἡ Ρηνιώ μιά μαντίλα τῆς μάνας της καί τά ἔβαλαν μέσα.

– Ὁραῖα! Τά μαζέψαμε. Καί τώρα τί νά τά κάμουμε; ἀναρωτήθηκαν.

– Θά σκεφτοῦμε ἀργότερα καί θ’ ἀποφασίσουμε, εἶπε ο Γιάννης. Τώρα ὅσοι ἔχουμε σειρά πρέπει νά πάμε στό καφενείο, γιατί ἀφήσαμε τό Γιώργη μοναχό.

Σκόρπισαν σάν τά σπουργίτια. Σπουργίτια ὅμως μέ ἔγνοιες. Πρώτη φορά εἶχαν τόσα πολλά λεφτά καί πρώτη φορά εἶχαν γίνει συνεταῖροι.

Ἀπόμεινε μόνη ἡ Ρηνιώ μέ τή μαντίλα βαριά ἀπό τά κέρματα που εἶχε μέσα.

– Ἐ! τί νά τά κάμω τά λεφτά; τούς ρώτησε καθώς ἔφευγαν.

– Κράτησέ τα. Σέ διορίζουμε ταμιά! τῆς φώναξε ο Γιάννης καί χύθηκε σάν σαῖτα στό δρόμο.

Ἡ Ρηνιώ χαμογέλασε. Μέτρησε τὰ λεφτά πού τῆς εἶχαν ἐμπιστευτεῖ. Ἐγράψε σ' ἓνα χαρτί τό ποσό πού εἶχε μαζευτεῖ: Δύο χιλιάδες τετρακόσιες ἑβδομήντα τέσσερις δραχμές. Ἐβαλε τό χαρτάκι στό μαντίλι, τό κομπόδεσε.

Τράβηξε γιά τό σπίτι τῆς. Ἐκρυσε τὰ λεφτά στό συρτάρι τῆς. Ὑστερα πῆγε στό ὑπόγειο. Ἐκεῖ μέ μόνη συντροφιά τῆ γάτα τῆς, πού ἦρθε καί ζάρωσε κοντά τῆς, ἄρχισε νά σκέφτεται τί ἄραγε μποροῦσαν νά κάνουν μ' αὐτά τὰ λεφτά.

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Ποιά σημεῖα τοῦ κειμένου δείχνουν ὅτι οἱ πελάτες ἦταν ἐνθουσιασμένοι ἀπὸ τὴν ἐξυπηρέτηση τῶν παιδιῶν. Νά ἀναφερθοῦν δύο χαρακτηριστικά σημεῖα.
2. Τί σημαίνει ἡ παροιμία: «ἅμα ἀλέθει ὁ μύλος, τότε βγαίνει ἀλεύρι».
3. Ποιά παράγραφος τοῦ κειμένου δείχνει τὴ στιγμή πού «ἓνας συνεταιρισμός γεννιέται».

Ὁ Λουκίλιος, πού ἐζήσε τό 65 μ.Χ. (ἦταν προστατευόμενος τοῦ Νέρωνα), ἔγραψε τό παρακάτω ἀστέιο τετράστιχο:

Ὁ τσιγκούνης ὁ Ἑρμοκράτης
ἔγραψε διαθήκη στά σερνά του
κι ἄφηνε στόν ἑαυτό του
ὅλα τά ὑπάρχοντά του.

17. ΦΘΙΝΟΠΩΡΟ

Μ Α Φθινόπωρο. Πέφτει ἡ βροχή στά κίτρινα τά φύλλα
καί τοῦ βοριά ἄνεμος στά κλαδιά περνᾷ ἡ ἀνατριχίλα.
Τά χελιδόνια φύγανε, τρυγήθηκαν τ' ἀμπέλια
καί βράζει τό γλυκόπιτο κρασί μέσ στά βαρέλια.
Τά πρόβατα βελάζοντας στά χειμαδιά γυρίζουν
καί μέσ στό τζάκι ἀρχίσανε τά ξύλα νά καπνίζουν.
Ψηλά στίς μακρινές κορφές πέφτει τό πρῶτο χιόνι
κι ὁ ζευγολάτης βιαστικά τ' ἀλέτρι του χουφτώνει.
Κι ἀνοίγει ἡ γῆ καί δέχεται στόν κόρφο της τό στάρι
τοῦ Θεριστῆ τό μάλαμα, τόν πλοῦτο τοῦ Ἀλωνάρη..Μ

«Χαρούμενες Φωνές»

Κενταυριῶν Ἰδιῶν

Χάρης Σακελλαρίου

18. ΤΟ ΠΡΩΤΟΒΡΟΧΙ

4 M Στο ίδιο υπόγειο, στῆς Ρηνιώς τό υπόγειο, ἔγινε καί ἡ πρώτη συνεδρίαση τῶν παιδιῶν. Εἶχαν πεῖ ν' ἀντάμω-
ναν στήν ἀλάνα, μά ξέσπασε ἡ πρώτη φθινοπωριάτικη
μπόρα καί τούς ἄλλαξε τά σχέδια.

Ὁ οὐρανός τό πρωί ἦταν καθαρός. Κατά τό μεση-
μέρι ἔγινε γκρίζος. Κι ἀπότομα μαύρισε, σκοτείνιασε ὁ
τόπος. Γιά πότε ἄστραψε καί βρόντηξε οὔτε τό κατά-
λαβε κανεῖς. Τά παιδιά σχολοῦσαν τήν ὥρα πού ξέσπασε
ἡ μόρα.

Κεντρικὴ ἰδέα.
Ζυγοὶς,
ἐνδοκτεῖς 43

– Ποπό, αγριάδα ο καιρός! Ξεφώνισε ο Φώτης κι έβαλε όμπρέλα τήν τσάντα του. Τ' άλλα παιδιά τόν μιμήθηκαν. Οί τσάντες μούσκεψαν στό πί καί φί. Τά παιδιά μούσκεψαν κι αυτά. Μέ δυό τρείς πήδους πέρασαν άπέναντι καί βρήκαν καταφύγιο κάτω άπό ένα τσίγκινο ύπόστεγο. Περιμένοντας νά ξεθυμάνει ή μόπορα τό είδαν, τό χάρηκαν τό πρωτοβρόχι.

2 Τά πουλιά τρομαγμένα έτρεχαν νά κρυφτοϋν στίς φυλλωσιές τών δέντρων. Τά σύννεφα είχάν κατέβει χαμηλά κι είχάν σκεπάσει τίς κορφές τους καί τίς στέγες τών σπιτιών.

ο Τά δέντρα μέ φύλλα σκονισμένα άπό τό καλοκαίρι τήν περίμεναν αυτή τή βροχή. Έπλυναν, καλόπλυναν τά φύλλα τους καί τά κλαριά τους καί οί ρίζες ήπιαν άχόρταγα άπό τό εύλογημένο νερό.

Α Τά λουλούδια ξαφνιάστηκαν. Λύγισαν τούς μίσχους τους νά μή σπάσουν, ξεπλύθηκαν καλά καλά. Ξεπλύθηκε κι ή γειτονιά μας. Καθάρισαν οί στέγες, οί αϋλές, τά πεζούλια.

3 Κι εκεί πού νόμιζες πώς ποτέ δέ θά σταματοϋσε ή βροχή, ποτέ δέ θά ξανάβλεπες ήλιο, τά σύννεφα, παίζοντας κυνηγητό, ξεμάκρυναν κατά τό νοτιά. Η βροχή σταμάτησε ξαφνικά, όπως ξαφνικά είχε άρχίσει. Ένα οϋράνιο τόξο φάνηκε στόν οϋρανό κι ή γειτονιά μας, φρεσκοπλυμένη, φάνταζε σάν καινούρια.

5 Τότε ήταν πού ο Γιάννης είπε:

– Καί πού θά κάμουμε τή συνέλευση, άφοϋ ή άλάνα έχει λάσπες;

– Καί δέν πάμε στό ύπόγειο του σπιτιου μου; πρότεινε ή Ρηνιώ.

Έτσι έγινε καί τά παιδιά έκαναν τήν πρώτη τους συνεδρίαση στό ύπόγειο τής Ρηνιώ.

2 παρομοιώσεις

2 προσωποποιήσεις

5 σύνθετες χείρες 44

19. Η ΒΡΟΧΟΥΛΑ

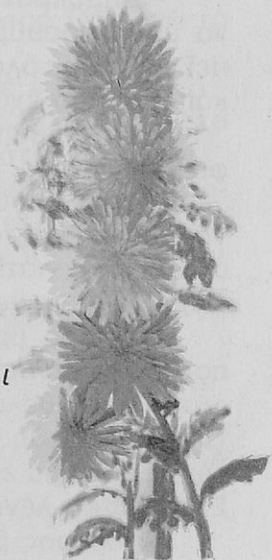
AM (Ψιλή βροχούλα κλωστή άσημένια)
κεντὰ σέ στέγη τενεκεδένια)
μιά μουσική. μεταφορ
Ψιλό στημόνι χωρίς ύφάδι
(τραγούδι ύφάινει γλυκό σά χάδι)
μέ τή σιωπή. A

Σταλιά σταλίτσα τοῦ φθινοπώρου
ἤρθες νά δώσεις ψυχή στό σπόρο
πού θά σέ πιεῖ.

Βροχή βροχούλα, γοργό ρυάκι,
ἤρθες νά γίνεις τό παιχνιδάκι
γιά τό παπί.

Δροσιά δροσούλα, ἡ γῆ εἶχε σκάσει
σέ καρτεροῦσε νά ξεδιψάσει
τόσον καιρό.

Καλή ψιχάλα, βροχοσταλίδα,
ἤρθες νά δώσεις χαρά κι ἐλπίδα
στό γεωργό. M

«Κουβέντα μέ τ' άστέρια»

Κων. Καλαπανίδας

Πόντος

20. ΑΥΤΟ ΘΑ ΠΕΙ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΜΟ πατέρας της Ρηνιώς πουλούσε χοντρικώς στα μαγαζιά πορτοκαλάδες, λεμονάδες, σόδες, γι' αυτό είχε πολλά κιβώτια κάτω στο ύπόγειο.

Κάθισαν τά παιδιά πάνω στα κιβώτια κι άρχισαν νά λένε τί σκέφτηκαν νά κάνουν τά λεφτά. Στην άρχή φώναζαν όλοι μαζί, κανείς δέν μπορούσε νά βγάλει άκρη.

– Παιδιά, είπε ό 'Αλέξης καί σηκώθηκε όρθιος, γιά ν' ακούγεται. Παιδιά, ξανάπε. Χτύπησε δυνατά τά χέρια του· επιτέλους όλοι σταμάτησαν νά μιλάνε.

– Τί θέλεις; τόν ρώτησε ό Γιάννης.

– Νά μιλήσω, άφοῦ πρώτα σωπάσετε.

– Έχουμε δημοκρατία, είπε ό Κώστας.

Α – Δημοκρατία δέ θά πει νά φωνάζουμε όλοι μαζί καί νά μήν μπορούμε νά συνεννοηθοῦμε! Δημοκρατία θά πει νά 'χουμε όλοι ίσα δικαιώματα καί νά πειθαρχοῦμε σε κάποιον πού 'χουμε διαλέξει γιά άρχηγό.

– Τότε πρέπει νά κάνουμε εκλογές! φώναξε ό Στέφανος.

Π – Νά βγάλουμε πρόεδρο καί αντιπρόεδρο καί γενικό γραμματέα καί ταμιά, συμπλήρωσε ή Στέλλα, πού ήξερε από τέτοια, γιατί ό πατέρας της ήταν δικηγόρος καί στίς εκλογές πήγαινε δικαστικός αντιπρόσωπος.

Γρήγορα βρέθηκαν χαρτάκια, μολύβια, ένα κουτί πού έγινε κάλπη. Στο μισοσκόταδο τά παιδιά έγραψαν αυτόν πού ήθελαν γιά πρόεδρό τους. Σε δεύτερη σειρά τόν αντιπρόεδρο καί παρακάτω τό γενικό γραμματέα καί τόν ταμιά. Μιά επιτροπή, έφορευτική – έτσι τούς είπε ή Στέλλα πώς λέγεται – έβγαλε τ' αποτελέσματα.

Πρόεδρος βγήκε ό Γιάννης, αντιπρόεδρος ή Βαγγελιώ, γραμματέας ό 'Αλέξης καί ταμίας ή Ρηνιώ. Ό 'Αλέξης δαγκώθηκε. Τό 'χε σίγουρο τό προεδρικό. Μά

2 μεταφορές
5 σύνθετες λέξεις

πιό πολύ δαγκώθηκε ό Γιάννης.

– Άλέξη, τό σωστό σωστό. Χωρίς ψηφοφορίες από τήν πρώτη δημοτικόυ έσένα έχουμε άρχηγό. Έσύ λοιπόν πρέπει νά...

Έδωσε ό Άλέξης στό φίλο του τά δυό του χέρια.

– Κείνο πού πρέπει, είπε σοβαρά, είναι νά σεβόμαστε τό άποτέλεσμα τής ψηφοφορίας. Αυτό θά πεί άληθινή δημοκρατία.

Έσφιξαν δυνατά τά χέρια.

– Λοιπόν, είπε ό πρόεδρος στά παιδιά, εύχαριστώ πού μέ ψηφίσατε. Τώρα ένας ένας θά λέει τί θέλει νά κάμουμε τά λεφτά καί στό τέλος θά ψηφίσουμε αυτό πού νομίζουμε σωστό. Άλέξη, τί λές;

– Έγώ, είπε ό Άλέξης, καί ξαφνικά γλύκαναν τά μάτια του, σάν μεγαλώσω θά γίνω καπετάνιος. Θά κάνω τό γύρο τής γής.

– Αυτά θά λέμε τώρα; μουρμούρισε ό Κώστας.

– Θέλω νά δώ όλη τή γή, συνέχισε ό Άλέξης. Καί τό σχολείο μας δέν έχει έναν παγκόσμιο άτλαντα.

– Άν τό πάμε στό τί θέλουμε, έγώ θέλω νά γίνω άρχαιολόγος, είπε μέ τή σειρά της ή Κατερίνα.

– Καί θέλεις νά αγοράσουμε μουσείο; τά 'χασε ό Στέφανος.

– Όχι βέβαια, μά θέλω νά πάω στους Δελφούς, νά δώ τόν Ήνίοχο.

– Εκτός από τήν εκδρομή ψηφίζεις καί άτλαντα; ρώτησε ό πρόεδρος.

– Ναί, κούνησε τό κεφάλι της ή Κατερίνα κι οί χρυσές της πλεξοϋδες πήγαν κι ήρθαν.

– Κι έγώ αυτά ψηφίζω, συμφώνησε ό Βαγγέλης.

– Κι έγώ.

– Κι έγώ.

Άπό τόν ένθουσιασμό τους τά παιδιά χοροπηδού-

Κεντρική Ίδεια

Χαρακτηρισμός 47

του Γιάννη υαίτου Άλέξη.

σαν. Καί τότε ἔγινε τό κακό. Ὁ Λευτέρης κάθισε ἀπρόσεχτα στό κασόνι. Τό κασόνι ἔσπασε, ἔπεσαν τά μπουκάλια, χύθηκαν οἱ πορτοκαλάδες καί πιτσίλισαν τά παιδιά.

Ἀπό τό προσωπικό ἡμερολόγιο πού κράτησε ὁ πρόεδρος:

«...Ἡ συνεδρίαση ἔληξε μέ θύματα εἴκοσι πορτοκαλάδες καί δύο σόδες. Πρέπει τώρα νά τίς πληρώσουμε στόν πατέρα τῆς Ρηνιώς.»

21. Η ΜΙΚΡΗ ΝΑΤΑΣΑ

Μ Ὁ Ἀλέξης εἶχε πάει νά ἀγοράσει ψωμί. Ἐκεῖ στό φούρνο, συνάντησε τή μικρή ἀδερφή τοῦ Γιάννη. Ὅλοι τήν ἀγαποῦν τή μικρή κατάξανθη Νατάσα. Τήν ἀγαποῦν καί τήν καμαρώνουν. Σάν πουλί κελαηδαίει ἀπ' τό πρωί ὡς τό βράδυ.

– Περίμενε Νατάσα, νά φύγουμε παρέα, τῆς εἶπε ὁ Ἀλέξης.

Ἄλλο πού δέν ἤθελε ἡ Νατάσα. Πῆραν τό δρόμο γιά τά σπίτια τους πού ἦταν κοντά.

– Ξέρεις, Ἀλέξη, ἄρχισε βιαστικά νά λέει ἡ Νατάσα καί γελοῦσε ὀλόκληρη, ἡ γιαγιά λέει πῶς δέν τήν ἀγαπάω, γιατί δέν τήν ἀκούω. Ἄ, δέν ξέρει πόσο πολύ τήν ἀγαπάω! Δέν ξέρει, τί δύσκολο πράμα πού 'ναι νά εἶσαι ὑπάκουος! Σήμερα τό πρωί μ' ἔστειλε νά τῆς ἀγοράσω σέλινο. Ἐσφιγγα τά λεφτά μέσα στή φούχτα μου, μά ἐκεῖνα ἔπεσαν. Ὅταν γύρισα, ἡ γιαγιά ἔβαλε τίς φωνές: «Τά μαλλιά μου ἔγιναν κάτασπρα ἀπό δικό σου φταίξιμο!» Κι ἐγώ τῆς εἶπα: «Καλή μου γιαγιούλα, τά μαλλιά σου δέν ἄσπρισαν ἀπό δικό μου φταίξιμο. Τά μαλλιά σου ἄνθισαν σάν τή βουσσινιά. Ἐσύ δέ μοῦ 'περ πῶς ἡ βουσσινιά λουλούδιασε, γιατί τήν ἀγάπησε ὁ ἥλιος; Κι ἐσύ λου-

λούδιασες, γιατί ἐγώ σ' ἀγαπάω. "Αν ἤξερες πόσο σοῦ πᾶνε τ' ἄσπρα μαλλιά!". Ἡ γιαγιά χαμογέλασε καί μέ φίλησε. "Α, τί γλυκό πού ἦταν τό φιλί τῆς γιαγιάς! Τί ὁμορφη πού εἶναι ἡ γιαγιά μέ τ' ἄσπρα μαλλιά τῆς! Καί πάντα τῆς χαμογελάει! Ἀπό δῶ καί πέρα ὄλο ὁμορφα πράγματα θά λέω στή γιαγιά. Καί σ' ὄλο τόν κόσμο θά λέω ὁμορφα πράγματα.*

Ὁ Ἀλέξης ἀκούγε τή Νατάσα προσεχτικά. Τί ὁμορφα πού μίλησε γιά τή γιαγιά τῆς. Ζήληψε. Ἡ δική του γιαγιά ἦταν στό χωριό. Ἀποφάσισε, ἀπόψε κιόλας νά τῆς γράψει ἕνα γράμμα.

* «Ἐγώ, ἡ μητέρα μου καί ὁ κόσμος»

Ντόρα Γκαμπέ
μετάφραση Γιάννη Ρίτσου

Πηροφορίες

2 Παρομοιώσεις 49

2 Μεταφορές Κεντρική ἰδέα.

22. Η ΣΥΝΕΛΕΥΣΗ ΑΠΟΦΑΣΙΖΕΙ

Μτήν πρόταση τήν ἔκαμε ὁ ἴδιος ὁ κύρ Ἀνέστης στό δάσκαλο.

– Τή γιορτή στίς 28 Ὀκτωβρίου νά τήν κάμετε στό καφενεῖο. Εἶναι στή διάθεσή σας. Καί τά κεράσματα δικά μου.

– Τά παιδιά ἄς ἀποφασίσουν γιά μιά ἀπογευματινή γιορτή. Ἐμεῖς θά κάμουμε τή γιορτή τό πρωί στό σχολεῖο, εἶπε ὁ δάσκαλος κι εὐχαρίστησε τόν κύρ Ἀνέστη.

Τήν ἄλλη μέρα εἶπε ὁ δάσκαλος στά παιδιά τήν πρόταση τοῦ κύρ Ἀνέστη.

Ἐνθουσιάστηκαν τά παιδιά μέ τήν ἰδέα.

Μέ τή γιορτή τοῦ σχολεῖου ὅμως τί θά γινόταν; Καθώς εἶχαν σχολάσει περπατοῦσαν ὅλοι παρέα καί κουβέντιαζαν.

– Τώρα πού εἶμαστε μεγάλοι – ἐδῶ χόντρυνε τή φωνή του ὁ Ἀλέξης – θά ἔπρεπε νά κάνουμε κάτι κι ἐμεῖς γιά τή γιορτή τοῦ σχολεῖου μας. Συμφώνησαν ὅλοι.

– Ἀφοῦ συμφωνεῖτε παιδιά, λέει ὁ πρόεδρος, ἀπόψε ἔκτακτη γενική συνέλευση στό ὑπόγειο μέ θέμα: Ἐθνική γιορτή. Δέν μπορούμε νά τά κουβεντιάσουμε αὐτά στή μέση τοῦ δρόμου.

Κεντρική ἰδέα
Σιωπὴ

Τό απόγευμα δέν ἔλειπε κανένας ἀπό τή συνέλευση. Στήν ὥρα τους ἕνας ἕνας ἔμπαινε στήν «αἴθουσα τῶν συνεδριάσεων». Ἡ Βούλα κρατοῦσε κι ἕνα χοντρό βιβλίο στό χέρι της.

– Μαζευτήκαμε, ἄρχισε ὁ πρόεδρος μέ επίσημη φωνή, γιά νά δοῦμε πῶς μπορούμε νά γιορτάσουμε φέτος καλύτερα τήν 28η Ὀκτωβρίου.

– Προπαντός μήν ἀρχίσουν λόγοι, εἶπε ἡ Στέλλα.

– Δέν πρέπει, δηλαδή, νά μᾶς ἐξηγήσουν τί ἔγινε τό 1940; ρώτησε ὁ πρόεδρος.

– Νά μᾶς ἐξηγήσουν, βέβαια, μπερδεύοταν ἡ Στέλλα, ἀλλά ἀπλά. Ὅχι λόγια πού δέν καταλαβαίνω καί μέ κάνουν καί χασμουριέμαι κρυφά.

– Λοιπόν, προτείνω κάτι, εἶπε ὁ Ἀλέξης. Νά μᾶς γράψει ἕνα λόγο ἡ Στέλλα, ὅπως τό καταλαβαίνει αὐτή τό 1940.

– Τουλάχιστον τότε θά μπορούμε νά χασμουρηθοῦμε φανερά, ἀστειεύτηκε ὁ Στέφανος.

– Ὑπόσχομαι νά μή χασμουρηθεῖτε, πείσμωνσε ἡ Στέλλα.

– Γιά σταθεῖτε, ἔχω μιὰ ἰδέα, φώναξε ὁ Πέτρος.

- Παιδιά, ιδέα στόν άέρα.
- Γιατί στόν άέρα;
- Μά εκεί βρίσκονται τά μυαλά του Πέτρου, στόν άέρα!

Γέλασαν όλοι, πρώτος καί καλύτερος ό Πέτρος.

- Λοιπόν, έχω μία ιδέα.
- Σ' άκοῦμε, φώναξαν όλοι μαζί.
- Α- Σκέφτηκα νά βγάλουμε μία πανηγυρική έφημερίδα για τήν 28η Οκτωβρίου. Κύριο άρθρο τής Στέλλας, κομμάτια από τίς έφημερίδες εκείνης τής εποχής, γελοιογραφίες μέ ευζωνάκια, πού φώναζαν «ΑΕΡΑ».
- Φωτογραφίες φέρνω εγώ. Έχει στό συρτάρι του ό παππούς μου, πού ήταν στό μέτωπο.

- Έγώ θά φέρω άνέκδοτα.

- Έγώ...

Ό Άλέξης σκέφτηκε πώς μέ τέτοιο ένθουσιασμό θά έσπαζαν κι άλλα μπουκάλια.

- Νά διαλυθοῦμε, νά σκεφτοῦμε καί νά έτοιμάσουμε ό,τι σκεφτοῦμε, εἶπε ό πρόεδρος, πού κατάλαβε τήν άνησυχία του Άλέξη.

- Δέ μοῦ λέτε. εἶπε ή Βαγγελιώ. Άντε καί τά φέραμε, πώς θά τά τυπώσουμε; Η μάνα τής Βαγγελιώς δούλευε σέ τυπογραφείο. Ήξερε λοιπόν ή Βαγγελιώ από τέτοιες δυσκολίες.

Μούδιασαν τά παιδιά.

- Ρώτα τή μάνα σου, εἶπαν στή Βαγγελιώ. Έτοιμάστηκαν νά φύγουν, όταν τούς σταμάτησε δειλά ή Βούλα.

- Παιδιά, έφερα τοῦτο τό βιβλίο. Λέει μέσα πώς μπορούμε μόνοι μας νά στολίσουμε τό σχολείο. Μπορούμε, λέει, νά κάνουμε καί κονκάρδες μοναχοί μας.

- Νά δῶ. Νά δῶ.

Τό βιβλίο γύρισε από χέρι σέ χέρι.

- Εἶναι πολύ άπλό!

– Είναι πολύ εύκολο! έλεγαν.

– Άργήσαμε, ανησύχησαν ένα δυό από τά παιδιά καί σηκώθηκαν.

– Αύριο καί μεθαύριο νά μαζευτούμε όλοι έδω, νά κάμουμε τά στολίδια; πρότεινε ό πρόεδρος στή «συνέλευση».

– Έγινε! αποφάσισαν όλοι καί έφυγαν τρεχάλα για τά σπίτια τους. Έγιναν βέβαια μεγάλοι, μά ύπήρχαν βλέπεις πάντα καί μεγαλύτεροι.

Οί μεγαλύτεροι όμως δέν είναι μόνο στό σπίτι, είναι καί στό σχολείο.

– Γιατί τάχα νά μή συνεργαστούμε μέ τά παιδιά τής πέμπτης καί τής έκτης; ρώτησε ό Άλέξης τήν άλλη μέρα τό «προεδρείο».

Έμειναν σκεφτικά τά παιδιά.

– Είναι μιά καλή ιδέα αυτή, είπε σοβαρά ό Γιάννης, μά άλλο φοβάμαι έγώ. Οί μεγάλοι ούτε τσιλίκι* δέν καταδέχονται νά παίξουν μαζί μας. Κι αν πρόσεξες, καί στήν άλানা μās αποφεύγουν.

– Δύσκολα τά πράματα, συμφώνησε ή Ρηνιώ.

Έ! λοιπόν δέν ήταν διόλου δύσκολα τά πράματα. Οί μεγάλοι δέχτηκαν τήν πρόταση.

– Βρέ πιτσιρικάδες, δέν είστε ακριβώς καί τόσο... πιτσιρικάδες. Κι έπειτα, στό επάνω πάτωμα έμεις, στό επάνω πάτωμα κι έσείς. Γιατί νά μή συνεργαστούμε; Έτσι απάντησε ό Βαγγέλης, ό πρόεδρος τής έκτης. Κι αφού ή έκτη απάντησε έτσι, ή Χαρούλα, ή πρόεδρος τής πέμπτης, δέν είχε αντίρρηση.

– Μόνο νά παρακαλέσουμε τό διευθυντή νά μās παραχωρήσει μιά αίθουσα νά μαζευόμαστε, πρότεινε ή

* τσιλίκι: παιδικό παιχνίδι.

Χαρούλα. "Ο διευθυντής δέν είχε αντίρρηση.

– Μετά χαράς νά σās δώσω τήν αίθουσα πού εἶναι πίσω ἀπ' τήν αὐλή, εἶπε.

– Νά γράψουμε ἔξω ἀπό τήν πόρτα «Λέσχη»; τόν ρώτησαν τά παιδιά.

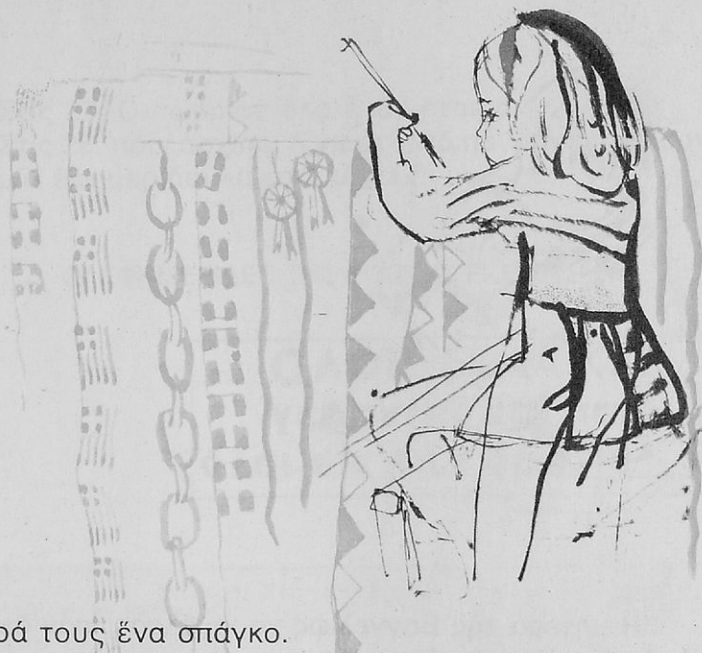
– Καί μέ κεφαλαῖα γράμματα μάλιστα, χαμογέλασε ὁ διευθυντής. *M*

23. ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΕΣ

M Τώρα τά παιδιά εἶχαν ἕνα δικό τους χώρο. "Ένα χώρο καλύτερο ἀπ' τό ὑπόγειο τῆς Ρηνιώσ.

Ἐκεῖ κουβάλησαν ψαλίδια, κόλλες, μπλέ χαρτί, ἄσπρο χαρτί καί στρώθηκαν στή δουλειά.

Πρῶτα ἔγιναν οἱ γιρλάντες. Ἐκοψαν μπλέ καί ἄσπρο χαρτί σέ μικρά τρίγωνα καί πέρασαν ἀπό τή μία

πλευρά τους ένα σπάγκο.

Μετά έκαμαν τήν άλυσίδα. Έκοψαν λουρίδες λουρίδες άσπρη καί μπλέ κόλλα σέ ίσιο μέγεθος. Κόλλησαν τίς δύο άκρες τής πρώτης μπλέ λουρίδας καί σχημάτισαν κρίκο. Μέσα σ' αυτόν πέρασαν τή δεύτερη άσπρη λουρίδα, κόλλησαν έπειτα τά άκρα της γιά νά κάμουν δεύτερο κρίκο. Έυτερα πέρασαν τήν τρίτη, τήν τέταρτη, τήν πέμπτη κι έκαναν έτσι μακριές άσπρογάλαζες άλυσίδες.

Έυτερα έφτιαξαν κονκάρδες. Δίπλωσαν μιά ορθογώνια χάρτινη ταινία στό πλάτος της μέ δίπλωμα βεντάλιας. Στή μιά άκρη της άνοιξαν μιά τρυπούλα καί τήν έδεσαν μέ σπάγκο σφιχτά. Άνοιξαν τήν άλλη άκρη σάν βεντάλια καί σύνδεσαν τίς δύο άκρες μέ συνδετήρες. Έκοψαν δύο ταινίες, μιά μπλέ καί μιά άσπρη, καί τίς στήριζαν στό πίσω μέρος. Η κονκάρδα ήταν έτοιμη. Άρχισε τότε ή... βιομηχανοποίηση τών στολιδιών.

1 παρομοίωση

1 μεταφορά 55

5 σύνθετες λέξεις

Διάγραμμα.

Ἡ μητέρα τῆς Βαγγελιώς χαμογέλασε, σάν ἄκουσε τί τῆς ζητοῦσε ἡ κόρη τῆς.

– Δέ βγαίνει, παιδί μου, ἀπό σᾶς μιά πραγματική ἐφημερίδα. Θέλει μηχανήματα, πιεστήρια...

– Εἶναι σίγουρο πῶς δέν μπορούμε νά κάνουμε κάτι ἐμεῖς; ρώτησε ἀπογοητευμένη ἡ Βαγγελιώ.

– Ἐσεῖς, φωτίστηκε τό πρόσωπο τῆς μητέρας, ἄν εἶχατε πολύγραφο στό σχολεῖο, μπορούσατε νά κάνετε αὐτό πού θέλετε. Εἶναι τόσο ἀπλό.

– Ναί, εἶπε ὁ δάσκαλος τήν ἄλλη μέρα, ὅταν τόν ρώτησαν τά παιδιά. Ναί, εἶναι ἀπλό. Ἔχουμε πολύγραφο στό σχολεῖο· θά ζητήσουμε ἀπό τόν κύριο διευθυντή νά μᾶς τόν διαθέσει. Μαζέψτε ἐσεῖς τό ὑλικό σας. Κι ἐγώ εἶμαι πλάι σας.

○ Τά παιδιά ἦταν ἐνθουσιασμένα.

Τό προεδρεῖο ἀποφάσισε γενική συνέλευση τό ἀπόγευμα. Ἡ δουλειά ἀρχίζει.

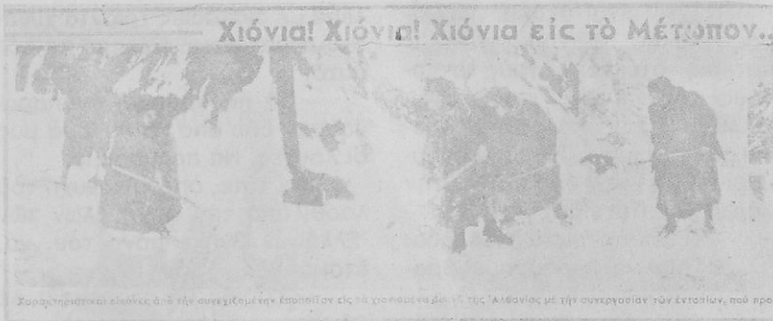
Στις 27 Ὀκτωβρίου ὅλα ἦταν ἔτοιμα.

Στις 28, πρὶν ἀρχίσει ἡ γιορτὴ, τὰ παιδιά κρατοῦσαν ἀπὸ μιά ἐφημεριδοῦλα στό χέρι.ο

ΟΙ ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ ΤΗΣ ΕΠΟΧΗΣ ΕΚΕΙΝΗΣ

**ΟΛΟΙ! ΓΥΝΑΙΚΕΣ,
γέροντες καὶ παιδιά
ὄλοι εἰς τὴν δρᾶσιν**

Ο ΣΤΡΑΤΟΣ ΑΜΥΝΕΤΑΙ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΟΥ ΕΔΑΦΟΥΣ

Μία σκέψις, μία θέλησις, μία δρᾶσις: ΠΟΛΕΜΟΣ ΜΕΧΡΙ ΤΗΣ ΝΙΚΗΣ!

ΠΑΡΑΔΕΛΤΙΩΜΑΤΙ
Ἡ τραγωδία
τῆς Δουκέρκης
Ἡ ἔκδοσις τῆς ἑταιρείας τῆς ΜΗΝΤΕ ΒΙΒΩΣ

Ἀθύρματος

Τὸν Ν. 1460 (1944) τὸ ἔτος 1945
Δουκέρκης
Κ. Ε. ΤΡΑΧΑΝΟΠΟΥΛΟΣ
Δουκέρκης, ἑταιρεία
ΒΙΒ. ΤΡ. ΑΛΒΑΝΙΑΣ
ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1945
ΠΑΡΑΔΕΛΤΙΩΜΑΤΙ

**Πλήγματα τῆς Ἀεροπορίας μας κατὰ τοῦ ἐχθροῦ
Τὸ πυροβολικὸν σφυροκοπεῖ ἀγρίως τοὺς ἰταλοὺς
ΤΑ ΕΧΘΡΙΚΑ ΜΗΧΑΝΟΚΙΝΗΤΑ ΤΜΗΜΑΤΑ ΚΑΘΗΛΟΥΝΤΑΙ**

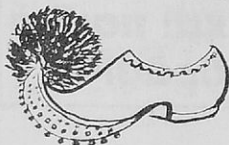
Ή'εφημερίδα μας

Μ Εκδότης - Διευθυντής:
Τά παιδιά τής Δ' Δημοτικού

ΕΤΟΣ ΠΡΩΤΟ ΤΕΥΧΟΣ ΠΡΩΤΟ

Ἑλλάδα - 28 Ὀκτωβρίου

ΟΧΤΩ ΕΚΑΤΟΜΜΥΡΙΑ ΛΟΓΧΕΣ

Αὐτό τό λόγο θά σᾶς πῶ,
δέν ἔχω ἄλλο κανένα·
μεθύστε μέ τ' ἀθάνατο κρασί τοῦ Εἰκοσιένα
Κ. Παλαμάς

Α Νύχτα εἶναι ἀκόμα. Ὁ καιρός γλυκός, φθινοπωρινός. Τ' ἀστέρια στέλνουν τούς στερνούς χαιρετισμούς τους στήν Ἑλλάδα. Τότε ἀκούγονται βροντερά χτυπήματα. Ὀχτώ ἑκατομμύρια λόγχες βροντοῦν τήν πόρτα τῆς Πατρίδας μας.

– Τί θέλετε; ρωτά ἡ Ἑλλάδα.

– Τόπο νά περάσουμε! βροντοφωνάζουν οἱ λόγχες.

– Εἰδῶ εἶναι δικιά μας γῆ, πῶς εἶναι δυνατόν νά περάσετε;

– Δηλαδή, λένε κοροϊδευτικά τώρα οἱ λόγχες, θέλετε νά μπουῦμε μέ τό ζόρι; Θέλετε πόλεμο;

Ἄκου πόλεμο! Ὀχτώ ἑκατομμύρια λόγχες, πού τίς κρατοῦσαν σαράντα, πές, ἑκατομμύρια ἄνθρωποι νά κάνουν πό-

λεμο μέ διακόσιες τριάντα χιλιάδες στρατιῶτες! Πόλεμο τό λές αὐτό;

– Νά περάσουμε; ἀνυπομονοῦσαν ἔξω ἀπό τά σύνορά μας οἱ λόγχες. Νά περάσουμε;

Καί τότε, ἀπό τήν ψυχὴ τοῦ λαοῦ, ἀπό τήν ψυχὴ ὅλων τῶν Ἑλλήνων βγήκε μόνο του, νά, ἔτσι ἀπλά:

– ΟΧΙ, δέ θά περάσετε! Δέ θά πάρει κανεῖς τό περιβόλι μας. ΟΧΙ, δέ θά μπεῖ ἐχθρός στά σπῖτια μας! ΟΧΙ, δέ θά πατήσει πόδι κατακτητῆ στά χωράφια μας! ΟΧΙ, μέ τή δικιά μας τουλάχιστο θέληση. ΟΧΙ!

– Τί εἶπαν οἱ Ἕλληνες; ρώτησε μέ ἀγωνία ἡ Ἀνατολή κι ἡ Δύση.

– Τί εἶπαν; ΟΧΙ!

Στέλλα

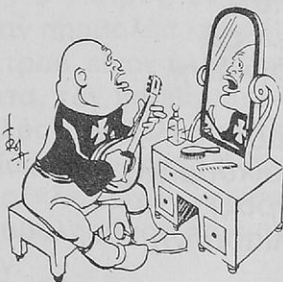
‘Από τις εφημερίδες εκείνης τῆς ἐποχῆς:

ΕΛΛΗΝΙΔΕΣ!

Τό Σάββατο συνεργεῖα θά περάσουν ἀπ’ ὅλα τά τμήματα τῆς πρωτευούσης, τοῦ Πειραιῶς καί τῶν περιχώρων γιά τή συλλογή μαλλίνων καλτσῶν, πού θά σταλοῦν στούς ἡρωικά μαχομένους στρατιῶτες μας. Ὁ βαρῦς χεῖμῶνας τῆς Ἀλβανίας μέ τά χιόνια καί τίς ἄλλες κακουχίες του εἶναι ἀσφαλῶς ὁ πιό ἐπικίνδυνος ἐχθρός γι’ αὐτούς. Ἀπό τά χέρια σας, κυριολεκτικά, ἐξαρτᾶται νά ἐκμηδενιστεῖ κι αὐτός.

ΠΛΕΚΕΤΕ ΝΥΧΤΑ ΚΑΙ ΜΕΡΑ!

‘Η γελοιογραφία μας

— Κορόιδο Μουσολίνι
κανεῖς δέ θά σου μείνει!

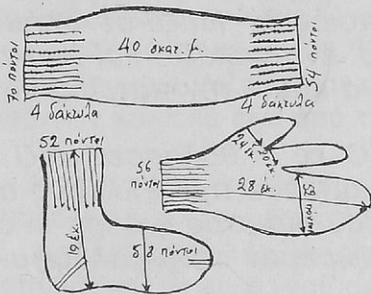
ΤΟ ΣΑΡΑΝΤΑ

Πάνω στής Πίνδου τίς κορφές σέ κάθε κόχη βροντόλαλο ἀντιλάλησε τό ὄχι.

Κι ὄλοι τό ξέρουν ἀπό τότε καί γιά πάντα ἀθάνατο πῶς εἶναι τό Σαράντα.

Γιῶργος Σουρέλης

ΤΑ ΠΛΕΚΤΑ ΓΙΑ ΤΟ ΣΤΡΑΤΟ

Τά παραπάνω σχέδια ἔχουν ἐγκριθεῖ ἀπό τό Γενικό Στρατηγεῖο ὡς τά πλεόν κατάλληλα γιά τό στρατό. Παρακαλοῦνται οἱ Ἑλληνίδες νά πλέκουν μέ βάση τά σχέδια αὐτά.

ΔΕΥΤΕΡΑ 28 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ
ΑΡΜΟΔ. ΥΠΗΡΕΣΙΑ
ΓΡΑΦΕΙΟΝ ΚΟΜ. ΤΗΛΕΓΡΑΦ. 30-482
ΤΗΛΕΓΡΑΦ. ΓΡΑΦΕΙΟΝ 30-200
ΕΚΔΟΣΤΗΝ ΠΛΑΤΩΝ ΔΡΑΜΑΣ 2

Ἡβραδυνή

ΕΤΕΣ 1911-1940 ΚΡΗΜΟΣ ΦΥΛΟΥ ΚΑΤΟ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ Δ. Δ. ΑΡΑΒΑΝΤΙΝΟΣ
1924-1930
ΓΡΑΦΕΙΑ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΑ ΕΠΙΧΡΟΝΟΣ &
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΑΕΙΟΝΟΜΟΡΤΩΤΗΣ
ΔΙΟΙΚΗΤΗΣ Ν. Δ. ΑΡΑΒΑΝΤΙΝΟΥ

ΙΤΕ ΠΑΙΔΕΣ ΕΛΛΗΝΩΝ!

25. Η ΣΗΜΑΙΑ

Μ Ἡ σημαία, ἀγάπη γαλανή,
ποιός τό 'λιπιζε στ' ἀλήθεια νά μπορέσει,
σ' ἓνα γαλάζιο καί λευκό πανί,
νά κάμει τήν πατρίδα νά χωρέσει!

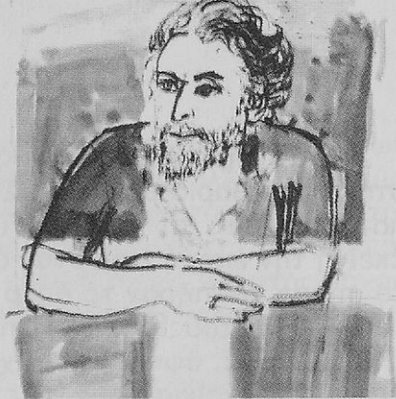
Ὅλες οἱ θάλασσες μαζί κι ὁ οὐρανός
καί κάθε τῆς Ἑλλάδας ἀκρογιαλί,
τοῦ κύματός ἡ αὔρα κι ὁ καημός,
χώρεσαν στοῦ γαλάζιου τήν ἀγκάλη!

Καί μέσα στό γαλάζιο, θησαυρός,
πού τέτοιο δέ θά βρεῖς στήν οἰκουμένη,
κατάλευκος χαράζεται ὁ Σταυρός,
ἡ Ἑλλάδα μέ τήν πίστη ἀγκαλιασμένη!

ὦ, γαλανή σημαία, ὄνειρευτή,
καθώς περνᾷς λουσομένη στή λιακάδα,
νομίζω πῶς μπροστά μου περπατεῖ
ὀλόρθη, γαλανόλευκη ἡ Ἑλλάδα! Μ

Κεντρική ἰδέα

Γιώργος Σουρέλης

26. ΟΛΗ Η ΓΕΙΤΟΝΙΑ ΓΙΟΡΤΑΖΕΙ ΤΗΝ 28Η ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ

1. Μ Τά παιδιά είχαν βάλει χάρτινα σημαίακια σ' όλη τήν πλατεία. Στούς στύλους είχαν δέσει από δυό πάνινες σημαίες. Πάνινη μεγάλη σημαία είχε βάλει κι ο κύρ Άνέστης στό μπαλκόνι, πού ήταν πάνω από τό καφενεϊό. Ό ήλιος ήταν ακόμα ψηλά, όταν άρχισαν νά μαζεύονται τά παιδιά. Τακτοποίησαν τίσ καρέκλες κυκλικά έξω από τό καφενεϊό.

2. Ό Πέτρος έφτασε μέ μιά τσάντα κατσαβίδια, μέ έναν προβολέα καί μέ τόν... πατέρα του. Ό πατέρας του Πέτρου είναι ήλεκτρολόγος. Δούλεψε σβέλτα καί κεφάτα, τόν βοήθησαν καί τά παιδιά, καί σέ λίγο ένας μεγάλος προβολέας ήταν στημένος στή μέση τής πλατείας. Η γιορτή θά άρχιζε στίς έξι. Μά άπ' τίσ πέντε οί καρέκλες είχαν γεμίσει. Καί τά σκαμνιά κι οί πάγκοι πού κουβάλησαν τά παιδιά γέμισαν, κι ό κόσμος ακόμα έρχόταν.

3. Όταν έφτασε ή ώρα, χτύπησε ένα καμπανάκι κι άναψε ό προβολέας. Ό πρόεδρος τής έκτης τάξης, ό Βαγγέλης, ανέβηκε σέ μιά κασέλα κι όλοι είδαν πώς ήταν λίγο χλωμός.

Έβηξε δυό φορές καί μέ φωνή βραχνή από συγκίνηση άρχισε:

Κεντριμή ιδέα.

Νά βρούμε εις ένότητες.

Α «Σάν σήμερα ό ούρανός τής πατρίδας μας σκεπάστηκε από βαριά σύννεφα. Σάν σήμερα, τήν πόρτα τής πατρίδας μας τή χτύπησε ό πόλεμος. Κι αύτοί, πού έκείνη τήν έποχή έσπερναν στά χωράφια τους, άφησαν τό σπόρο και πήραν τό όπλο· έπρεπε νά υπερασπίσουν τά χωράφια τους. ΑΚι αύτοί, πού ή ζωή τους ήταν κοντά στή θάλασσα, άφησαν τά δίχτυα, έδεσαν τίς ψαρόβαρκες και τά καΐκια τους κι έτρεξαν νά υπερασπιστούν τούς ψαρότοπους και τά καΐκια τους. Και οι άλλοι, τής πολιτείας, είπαν «παρών» στό προσκλητήριο τής πατρίδας. Πολέμησαν όλοι μαζί μέ μία καρδιά πάνω στά χιονισμένα βουνά τής Ήπειρου και νίκησαν. ○

Ήρθε όμως κι άλλος εισβολέας πού έγινε κατακτητής.

○ Και ό λαός μας για τέσσερα χρόνια μαρτύρησε, πόνεσε, πείνασε, πένθησε. Κι αρχή στά βάσανά του ήταν τό πρωινό τής 28ης Ήκτωβρίου 1940...» ○

“Όλοι άκουγαν μαγεμένοι. Οι μεγάλοι ξαναζούσαν έκείνες τίς στιγμές του τρόμου και του μεγαλείου. Οι μικροί ήταν δακρυσμένοι. Σάν τέλειωσε ό πρόεδρος, βούιξε ή γειτονιά από τά χειροκροτήματα!

Ή γιορτή συνεχίστηκε μέ ποιήματα και τραγούδια για τό Σαράντα. Μετά άρχισε ό χορός. Παιδιά του σχολείου, ντυμένα μέ τοπικές φορεσιές, χόρεψαν διάφορους ελληνικούς χορούς. Μουσική έπαιζε ή μικρή μπάντα του συλλόγου τής γειτονιάς «Ή Πρόοδος», πού πήγαινε πάντα χωρίς χρήματα σε τέτοιες έκδηλώσεις.

Ή κόσμος ένθουσιασμένος, όρθιος, χειροκροτούσε. Κι όταν ή μουσική έπαιξε τόν Καλαματιανό, οι θεατές έδωσαν τά χέρια τους και τά μαντίλια τους στα παιδιά και χόρεψαν μαζί τους.

4. Ο κύρ Άνέστης έκανε κι αύτός ένα γύρο κι άμέσως,

όπως τό είχε ύποσχεθεϊ, άρχισε νά κερνάει. Κανείς όμως δέ δέχτηκε τό κέρασμα. Ήταν τόσοι πολλοί, κι ό κύρ Άνέστης – όλοι τό ήξεραν – πάλευε γιά τό μεροκάματο. Έτσι πλήρωναν, μέ χίλιους δυό καυγάδες, ό,τι έπαιρναν. Κι έπειδή όλοι ήθελαν κάτι, κι ό κύρ Άνέστης μόνος δέν τούς προλάβαινε, τά παιδιά βοήθησαν στό σερβίρισμα.

5 Ήταν άργά σάν έφυγε ό κόσμος. Κι άπόμειναν οι σημαίες καί οι σημαιοϋλες στην έρημη πιά πλατεία, νά τρελοπαίζουν μέ τόν άέρα πού είχε σηκωθεί.

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Ποιές εϊκόνες μās περιγράφει ή συγγραφέας άπό τήν άρχή ως τή στιγμή πού μιλάει ό πρόεδρος;
2. Ποιοί εϊπαν «παρών» στό προσκλητήριο τής πατρίδας;
3. Πραγματοποίησε ό κύρ Άνέστης τήν ύπόσχεσή του νά κέρασει όλους;

Δίδαγμα

27. ΧΑΣΑΜΕ Τ' ΑΥΓΑ ΚΑΙ ΤΑ ΚΑΛΑΘΙΑ

Μ – «Ε! μωρέ πατρίδα! Έδω στήν πολιτεία χάσαμε καί τ' αὐγά καί τά καλάθια. Ὁ γερο-Στάθης, ἐκεῖ στό καφενεδάκι τοῦ κύρ Ἀνέστη, πίνει τόν καφέ του, ἀνάβει τότσιμπούκι του καί μονολογεῖ.

Πρωί ἀκόμα, οἱ πελάτες λιγοστοί, κάθετα κι ὁ κύρ Ἀνέστης νά συντροφέψει τό γερο-Στάθη.

– Σήμερα εἶναι τ' Ἀι-Γιωργίου, μεγάλη ἡ χάρη του, λέει ὁ γέρος.

Ὁ κύρ Ἀνέστης φοβᾶται πῶς ξεκούτιανε ὁ γέρος. Ποῦ ἀκούστηκε τρεῖς τοῦ Νοέμβρη τ' Ἀι-Γιωργίου!

– Τ' Ἀι-Γιωργίου τοῦ μικροῦ, τοῦ «φτωχοῦ», ἐξηγεῖ ὁ γερο-Στάθης. Σποριό ἢ Σποριάρη τόν λέμε τόν Τροπαιοφόρο ἐκεῖ κάτω στό νησί. Γιατί, σάν σήμερα, ἀρχίζουμε νά σπέρνουμε.

Στό νησί μου – ξέρεις δά τή Ρόδο – ἐμεῖς οἱ γεωργοί στά χρόνια μου βάζαμε σέ μιά σκάφη λίγο σπόρο κι ἀνάβαμε τρία κεριά. Μέσα στό σπόρο ἀνακατώναμε κι ἄλλους καρπούς, νά, σάν νά λέμε καλαμπόκι, σίκαλη, καρύδια, ρόγες ἀπό σταφύλι καί λίγο σάρι, ἀπό τό περσινό πού τό ἔχαμε ἐπί τοῦτου φυλαγμένο σέ σακουλάκι. Ἄ! λησμόνησα τό ρόδι πού θά τό τρώγαμε σάν ἀποσπέρναμε. Τό ρόδι, γιέ μου, δέν ἔλειπε ποτέ ἀπό τή σποροσακούλα τοῦ σποριᾶ, σάν ἀρχιζε νά σπέρνει.

Ἄσπέρναμε τό λοιπόν κι εὐχόμεστε: «Νά γένει τό γέννημα γλυκό σάν τό σταφύλι, τσουπωτό* σάν τό ρόιδο κι ἀφράτο κι ἄσπρο σάν τό καρύδι»!

Σάν γυρίζαμε ἀπ' τά χωράφια τό δειλινό, τότε πηγαίναμε στά κελάρια καί ἀνοίγαμε τά βαρέλια τοῦ κρα-

* ΤΣΟΥΠΩΤΟ: γεμάτο, ψωμωμένο, μέ πολλούς σπόρους.

σιού. Αδοκιμάζαμε τό νιό κρασί, νά δοῦμε πέτυχε ἢ δέν πέτυχε. "Ε! κι ἔτσι, – ἐδῶ γέλασαν καί τά γένια τοῦ γερο-Στάθη – τόν 'Αι-Γιώργη τό φτωχό, τόν λέμε καί Μεθυστή.

'Εκείνη τήν ὥρα ἤρθε ἡ μοτοσικλέτα τοῦ πατέρα τῆς Ρηνιώς νά παραδώσει πορτοκαλάδες. Πῆγε ὁ κύρ 'Ανέστης στή δουλειά του. Κι ἀπόμεινε μονάχος ὁ γερο-Στάθης μέ τό χοντρό φλιτζάνι τοῦ καφέ μπροστά του καί τό τσιμπούκι του σβηστό. 'Ο νοῦς του ἔχει πετάξει στό χωριό του. Σάν τέτοια μέρα ἐκεῖ... Γλαρώνουν τά μάτια του κι ἀποκοιμιέται ὁ γέρος. Καί στ' ὄνειρό του, νά, μπροστά του τό χωράφι. «Καλή σοδειά», λέει στό γείτονα, «καλό κρασί τό φετινό», λέει στόν ἄλλο.

"Ε! μωρέ πατρίδα! 'Εδῶ στήν πολιτεία χάσαμε τ' αὐγά καί τά καλάθια, χάσαμε τά πασχάλια μας... Μ

Συνοπτός

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Τί θά πεί «χάσαμε τ' αὐγά καί τά καλάθια»; Ὑπάρχει ἄλλη φράση μέ παρόμοιο νόημα στό κείμενο; Ποιά εἶναι;
2. Γιατί ὁ κύρ Ἀνέστης φοβάται πώς ξεκούτιανε ὁ γερο-Στάθης; Ἔχει δίκιο;
3. Πότε ἄρχιζε ἡ σπορά; Τί ἀνακάτωναν μέ τό σπόρο; Ποιά εὐχή ἔκαναν;
4. Τί ὄνειρο εἶδε ὁ γερο-Στάθης;

28. ΓΕΡΟΝΤΑΚΙΑ

Α Μ Τοῦ χωριοῦ τά γεροντάκια,
μέ γυαλάκια, μπαστουνάκια,
καί πολλά παλιά μεράκια,

δίπλ' ἀπ' τήν παλιά τή βρύση
στό πλατάνι ἔχουν καθίσει,
καί κουβέντα ἔχουν ἀρχίσει. Α

Ο Μά καθώς περνοῦσε ἡ ὥρα,
ξέσπασε ἡ μεγάλη μπόρα,
κι ὅπου φύγ' οἱ γέροι τώρα.

Ἄ, ξανάγιναν παιδάκια!
– λές καί παίζουν τά «παπάκια» –
τοῦ χωριοῦ τά γεροντάκια. Α Ο Μ

«Λευκοπηγή»

Π. Πάσχος

Κεντρική ἰδέα,

29. ΤΟΥ ΗΛΙΟΥ Η ΘΥΓΑΤΕΡΑ

Οί πορτοκαλάδες μπήκαν στή θέση τους. 'Ο πατέρας τής Ρηνιώς ήπια στά ὄρθια ἕναν καφέ. "Ἐπειτα ἀνέβηκε στή μοτοσικλέτα του κι ἔφυγε. "Ἐπρεπε πρίν μεσημεριάσει νά παραδώσει κι ἄλλοῦ ἐμπόρευμα.

'Ο κύρ 'Ανέστης πήγε καί κάθισε ξανά κοντά στό γερο-Στάθη. 'Αναστέναξε.

Στήν πολιτεία ὅλοι χάσαμε τά αὐγά καί τά καλάθια, εἶπε σχεδόν μέ καημό. 'Εσύ θυμᾶσαι τή σπορά κι ἐγώ... Σταμάτησε. Εἶδε τίς ἀναιμικές ἐλίτσες πού ἦταν κοντά στό γήπεδο.

Ποῦ νά δεῖς τίς χοντρολιές, πού ἔχει τό χωριό μου. Τίς εἶχε φυτέψει ὁ μακαρίτης ὁ παππούς μου. 'Ελιά, εὐλογημένο δέντρο.

'Ο γερο-Στάθης ὅμως δέν ἄκουε. Εἶχε γιά τά καλά μετακομίσει ἐκεῖ στή Ρόδο.

Λοιπόν, ἡ ἐλιά εὐλογημένο δέντρο. Δίνει πολλά, ζητάει λίγα. 'Ο κύρ 'Ανέστης δέν ἔχει ἀκουστά πώς ἦταν τό εὐλογημένο δέντρο τής 'Αθηνᾶς, πώς μάλωσε ἡ θεά μέ τόν Ποσειδώνα γιά τήν 'Αθήνα, καί πώς κέρδισε ἡ 'Αθηνᾶ δίνοντας δῶρο στούς 'Αθηναίους τήν ἐλιά. Δέν ἔχει ἀκούσει γιά τό στεφάνωμα τῶν νικητῶν στά ἀρχαῖα χρόνια μ' ἕνα λιόκλωνο.

'Εκεῖνο πού ξέρει ὁ κύρ 'Ανέστης εἶναι ὁ ἐλαιώνας του. Οἱ παλιές ἐλιές, οἱ ἄλλες οἱ μικρές πλάι, ὅλες μαζί εἶναι μιά ἀσημένια θάλασσα σάν ἔρθει τό δειλινό. Οἱ μικρές ἐλιές δέν κάνουν καρπό. Οἱ ἄλλες, οἱ μεγάλες, μαζεύουν τόν ἥλιο, τόν δένουν στά κλώνια τους καί τόν τελευταῖο μήνα τοῦ φθινόπωρου γέρνουν φορτωμένες ἀπό καρπό.

– Μή βασκαθοῦν οἱ ἐλιές. Κάρπισαν φέτος!

Ἔρχονται ἐργάτες, ραβδίζουν τίς ἐλιές, πέφτει ὁ καρπός στά λιόπανα. Βουνό ἀπ' τόν εὐλογημένο τόν καρπό! Παλιότερα μάζευαν καί τό χαμολόι*. Φτώχεια-βλέπεις. Τό δειλινό γινόταν τό λίχνισμα, δηλαδή τό καθάρισμα τῶν ἐλιῶν ἀπό τό λιόφυλλα καί τά κλαριά πού σπάσανε στό ράβδο*.

Καθαρισμένος ὁ καρπός, ἔτοιμος πιά σέ σακιά, φορτώνεται στά τρακτέρ καί μεταφέρεται στό λιοτρίβι. Ἔ! φουκαρά κύρ Μέντη μου, πού κάποτε ἐσύ τήν ἔκανες τούτη τή δουλειά!

Μά ὁ κόπος δέν τελειώνει ἐδῶ. Δέν εἶσαι σύ ὁ μοναδικός πού πᾶς τίς ἐλιές σου στό λιοτρίβι. Καρτερᾶς ὅσο νά ῥθει ἡ σειρά σου, πιάνεις κουβέντα, ξενουχτᾶς, καί στίς φωτιές πού ἔχουν ἀνάψει, γιά νά ζεστάνουν νερό, ψήνεις φέτες ψωμιοῦ, πού τίς τρῶς βουτώντας τες στό φρέσκο λάδι πού μυρίζει ἐλιά! Χαζεύεις τίς πέτρινες ρόδες τοῦ λιοτριβιοῦ, πού γυρίζουν, γυρίζουν, γυρίζουν καί κάνουν πολτό τίς ἐλιές.

Αὐτόν τόν πολτό ὕστερα τόν βάζουν μέσα σέ εἰδικούς ντορβάδες*. Τούς ντορβάδες αὐτούς τούς τοποθετοῦν τόν ἕναν πάνω στόν ἄλλο στό πιεστήριο. Ὄταν ἀρχίσει νά δουλεύει τό πιεστήριο, βρέχουν μέ καυτό νερό, «ζεματᾶνε», τούς ντορβάδες πού ἔχουν τόν πολτό. Αὐτό γίνεται γιά νά χωρίσει τό λάδι ἀπό τό λιόζουμο.

Σέ λίγο νά, ὁ κόπος σου, ὁ μόχθος ὅλης τῆς χρονιάς, ἐκεῖ μπροστά στά μάτια σου, γίνεται λάδι, εὐλογη-

* χαμολόι: Ἐλιές πεσμένες στή γῆ ἀπό τόν ἀέρα ἢ ἀπό ἄλλες αἰτίες.

* ράβδος: Τό τίναγμα τῆς ἐλιάς μέ μεγάλα ραβδιά. Σέ ἄλλους τόπους δέ γίνεται ράβδισμα, ἀλλά μάδημα τῆς ἐλιάς.

* ντορβάς: Εἰδικό μικρό σακί.

μένο λαδάκι του Θεοῦ.

– Καλή λαδιά φέτος, λές.

– Καλή λαδιά φέτος, σοῦ ἀπαντοῦν.

– Εἶπες τίποτα; ρωτάει ὁ γερο-Στάθης, πού ξύπνησε
κι ἀνακάθεται.

– Νά, τοῦτο πού ἔλεγες: «Στήν πολιτεία χάσαμε τά
πασχάλια μας.»

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Τί προκάλεσε τή νοσταλγία τοῦ κύρ Ἀνέστη; Σέ τί διαφέρει ἡ
νοσταλγία του ἀπό τοῦ γερο-Στάθης;

2. Τί δέν ἔχει ἀκούσει γιά τήν ἐλιά ὁ κύρ Ἀνέστης; Τί ξέρει γιά τίς
ἐλιές;

3. Τί σημαίνει ἡ φράση «...μαζεύουν τόν ἥλιο, τόν δένουν στά κλώνια
τους»;

4. Μπορεῖς νά διηγηθεῖς μέ τή σειρά τίς διάφορες φάσεις ἀπό τό
λιομάζεμα ὡσπου νά βγεῖ τό λάδι, ἔτσι ὅπως τίς θυμᾶται ὁ κύρ
Ἀνέστης;

5. Τό κείμενο ἔχει ἀφηγηματικά καί διαλογικά μέρη. Μπορεῖς νά τά
ξεχωρίσεις;

ΑΙΝΙΓΜΑ

Δίνω γεύση στό φαῖ σου,

βιταμίνες στό κορμί σου.

Τίς πληγές σου ἐγώ γλυκαίνω

στό νερό ποτέ δέ μένω.

Τί εἶμαι;

ΠΑΡΟΙΜΙΕΣ

1. Φύτεψ' ἀμπέλι γιά τήν ἀφεντιά σου
καί ἐλιά γιά τά παιδιά σου.

2. Ἀπ' τόν τρύγο ὡς τίς ἐλιές
δέν ἀπολείπουν οἱ δουλειές.

30. Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΕΛΙΑΣ

Μο κύρ Στράτος, ό μπακάλης, τά 'χασε. "Όλο τ' απόγευμα γεμίζει μπουκαλάκια. Τό 'να μέ λάδι, τ' άλλο μέ καλαμποκέλαιο, τ' άλλο μέ ραφινέλαιο.

Ή Σοφία ήρθε άργά, κόντευε νά κλείσει πιά τό μαγαζί ό κύρ Στράτος.

– Καλώς τηνε. Ξέχασε τίποτα ή μάνα σου;

– Έγώ ξέχασα, είπε ντροπαλά ή Σοφία.

Ήταν άρρωστη ή γιαγιά μου καί πήγαμε καί τής συγυρίσαμε λίγο τό σπίτι, δικαιολογήθηκε. Μόλις τώρα γυρίσαμε στό σπίτι μας κι έτρεξα. Θέλω... Άνέλαβα νά πάω δείγματα από έλιές στό σχολείο. Θέλω μιά έλιά θρούμπα, μιά νυχάτη. Μήπως ξέχασα κανένα είδος;

– Ξέχασες τήν πράσινη τήν τσακιστή, τής θύμισε ό κύρ Στράτος.

Ήχουμε καί τίς ξυδάτες καί τίς μαυρολιές, πρόσθεσε.

Κατάλαβε ή Σοφία πώς ήταν κουρασμένος ό μπακάλης. Ντράπηκε, γιατί τόν καθυστεροῦσε.

– Σās κκυράζω, αλλά ξέρετε αύριο έχουμε μάθημα για τήν έλιά, προσπάθησε νά δικαιολογηθεί.

Κάτι μουρμούρισε ό κύρ Στράτος. Ήχωσε βιαστικά σέ μιά σακούλα τίς έλιές-δείγματα, έχωσε επίσης βιαστικά τά λεφτά στήν τσέπη του, κι άρχισε νά κατεβάζει τά ρολά, νά κλείσει.

Ή Σοφία πήγε στό σπίτι Έκει βρήκε ένα σημείωμα τής μητερας της

«Ξαναπετάγομαι ως τή γιαγιά. Δέ θά άργήσω.»

Ή Σοφία ήταν πολύ κουρασμένη. Βοήθησε τή μητέρα στίς δουλειές, έτρεξε στό γιατρό, στό φαρμακείο... Ήπλυσε καί τά πιάτα... νυστάζει... πόσο νυστάζει ή Σοφία!

3 παραμοιώσεις
3 μεταφορές

Ἄδειάζει τὴ σακούλα, βάζει σ' ἓνα πιατάκι τὶς διαφορετικὲς ἐλιές. Ὁ δάσκαλος τοὺς εἶπε:

«Παρατηρήστε μὲ προσοχὴ τὸν καρπὸ τῆς ἐλιάς.»

Ἡ Σοφία ξέρει ἀπὸ ἐλιές. Κάθε χρόνο πᾶνε στό χωριὸ καὶ παίρνουν τὴ σοδειά τους. Ὅμορφα πού εἶναι ἐκεῖ. Γυρίζει ἀπὸ ἐλιά σέ ἐλιά, ψευτοδίνει ἓνα χέρι—ἓνα χεράκι δηλαδή—μιλάει μὲ τοὺς ἐργάτες. Μά τώρα εἶναι ἐδῶ ἡ ἐλιά...

Πῶς κι ἦρθε τόσο δρόμο, κυρα-ἐλιά; ρωτάει ἡ Σοφία.

—Ἦρθα νά σοῦ πῶ τὴν ἱστορία μου, λέει ἡ ἐλιά κι

Κεντριυὴ Ἰθάκη Σιοπόδ

είναι σάν θρόισμα τοῦ ἀγέρα ἢ φωνή της. Ξέρω πώς μ' ἀγαπᾶς. Καί θέλω τήν ἱστορία μου νά τήν πείς αὔριο καί στά ἄλλα παιδιά στήν τάξη σου.

Ἡ ἐλιά στάθηκε λίγο, σάν νά σκέφτηκε κι ἄρχισε νά ψιθυρίζει:

– Οἱ ἄνθρωποι, Σοφία, μέ ξέρουν χρόνια καί χρόνια. Ἐπίσης ἔγινε ὁ μέγας κατακλυσμός:

Φρίκη, ἐρημιά, νερό, σκοτάδι,
τή γῆ τή θάψαν μιά φορά.

Ὁ Νῶε κλεισμένος μέσα στήν κιβωτό, ὀλημερίς κι ὀλονυχτίς προσεύχεται στό Θεό νά δώσει τέλος σέ τοῦτο τό κακό. Κάποτε σταματάει ὁ κατακλυσμός. Μά ὁ Νῶε δέν τολμάει νά βγεῖ ἀπό τή σιγουριά τῆς Κιβωτοῦ. Στέλνει πρῶτα ἕνα περιστέρι. Τό περιστέρι γυρίζει κρατώντας στό ράμφος του ἕνα ὀλοπράσινο κλωνάρι ἐλιάς:

Ἐμέ ζωῆς φέρνει σημάδι
στό Νῶε ἢ περιστερᾶ.

Κι ἤμουν ἐγώ τό σημάδι, πώς ἡ ζωῆ ξανάρχισε στή γῆ.

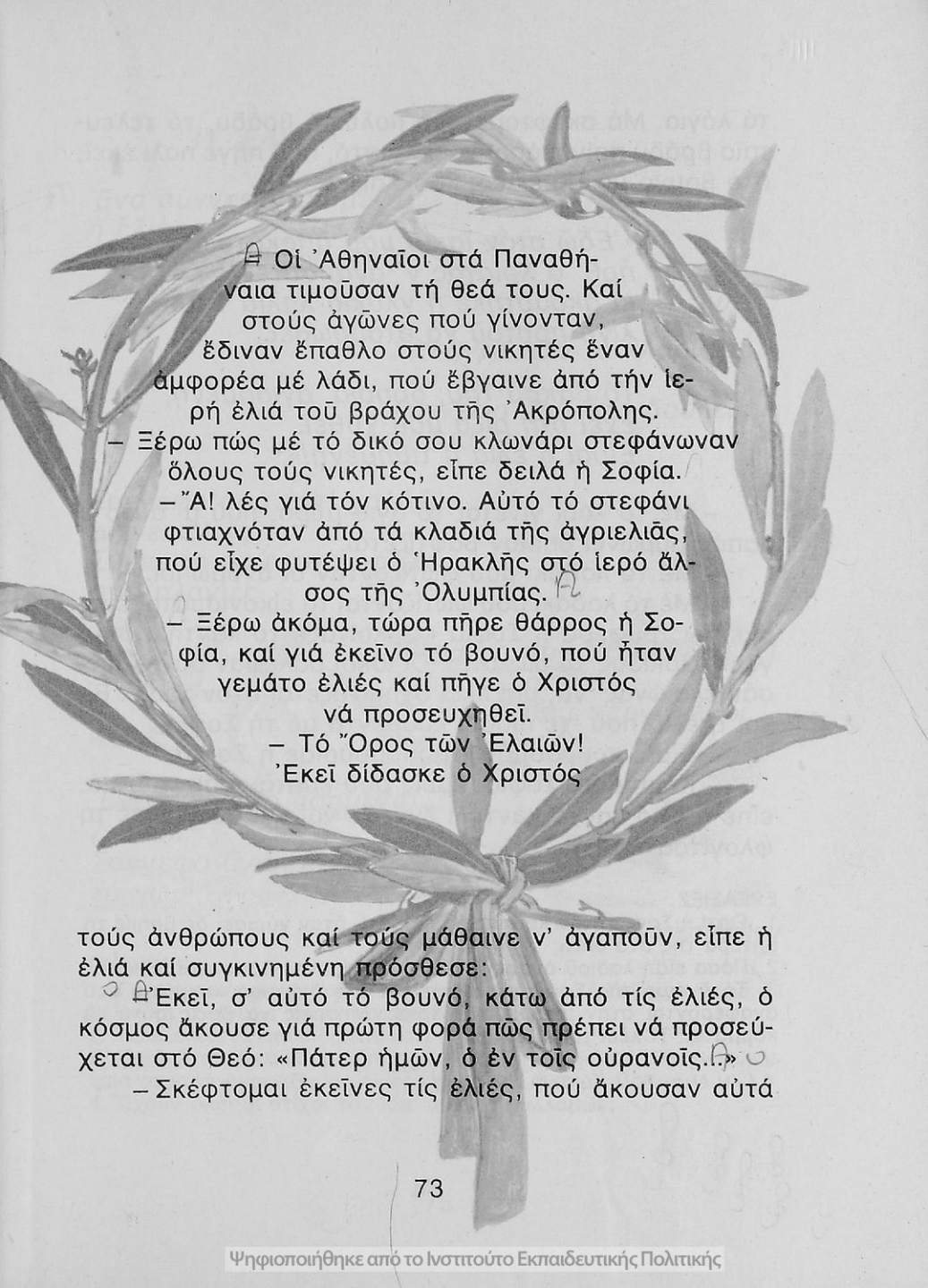
Στήν Ἑλλάδα, δέν ἔχω παράπονο, οἱ ἄνθρωποι μέ ἀγάπησαν, μέ φρόντισαν, μέ τίμησαν. Πώς νά ξεχάσω ἐκεῖνο τό ἀστραφτερό μεσημέρι, πού εἶχαν μαζευτεῖ στήν Ἀκρόπολη οἱ Θεοί, γιά νά δώσουν ὄνομα στήν πόλη τοῦ Κέκροπα;

Ἐφτασε ἡ Ἀθηνᾶ. Ποιό θά 'ταν τό δῶρο της;

Ἐφτασε ὁ Ποσειδῶνας. Ποιό θά 'ταν τό δῶρο του;

Νερό πρόσφερε ὁ Ποσειδῶνας. Ἐλιά ἢ Ἀθηνᾶ. Νίκησε ἡ ἐλιά...

Ἡ ἐλιά σώπασε γιά λίγο, σάν νά 'χε χαθεῖ στή θύμηση ἐκείνου τοῦ καιροῦ. Ὑστερα μέ σιγανή φωνή συνέχισε:

Α Οί Ἀθηναῖοι στά Παναθή-
ναια τιμοῦσαν τή θεά τους. Καί
στούς ἀγῶνες πού γίνονταν,
ἔδιναν ἔπαθλο στούς νικητές ἕναν
ἀμφορέα μέ λάδι, πού ἔβγαινε ἀπό τήν ἱε-
ρή ἐλιά τοῦ βράχου τῆς Ἀκρόπολης.

- Ἐἔρω πῶς μέ τό δικό σου κλωνάρι στεφάνωναν
ὅλους τούς νικητές, εἶπε δειλά ἡ Σοφία.
- "Α! λές γιά τόν κότινο. Αὐτό τό στεφάνι
φτιαχνόταν ἀπό τά κλαδιά τῆς ἀγριελιάς,
πού εἶχε φυτέψει ὁ Ἡρακλῆς στό ἱερό ἄλ-
σος τῆς Ὀλυμπίας.
- Ἐἔρω ἀκόμα, τώρα πῆρε θάρρος ἡ Σο-
φία, καί γιά ἐκεῖνο τό βουνό, πού ἦταν
γεμάτο ἐλιές καί πῆγε ὁ Χριστός
νά προσευχηθεῖ.
- Τό Ὄρος τῶν Ἐλαιῶν!
Ἐκεῖ δίδασκε ὁ Χριστός

τούς ἀνθρώπους καί τούς μάθαινε ν' ἀγαποῦν, εἶπε ἡ
ἐλιά καί συγκινημένη πρόσθεσε:

ο Ἐκεῖ, σ' αὐτό τό βουνό, κάτω ἀπό τίς ἐλιές, ὁ
κόσμος ἄκουσε γιά πρώτη φορά πῶς πρέπει νά προσευ-
χεται στό Θεό: «Πάτερ ἡμῶν, ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς.»

- Σκέφτομαι ἐκεῖνες τίς ἐλιές, πού ἄκουσαν αὐτά

τά λόγια. Μά σκέφτομαι πιά πολύ τό βράδου, τό τελευταίο βράδου πρίν πιάσουν τό Χριστό, πού πήγε πάλι ἐκεῖ, στό βουνό μέ τίς ἐλιές, κι ἔκλαψε:

«Ἐδῶ στόν ἴσκιο μου ἀποκάτου
ἦρθ' ὁ Χριστός ν' ἀναπαυτεῖ
κι ἀκούστηκε ἡ γλυκιά λαλιά Του
λίγο προτοῦ νά σταυρωθεῖ.

Τό δάκρυ Του; δροσιά, ἀγιασμένη,
ἔχει στή ρίζα μου χυθεῖ.
Εἶμαι ἡ ἐλιά ἡ τιμημένη!» *

– Μέ τό λάδι γίνεται τό ἅγιο μύρο, πού μ' αὐτό ὁ παπᾶς μυρώνει ὅποιον βαφτίζεται.

– Μέ τό λαδάκι μου φωτίζονταν οἱ ἄνθρωποι.

– Μέ τό λαδάκι σου φωτίζονται τά εἰκονίσματα, εἶπε σχεδόν τρυφερά ἡ Σοφία καί κοίταξε τό καντήλι, πού γέμιζε ἴσκιους τό δωμάτιο. Οἱ ἴσκοι σάλεψαν σάν ἐλιές, σάν ἐλαιώνας· νά, μιά ἐλιά σχηματίζεται στόν ποῖχο. Εἶναι ἡ ἐλιά πού 'χε πιάσει κουβέντα μέ τή Σοφία.

– Εἶμαι κουρασμένη, μουρμούρισε ἡ Σοφία.

– Κοιμήσου, Σοφία, ἐμεῖς σοῦ κρατᾶμε συντροφιά, εἶπε ἡ ἐλιά καί τό καντήλι ἔγνεψε νά καί δυνάμωσε τή φλογίτσα του. *M*

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Γιατί ἡ Σοφία ἦταν κουρασμένη; Γιατί, ὅταν γύρισε, δέ βρῆκε τή μητέρα της στό σπίτι;
2. Πόσα εἶδη λαδιοῦ ἀναφέρονται στό κείμενο; Πόσα εἶδη ἐλιῶν;
3. Τό ὄνειρο τῆς Σοφίας ἀποτελεῖται ἀπό διάφορα κομμάτια πού ἀναφέρονται στήν ἱστορία τῆς ἐλιάς. Μπορεῖς νά βρεῖς αὐτά τά κομμάτια; Τί λέει τό καθένα;

* («Ἡ ἐλιά» τοῦ Κωστή Παλαμᾶ)

31. ΕΛΙΑ

Μ "Ένα σύννεφο άσημένιο
ή έλιά.
Σύννεφο πού τριγυρίζει
τά χωριά.

Σύννεφο πού τά κλαριά του
λέν ειρήνη.
Σύννεφο πού όλο δουλεύει
κι όλο δίνει.

Σύννεφο πού αντί χαλάζι
ρίχνει έλιές.
Σύννεφο πού άνηφορίζει
στίς πλαγιές.

Σύννεφο πού στέρεο στέκει
στόν καιρό.
Σύννεφο πού φέρνει λάδι
άντί νερό.

"Ένα σύννεφο άσημένιο
ή έλιά.
Σύννεφο άγιο πού άγκαλιάζει
τά χωριά. Ν

Ρένα Καρθαίου

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Γιατί ή ποιήτρια χρησιμοποιεί πολλές φορές τή λέξη σύννεφο; Τί θέλει νά τονίσει μ' αυτή τήν επανάληψη;
2. Ποιά επίθετα αποδίδονται στό σύννεφο-έλιά.
3. Ποιά είναι τό καινούριο στοιχείο κάθε στροφής; Γιατί στήν τελευταία στροφή ονομάζει τίς έλιές «σύννεφο άγιο»;
4. Έχουν όλοι οί στίχοι τόν ίδιο αριθμό συλλαβών;

32. Η ΓΗ ΜΑΣ

Μτά παιδιά, καιρό τώρα, έβλεπαν μιά μεγάλη ύδρόγειο σφαίρα πού είχε ό διευθυντής στό γραφείο. "Αχ, νά μπορούσαν νά τή δοϋν, νά τή χαροϋν από κοντά! Τήν κρυφοκοίταζαν κι άναστέναζαν. Τό είπαν στό δάσκαλο.

– Θά τή φέρουμε αύριο στήν τάξη! ύποσχέθηκε έκεϊνος.

Καί ή ύδρόγειος σφαίρα ήρθε στήν τάξη μέ μεγάλες τιμές. "Όλοι ήθελαν νά βοηθήσουν νά στηθεϊ στήν έδρα, όλοι ήθελαν νά τήν άκουμπήσουν. Ήταν ένα όνειρο· και λίγο τό 'χεις νά μπορείς νά πιάνεις τό όνειρό σου;

'Αφού τήν έβαλαν πάνω στήν έδρα, γύρισαν στίς θέσεις τους. "Όλοι ήταν ένθουσιασμένοι. 'Ακόμα κι ό δάσκαλος.

– Παιδιά, νάτη ή γή μας! Τήν έσπρωξε ό δάσκαλος μαλακά, έκανε δυό τρεις γύρους ή σφαίρα. Τά παιδιά σηκώθηκαν ξανά από τά θρανία τους, πήγαν μπροστά στήν έδρα κι έγιναν... Κολόμβοι, 'Ανακάλυπταν...

– Νάτη ή 'Ιαπωνία... 'Η 'Ασία... 'Ο 'Αλέξης ξανάδωσε

Πληροφορίες σχετικά με τό μάθημα.

μιά ελαφριά σπρωξιά, ή σφαίρα γύρισε.

– Θά πάω σ' όλα αυτά τά μέρη, είπε σιγά. Νά ό Πειραιάς, από δώ θά ξεκινήσω.

– Νά οί πόλοι, ή Αρκτική, ή Ανταρκτική, μαγεύτηκε ό Στέλιος. Μαγεύτηκαν όλα τά παιδιά.

– Έγώ έχω σπίτι μου ένα βιβλίο για έξερευνήσεις τυπωμένο στό τυπογραφείο πού εργάζεται ή μητέρα μου, είπε ή Βαγγελιώ.

– Μιλάει για τίς έξερευνήσεις στή στεριά; ρώτησε μέ ένδιαφέρον ό δάσκαλος.

– Μιλάει για τίς έξερευνήσεις στή θάλασσα, έξηγησε ή Βαγγελιώ.

– Φέρ' το αύριο, τήν παρακάλεσαν τά παιδιά.

– Άν αύριο μιλήσουμε για έξερευνήσεις, γιατί δέν πρέπει νά μιλήσουμε για τό διάστημα; ρώτησε ό Πέτρος.

☞ Αυτή τήν εργασία νά τήν αναλάβεις έσύ, Πέτρο. Δέν μās είπες πώς θά γίνεις άστροναύτης; πείραξε ό Γιάννης τό φίλο του. Κοκκίνησε ό Πέτρος. Τ' άρεσε νά διαβάξει μυθιστορήματα για τό διάστημα. Είχε διαβάσει όλο τόν 'Ιούλιο Βέρν. Μιά μέρα είχε έμπιστευτεί τ' όνειρό του στά παιδιά κι από τότε «τά μυαλά του Πέτρου είναι στόν άέρα», «αεροβατείς», «δέν πατάς τά πόδια σου στή γη», όλο τέτοια άκουε. Άλλά μπροστά στήν «έπίσημη άρχή» τής τάξης, τό δάσκαλο, πρώτη φορά γινόταν τέτοια κουβέντα. Έσφιξε τά δόντια του καί είπε αυτό πού είχε διαβάσει τελευταία:

– Ό τόμος «πλανήτης γη» έκλεισε κι άνοιξε ένας καινούριος τόμος: «γη καί διάστημα». Τό 'πε μέ τόσο έπίσημο τόνο, πού ξάφνιασε τά παιδιά.

Τά χαμόγελα σταμάτησαν. Ό δάσκαλος πήγε πρός τό παράθυρο. Κοίταξε έξω, ξαναγύρισε, κοίταξε ένα ένα τά παιδιά καί είπε:

Ἡ ἐξερεύνηση τῆς γῆς, τῆς θάλασσας καί τοῦ διαστήματος θέλει θάρρος, ἀγωνιστικότητα καί αὐταπάρνηση. Ξεκινάει ἀπό τήν ἀνάγκη πού ἔχει ὁ ἄνθρωπος, νά «γνώρισει», νά «μάθει». Ἡ περιπέτεια εἶναι μιά λέξη, πού ἠλεκτρίζει ὅλους μας. Κι ὁ ἄνθρωπος δέχεται νά ριψοκινδυνεύσει, γιά νά ἱκανοποιήσει τήν ἀνάγκη γιά γνώση. Λοιπόν, ὅλοι μας περιμένουμε, μέσα σέ δύο βδομάδες, τή δουλειά πού θά μαζέψετε γιά ὅλη αὐτή τή θαυμάσια περιπέτεια.

Ὁ Γιάννης ἐκείνη τή στιγμή εἶπε:

– Νομίζω πώς πρέπει νά βραβευτεῖ ἡ πιό σπουδαία ἐργασία. Σάν πρόεδρος τῆς τάξης προτείνω νά δώσουμε στό νικητή ἓνα βραβεῖο.

– Μιά σοκολάτα τοῦ δεκάρικου! Τό ταμεῖο εἶναι φτωχό, θύμισε ἡ Ρηνιώ.

– Μά θά ἐργαστοῦν σκληρά τά παιδιά, εἶχε ἀντιρρήσεις ὁ πρόεδρος. Πρέπει νά ἀμειφθοῦν.

Ἡ Ρηνιώ περήφανη ἔφερε παράδειγμα ἀπό τήν ἱστορία.

– Οἱ πρόγονοί μας πάλευαν γιά ἓνα κλωνάρι ἐλιάς.

Καί τό ἐπιχείρημα ἔπιασε. Ἐπαθλο θά ἦταν ἓνα κλωνάρι ἐλιάς, ἀπό τήν ἐλιά πού βρισκόταν μπροστά στό γήπεδο. M

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Ποιά παιδιά ἀνέλαβαν ἐργασίες καί πάνω σέ ποιά θέματα;
2. Μπορεῖς νά βρεῖς στά λόγια τοῦ δασκάλου τά αἷτια πού σπρώχνουν τούς ἀνθρώπους στίς ἐξερευνήσεις;
3. Ποιό εἶναι τό νόημα τῆς φράσης «ὁ τόμος πλανήτης γῆ» ἔκλεισε καί ἀνοιξε ἓνας καινούριος τόμος; «γῆ καί διάστημα...»;
4. Κρίνεις ὀρθή τήν ἀπόφαση τῶν παιδιῶν νά δώσουν βραβεῖο στήν καλύτερη ἐργασία;
5. Προτιμᾷς κλωνάρι ἐλιάς γιά βραβεῖο ἢ ἄλλη ἀμοιβή; Δικαιολόγησε τήν ἀποψή σου.

33. ΜΙΑ ΕΚΔΡΟΜΗ

Τό αυτοκίνητο άργησε νά 'ρθει. Τά παιδιά κρατοῦσαν τσίλιες στο σταυροδρόμι.

– Λές νά τό έπιασε λάστιχο;

– Λές ν' άρρώστησε ό οδηγός; Τά παιδιά άνησυχούσαν κι όλο τό κακό έβαζαν μέ τό νοῦ τους. Εΐχαν μαζί τους τσάντες, τσαντάκια μέ φαγητά, παγούρια, μιά μπάλα.

“Όταν φάνηκε τό αυτοκίνητο, άνάπνευσαν. Έπιτέλους ήρθε! Άνέβηκαν σβέλτα καί ταχτοποιήθηκαν χωρίς πολλές φωνές. Μόνο σάν ξεκίνησαν, πήγε ή καρδιά τους στον τόπο της. Η έκδρομή ήταν πιά μιά πραγματικότητα...

Η έκδρομή άρχιζε. Κι έκδρομή θά πεί κέφι καί τραγούδι. Άρχισαν λοιπόν νά τραγουδοῦν μ' όλη τήν ψυχή καί τή φωνή τους...

Έφτασαν ψηλά στά έλατα. Καί ξύπνησαν τά έλατα, καί ξύπνησαν οι πλαγιές, κι άντιβούισαν τά φαράγγια, καί έπαιξαν μπάλα τά παιδιά, καί φώναζαν «γκόλ», «γκόλ». Κι ήταν τόσο όμορφα, πού ξεθάρρεψε ένας λαγός καί στάθηκε νά μάθει πώς παίζεσαι τό ποδόσφαιρο.

Όταν ό ήλιος ανέβηκε ψηλά, τά παιδιά πείνασαν. Βρήκαν μιά πηγή, κάθισαν εκεί πλάι, άνοιξαν τίσ τσάντες τους κι έβγαλαν τά φαγητά τους.

– Τί όμορφο πού είναι τό δάσος! ένθουσιάστηκαν.

Η Μυρτώ, πού 'χει ωραία φωνή, άρχισε ένα τραγούδι:

○ Τό δάσος πού λαχτάριζες
ώσπου νά τό περάσεις,

τώρα νά τό ξεχάσεις,
διαβάτη άποσπερνέ.

Κεντρική ιδέα

Ζωτικός

Μιάν αὐγινή τό κούρσεψαν
ἀνίδρωτοι λοτόμοι
κι ἐκεῖ εἶναι τώρα δρόμοι,
διαβάτη ἀποσπερνέ... *Ο

“Όλοι τό τραγουδοῦσαν σιγά σιγά μαζί μέ τή Μυρτώ.
Οὔτε ἄκουσαν τά βήματα. Ἐκεῖ μπροστά τους ξαφνικά
φάνηκε ἕνας κύριος μ’ ἕνα σκύλο.

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Ποιές διαφορετικές ψυχικές καταστάσεις ἐκφράζονται μέ τίς φράσεις τοῦ κειμένου: «τά παιδιά ἀνησυχοῦσαν», «ἀνάπνευσαν», «πῆγε ἡ καρδιά τους στόν τόπο της»;
2. Στό ποίημα τοῦ Μαλακάση ὀλόκληρη ἡ δεύτερη στροφή δικαιολογεῖ ἕνα στίχο τῆς πρώτης. Μπορεῖς νά βρεῖς ποιός εἶναι αὐτός ὁ στίχος;
3. Ὑπάρχουν πραγματικά καί φανταστικά σημεῖα μέσα στό κείμενο. Νά τά ξεχωρίσεις.

* («Τό δάσος» Μ. Μαλακάση)

34. ΕΝΑΣ ΠΟΛΥΤΙΜΟΣ ΦΙΛΟΣ: ΤΟ ΔΑΣΟΣ

Ο κύριος στάθηκε. Στάθηκε κι ο σκύλος.

– Καλημέρα, είπε ζεστά στά παιδιά.

– Καλημέρα, είπε κι ή ούρά του σκύλου.

Όλοι σηκώθηκαν. Αντιχαιρέτησαν. ^{πρω}

– Καλημέρα σας.

– Καλημέρα, είπε κι ο δάσκαλος κι έδωσε τό χέρι του στόν άγνωστο.

– Έκδρομή! Μπράβο! Τό πιό μεγάλο σχολείο είναι ή φύση. Καλώς ήρθατε στό δάσος μας! Από κουβέντα σέ κουβέντα τά παιδιά έμαθαν πώς είναι ο δασάρχης.

– Περάσατε από τά παλιά καμίνια, όπου έφτιαναν παλιότερα κάρβουνα οί καρβουνιάρηδες; ρώτησε τά παιδιά ο δασάρχης. Τά παιδιά κούνησαν άρνητικά τό κεφάλι τους.

– Κρίμα, είπε ο δασάρχης. Κρέμασε τό ραβδί πού κρατούσε σ' ένα δέντρο καί κάθισε κάτω στό χώμα. Άκούμπησε τήν πλάτη του σ' έναν κορμό. Κατάλαβαν τά παιδιά πώς τό δάσος ήταν γι' αυτόν νά, αυτό πού λέμε «σάν τό σπίτι του».

– Θα σās πω τότε έγώ γιά τά καμίνια, είπε.

Τά παιδιά κάθισαν κι αυτά κάτω όλόγυρά του καί κρεμάστηκαν από τά χείλια του. Κάθισε κι ο δάσκαλος, κάθισε κι ο σκύλος στά δυό πισινά του πόδια, κι ο δασάρχης άρχισε νά τούς έξηγει τόν τρόπο πού γίνονται τά κάρβουνα. Άτους είπε πώς γιά νά κάνουν κάρβουνα, ρίχνουν πολλά ξύλα σ' ένα μεγάλο καμίνι. Σκεπάζουν τό καμίνι μέ χώμα, αλλά τόσο καλά, ώστε νά μην μπαίνει άέρας από πουθενά. Ύστερα, από μία τρύπα πού έχουν άφήσει επίτηδες, βάζουν φωτιά στά παραχωμένα ξύλα. Ά Τό καμίνι σκεπασμένο καίει σιγά σιγά. Ύστερα από μερι-

Κεντρική ιδέα.

κές μέρες τά ξύλα μέ τή σιγανή φωτιά γίνονται κάρβουνα.ο

– Καί τά δέντρα; ρώτησε ό Μαθιός.

–“Όπως οί λοτόμοι, έτσι κι οί καρβουνιάρηδες, εἶπε ό δασάρχης, κόβουν μόνο τά δέντρα πού τούς λέμε ἐμεῖς νά κόψουν, κι έτσι δέν καταστρέφουν τό δάσος. Τό καλό ὅμως εἶναι πού τά περισσότερα κάρβουνα τά ἔχουμε χωρίς νά κόβουμε δέντρα. Τά βρίσκουμε στή γῆ. Καί θά σᾶς πῶ τό γιατί.

Ἐδῶ καί χιλιάδες χρόνια τά δάση ἦταν τόσο πυκνά, πού δέν μπορούσε νά μπεῖ μέσα ζῶο νά βοσκήσει. Μέ δυσκολία ζοῦσαν ἐκεῖ λιοντάρια, ἀρκοῦδες, λύκοι καί μεγάλα πουλιά μέ φτεροῦγες θεόρατες καί μ' ἀτσάλινα νύχια. “Όποιο θηρίο μπορούσε ἔτρωγε τό μικρότερο, γιά νά ζήσει. Μέσα στους λόγκους αὐτούς ό ἥλιος δέν μπορούσε νά μπεῖ. Νύχτωνε ἀπό τήν ἡμέρα. Τά δάση ἐκεῖνα γέρασαν καί τά δέντρα τους ἔπεσαν κάτω. Κι ἐπειδή ἄνοιξε ἡ γῆ ἀπό σεισμούς καί κατακλισμούς, ἐκεῖνα παραχώθηκαν σέ πολλές ὀργιές βαθιά.

Καθώς περνοῦσαν τά χρόνια, ἄλλα δάση φύτρωναν καί ψήλωναν κι αὐτά, ὅπως τά πρῶτα, κι ὕστερα γερνοῦσαν καί πέθαιναν! Κι ἄνοιγε ἡ γῆ καί τά ἔθαβε. Καί πάλι ἄλλα φύτρωναν.

Τί ἔγιναν ἐκεῖνα τά πεθαμένα δάση; Δέ χάθηκαν. Σήμερα πού σκάβουμε πολύ βαθιά, τά ξαναβρίσκουμε. Δέν εἶναι δέντρα ὅπως ἦταν. Τά ξύλα τους μέσα στή γῆ ἔγιναν κάρβουνα σκληρά σάν τήν πέτρα καί μαῦρα.

Καί σήμερα, πού οἱ ἄνθρωποι εἶναι πολλοί κι ἔχουν ἀνάγκη ἀπό μεγάλες φωτιές γιά τίς ἐργασίες τους, ἀνοίγουν τή γῆ καί βρίσκουν ὅσο κάρβουνο θέλουν. Μ' αὐτά ἀνάβουν τίς μηχανές, κινοῦν τά ἐργοστάσια, τούς σιδηροδρόμους καί τά βαπόρια. Συλλογιστεῖτε πόσες εἶναι

3 παρομοιώσεις

3 μεταφορές

2 προσυποθέσεις

αυτές οί μηχανές καί πόσα κάρβουνα χρειάζονται.

Ποίός θά τό 'λεγε, πώς ἐκείνα τά πεθαμένα δέντρα θά γίνονταν χρήσιμα ὕστερα ἀπό χιλιάδες χρόνια. Κι ὁμως, αὐτό εἶναι τό δάσος. Κάνει καλό στόν ἄνθρωπο μέ χίλιους τρόπους. Δέν κουράζεται ποτέ. Ζεῖ καί μᾶς χρησιμεύει. Πεθαίνει καί μᾶς χρησιμεύει.

Γιά νά μᾶς δώσει ὁμως τό δέντρο ὅσα μᾶς χαρίζει, πρέπει νά ζεῖ μέ χιλιάδες ἄλλα δέντρα. Γιατί, ὅπως οἱ ἄνθρωποι, ἔτσι καί τά δέντρα ζοῦν πολλά μαζί στούς τόπους πού θέλουν αὐτά καί βοηθοῦν τό ἓνα τό ἄλλο.

Ἐνωμένα πολεμοῦν τό βαρú χειμώνα καί τό καυτερό καλοκαίρι. Ἐνωμένα μεγαλώνουν, κάνουν μεγά-

λους κορμούς καί πετοῦν δυνατά κλαδιά. Ἔτσι γίνεται
στά ὕψη τῶν βουνῶν μιά μεγάλη πολιτεία, πού τή λέμε
δάσος. *Αὐτή ἐδῶ! **

Ὁ δασάρχης σταμάτησε νά μιλάει, μά τά παιδιά δέν
κινήθηκαν. Πρῶτος σηκώθηκε ὁ σκύλος. Γρύλισε σι-
γανά: «Θά κρατήσει πολύ ἡ κουβέντα; Ἡ βόλτα μας δέ
θά γίνει;» Ἔτσι κατάλαβαν τά παιδιά πῶς εἶπε ὁ σκύλος.
Μά φαίνεται πῶς τό ἴδιο κατάλαβε κι ὁ δασάρχης.

Ἐγώ πηγαίνω, κι ἐσεῖς χαρεῖτε αὐτή τή μέρα πού
σᾶς χάρισε τό δάσος. Τρέξτε, ν' ανοίξουν τά πνευμόνια
σας, νά γεμίσουν ὀξυγόνο. Τό ὀξυγόνο, πού κι αὐτό σᾶς
τό χαρίζει τό δάσος!

Χαιρετίσε τό ἴδιο ζεστά κι ὅπως ἤρθε ἀθόρυβα ἔτσι
κι ἔφυγε.

Ξαφνικά ἡ Μυρτώ ἔτρεξε, ἀγκάλιασε ἓνα χοντρό
κορμό σφιχτά καί εἶπε στό δέντρο μέ ἀγάπη:

Φίλε μου!

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Πῶς εἶπε ὁ δασάρχης στά παιδιά ὅτι γίνονται τά κάρβουνα σήμε-
ρα;
2. Πῶς ἔγιναν τά κάρβουνα πού τά βρίσκουμε ἔτοιμα στή γῆ;
3. Τό δάσος κάνει καλό στόν ἄνθρωπο μέ χίλιους τρόπους. Ποιούς
ἀναφέρει τό κείμενο; Ὑπάρχουν κι ἄλλοι;
4. Τί ἔκαμε τή Μυρτώ νά ἀγκαλιάσει τόν κορμό τοῦ δέντρου καί νά
πεῖ: «Φίλε μου!»;

* «Τά ψηλά βουνά.»

Ζαχαρίας Παπαντωνίου

35. Ο ΚΥΚΛΟΣ ΤΗΣ ΖΩΗΣ

Τά παιδιά έπαιξαν, έτρεξαν. Κάποια στιγμή κουράστηκαν. Μαζεύτηκαν τριγύρω από τό δάσκαλο. Τόν κοίταξαν παραξενεμένα. Γιατί άραγε ό δάσκαλος ήταν συλλογισμένος; Κάθισαν κοντά του.

– Τί συμβαίνει; τόν ρώτησαν μέ τά μάτια τους. Κατάλαβε ό δάσκαλος πώς περίμεναν νά τούς πει τί τόν έκανε τόσο σκεπτικό.

– Παιδιά, ακούσατε λίγα γιά τό δάσος. Τό δάσος πού ό άνθρωπος τό καταστρέφει άσυλλόγιστα. Δέ σκέφτεται πώς τό δάσος είναι ζωή. Έτσι άρχισε νά μιλάει ό δάσκαλος κι ήταν σαν νά μιλούσε στό κάθε παιδί χωριστά!

– ‘Ο κόσμος όλόκληρος ρίχτηκε πάνω στή φύση, σαν νά ‘ταν ή φύση έχθρός. Καί τήν κατάστρεψε. Έτσι τώρα ό άνθρωπος στέκεται τρομαγμένος μπροστά σέ μία έρημη, καταστραμμένη γή. Μέταλλα, πετρέλαια, τρόφιμα, ζωντανοί οργανισμοί τής θάλασσας καί τής ξηράς, τά πουλιά, τά ψάρια του βυθού καί τά άγρια κοπάδια τής ζούγκλας, ή πολύτιμη ξυλεία του δάσους, άκόμα καί τό νεράκι του Θεού, πού ήταν άλλοτε άφθονο, λιγοστεύουν, λιγοστεύουν...

‘Η φωνή του δασκάλου είχε γίνει τώρα βροντερή. Σηκώθηκε όρθιος.

– Παρατήστε τά πράματά σας καί έλάτε μαζί μου.

Προχώρησαν ώσπου βγήκαν σ’ ένα ξέφωτο.

– Ένα ψόφιο πουλί! Φώναξε ένα παιδί κι όλα έτρεξαν εκεί. ‘Ο δάσκαλος χωρίς βιάση πλησίασε κι αυτός. Άφησε τά παιδιά νά περιεργαστούν τό πουλί. Δέν τά έμπόδισε σαν άνοιξαν ένα λάκκο καί τό ‘βαλαν μέσα. ‘Όταν τέλειωσαν, κοίταξαν έρωτηματικά τό δάσκαλο.

– Τώρα τί κάνουμε; ρώτησε ό Γιάννης.

2 παρόμοιους

2 μεταφορές

1 πρωσοπίστηση

– Μιλᾶμε γιά τόν κύκλο τῆς ζωῆς, εἶπε ὁ δάσκαλος.
Τά παιδιά δέν κατάλαβαν.

– Τί εἶναι ὁ κύκλος τῆς ζωῆς; Μήπως ξέρει κανένας;
ρώτησε ὁ δάσκαλος.

Τά παιδιά κοιτάχτηκαν μεταξύ τους. "Ὅχι, δέν ἤξε-
ραν. Ὁ δάσκαλος χαμογέλασε.

– Τόν κύκλο τῆς ζωῆς τόν ξέρετε ὅλοι, γιατί τόν
ἀντικρίζετε ὅλοι κάθε μέρα, ἐπέμεινε.

Τά παιδιά τόν κοίταξαν σάν χαμένα. Ὁ δάσκαλος
ἔσκυψε, πῆρε ἕνα ἴσιο κλαρί ἀπό κάτω, ἴσιωσε καί τό
χῶμα καί ζωγράφησε τή γῆ μας.

– Ἐδῶ ἐπάνω ζοῦμε, εἶπε, ἐμεῖς καί τά ζῶα, νά ἐδῶ
πετοῦν τά ἔντομα καί τά πουλιά, ἐδῶ φυτρώνουν τά
φυτά!

"Ἐσκυψαν τά παιδιά, εἶδαν ὀλοζώντανα τούς ἀνθρώ-
πους, τά πουλιά, τά δέντρα.

– Κι ἐδῶ εἶναι ἡ θάλασσα, πού μέσα της ζοῦν τά
ψάρια καί τά φυτά τοῦ βυθοῦ.

Τά παιδιά εἶδαν μέ τή φαντασία τους ὀλοζώντανα τά
ψάρια καί τά φυτά τοῦ βυθοῦ.

– Ἄς πάρουμε τώρα γιά παράδειγμα ἕνα φυτό τῆς
γῆς.

Τό φυτό παίρνει ἀπό τή γῆ ὅ,τι τοῦ χρειάζεται, γιά
νά ζήσει καί νά ἀναπτυχθεῖ, ἔτσι;

– Καί πάει ἡ ἀγελάδα καί τρώει τό φυτό καί παίρνει
μέ τή σειρά της ὅλες τίς οὐσίες πού τῆς χρειάζονται,
εἶπε ὁ Θανάσης.

– Καί ὁ ἄνθρωπος τρώει τήν ἀγελάδα ἢ πίνει τό
γάλα της καί παίρνει κι αὐτός ὅ,τι τοῦ χρειάζεται, εἶπε ἡ
μαυρομάτα ἡ Χριστίνα.

– Εἶστε σπουδαῖα παιδιά, ὁμολόγησε ὁ δάσκαλος.
Καί τώρα, Χριστίνα, πές μου, ὅταν σαπίσει τό φυτό, ὅταν
πεθάνει τό πουλί, κι ὁ ἄνθρωπος σάν πεθάνει, τί γίνεται;

Κεντρική ἰδέα

– Ζουσιός. 86

- Τί γίνεται; άπόρησαν τά παιδιά.

- Χάνονται στό χῶμα, εἶπε δειλά ἡ Χριστίνα.

Κούνησε τό κεφάλι του άρνητικά ὁ δάσκαλος.

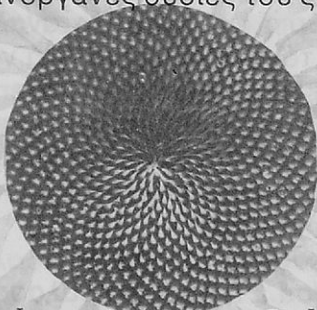
«Τίποτα δέ χάνεται στή φύση, παιδιά. Ξαναγουρίζουν ὅλα στήν μητέρα γῆ καί γίνονται λίπασμα, λίπασμα άπαραίτητο γιά τά καινούρια φυτά. Αὐτός ὁ κύκλος εἶναι..»

- Ὁ κύκλος τῆς ζωῆς! Φώναξαν τά παιδιά.

- Εἶστε σπουδαῖα παιδιά, ξαναομολόγησε ὁ δάσκαλος. Τά πλαστικά ὅμως, τά χημικά κατάλοιπα, τά έντομοκτόνα, τά άπορρυπαντικά, δέν τρώγονται άπό κανένα ζωντανό ὄργανισμό, οὔτε άφομοιώνονται άπό τή φύση, οὔτε διαλύονται μέσα στή φύση. Τό καταλάβατε αὐτό;

Τά παιδιά δέν άπάντησαν. Δέν εἶχαν καλοκαταλάβει. Τότε ὁ δάσκαλος πῆρε ἕνα ξυλαράκι, τοῦ ἔβαλε φωτιά. Κάηκε τό ξυλαράκι, ἔγινε στάχτη, τή φύσηξε ὁ δάσκαλος ἡ στάχτη σκορπίστηκε στόν άέρα, ἔπεσε στό χῶμα.

- Ἡ στάχτη θά γίνει λίπασμα, εἶπε ὁ δάσκαλος κι ὁ άέρας πῆρε τίς άνόργανες οὐσίες τοῦ ξύλου πού κάηκε.

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Γιατί ὁ δάσκαλος ἦταν συλλογισμένος; Τί εἶπε στά παιδιά γιά τή συμπεριφορά τοῦ άνθρώπου πρὸς τή φύση;
2. Μέ ποιά άφορμή μίλησε ὁ δάσκαλος στά παιδιά γιά τόν κύκλο τῆς ζωῆς; Ποιά παραδείγματα ἔφερε;
3. Τί εἶναι ὁ κύκλος τῆς ζωῆς;

36. Η ΡΥΠΑΝΣΗ: Ο ΜΕΓΑΛΟΣ ΕΧΘΡΟΣ

– Θανάση, πρίν ἔτρωγες μέ πλαστικό πηρουνάκι, γύρισε στό Θανάση ὁ δάσκαλος.

– Ἐχω κι ἄλλο στήν τσέπη μου, τό θέλετε;

– Ναί, εἶπε ὁ δάσκαλος. Πῆρε τό πηρουνάκι στά χέρια του, τό ἔδειξε στά παιδιά.

– Αὐτό τό πλαστικό, ἂν τό θάψουμε στή γῆ, δέ θά γίνει ποτέ ἓνα μέ τό χῶμα, εἶπε.

– Νά τό κάψουμε! πρότεινε ὁ Ἀλέξης.

– Θά μολύνουμε τήν ἀτμόσφαιρα, ἂν τό κάψουμε, ἐξήγησε ὁ δάσκαλος. Καί ξέρετε τί θά πεί νά μολύνουμε τήν ἀτμόσφαιρα; Δέ θά ἔχουμε ὀξυγόνο. Καί χωρίς ὀξυγόνο δέν ὑπάρχει ζωή. Ἡ φύση δέν ἔχει ἀπεριόριστες δυνατότητες παραγωγῆς ὀξυγόνου! Κάθε ἄνθρωπος καταναλώνει κάθε χρόνο διακόσια ὡς τριακόσια κιλά ὀξυγόνο.

– Τότε ἔχουμε μπόλικο, συμπέρανε ἡ Βαγγελιώ.

– Ὄχι, γιατί ἓνα τζέτ γιά μιὰ ἀπλή πτήση Ν. Ὑόρκη - Παρίσι καταναλώνει τριανταπέντε τόνους ὀξυγόνο. Ἐνῶ τρία δισεκατομμύρια ἄνθρωποι καταναλώνουν ἑννιακόσια ἑκατομμύρια τόνους ὀξυγόνο ἄν νά καεῖ τό πετρέλαιο καί ὁ ἄνθρακας πού χρειαζόμαστε κάθε χρόνο, θέλουμε ἑκατόν ἑβδομήντα πέντε δισεκατομμύρια τόνους ὀξυγόνο! Ξέρετε πῶς πεντακόσιες χιλιάδες αὐτοκίνητα βγάδουν κάθε μέρα ἓνα δισεκατομμύριο κυβικά μέτρα δηλητηριώδη καυσαέρια;

Τά παιδιά ἄκουγαν ζαλισμένα.

ΑΡ Κι ἡ θάλασσα... ἡ ὁμορφη θάλασσα ἔγινε ὁ σκουπιδοτόπος τοῦ πολιτισμοῦ μας. Ὁ ἥλιος δέν μπορεῖ πιά νά διαπεράσει τό παχύ στρώμα τῆς ρύπανσης πού τῆς ἄπλωσε ὁ πολιτισμός μας. Ἡ ὀξυγόνωσή* τῆς δέν εἶναι πιά δυνατή κι ἔτσι τά ψάρια καί τά φυτά τῆς πεθαίνουν. 0

Κεντρική ἴδια

– Δηλαδή... χανόμαστε, ψελλισε ή Χριστίνα.

– Δηλαδή... άντε νά βουτήξεις πιά στή θάλασσα!
'Αναστέναξε ό Γιάννης.

– Κι άντε νά κάνεις βαθιές εισπνοές στό παράθυρό σου τό πρωί, γιά νά παίρνεις... άνύπαρκτο όξυγόνο. 'Ο Πέτρος άνοιξε τά χέρια του καί πήρε κωμικά μιά βαθιά εισπνοή.

– Κάτι πρέπει νά γίνει, είπε σκεφτικά ό 'Αλέξης.

Αυτό περίμενε ό δάσκαλος. 'Αγκάλισε μέ τά μάτια του τά παιδιά.

– Κάτι πρέπει νά γίνει, παιδιά. "Όχι σκύψιμο τό κεφάλι!

– Καί τί δηλαδή μπορούμε νά κάνουμε έμεϊς; κορόιδεψε ό Κώστας.

– Μπορούμε, Κώστα, νά μήν πετάμε στό δρόμο τό

2 μεταφορές
5 συνθέσεις

* όξυγόνοση: έμπλουτισμός μέ όξυγόνο.

Δίδαγμα

χαρτί τῆς καραμέλας πού φάγαμε, εἶπε ἡ Ἄννα.

– Κι ὅταν πηγαίνουμε ἐκδρομὴ νά μὴν ἀφήνουμε τὰ σκουπίδια καί τ' ἀποφάγια χωρὶς νά τὰ μαζέψουμε, εἶπε ὁ Ἀλέξης.

– Κι ὅταν εἴμαστε κοντά στό δάσος νά μὴν παίζουμε ἀπρόσεχτα μέ τή φωτιά! πρόσθεσε ὁ Φώτης.

– Κι ἄλλο μποροῦμε νά κάμουμε, εἶπε ἡ Βαγγελιώ. Νά φυτέψουμε δέντρα στή γυμνή πλευρά τοῦ λόφου μας, γιὰ νά δώσουμε κι ἄλλο ὀξυγόνο στὸν τόπο μας.

Αὐτό πολύ ἄρεσε στά παιδιά.

– Ζήτω! ξεφώνισαν.

– Καί ποῦ θά βροῦμε τόσα πολλά λεφτά νά ἀγοράσουμε τόσα δέντρα; ρώτησε κάποιος.

– Θά κάμουμε αἴτηση στό Δασαρχεῖο, τούς ἠσύχασε ὁ δάσκαλος. Θά μᾶς βοηθήσουν. Τό Δασαρχεῖο θά μᾶς στείλει πευκάκια καί καθένas μας θά φυτέψει μιὰ σειρά, πού θά πάρει τ' ὄνομά του.

– Ζήτω! ζήτω! ξεφώνισαν καί πάλι τὰ παιδιά.

Ζήτω στό Δασαρχεῖο!

«Ἐμένα μέ νοιάζει»

Γαλάτεια Γρηγοριάδου-Σουρέλη

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Γιὰ ποιούς λόγους ἡ ρύπανση εἶναι «ὁ μεγάλος ἐχθρός»; Ἔχουν σχέση αὐτοὶ οἱ λόγοι μέ τὸν «κύκλο τῆς ζωῆς»;
2. Ποιούς κινδύνους ἀπὸ τὴ ρύπανση ἀναφέρει τὸ κείμενο; Ἄλλους κινδύνους ξέρεις;
3. Μέ ποιούς τρόπους μποροῦν τὰ παιδιά νά βοηθήσουν στὸν ἀγώνα κατὰ τῆς ρύπανσης; Νά βρεῖς ὅσους ἀναφέρει ἡ συγγραφέας καί νά προσθέσεις καί δικούς σου.

37. Η ΚΥΡΑ-ΡΥΠΑΝΣΗ

Με λένε κυρα-Ρύπανση,
γνωστή μικρῶν μεγάλων
καί τήν περνῶ ὑπέροχα,
σέ κάθε περιβάλλον.

Στά σπίτια μέσα, στίς αὐλές,
στούς δρόμους, στίς πλατεῖες.
Κυκλοφορῶ μέσ στά χωριά
καί μέσ στίς πολιτεῖες. Α

Παίρνω σέ· καθεμιά ἐποχή
τά δροσερά μου μπάνια,
σέ ποταμούς κι ἀκρολιμιές
σ' ἀκτές καί σέ λιμάνια.

^{Μιταρωδ}
Κι ἀφήνομαι μέσ στ' ἀπαλό
φτερούγισμα τοῦ ἀγέρα,
νά μέ πηγαίνει δῶ κι ἐκεῖ
ταξίδι, νύχτα μέρα.

^{Μιταρωδ}
Τῆς μόδας ἔγινα πολύ
τά τελευταῖα χρόνια
κι ὅλοι γιά μένα συζητοῦν
σ' αἴθουσες καί σαλόνια.

Αὐτό πολύ μέ συγκινεῖ
βεβαίως, μά σωπαίνω.
Αὐτοῖ μιλοῦν, μιλοῦν, μιλοῦν
κι ἐγώ ρυπαί... ρυπαί... ρυπαίνω. Μ

«Μέ λένε ἥλιο»

Δημήτρης Μανθόπουλος

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Τό ποίημα κάνει μιά αυτοπαρουσίαση τῆς ρύπανσης καί ἀναφέρει καί τρεῖς διαφορετικές μορφές τῆς.

Ποιές στροφές μιλάνε γιά τήν αυτοπαρουσίαση καί ποιές γιά τίς μορφές τῆς ρύπανσης;

2. Ποιά εἶναι, σύμφωνα μέ τό ποίημα, τά γνωρίσματα τῆς ρύπανσης;

38. ΕΝΑ ΓΡΑΜΜΑ ΣΤΟ ΔΑΣΑΡΧΕΙΟ

Κάθισαν κι ἔγραψαν ὅλοι μαζί ἕνα γράμμα στό δασαρχεῖο:

«Ἐμεῖς, τά παιδιά τῆς τετάρτης, θέλουμε νά ζήσουμε μονοιασμένα μέ τή φύση. Θέλουμε νά βοηθήσουμε, γιά νά ἔχει ἡ πατρίδα μας πράσινο. Σᾶς παρακαλοῦμε, στείλτε μας πευκάκια. Θά μεγαλώσουμε παρέα; τά πευκάκια κι ἔμεῖς».

– Γράψε πώς θά τά ποτίζουμε, πρόσταξε ὁ Φώτης.

– Τέτοια δέ γράφονται σέ δημόσιες ὑπηρεσίες, εἶπε ἡ Στέλλα. Ἀφοῦ τοὺς λέμε πώς θά τά μεγαλώσουμε, λογικό εἶναι πώς θά τά ποτίζουμε, γιά νά μεγαλώσουν.

Πῆραν λεφτά ἀπό τό ταμεῖο, ἀγόρασαν γραμματόσημο κι ἔστειλαν τό γράμμα. Πρὶν τό ρίξουν στό κουτί, ἡ Βαγγελιώ εὐχήθηκε:

– Ἄντε στό καλό καί καλή ἀπάντηση!

Εἶχαν βάλει τή διεύθυνση καί τ' ὄνομα τοῦ δασκάλου, γιά ν' ἀπαντήσει ἡ ὑπηρεσία. Ἀπό τήν ἄλλη μέρα κιόλας τόν κοιτάζαν στά μάτια. Λές νά ἔχει νέα;

– Μήν κάνετε ἔτσι, βρέ παιδιά. Κάντε ὑπομονή! Χτές τό στείλαμε, συμβούλευε ὁ Γιάννης σοβαρά, ἀλλά πρῶτος αὐτός ἦταν πού μετροῦσε τίς μέρες στά δά-

χτυλά του, πρώτος αυτός κοίταγε στά μάτια τό δάσκαλο...

– Μιά μία μετρῶ τίς μέρες ἔπερασαν δεκαπέντε καί καμιά εἶδηση, εἶπε ἡ Βαγγελιώ ἐκείνη τήν ἡμέρα στή Στέλλα, μόλις κάθισαν στό θρανίο.

– Εἶδα σήμερα ἓνα ὄνειρο... πῆγε νά πει ἡ Στέλλα, ὅταν μπῆκε ὁ δάσκαλος. Τό φάκελο τόν εἶδαν ἀμέσως τά παιδιά. Ἀδύνατο νά γελιοῦνται. Ἦταν ἐπίσημος φάκελος. Ἄφησε πού ἦταν καί χοντρός!

– Λοιπόν, παιδιά, ἄρχισε ὁ δάσκαλος καί σήκωσε ψηλά τό φάκελο, ἡ Δασική Ὑπηρεσία μᾶς ἀπάντησε. Θά στείλει πευκάκια.

– Ζήτω! Ζήτω! Σείστηκε ἡ τάξη ἀπό τίς φωνές.

– Κύριε, ρώτησε ὁ Ἀλέξης, ὅταν καταλάγιασε ὁ θόρυβος, μέ τόσα πολλά λόγια ἀπαντᾷ;

Γέλασαν ὅλοι, γέλασε κι ὁ δάσκαλος.

– Εἶναι χοντρός ὁ φάκελος, γιατί ἔχει μέσα καί ὀδηγίες γιά τή φύτευση, τούς ἐξήγησε.

– Δηλαδή, μᾶς πῆραν στά σοβαρά! θαύμασε ὁ Πέτρος.

– Ζήτω! Ζήτω! Ξανασείστηκε ἡ τάξη. Τώρα φανερώθηκε πῶς εἶχαν φοβο κρυφό, μήπως τούς κοροϊδέψουν.

– Λοιπόν, νά οἱ ὀδηγίες. Σήκω, πρόεδρε, νά τίς διαβάσεις ἀπό τήν ἔδρα, νά σέ ἀκούσουμε ὅλοι.

Ὁ Γιάννης σηκώθηκε βιαστικά. Μέ φωνή ἐπίσημη, ἀφοῦ διάβαζε ἐπίσημο ἔγγραφο, ἄρχισε νά διαβάζει πρώτα τό γράμμα τοῦ Ὑπουργείου. Ἡ Δασική Ὑπηρεσία τοῦ Ὑπουργείου τούς πληροφοροῦσε πῶς τούς ἔστελνε δύο χιλιάδες πευκάκια, καί ἐπειδὴ εἶναι ἀμάθητα τά παιδιά σέ τέτοιες δουλειές, τούς ἔστελνε μαζί καί ὀδηγίες γιά τό πῶς φυτεύονται τά πευκάκια. Α

Οἱ ὀδηγίες εἶχαν ἔρθει. Θεέ μου, τά πευκάκια πότε θά ῥθουν;

1 μεταφορά
5-6 σύνθετες λέξεις

39. ΤΟ ΔΑΣΟΣ

Δές τό σποράκι
τό τόσο δά,
κορμό καί ρίζα
μέσα χωρά.

Ό αγέρας τό 'σπειρε
τό θρέφει ή γη.
μικρό τό ανάστησε
κρυφά ή βροχή.

Πανώριο δέντρο
τώρα ψηλώνει.
Δουλεύει ή ρίζα,
βαθαίνει, άπλώνει.

Δέντρο στό δέντρο,
δῶρο Θεοῦ.
Ή γη πρασίνισε
τώρα παντοῦ.

Ρένα Καρθαίου

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Ποιά διαφορά βρίσκεις στόν τρόπο πού τά παιδιά θά κάνουν τό δικό τους δάσος καί στόν τρόπο πού ή φύση κάνει μόνη της ένα δάσος;
2. Τί είναι άπαραίτητο, σύμφωνα μέ τό ποίημα, για νά υπάρξει ένα δέντρο;
3. Τί νόημα δίνεις στούς στίχους: «δέντρο στό δέντρο, δῶρο Θεοῦ»;

Συνοπός

40. ΓΟΥΒΙΤΣΕΣ: ΕΝΑ ΝΕΟ ΠΑΙΧΝΙΔΙ!

Μτά παιδιά βρήκαν τώρα ένα νέο «παιχνίδι». Συναντιόταν τό άπόγευμα κι έλεγαν: «Παίζουμε τίς γουβίτσες;» "Όταν χανόταν ό Άλέξης κι ή μάνα του άγρίευε καί ρωτοῦσε:

– Ποῦ γύριζες καί χάθηκες;

Ό Άλέξης άπαντοῦσε σοβαρά.

– Παίζαμε γουβίτσες μέ τά παιδιά.

Δέν έδωσαν πολλή σημασία οί μεγάλοι. Κάποιο καινούριο παιχνίδι θά 'ναι. "Αντε νά 'χεις ὄρεξη νά παρακολουθεῖς τί κατεβάζει τό κεφάλι τῶν παιδιῶν. Οὔτε πάλι πρόσεξαν τίς τσέπες τους στήν άρχή. Τίς τσέπες τους, πού ήταν γεμάτες καρύδια, φιστίκια, μύγδαλα. Πρώτη άπόρρησε ή κυρα-Βγενιώ, ή μάνα τῆς Ρηνιώ.

– Τά 'φαγες ὅλα τά καρύδια καί τά μύγδαλα καί τά φιστίκια;

–"Όχι, παίζουμε γουβίτσες!

– Μέ μύγδαλα παίζετε αυτό τό παιχνίδι; ρώτησε ή μάνα τῆς Ρηνιώ.

–"Όχι, φυτεύουμε μυγδαλιές καί καρυδιές.

– Ποῦ τίς φυτεύετε; "Η κυρά Βγενιώ δέν καταλάβαινε.

–"Ερχεσαι μαζί μου νά σοῦ δείξω πῶς παίζεται αυτό τό παιχνίδι; τήν παρακάλεσε ή Ρηνιώ.

–"Ερχομαι, τ' άποφάσισε ή κυρα-Βγενιώ. "Εβγαλε τήν κλαρωτή ποδιά της, συγυρίστηκε καί βγήκε μαζί μέ τήν κόρη της. Καί τότε είδε τά παιδιά. "Ηταν ὅλα στό πίσω μέρος τοῦ σχολείου. "Εκεῖ ό τόπος ήταν έλεύθερος, γυμνός άπό δέντρα.

0 ΑΤό χῶμα είναι καλό, τούς βεβαίωσε ό διευθυντής, σάν πῆγαν τά παιδιά νά τοῦ ζητήσουν άδεια γιά νά χρη-

ο Ενός τσες

σιμοποιήσουν τό χώρο. Τό χώμα είναι καλό, μπορείτε νά φτιάξετε ἐκεῖ ἕνα φυτώριο. ^{Α0}

“Ολοι λοιπόν ἦταν ἐκεῖ κι ὁ δάσκαλος στή μέση. Καί εἶδε ἡ κυρα-Βγενιώ τά παιδιά ν’ ἀνοίγουν γουβίτσες καί νά χώνουν μέσα ἕνα μύγδαλο καί πλάι ἕνα καρύδι. Ἄλλη γουβίτσα ἀνοιγόταν, χωνόταν προσεχτικά τό μύγδαλο καί πλάι τό καρύδι.

Ἡ Ἀκόμα λίγες γουβίτσες, ἀκόμα λίγα δεντράκια, ἐγκαρδίωνε τά παιδιά ὁ δάσκαλος. Φανταστεῖτε, παιδιά, αὐτόν τόν ξερό χώρο, ὅταν θά ἔχει μυγδαλιές. Θά παίζετε μέσα στήν ὁμορφιά. ~~Ἔ~~έρεστε, ἔκτός ἀπό τήν ὁμορφιά, τί ἀξία ἔχουν τ’ ἀμύγδαλα; Ἄμ, τά καρύδια! Κουράγιο, παιδιά, θά ἀλλάξουμε τή μορφή τῆς γειτονιᾶς μας.

– Ἐμεῖς; κούνησε τό κεφάλι δύσπιστα ἡ Κατερίνα.

– Ἐμεῖς, Κατερίνα! τή βεβαίωσε ὁ δάσκαλος. Νά, ἕνα παιδί κάποτε... Ἦταν ἡ ὥρα νά ξεκουραστοῦν, νά πάρουν μίαν ἀνάσα. Ἔτσι κάθισαν στό πέτρινο πεζούλι πού ἦταν στό πίσω μέρος τοῦ σχολείου, κι ἄκουσαν τήν ἱστορία πού τούς εἶπε ὁ δάσκαλος. ^Μ

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Κατάλαβαν οἱ μεγάλοι ἀπό τήν πρώτη στιγμή τί ἦταν οἱ «γουβίτσες»;
2. Ποῖός ἀπόρησε πρῶτος; Τί ἔκανε; Λύθηκε ἡ ἀπορία του;
3. Τί ἦταν τελικά οἱ «γουβίτσες»; Τί προσδοκοῦσαν ὁ δάσκαλος καί τά παιδιά ἀπ’ αὐτές;

41. Η ΜΥΓΔΑΛΙΑ

ΑΜ Φίλησε ἡ αὐγή τόν ἥλιο
μά τῆς πέσανε φιλιά.
Ἦρθαν κάτω καί σκαλῶσαν
πάνω στήν ἀμυγδαλιά.

Σκύβει ὁ ἥλιος νά τά πιάσει
καί τά κάνει ρόζ - μαβιά.
Τρέχει ἡ αὐγή νά τά προφτάσει
καί τά κάνει βιολετιά. Γ

Μπαίνει ὁ ἥλιος στήν καρδιά τους
κι ἔγιναν λευκά σάν φῶς,
μπαίν' ἡ αὐγή στά πέταλά τους
καί προβάλλει ρόζ ἀνθός.

Κι ἔτσι τώρα, μυγδαλίτσα,
τούς ἀνθούς σου ἔχουν φωλιά
τῆς αὐγούλας ἡ φρεσκάδα
καί τοῦ ἥλιου τά φιλιά. Μ

«Ὁ ἀγέρας παίζει φλογέρα»

Γιώργος Σουρέλης

ἀπ' ἔξω-

Ζωγραφιστή

42. ΤΟ ΚΑΤΟΡΘΩΜΑ

Ἡ θεια-Ἀσήμω καί τά δῶρα της

«Μιά Κυριακή ἕνα παιδί, ὁ Τάσος, εἶδε ξαφνικά νά ξεπεζεύει ἔξω ἀπό τήν πόρτα τους ἡ θειά του ἡ Ἀσήμω ἀπό τό Ξεροχώρι. Θά ἔμενε λίγες μέρες μαζί τους, κι ἔφερνε σ' ἀνίψι της ἕνα καλάθι μύγδαλα. Κάτι μύγδαλα μεγάλα καί μακριά, πού τά θαύμασαν ὅλοι στό σπίτι. Ὁ Τάσος ἤξερε πώς ἡ θειά του εἶχε μυγδαλιές, ἤξερε ὅμως πώς τό χωριό της ἦταν σέ μιά πλαγιά ἄγονη, ξερῆ, ὅλο πέτρες κι ἄγρια χαμόκλαδα καί ρώτησε παραξενεμένος.

– Μά πῶς γίνονται, θειά, οἱ μυγδαλιές ἀνάμεσα στίς πέτρες;

– Γίνονται, παιδάκι μου, εἶπε ἡ θειά του. Ἡ μυγδαλιά, βλέπεις, δέ θέλει πολλά πράγματα, ἴσα ἴσα νά ριζώσει κι ὕστερα μεγαλώνει καί καρπίζει γρήγορα καί στήν πιό φτωχή γῆ.

– Θά φυτέψω στήν αὐλή μας! φώναξε ὁ Τάσος. Χωράει καί δυό καί τρεῖς μυγδαλιές.

– Χωράει, εἶπε ἡ θειά του, νά βάλεις μάλιστα καί καμιά στό φράχτη σας.

Τήν ἴδια μέρα κιόλας τό παιδί πῆρε τήν ἀξίνα τοῦ πατέρα του κι ἔσκαψε κάμποσο τόπο στήν ἄκρη τῆς αὐλῆς τους. Ὑστερα διάλεξε τά πιό μεγάλα μύγδαλα καί τά φύτεψε, ὅπως τόν ὁδήγησε ἡ θειά του. Σάν τό ἔδε ἡ μάνα του ἔβαλε τίς φωνές.

– Μά σύ, παιδάκι μου, τ' ἄδειασες ὅλο τό καλάθι, τό κατάλαβες;

– Ἐ, ὄχι καί τ' ἄδειασα! εἶπε ὁ Τάσος. Μά ἔσκαψα κάμποσο τόπο κι ἦταν κρίμα νά πάει χαμένος.

Ἡ θειά του γέλασε.

– Ξέρεις πώς μπορείς να γεμίσεις μ' αυτά τὰ μύγδαλα όλόκληρο βουνό; Πρέπει όμως να φράξεις τό μέρος, γιά να μήν τό σκαλίζουν οί κότες.

– Θά τό φράξω τώρα κιόλας.

Πέρασε ό χειμώνας κι ήρθε ή άνοιξη. Καί μιά μέρα ό Τάσος είδε νά βγαίνουν μέσα από τό άφράτο χῶμα κάμποσα χοντρά στρογγυλά φυλλαράκια. Τά μύγδαλά του! Τά μύγδαλά του φύτρωναν!

– Πατέρα! φώναξε μέ τρελή χαρά, έλα νά δεῖς!

Κι έτρεξε νά τά ποτίσει. Μά ό πατέρας του τόν σταμάτησε.

–"Όχι άκόμα, τοῦ εἶπε. Περίμενε πρῶτα νά βγοῦν όλα καί νά μεγαλώσουν κάμποσο.

Κι ό Τάσος περίμενε. Ἄλήθεια, τί τυχερός ήταν! όλα τὰ μύγδαλά του εἶχαν φυτρώσει, ζήτημα νά ἔχαν άστοχήσει κανένα δυό.

– Μά τί θά τά κάνεις τόσα δέντρα πού έβαλες; τοῦ εἶπε ένα βραδάκι ή μάνα του, καθώς τόν έβλεπε νά ποτίζει τὰ φιντανάκια* του. Πάνω από τρία τέσσερα δέν παίρνει ή αύλή μας καί τόπο άλλο δέν έχουμε.

–"Έ, αν τοῦ περισσεύουν, μοῦ δίνει καί μένα κανένα, εἶπε ή γειτόνισά τους ή Μαριώ, πού βρισκόταν στήν αύλή τους εκείνη τήν ώρα.

– Ἄκους δέ σοῦ δίνω! εἶπε ό Τάσος. Θά σοῦ δώσω καί σένα, θεια-Μαριώ, κι όποιοι άλλου θέλει. Μονάχα νά μή μοῦ πάθουν τίποτα καί ξεραθοῦν.

"Όμως οί μυγδαλίτσες δέν έπαθαν τίποτα. Μεγάλωναν σιγά σιγά καί σέ δυό χρόνια έγιναν ψηλές καί φου-ντωτές, έτοιμα δεντράκια.

* φιντανάκια: νιόβγαλτα φυτά.

Οί μυγδαλιές φυτεύονται

— Έφ'ετος θά φυτέψουμε τίς μυγδαλιές, εἶπε ὁ πατέρας.

Καί σάν ἦρθε ὁ καιρός, ἔσκαψε λάκκους στήν αὐλή καί τίς φύτεψε. Ὁ Τάσος δέν ξέχασε τή θεια-Μαριώ. Τῆς πῆγε δυό τρία δεντράκια, πού τά φύτεψε κι αὐτή στόν κῆπο τῆς.

– Μοῦ δίνεις καί μένα καμιά; ρώτησε ἡ Ἑλένη πού ζήλεψε.

– Ἐλα νά πάρεις, ἀπάντησε ὁ Τάσος. Καί σύ κι ὅποιος ἄλλος θέλει. Εἶναι πολλές οἱ μυγδαλιές καί φτάνουν γιά ὅλους.

Πῆρε κι ἡ Ἑλένη, πῆρε κι ὁ μπαρμπα-Κώστας κι ὁ Μιχάλης καί βλέποντας ὁ ἕνας ἀπό τόν ἄλλο, ζητοῦσαν ὅλοι μυγδαλιές. Τί θά ἔχαναν; Χωρίς λεφτά τίς ἔπαιρναν· λίγο κόπο μονάχα θά ἔκαναν νά τίς φυτέψουν.

Κι ὁ Τάσος ὀλόχαρος ἔδινε πρόθυμα.

– Πάρτε! φυτέψτε! ἔλεγε. Νά γίνει τό χωριό μας ὀμορφο, λουλουδιαστό τό χειμώνα καί πράσινο τό καλοκαίρι. Μονάχα νά τίς φράξετε καί νά τίς ποτίζετε. Θά ἔρχομαι νά τίς βλέπω κι ἂν δέν εἶναι ἐντάξει, ἀλίμονό

σας! Για κάθε δέντρο πού ξεραίνεται, θά μοῦ πληρώνετε ἑκατό δραχμές, ἀκούτε;

– Κάνε μιά σακούλα νά τίς βάζεις, τοῦ ἀπάντησε ὁ γερο-Χαράλαμπος καθώς ἔπαιρνε δυό μυγδαλιές, τίς τελευταῖες.

– “Ἄν πιάσουν ὅλες, πατέρα, τί χαρά! ἔλεγε ὁ Τάσος. Θ’ ἀλλάξει τό χωριό μας! Βάζει ὁ νοῦς σου τί ὁμορφο θά γίνει; Ἐγώ ἀπό τώρα τό βλέπω καί χαίρομαι.

Στό τέλος τῆς ἀνοιξης ὁ Τάσος εἶδε μέ χαρά πώς ὅλες σχεδόν οἱ μυγδαλιές του εἶχαν πιάσει. Καί γιατί νά μήν ἐπιαναν; Τό χῶμα ἀνάμεσα στίς πέτρες ἦταν μαῦρο, ἀφράτο ἀπό τά φύλλα τῶν ἄγριων κλαδιῶν καί δέν εἶχε φυτευτεῖ ποτέ.

Κι οἱ ἄνθρωποι πού τίς φύτεψαν, ἤξεραν ἀπ’ αὐτά. “Ὅλοι ὅσοι ἔμεναν πάνω στό μικρό ὕψωμα, ἔξω ἀπό τήν πόλη, ἦταν ἀγρότες. Ἐφευγαν ἄντρες, γυναῖκες καί παιδιά, πρὶν βγεῖ ὁ ἥλιος, γιά τόν κάμπο καί γύριζαν τό βράδυ. Γι’ αὐτό καί τό χωριό τους ἔστεκε ἀπεριποίητο, ἄσχημο, θλιβερό, μέ τά σπίτια βρώμικα ἀπ’ ἔξω, τά δρομάκια ἀσκούπιστα καί τίς αὐλές ξερές, χωρίς ἓνα λουλούδι. Ἡ βρύση ἦταν κάτω στή δημοσιά, κι οἱ κοπέλες τό βράδυ πού γύριζαν γέμιζαν τά βαρέλια τους πρὶν ἀνηφορίσουν.

Ἐφτανε δέν ἔφτανε γιά τή λάτρα τους τό νερό καί δέν μπορούσαν νά ἔχουν λουλούδια. Μά οἱ μυγδαλιές δέ θά ἔχαν ἀνάγκη ἀπό νερό ἄ μονάχα τό πρῶτο καλοκαίρι ἤθελαν πότισμα. Κι ὁ Τάσος, πού μ’ ὅλα τά μαθήματα δέν τίς ξεχνοῦσε, γύριζε ἀπό αὐλή σ’ αὐλή καί κοίταζε τίς μυγδαλίτσες του κι ὅταν ἔβλεπε τά στραβά, ἔβαζε τίς φωνές.

– Μιχάλη, δέν εἶπαμε νά τίς φράξεις; Ἄν λυθεῖ ἡ γίδα σου, τί γίνεται; Ἐλα, πάρε δυό καλάμια καί φράξε τίς μυγδαλιές αὔριο πού ἔναι Κυριακή.

– Ά, θεια-Άγγέλω, ή μυγδαλιά σου είναι απότιστη. Δέν έκανα έγώ τόσον κόπο, για νά τήν αφήσεις του λόγου σου νά ξεραθει.

– Δίκιο έχεις, παιδάκι μου, μά ή Βούλα είναι άνή-μπορη καί δέν κατέβηκα για νερό.

– Δώσ' μου τόν κουβά σου!

Κι ό Τάσος κατηφόρισε στή βρύση, πήρε νερό καί πότισε τή μυγδαλιά. Έτσι τίς περιποιόταν καί τίς φρόντιζε σάν νά 'ταν δικές του όλο εκείνο τό καλοκαίρι. Καί δέν τίς άφησε παρά μονάχα σάν σιγουρεύτηκε πώς ει-χαν ριζώσει καλά πιά μέσα στή γή.

Οί μυγδαλιές άνθίζουν

Πέρασαν χρόνια.

Ήταν ό τελευταίος χρόνος του σχολείου του κι ό Τάσος ήταν πιά παλικάρι. Εκείνη τή χρονιά ίσα ίσα άνθισαν στό χωριό του οί μυγδαλίτσες του. Μικρούλες, γεμάτες άσπρα καί τριανταφυλλιά λουλουδάκια, άλλες λιγότερα, άλλες πιό πολλά κι όλες χαρούμενες, πεντάμορφες πάνω στό χαμηλό βουναλάκι. Καθένας κοίταζε τίς δικές του μέσα στήν αύλή του καί τίς χαιρόταν. Κι ό Τάσος τίς κοίταζε όλες μαζί από μακριά, από τή δημοσιά κάτω, κι ή χαρά του δέν είχε τέλος.

Δέ στό 'λεγα, πατέρα; έλεγε. Δέν άλλαξε τό χωριό μας; Καί ποῦ νά μεγαλώσουν περισσότερο!

Τήν άλλη μέρα ώστόσο είπε τής μάνας του.

– Μητέρα, τόσο κάτασπρα καί καθαρά δεντράκια δέν ταιριάζουν μέ τό βρώμικο τοίχο του σπιτιού μας. Δέν τόν άβεστώνεις τώρα πού άδειάζεις; κι έγώ θά σου σκουπίσω τήν αύλή.

– Τόν άβεστώνω, παιδάκι μου, είπε ή μάνα του. Μοῦ περίσσεψε μάλιστα κι άβέστης από τά Χριστού-

γεννα πού άσπρισα τίς κάμαρες.

Κι ή μάνα του Τάσου έπιασε κι άσπρισε έξω τό χαμηλό σπιτάκι τους, άσπρισε καί τό πεζούλι κι ό Τάσος σκούπισε καλά καλά τήν αυλή.

– Τώρα μάλιστα! είπε, σάν τελείωσαν. Τώρα οί μυγδαλίτσες δέ θά ντρέπονται νά κοιτάζουν γύρω τους, γιατί όλα είναι κάτασπρα καί καθαρά σάν αυτές. Κι έτρεξε στό σπίτι τής θεια-Άγγέλως.

– Βούλα! φώναξε στήν κοπέλα της, είδες τό σπίτι μας;

– Τό 'δα, είπε ή Βούλα βγαίνοντας στήν πόρτα.

– Σ' άρέσει;

– Ωραίο έγινε.

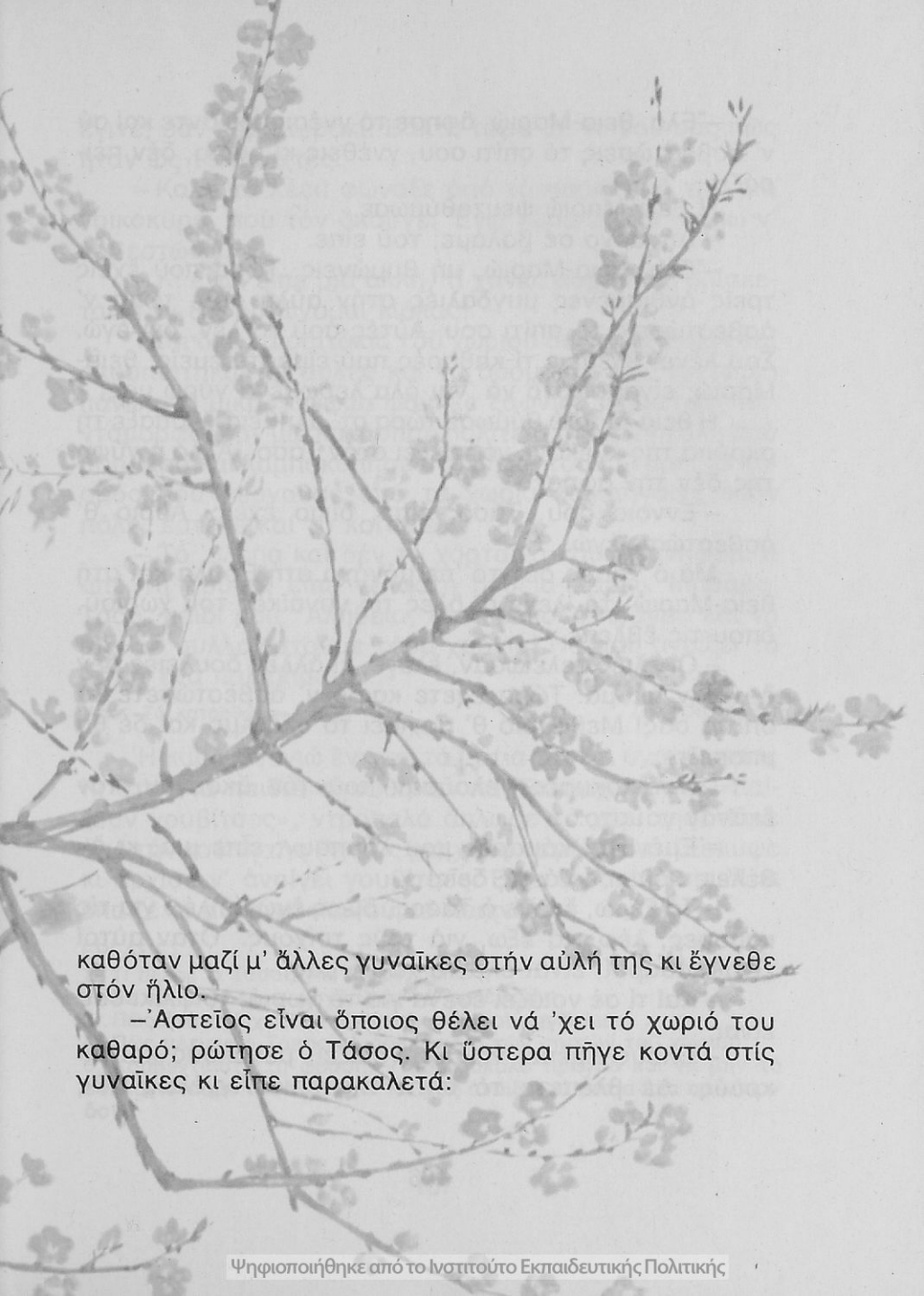
– Δέν άσβεστώνεις λοιπόν καί τό δικό σας; Τώρα φαίνεται πιό βρώμικο δίπλα στίς μυγδαλιές.

– Για νά σου πώ! τόν έκοψε ή Βούλα. Νά κάνεις κουμάντο στό σπίτι σου καί ν' αφήσεις ήσυχα τά ξένα.

Τήν άλλη μέρα όμως πήρε άσβέστη κι άσβέστωσε τούς τοίχους της καί τόν τενεκέ μέ τή γαριφαλιά της.

– Έ, είχα δίκιο ή όχι; τή ρώτησε ό Τάσος. Τό βλέπεις τώρα καί τό χείρεσαι καί σύ κι όλος ό κόσμος.

– Τουτός μάτια μου είναι άστεϊος! είπε ή Μαριώ πού

καθόταν μαζί μ' άλλες γυναίκες στήν αύλή της κι ἔγνεθε
στόν ἥλιο.

— Ἄστεϊος εἶναι ὅποιος θέλει νά 'χει τό χωριό του
καθαρό; ρώτησε ὁ Τάσος. Κι ὕστερα πῆγε κοντά στίς
γυναίκες κι εἶπε παρακαλετά:

–“Έλα, θεια-Μαριώ, άφησε τό γνέσιμο κι άντε καί σύ ν’ άσβεστώσεις τό σπίτι σου, γνέθεις κι αύριο, δέν πειράζει...

‘Η θεια-Μαριώ ψευτοθύμωσε.

– Δήμαρχο σέ βάλαμε; τοῦ εἶπε.

–“Έλα, θεια-Μαριώ, μή θυμώνεις. Τώρα πού έχεις τρεῖς άνθισμένες μυγδαλιές στήν αύλή σου, τώρα ν’ άσβεστώσεις τό σπίτι σου. Αύτές σοῦ τό λέν, ὄχι ἐγώ. Σοῦ λένε: βλέπεις τί καθαρές πού εἴμαστε ἐμεῖς, θεια-Μαριώ; εἶναι σωστό νά ’ναι ὅλα λερωμένα γύρω μας;

‘Η θεια-Μαριώ θύμωσε τώρα στ’ αλήθεια. “Άρπαξε τή σκούπα της κι ἔκανε νά τρέξει στόν Τάσο. ‘Αλλά ἡ νύφη της δέν τήν άφησε.

–“Έννοια σου, Τάσο, εἶπε, δίκιο ἔχεις. Αύριο θ’ άσβεστώσω ἐγώ.

Μά ὁ Τάσος δέν τό ’πε μονάχα στή Βούλα καί στή θεια-Μαριώ, τό ’λεγε σ’ ὅλες τίς γυναῖκες τοῦ χωριοῦ, ὅπου τίς ἔβλεπε.

– Οἱ ἐλίές τελείωσαν, ἔλεγε, κι άλλες δουλειές δέν ἄρχισαν ἀκόμα. Τώρα ἔχετε καιρό ν’ άσβεστώσετε τά σπίτια σας! Μεθαύριο θ’ ἀρχίσει τό σκάψιμο καί δέ θά μπορεῖτε...

Οἱ νοικοκυρές γελοῦσαν πού τόν ἄκουγαν, τόν ἔκαναν γοῦστο.

– Έμένα οἱ κάμαρές μου λάμπουν, εἶπε μιά, κι ἄν θέλεις κόπιασε νά τίς δεις!

– Τό ξέρω, ἔκανε ὁ Τάσος, ὅμως ἐγώ δέ λέω γιά τίς κάμαρες, λέω γιά ἔξω, γιά τούς τοίχους. “Όταν αὐτοί εἶναι καθαροί, εἶναι ὅλο τό χωριό μας.

– Καί τί σέ νοιάζει ἐσένα γιά τό χωριό; τσιφλίκι σου εἶναι;

–“Όλους πρέπει νά μᾶς νοιάζει, μεγάλους καί μικρούς. Δέ βλέπετε τό σπίτι τῆς θεια-Άγγέλως πῶς

έγινε; σάν περιστεράκι! Βάλτε τώρα μέ τό νοῦ σας πῶς ἦταν ὡς τά προχτές.

– Καλά τά λέει! φώναξε ἀπό τό παράθυρό της μιά νοικοκυρά, πού τόν ἄκουγε. Ἐγώ τώρα δά θά πιάσω ν' ἀσβεστώσω.

– Κι ἐγώ, εἶπε μιά ἄλλη, τί χάνω; ἀσβέστης βρίσκειται. Τόν ξεφορτώνομαι κιόλας!

Ἔτσι ὅλα τά σπιτάκια τοῦ χωριοῦ ἀσβεστώθηκαν καί σκουπίστηκαν οἱ αὐλές καί τά δρομάκια. Καί τό χωριό πάνω στό μικρό ὕψωμα φάνηκε ξαφνικά ἀλλιῶτικο, πεντάμορφο, σάν μιά κάτασπρη πολιτεία, χτισμένη ὅλη ἀπό μάρμαρο καί λαμποκόπησε στόν ἥλιο τοῦ Γενάρη. Ὁ κόσμος πού περνοῦσε ἀπό τά χωριά καί πήγαινε στήν πόλη, ἔστεκε καί τό κοίταζε.

– Τό ἔβλεπα καί δέν τό χόρταινα καθῶς ἀνηφόριζα ἀπό τή βρύση, εἶπε γελαστή ἡ θεια-Μαριώ. Μπράβο, Τάσο, παιδί μου. Ἀλήθεια, τόσο εὐκόλο πράγμα καί νά μήν τό συλλογιστοῦμε τόσα χρόνια! Νά μᾶς ἀνοίξει τά μάτια ἓνα παλιόπαιδο!...»

Ἐπί «Τό κατόρθωμα»

Π. Τσιμικάλη

Ἡ κυρα-Βγενιώ ἔνωσε τά μάτια της νά ὑγραίνονται. Κι ὅταν τά παιδιά σηκώθηκαν καί ξανάρχισαν νά «παίζου γουβίτσες», ντροπαλά ἄπλωσε τό χέρι της, πῆρε ἀπό τήν τσέπη τῆς Ρηνιῶς μιά χούφτα μύγδαλα. Ἔσκυψε κι ἄρχισε ν' ἀνοίγει γουβίτσες. Εἶχε ξαναγίνει παιδί κι ἔπαιζε κι αὐτή τό καινούριο παιχνίδι...

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Τί ἤξερε ὁ Τάσος γιά τίς μυγδαλιές;
2. Σέ ποιούς ἔδωσε μυγδαλιές νά φυτέψουν;
3. Πῶς ἦταν τό χωριό πρὶν φυτευτοῦν οἱ μυγδαλιές;
4. Πῶς πέτυχε ὁ Τάσος τό ἀσβέστωμα τῶν σπιτιῶν τοῦ χωριοῦ;
5. Κουβεντιάστε τή φράση: «τόσο εὐκόλο πράγμα καί νά μήν τό συλλογιστοῦμε τόσα χρόνια! Νά μᾶς ἀνοίξει τά μάτια ἓνα παλιόπαιδο!».

43. ΤΟ ΛΟΥΛΟΥΔΙ ΤΗΣ ΚΑΤΕΡΙΝΑΣ

Ἡ Κατερίνα δέν ἀνοίγει σήμερα γουβίτσες. Καμαρώνει τή μικρή γλαστρούλα, μέ τό ξεπεταγμένο λουλούδι. Τό λουλούδι πού εἶχε βρεῖ στό δάσος τότε, στήν ἐκδρομή, καί τό πῆρε καί τό φύτεψε ἐδῶ στήν αὐλή της.

Τό έκανε, γιατί όταν πήγε νά κόψει τό λουλούδι, ό δάσκαλος τής είχε πει:

– Κατερίνα, άκου τί έγραψε ένας μεγάλος ποιητής, ό Γκαίτε:

Στό δάσος πήγα
καί τριγυρνούσα,
κάτι γιά νά 'βρω
θαρρεΐς ζητούσα.

Στόν 'ίσκιο βλέπω
κρυφό ένα άνθάκι.
Φέγγει σάν άστρο
καί σάν ματάκι.

Λέει μιά φωνούλα
καθώς τό πιάνω:
«Θές νά μέ κόψεις
καί νά πεθάνω;»

"Εσκαψα κι έβγαλα
τή ρίζα του όλη.
Τό πάω στό σπίτι μου,
στό περιβόλι.

Καί τό φυτεύω
ξανά στή γη.
Τώρα όλο αύξάίνει
κι όλο κι άνθει. *

'Η Κατερίνα δέν άνοίγει σήμερα γουβίτσες. Καμαρώνει τό λουλούδι πού τώρα όλο αύξάίνει κι όλο άνθει στή γλάστρα της.

* (Μετάφραση Ρένας Καρθαίου)

44. Ο ΧΕΙΜΩΝΑΣ ΗΡΘΕ...

Μεγάλα βήματα του χειμώνα άκουστηκαν καθαρά στη μικρή μας πόλη. Έρχοταν από τά βουνά. Είχε ξεκινήσει από τίς βόρειες χώρες· είχε αφήσει την Έλλάδα νά χαρεί τό φθινόπωρο. Μά τώρα πιά ήρθε. Στάθηκε στις καστανιές, τούς έσφιξε τόν καρπό, τόν γλύκανε. Μέ βροντερή φωνή είπε στους χωρικούς νά κλειστούν στά σπίτια τους, νά ξαποστάσουν.

— Σπείρατε, κοπιάσατε, παλέψατε. Τώρα ανάψτε τά τζάκια σας. Έχει γλύκα ό έρχομός μου κι άς φαίνομαι άγριος. Σās φέρνω καρύδια, σταφίδες, σύκα ξεραμένα. Νά πείτε παραμύθια! Μ' άρέσουν τά παραμύθια, γιατί είμαι γέρος κι οί γέροι άγαπούν νά λένε καί ν' άκοϋν παραμύθια. Έ, σείς νοικοκυραίοι! Φυλάξτε γερά τίς κόττες σας, γιατί θά πεινάσει ή κυρα-άλεπού καί θά κατεβεί στά χωριά σας. Καλοκυράδες, έτοιμαστέίτε, γιατί σās κουβαλάω μεγάλες γιορτές. Παιδιά χαρείτε· ό Άι-Βασίλης έχει κιόλας ξεκινήσει.

Βού, βού, ό βοριάς πού τ' άρνάκια παγώνει. Βού, βού, έφτασε κι αυτός, έφτασε τό πρώτο χιόνι. Στό δάσος έχει πέσει βαριά σιωπή. Ό ούρανός είναι μολυβένιος, μουντός.

Ό χειμώνας ήρθε στη μικρή μας πόλη, ήρθε στη μικρή μας γειτονιά· ήρθε καί βουβάθηκαν οί δρόμοι κι έρήμωσαν.

Με
Κι.ε.

Συο.

45. ΚΑΛΩΣ ΗΡΘΑΤΕ ΠΕΥΚΑΚΙΑ

Μ' Ὁ χειμώνας ἦρθε, μά τά πευκάκια δέ φάνηκαν. Σκόνταφταν, λέει, σέ κάποια ὑπογραφή. Ἐτσι ὁ διευθυντής τοῦ σχολείου παρακάλεσε τό δάσκαλό μας νά πεταχτεῖ νά τά παραλάβει. Δυό ὥρες ταξίδι πάνω κάτω ἄξιζε τόν κόπο...

Τά δέντρα ἔφτασαν μ' ἓνα φορτηγό. Μαζί τους ἔφτασε κι ὁ δάσκαλος. Στήν πλατεία περίμεναν τά παιδιά ὄλων τῶν τάξεων τοῦ σχολείου μας. Ἡ γειτονιά περίμενε κι αὐτή. Τά παιδιά τῆς τετάρτης αὐτή τή μέρα εἶχαν πές διακοπές, μιά κι ἔλειπε ὁ δάσκαλος. Μαζεύτηκαν λοιπόν στή λέσχη τους, δούλεψαν, καί ἔτσι, σάν ἔφτασε ἡ ὥρα, κουβάλησαν στήν πλατεία ψηλά κοντάρια πού εἶχαν καρφώσει ἐπάνω τους λινάτσες* μέ τίς ἐπιγραφές: «Καλῶς ἦρθατε, πευκάκια». «Ζήτω τό πράσινο», «τό πράσινο εἶναι ζωή». Οἱ λινάτσες ἀνέμιζαν στό ξεροβόρι, μά ἦταν τόσο ζεστές οἱ καρδιές, ὥστε κανεῖς δέν καταλάβαινε τό κρύο. Τά παιδιά εἶχαν κουβαλήσει καί τήν «μπάντα» τους. Ὁ Θανάσης μέ τό ἀποκριάτικο ταμποῦρλο του, ἡ Κατερίνα μέ τή φλογέρα της, ἡ Χαρούλα μέ μιά κιθάρα πού τῆς ἔλειπαν οἱ πιό πολλές χορδές, καί τ' ἄλλα παιδιά μέ τά τρίγωνά τους, μόλις σταμάτησε τό φορτηγό, ἔπαιξαν ἓνα κομμάτι, πού κανεῖς δέν τό ἤξερε, οὔτε αὐτοί πού τό ἔπαιζαν. Μέσα σ' αὐτόν τόν πανζουρλισμό ἔφτασαν τά δεντράκια κι ὁ δάσκαλος.

– Ζήτω στό δάσκαλό μας! Φώναξαν τά παιδιά, μόλις τόν εἶδαν.

Ντροπιάστηκε ὁ δάσκαλος, παραπάτησε. Ἄμέσως ὅμως ξαναβρῆκε τό χιοῦμορ του.

– Ζήτω στό δάσκαλο, πού ἔχει τέτοια παιδιά! χαιρέτισε κι ἐκεῖνος τά παιδιά.

* ΛΙΝΑΤΣΑ: φτηνό ὕφασμα κατάλληλο γιά σακιά.

Ἐνότητες (3)

1
1
2
παρομοίωση
μεταφορά
προσωποποίηση.

Παλαμάκια υποδέχτηκαν αυτή τήν κουβέντα. Παλαμάκια χτύπησε κι ό δάσκαλος, ένώ ή «μπάντα» έπαιζε τόν άγνωστο σκοπό. Ό κόσμος χαιρόταν μέ τήν ψυχή του.

Α Κατέβασαν από τό φορτηγό τά δεντράκια προσεχτικά, σάν νά ήταν βρέφη ή κρύσταλλα. Οί ρίζες τους ήταν μέσα σέ νάυλον σακουλίτσες κι ήταν τόσο μικρά – είκοσι έκατοστά τά ύπολόγισε ό Άλέξης Α πού φοβόσουν μήν κάνεις καμιά άγαρμμη κίνηση καί τά σπάσεις.

– Νά τ' άκουμπήσουμε στό περιβόλι του κύρ Μήτσου; αύριο ξεκινάμε για τό λόφο μας, είπε ό δάσκαλος.

Ό κύρ Μήτσος, πού τά 'χε φώς φανάρι μιλήσει μέ τό δάσκαλο από πρίν, φούσκωσε από τήν τιμή.

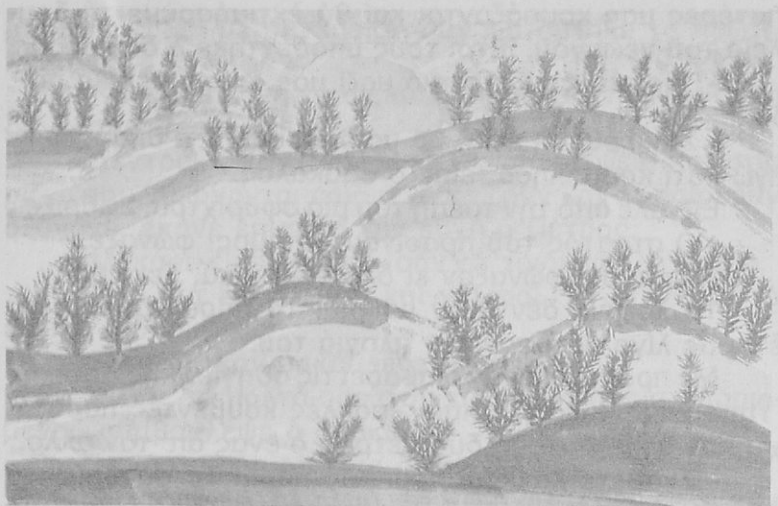
Έκαναν τά παιδιά άλυσίδα καί χέρι χέρι τά δυό χιλιάδες δεντράκια μπήκαν μέσα στό περιβολάκι του κύρ Μήτσου. Στό μεταξύ ή νύχτα είχε πιά προχωρήσει, τό κρύο δυνάμωσε. Οί γερόντισσες έσφιξαν τά σάλια τους στά κουρασμένα κορμιά τους κι αποζήτησαν τή γωνιά τους, τή ζέστα τους. Κι οί γονείς ξεκοψαν. Νά μαζευτούν, νά ξαποστάσουν μιά στάλα από τόν κόπο τής μέρας. Τά παιδιά όμως δέν έλεγαν νά διαλυθούν. Ό δάσκαλος τά καμάρωνε.

– Αύριο, λεβεντόπαιδα, μόλις σκάσει ό ήλιος, νά είμαστε έδω. Θα ξεκινήσουμε νωρίς, για νά τελειώσουμε πρίν νυχτώσει.

– Νά καθίσω φρουρός, μήν πάθουν τίποτα; ρώτησε ό Γιάννης.

– Δέ χρειάζεται, λεβέντη. Τά δεντράκια, όσο είναι άφύτευτα, δέν κινδυνεύουν από τίποτα. Σάν φυτευτούν... τότε ό Θεός νά τά φυλάει!

Ήταν σκοτάδι καί δέ φάνηκε πώς χλώμισαν τά πρόσωπα των παιδιών. Φρέσκια τήν είχαν στό μυαλό τους τή θύμηση τής πυρκαγιάς, πού πέρυσι έκαψε τό

άντικρινό δάσος. Ἐνατρίχιασαν καί δέν ἦταν ἀπό τό κρύο.

– Καληνύχτα, κύριε.

– Καλό ξημέρωμα, παιδιά.

– Καλή ἀντάμωση αὔριο.

– Καί ὄνειρα γλυκά! εὐχόταν ὁ ἕνας στόν ἄλλο.

Τά ὄνειρα, πού τά παιδιά εἶδαν ἐκεῖνο τό βράδυ, δέν ἦταν γλυκά. Ἦταν... ὀλοπράσινα! M

Τό τραγούδι τῆς δουλειᾶς

Ἄ καθένας εἶχε τόν κασμά του καί τό φτυάρι του καί ἦταν νά θαυμάσεις πού βρέθηκαν τόσοι κασμάδες καί τόσα φτυάρια. Οἱ μεγάλοι πού προσφέρθηκαν νά βοηθήσουν, τράβηξαν γιά τό λόφο. Τά παιδιά συγκεντρώθηκαν στό σχολεῖο.

– Φάγατε γερά, παιδιά; Σήμερα θά δοῦμε πόσο οἱ

Κεντρική ἰδέα
2 μεταφορές¹¹³

πατέρες μας κουράζονται και θά ἐκτιμήσουμε τή δουλειά του γεωργού. Ἔτσι τούς ὑποδέχτηκε ὁ δάσκαλος.

– Πήραμε καί κολατσιό μαζί μας, εἶπαν μερικά παιδιά.

– Σάν ἔρθει ἡ ὥρα, θά μοιράσουμε ὅ,τι ὑπάρχει. Κι ἐγώ κάτι κουβάλησα, εἶπε ὁ δάσκαλος.

Ἔβγαλε ἀπό τήν τσέπη του μιά σφυρίχτρα. Σφύριξε.

– Ὁ στρατός του πράσινου, ἔτοιμος! φώναξε.

– Ἔτοιμος! φώναξαν κι ὅλα τά παιδιά. Ξεκίνησαν.

Τό λοφάκι δέν ἦταν μακριά. Τό πήραν μέ κέφι κι ἔτσι σέ λίγο πάτησαν τήν πλαγιά του.

Μέ προσοχή εἶχαν διαβάσει τίς ὁδηγίες τῆς Δασικῆς Ὑπηρεσίας. Χωρίς, λοιπόν, πολλές κουβέντες παρατάχτηκαν σέ ἀπόσταση δυό μέτρων ὁ ἕνας ἀπ' τόν ἄλλο.

– Σκάβετε λάκκους, ἐμπρός μάρς! Τό σύνθημα τό ἔδωσε ὁ πρόεδρος τῆς ἔκτης, πού πῆγε νά δώσει καί μιά μέ τόν κασμά, μά κάτι πῆγε στραβά καί ὁ κασμάς χτύπησε στόν... ἀέρα! Κορόιδεψαν οἱ ἄλλοι, μά γρήγορα κατάλαβαν πῶς ἡ δουλειά αὐτή δέν ἦταν παιχνίδι. Σέ λίγο συνήθισαν. Οἱ κασμάδες τώρα ἀνεβοκατέβαιναν κεφάλτα. Οἱ μεγάλοι τούς καμάρωναν.

– Αὐτό τό κομμάτι θά φυτέψετε ἐσεῖς. Τ' ἄλλο, τό περισσότερο, θά τό ἀφήσετε σέ μᾶς, εἶπαν.

Ὁ δάσκαλος ἄνοιξε δυό τρεῖς λάκκους καί μετὰ ἔκανε μιά βόλτα, γιά νά δεῖ πῶς τά πᾶνε τά παιδιά. Οἱ κοπέλες δέν ἔσκαβαν. Ἐκεῖνες, κάθε μιά πλάι σ' ἕνα ἀγόρι, περίμεναν γιά νά φυτέψουν. Κι ἦρθε ἡ ὥρα. Μ' ἕνα μαχαίρι ἔσκιζαν τό νάυλον σακουλάκι καί τοποθετοῦσαν μέ προσοχή τό δεντράκι στό φρεσκοανοιγμένο λακκάκι. Ἐπειτα γέμιζαν προσεχτικά τό λακκάκι, τό πατίκωναν μέ τίς παλάμες τους. Ὁ καθένας σημάδευε τά δέντρα του.

– Αὐτό εἶναι τό δέντρο μου, εἶπε ὁ Πέτρος στή Μα-

ρία σιγανά καί μέ συγκίνηση σάν φυτεύτηκε τό πρώτο δεντράκι.

– Κάνε μιά εὐχή, τοῦ εἶπε ἡ Μαρία καί ἦταν κι αὐτή συγκινημένη.

– Δεντράκι, νά μεγαλώσεις, νά θεριέψεις καί στίς ρίζες σου νά ῥχονται παιδιά νά παίζουν καί νά παίρνουν ὀξυγόνο, ἔκανε ἐπίσημα τήν εὐχή ὁ Πέτρος.

– Μακάρι, εἶπε σοβαρά, σάν νά ἔτανε γριά, ἡ Μαρία.

– Ὡρα γιά ξεκούραση καί γιά φαῖ. Τό σύνθημα τό ἔδωσε ὁ δάσκαλος.

Ξεδιπλώθηκαν σακοῦλες, πετσέτες.

– Ρίξτε τά παλτά σας στήν πλάτη, γιατί εἶστε ἰδρωμένοι, συμβούλεψε ὁ δάσκαλος.

– Τί νόστιμο τυρί! εἶπε ὁ Βαγγέλης.

– Καί τό ψωμί, ἀλήθεια, τό ψωμί αὐτό δέν εἶναι σάν τό ψωμί πού κάνει ὁ φούρνος μας, εἶπε μπουκωμένος ὁ Βασίλης.

– Τά ἴδια εἶναι, παιδιά, τά ἴδια σάν αὐτά πού τρῶτε κάθε μέρα στό σπίτι σας. Μόνο πού τώρα τά τρῶτε μουσκεμένα στόν ἰδρώτα τῆς δουλειᾶς, ἐξήγησε ὁ δάσκαλος.

– Ὄταν τελειώσετε, μαζέψτε τ' ἀποφάγια καί ξαναρχίζουμε. Ὁ πρόεδρος ἔδωσε τό σινιάλο νά τελειώσει τό διάλειμμα.

Ξανάρχισαν, μά τώρα οἱ κασμάδες ἔπεφταν στή γῆ πιό μαλακά καί σέ ἀραιότερα διαστήματα. Τά παιδιά εἶχαν κουραστεῖ. Τό εἶδε ὁ δάσκαλος.

– Λέμε τό τραγούδι τῆς δουλειᾶς; πρότεινε. Κι ἄρχισε πρώτος.

○ Ἡ δούλεψη κάνει γερά τά κορμιά,
δίνει ὑγεία, χαρά.

Οἱ φίλοι γνωρίζονται μέσ στή δουλειά

κι εἶν' ἡ φιλία χαρά.
Δούλευε, δούλευε, γέλα πολύ,
δίχως δουλειά εἶν' ἡ ζήση πεζή,
δουλειά χαρά, δουλειά χαρά,
ὄλοι μαζί στή δουλειά. 0

Τό βουνό ἀντιλάησε ἀπό τό τραγούδι. Ἡ νύχτα ἀργοποροῦσε νά ῥθει, γιά νά προλάβουν νά φυτέψουν τήν πλαγιά...

Εἶχε βγεῖ τό πρῶτο ἀστέρι, ὅταν οἱ μεγάλοι ἐργάτες τοῦ πράσινου, μέ κουρασμένα βαριά βήματα, κατηφόριζαν ἀπό τό βουνό. Εἶχαν τούς κασμάδες στόν ὦμο τους, τό τραγούδι εἶχε φύγει ἀπό τό στόμα τους. Εἶχε φύγει κι εἶχε φωλιάσει στήν καρδιά τους. Τά παιδιά εἶχαν φύγει νωρίτερα. Ἀποκαμωμένα μά εὐτυχισμένα κοιμήθηκαν πολύ νωρίς ἐκεῖνο τό βράδυ.

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Ποιοί ὑποδέχτηκαν τό δάσκαλο; τί ἦταν γραμμένο πάνω στίς λινάτσες; Ποιά μουσικά ὄργανα ἀναφέρονται στό κείμενο;
2. «Τά δεντράκια ὅσο εἶναι ἀφύτευτα δέν κινδυνεύουν ἀπό τίποτα. Σάν φυτευτοῦν... τότε ὁ Θεός νά τά φυλάει!». Ποιό εἶναι τό νόημα αὐτῆς τῆς φράσης τοῦ δασκάλου;
3. Πῶς δικαιολογεῖς τή φράση «...τό τραγούδι εἶχε φύγει ἀπό τό στομα τους. Εἶχε φύγει κι εἶχε φωλιάσει στήν καρδιά τους»;

46. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ

Στήν επόμενη συνεδρίαση, ή Ρηνώ ζήτησε πρώτη τό λόγο.

– Παιδιά, πρέπει νά σās πῶ κάτι σοβαρό.

Τά παιδιά μούδισαν. Κατάλαβαν πώς τό θέμα ἦταν... λεπτό. Ἔκαναν ἀπόλυτη σιγή.

– Σās δηλώνω μέ μεγάλη μου λύπη πώς τό ταμεῖο μας εἶναι πιό φτωχό κι ἀπό μένα!

Ἔολοι ἀναστέναξαν. Ἦξεραν πώς ή Ρηνώ ἔπαιρνε τό πιό λίγο χαρτζιλίκι ἀπ' ὅλους τους.

– Ποῦ ξοδεύτηκαν τά λεφτά; ρώτησε ὁ πρόεδρος, ἔτσι γιά τούς τύπους.

Τυπική ή Ρηνώ ἀνοιξε τό μπλοκάκι της.

– Ὁ ἄτλαντας στοίχισε χίλιες ὀχτακόσιες δραχμές. Τά ὑλικά γιά τή διακόσμηση τοῦ σχολείου στοίχισαν τετρακόσιες ἑβδομήντα ὀχτώ δρχ. Ἡ ἐφημερίδα μας στοίχισε τριακόσιες σαράντα τέσσερις δρχ. Ὑπόλοιπο ὀχτακόσιες σαράντα πέντε.

– Μά τότε ἔχουμε λεφτά, πῆγαν νά πανηγυρίσουν μερικοί.

– Δέ φτάνουν ὅμως γιά τήν ἐκδρομή μας, ἐξήγησε ή Ρηνώ. Ἐκτός κι ἂν δέν πᾶμε.

– Θά πᾶμε! Τό ἀποφασίσαμε! φώναξαν ὅλοι.

– Μέ ἀποφάσεις δέ νοικιάζονται αὐτοκίνητα. Καί γιά νά νοικιάσουμε, δέ φτάνουν τά λεφτά μας.

– Δηλαδή..., χλώμιασε ή Κατερίνα, πού θά γινόταν ἀρχαιολόγος, δέ θά πᾶμε ἐκδρομή;

Ἔπεσε τέτοια σιωπή στήν αἴθουσα πού μπορούσες ν' ἀκούσεις μύγα νά πετάει.

Πρῶτος συνῆρθε ὁ Ἀλέξης.

– Βρέ παιδιά, τί τό ἔχουμε τό μυαλό; Ὅποτε τό βάλαμε καί δούλεψε, βγήκε κάτι σωστό.

– Παιδιά, ὅ,τι πεῖτε, πέστε το γρήγορα. Πάγωσα ἐδῶ μέσα. Πάλι καλά πού κρατάει ὁ καιρός. Κοντά Χριστοῦγεννα καί καθόμαστε χωρίς φωτιά, γκρίνιαξε ὁ Κώστας.

“Ἄστραψαν τὰ μάτια τοῦ Ἀλέξη.

– Βρέ Κώστα, ἐσένα τελικά θά σοῦ κάνουμε ἀνδριάντα!

– Γιατί; τὰ ἔχασε ὁ Κώστας.

– Νά, εἶπες πῶς κοντεύουν τὰ Χριστοῦγεννα.

– Τό εἶπα, συμφώνησε ὁ Κώστας. “Ἐ, καί;

– Ἐσύ τό εἶπες κι ἐγώ σκέφτηκα.

– Τί σκέφθηκες; ρώτησαν ὅλα τὰ παιδιά μαζί.

– Νά, θά μπορούσαμε νά μαζέψουμε λεφτά, ἂν κάναμε ἓνα παζάρι, μιά λαϊκή ἀγορά τώρα τὰ Χριστοῦγεννα.

– Καί τί θά πουλᾶμε; Τώρα ἄστραψαν καί τὰ μάτια τοῦ Γιάννη, πού ἄρχισε κάτι νά καταλαβαίνει.

– Θά πουλᾶμε πράγματα πού θά φτιάξουμε μόνοι μας, εἶπε ὁ Ἀλέξης.

– Μποροῦμε, εἶπε ντροπαλά ἡ Ἐλένη, νά κάμουμε καί μιά ἔκθεση μέ παλιά πράγματα. Τό διάβασα στήν ἐφημερίδα πῶς τό ἔκανε κάποιο σχολεῖο καί εἶχε μεγάλη ἐπιτυχία.

– Δηλαδή, μιά αἶθουσα νά τήν ὀνομάσουμε...

– «Λαϊκό πολιτισμό», πετάχτηκε ἡ Βαγγελιώ.

– Καί ποῦ θά βροῦμε τόσα πράγματα λαϊκοῦ πολιτισμοῦ; πάλι γκρίνιαξε ὁ Κώστας.

– Ἐχουν μπαοῦλα, πατάρια καί ἀποθήκες τὰ σπίτια μας, πού κρύβουν θησαυρούς, καθησύχασε τὰ παιδιά ἡ Ἐλένη. “Ἄλλωστε θά συνεργαστοῦμε ξανά μέ τὰ παιδιά τῆς πέμπτης καί τῆς ἕκτης.” Ὅσα παιδιά, τόσα καί σπιτικά.

– Βρέ Ρηνιώ, τί εἶναι ἐκεῖνο τό πράγμα στή γωνιά; ρώτησε ὁ Λευτέρης.

“Ὅλοι γύρισαν κατά κεῖ.

Ένας άργαλειός... ψιθύρισε ή Κατερίνα.

Θά είναι κάτι σπουδαίο γιά τήν έκθεση, σκέφθηκε ή Κατερίνα καί τά καταγάλαζα μάτια της γέμισαν φως.

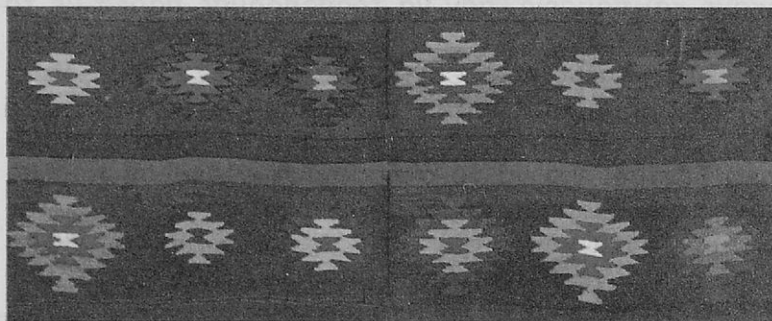
– Έγώ θά..., πήγε κάτι νά πει ό Άλέξης, όταν μιá άγρια φωνή άκούστηκε άπ' έξω.

– Θά τελειώσετε καμιά φορά; Νύχτωσε πιά. Φορτώσατε τά γράμματα στόν κόκορα καί μās παλαβώσατε στίς «συνεδριάσεις» Ήταν ό πατέρας τής Ρηνιώς πού φώναζε.

Άμίλητα έφυγαν τά παιδιά. Άμίλητα καί πικραμένα... Τό πρωί, πρίν άκόμα χτυπήσει τό κουδούνι γιά νά μπουñ στίς τάξεις τους, ό Γιάννης είπε σέ όλους:

– Σάν πρόεδρος, χτές τό βράδυ τροπιάστηκα. Όποιος δέν ξέρει τό μάθημα τής μέρας, δέν έχει καμιά θέση στίς συνεδριάσεις μας.

Όλοι κούνησαν τό κεφάλι. Ήταν σύμφωνοι.

Κιλιμι από τό Πήλιο

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Μπορείς μέ φράσεις του κειμένου νά δικαιολογήσεις τόν τίτλο του μαθήματος;
2. Ποιά λύση πρότεινε ό Άλέξης στά παιδιά, γιά νά αντιμετώπισουν τήν «οικονομική κρίση»;
3. Τί πρότεινε ή Έλένη στή συνεδρίαση; Τό δέχτηκαν τά παιδιά;
4. Γιατί τά παιδιά έφυγαν πικραμένα άπό τή συνεδρίαση; Τί τούς είπε ό πρόεδρος τήν άλλη μέρα;

47. ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΕΣ ΓΙΑ ΤΑ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ

Στό πάτωμα τῆς λέσχης μας εἶναι ἕνας φύλλος.
Μᾶς ἀρέσει ὁ φύλλος μας
κι ἄς μὴν εἶναι φίλος μας
Στό πάτωμα τῆς λέσχης μας εἶναι ἕνας φύλλος!

Οἱ ἄνθρωποι πού περνοῦσαν ἔξω ἀπό τό σχολεῖο κοντοστέκονταν παραξενεμένοι στήν ἀρχή. Μετά ξεσφιγγόταν τό πρόσωπο καί οἱ καρδιές τους κι ἀθέλητα ταίριαζαν τό βῆμα τους μέ τό τραγούδι. Σιγανά, μὴν τούς δεῖ κανένας γείτονας καί τούς κοροϊδέψει, πολύ σιγανά τραγουδοῦσαν.

Στό πάτωμα τῆς λέσχης μας...

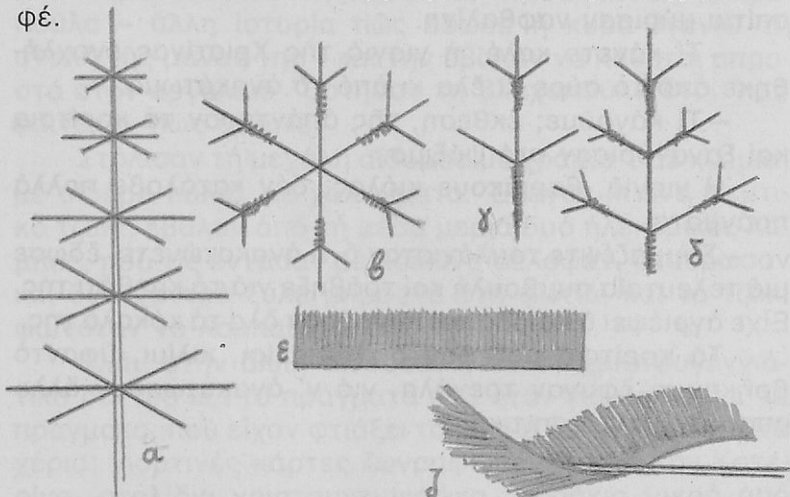
ἈΚι ὁ χιονιάς θαρρεῖς καί συνταίριαζε τό πέρασμά του μέ τό σκοπό τῶν παιδιῶν κι ὅπως φυσομανοῦσε, ἔκανε καί παύσεις, σάν νά τραγουδοῦσε παρέα μέ τά παιδιά:

Στό πάτωμα τῆς λέσχης μας εἶναι ἕνας φύλλος!

Μιά βδομάδα τώρα τά παιδιά δουλεύουν ὡς ἀργά τό βράδυ στή «λέσχη» τους. Ἐτοιμάζουν τό χριστουγεννιάτικο δέντρο, γιά νά τό στήσουν στήν ἐκθεση πού θά κάνουν. Μιά ὁμάδα κόβει σύρμα, γιά νά φτιάξουν τόν κορμό. Σημειώνουν τίς ἀποστάσεις καί τίς θέσεις γιά τά κλαδιά, πού φτιάχνει ἄλλη ὁμάδα. Ἄλλοι σχεδιάζουν ἀπάνω σέ χαρτί καί σέ φυσικό μέγεθος τίς διακλαδώσεις κάθε σειρᾶς.

Τήν κάθε σειρά τήν ἀποτελοῦν πέντε ἕξι κλαδιά. Στίς πρῶτες σειρές τά κλαδιά εἶναι ἀπλά, μά στίς ἄλλες διακλαδίζονται σέ μικρότερα κλαδάκια (α). Ἡ πρώτη σειρά πρός τήν κορυφή ἦταν μικρότερη κι ἔτσι ἦταν ἡ πιό ἀπλή (β). Ἡ δεύτερη ἦταν μεγαλύτερη, μέ τόν ἴδιο ἀριθμό κλαδιῶν, ἀλλά μέ περισσότερες διακλαδώσεις

(γ). Στην τρίτη διακλαδώθηκαν και οι διακλαδώσεις (δ). Συνέχισαν με τον ίδιο τρόπο την τέταρτη και την πέμπτη σειρά. Κόψανε ανάλογα κομμάτια από σύρμα για κάθε κλαδάκι χωριστά, ύπολογίζοντας και τό ένωμά τους. Έτοίμασαν από ψιλό και σκούρο πράσινο χαρτί λουρίδες με πλάτος 8-12 έκ. Δίπλωσαν τις λουρίδες κατά μήκος στη μέση κι έκοψαν κάθετες σ' όλο τό μήκος ψαλιδιές (ε). Τύλιξαν κάθε συρματάκι αρχίζοντας από την κορυφή κάθε κλαδιού (ζ). Ένωσαν με λεπτό σύρμα κάθε κλαδάκι στη θέση του πάνω στο μεγαλύτερο κλαδί κι όταν ένώθηκαν όλα, έδεσαν στερεά κάθε σειρά πάνω στον κορμό. Κάλυψαν τις άνωμαλίες του κορμού με χόρτο και τύλιξαν τόν κορμό με λουρίδες από χαρτί καφέ.

Στερέωσαν τότε τό δέντρο σέ μία μεγάλη γλάστρα και κάθισαν νά ξαποστάσουν και νά καμαρώσουν αυτό πού έφτιαξαν με τά χέρια τους.

Η ομάδα πού είχε αναλάβει νά φτιάξει τά στολίσια, ήταν έτοιμη. Στολίστηκε τό δέντρο. Τά κουκουνάρια

Ενορίες (3).
Μεντοριλάδα

βαμμένα με άσημόσκονη, άστέρια από άσημόχαρτο, ή φάτνη, όλα τοποθετήθηκαν σωστά καί μέ γούστο. Τό Χριστουγεννιάτικο δέντρο γέμισε φως τήν αίθουσα καί τήν όμόρφυνε.

– Τά κορίτσια; Ποῦ εἶναι τά κορίτσια; Καί τί κάνουν; Ὁ πρόεδρος, πού κοίταζε νά δουλεύουν σωστά οἱ όμάδες, άνησύχησε. Ὁλόκληρο άπόγευμα καί οἱ κοπέλες δέν εἶχαν φανεῖ.

– Τά κορίτσια τί κάνουν; Ξαναρώτησε.

Τά κορίτσια εἶχαν φέρει πάνω κάτω τή γειτονιά. Εἶχαν δηλαδή φέρει πάνω κάτω τά μπαούλα τών μανάδων τους. Σοφίτες εἶχαν έρευνηθεῖ σχολαστικά, ντουλάπες πού ἔχαν χρόνια ν' άνοιχτοῦν, άνοίχτηκαν καί τά σπιτία μύρισαν ναφθαλίνη.

– Τί κάνετε καλέ; ή γιαγιά τής Χριστίνας ένοχλήθηκε από τό σύρε κι έλα κι από τό άνακάτωμα.

– Τί κάνουμε; έκθεση, τής άπάντησαν τά κορίτσια καί ξαναγύρισαν στό ψάξιμο.

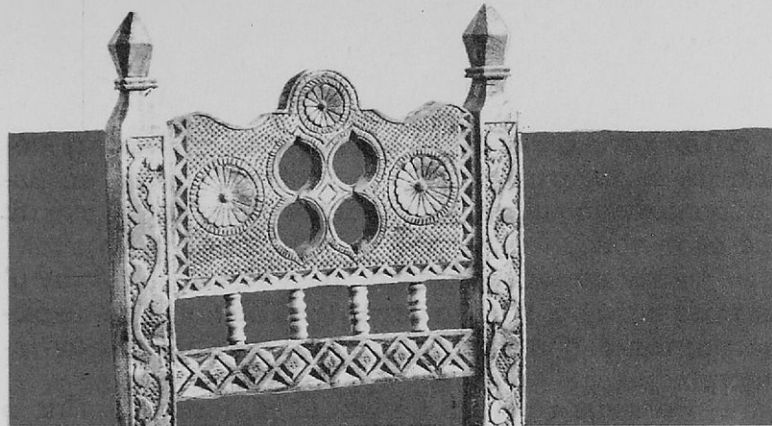
Ἡ γιαγιά, βαριάκουε κιόλας, δέν κατάλαβε πολλά πράγματα.

– Συμμαζέψτε τουλάχιστον ό,τι άνακατώνετε, έδωσε μιά τελευταία συμβουλή καί τράβηξε για τό κρεβάτι της. Εἶχε άγριέψει ό καιρός καί πονοῦσαν όλα τά κόκαλά της.

Τά κορίτσια μάζεψαν ό,τι μπακίρι, κιλίμι, ύφαντό βρήκαν κι έφυγαν τρεχάλα, για ν' άνακατώσουν άλλο μπαούλο, άλλο σπιτικό...

48. Η ΕΚΘΕΣΗ

Μ Τά παιδιά παρακάλεσαν τόν κύριο Ἀντωνιάδη, πού εἶχε τό μεγάλο μαγαζί νεωτερισμών «Ἡ Ἀθηναία», νά τοῦς δανείσει μιά κούκλα. Μιά μεγάλη κούκλα, άπ' αὐ-

Σκυριανό σκαμνί (πλάτη)

τές πού έχουν τά μαγαζιά στίς βιτρίνες τους καί φοροῦν φορέματα «τελευταίας μόδας».

Πῆραν λοιπόν τήν κούκλα, τήν ἔντυσαν βλαχοπούλα – ἄλλη ἱστορία πῶς ἔδωσε ἡ κυρα-Βγενιώ τή στολή τῆς μάνας της – καί τήν ἔβαλαν νά κάθεται μπροστά στόν ἀργαλειό. Ἔστησαν τῆ βλαχοπούλα ἔτσι, πού φαινόταν πῶς ὕφαινε.

Στόλισαν τῆ μεγάλη αἴθουσα μέ χράμια*, μέ κιλίμια, μέ σίδερα παλιά, μέ χαλκῶματα. Ἔκαναν κι ἓνα ψεύτικο τζάκι, ἔβαλαν ἀπό τῆ μέσα μεριά δυό ἠλεκτρικές λάμπες, πού τίς ἔντυσαν μέ κόκκινο σελοφάν, σταύρωσαν καί δυό χοντρά ξύλα μπροστά στή φωτιά, καί τό τζάκι φαινόταν νά λαμπαδιάζει!

Πλάι, στήν ἄλλη αἴθουσα, ἦταν τό χριστουγεννιάτικο δέντρο καί τά πράγματα πού ἦταν γιά πούλημα. Τά πράγματα, πού εἶχαν φτιάξει τά παιδιά μέ τά ἴδια τους τά χέρια: γιορτινές κάρτες ζωγραφισμένες ἀπό τήν Κατερίνα, στολίδια χριστουγεννιάτικα, δωράκια μικρά ἀπό φελλό, πού τά 'φτιαξαν ὁ Ἀλέξης κι ὁ Θανάσης.

* χράμια: χοντρά μάλλινα ὑφάσματα

Ἐνότητες (3)

3 μεταφορές

Χαρακτηρισμός παιδιών, Γαζάνη

Τά ποτήρια γιά στυλό πουλήθηκαν τήν πρώτη κιό-
λας μέρα. Πλαστικά ήταν, μά τά είχαν ντύσει μέ βε-
λουῖδο κόκκινο καί φάνταζαν. Εἶχαν βάσει κι ἓνα γκύ σέ
μιά ἄκρη τους.

Ἄν δέν ήταν οἱ χαρταετοί, ὅλοι θά ξαφνιάζονταν μ'
αὐτά τά ποτήρια. Μά ήταν στή γωνιά ὄρθιοι οἱ πολύχρω-
μοι χαρταετοί. Γιά τούς χαρταετούς πολλοί εἶχαν ἀντίρ-
ρηση.

– Θά φάμε ξύλο καί θά ἔναι μέρα μεσημέρι, εἶπε ὁ
Στέλιος.

– Βάλτε καί τό μαγνητόφωνο, νά ἔναι τουλάχιστον
τό ξύλο «μετά μουσικῆς», γκρίνιαξε ὅπως πάντα ὁ Κώ-
στας.

– Γιατί, βρέ παιδιά, φοβάστε; παραξενεύτηκε ὁ
Ἀλέξης.

– Ρωτᾶς γιατί; ξέσπασε ὁ Στέλιος. Ποῦ ἀκούστηκε
νά πουλάμε χριστουγεννιάτικα χαρταετούς;

– Τούς πουλάμε, γιατί θ' ἀγοραστοῦν, εἶπε μέ πε-
ποιήηση ὁ Ἀλέξης. Εἰδοποίησα ὅλα τά μικρά – «μικρά»
ἦταν τά παιδιά τῆς πρώτης καί τῆς δευτέρας δημοτικοῦ
– νά ζητήσουν δῶρο ἀπ' τούς γονεῖς τους χαρταετούς.

– Εἰδοποίησες τ' ἄλλα σχολεῖα νά ῥθουν, νά δοῦν
τήν ἔκθεσή μας; ρώτησε ἀνήσυχος ὁ πρόεδρος.

– Θά ῥθουν τά παιδιά μέ τούς γονεῖς τους, τόν κα-
θησύχασε ὁ Ἀλέξης. Στείλαμε καί τίς προσκλήσεις
στούς διευθυντές τῶν σχολείων, στό δήμαρχο...

Σταμάτησε νά μιλάει ὁ Ἀλέξης, γιατί ἐκείνη τήν
ῶρα μπῆκε στήν αἴθουσα ὁ κύριος Γαλάνης, ὁ βιβλιοπώ-
λης τῆς γειτονιάς μας. Δέν ἦταν ὁ μόνος του. Ξωπίσω του
ἔρχονταν δυό παλικάρια πού κουβαλοῦσαν κάτι δέματα.

Ἔτρεξε ὁ Γιάννης νά τόν ὑποδεχτεῖ. Ἀπό κοντά καί
τ' ἄλλα τά παιδιά.

- 'Ακόμα δέν άνοιξαμε, πήγε νά πει ό πρόεδρος.

- Εύτυχώς πού δέν άνοιξατε, για νά προλάβετε νά ταχτοποιήσετε καί τούτα, είπε ό κύριος Γαλάνης καί γέλασε άνοιχτόκαρδα.

- Τί είναι αϋτά; ρώτησε σαστισμένη ή Βαγγελιώ.

- "Ενα δωράκι για όλους σας. Σας είδα πώς παλέψατε. Κρυφό δέν γινόταν νά τό 'χετε άπό μένα, άφου έγώ σας έδινά τίς κόλλες, τά μολύβια καί τά χαρτόνια. Είπα, λοιπόν, μέρες γιορτινές είναι, φαμελιά δέν έχω νά δωρίσω τίποτα σέ κανένα, άς εύχαριστήσω τά καλά παιδιά. Κι έφερα τούτα. Γελοϋσε όλόκληρος ό κύριος Γαλάνης.

- Τί είναι... τούτα; ξαναρώτησε ή Βαγγελιώ καί τώρα πιά ήταν όλοι σαστισμένοι.

- Βιβλία πουλάω, βιβλία σας έφερα, είπε άπλά ό κύριος Γαλάνης.

Οη Είμαι ώρες, πού λέξη δέ βγαίνει άπό τό στόμα σου. Είναι ώρες, πού τό «εύχαριστώ» σου φαίνεται φτωχό. Είναι ώρες, πού τά μάτια λένε περισσότερα άπ' όσα μπορούν νά πουν τά λόγια. Μιά τέτοια ώρα έζησαν τά παιδιά. Αο

- Κι έπειδή δέν ξέρετε νά τακτοποιήσετε βιβλία, θά σας βοηθήσω νά τά βάλουμε τώρα μαζί, συνέχισε ό κύριος Γαλάνης.

Δέν πρόλαβε νά τελειώσει. 'Η Ρηνιώ τόν φίλησε στό μάγουλο. 'Ηταν ή σειρά του κυρίου Γαλάνη νά ξαφνιαστεί. Τά γεροντικά ξεθωριασμένα μάτια του γέμισαν δάκρυα.

- Εύχαριστώ, κοπέλα μου, για τό δώρο πού μου 'κανες, είπε, καί για νά κρύψει τή συγκίνησή του, έσκυψε πάνω άπ' τά δέματα.

- Δουλειά τώρα! διάταξε καί γέλασε πλατιά. m

Miua

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Πώς στόλισαν τή μεγάλη αίθουσα τά παιδιά; Πού έβαλαν τό Χριστουγεννιάτικο δέντρο;
2. Τί είχαν φτιάξει τά παιδιά μέ τά χέρια τους;
3. Ό Στέλιος είχε πεί ότι θά φάνε ξύλο. Είχε δίκιο;
4. Γιατί ό κύριος Γαλάνης είπε: «Εύτυχώς πού δέν άνοιξατε»;
5. Γιατί ή Ρηνιώ φίλησε τόν κύριο Γαλάνη στό μάγουλο;

49. ΛΑΪΚΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

Ή αίθουσα έγραφε μέ μεγάλα γράμματα: «ΛΑΪΚΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ».

Τά παιδιά είχαν βρεϊ ένα δημοτικό ποίημα και ένα κείμενο του Κίτσου Μακρή για τα ύφαντά της Θεσσαλίας. Τά διάβασε ή Μυρτώ μέ τή γλυκιά, ζεστή φωνή της και τά μαγνητοφώνησε ή μάνα της Βαγγελιώς.

Όποιος λοιπόν δρασκελούσε τή φωταγωγημένη πόρτα του σχολείου, άκουγε δημοτική μουσική και μετά μία δροσερή φωνή που έλεγε:

Τιμή μεγάλη και τρανή πού 'ναι ό άργαλειός στό σπίτι

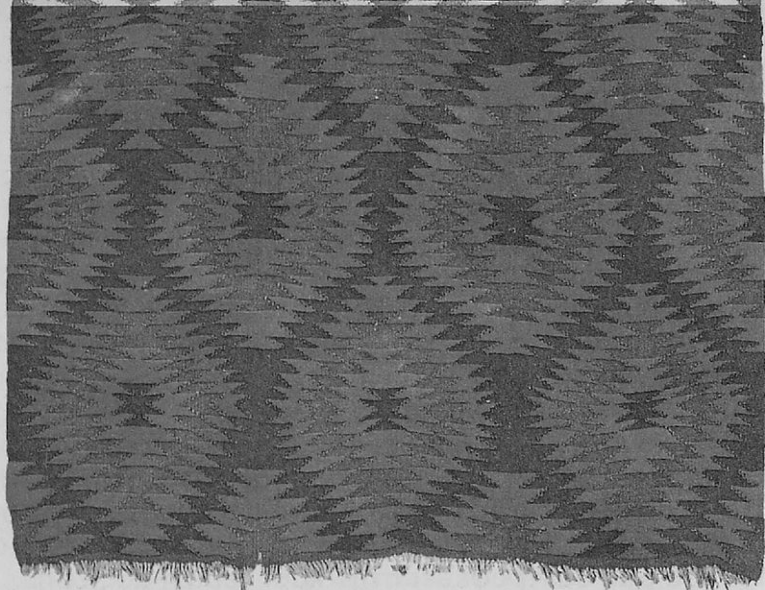
τό κάθε δόντι του χτενιού άξίζει μαργαρίτη.

*Τό κέντημα είναι γλέντημα κι ή ρόκα είναι σεργιάνι
κι αυτός ό δόλιος άργαλειός είναι σκλαβιά μεγάλη.*

*Μεταξωτό 'ναι τό πανί, μεταξωτό τό χτένι,
μεταξωτή κι ή κοπελιά πού κάθεσαι και ύφαίνει.**

«Όπως αντικρίζεις από τά κορφοβούνια των θεσσαλικών βουνών τόν καρπερό κάμπο της Θεσσαλίας, σου φαίνεται πώς είναι στρωμένος μ' ένα άπέραντο

* «Ό άργαλειός»

Κιλίμι από τό Λιβάδι Όλύμπου.

ύφαντό κιλίμι*, πάνω στό όποίο ή φύση κι ό άνθρωπος ύφαναν λογις λογις ξόμπλια*. Χωράφια καί μποστανία, ποτάμια καί θεροτοπιές*, σχηματίζουν γοητευτικούς χρωματικούς καί σχεδιαστικούς συνδυασμούς, πού καταλήγουν στά φουντωντά κρόσσια τών βουνοκορφών καί τών αίγαιοπελαγίτικων άκτών. Κι όταν περπατήσεις τό χωρο τουτο, βλέπεις, πώς όλη ή κοινωνική καί οικογενειακή ζωή τών ανθρώπων του είναι τυλιγμένη στή ζεστασιά του σπιτικοϋ ύφαντου. Στή γέννηση καί στό θάνατο, στό γάμο καί στό πανηγύρι, στή δουλειά καί στήν ξεκούραση, κάποιο ύφαντό θά προσφέρει τή ζεστή μαλακότητα καί τό χρωματιστό του χαμόγελο.

Οί άνθρωποι στίς μεγάλες πολιτείες, παρασυρμένοι από τό ρυθμό τής σύγχρονης ζωής, πίστεψαν πώς τά ψυχρά κατασκευάσματα τής μηχανής θά μπορούσαν νά

*κιλίμι: είδος λεπτοϋ μάλλινου τάπητα.

*ξόμπλια: κεντήματα.

*θεροτοπιά: τόπος θερισμοϋ.

ἀντικαταστήσουν τὰ ἔργα τῶν χειρῶν καί τῆς ψυχῆς. Δέν ἄρρησαν νά διαπιστώσουν, πῶς τό σπιτικό δέν ἐγινε, γιά νά προστατεύει μόνο τό κορμί ἀπό τό χιόνι, τή βροχή καί τόν ἥλιο, μά γιά νά ἀναπαύεται ἡ ψυχή, νά ζεσταίνεται καί νά δυναμώνει. Τότε ἔστρεψαν νοσταλγικά τή ματιά τους πρός τὰ ἔργα ἐκεῖνα πού μποροῦν νά δημιουργήσουν αὐτό τό κλίμα.

Ἡ λαϊκή ζωγραφιά καί τό ξυλόγλυπτο, τό μπακίρι* καί τό κανάτι, ξαναγουρίζουν κοντά μας, καλόδεχτα σάν ἀγαπημένα πρόσωπα, πού ἐπιστρέφουν ἀπό μακρινό ταξίδι. Μαζί τους καί τό ὕφαντό, αὐτό μάλιστα μέ τή φιλοδοξία, ὄχι νά εἶναι ἀπλῶς ἓνα στολίδι, μά ἓνα στοιχεῖο πού θά μᾶς συντροφεύει στήν καθημερινή μας ζωή...

Κάθε θεσσαλικό ὕφαντό εἶναι ἓνα τονισμένο χρονικό* τῆς μακριᾶς τοπικῆς ἱστορίας. Μέσα του ἀντηχοῦν ἀρχαῖοι παιάνες*, βυζαντινές μελωδίες, ἀνατολίτικοι σκοποῖ, κλέφτικα τραγούδια, καημοί καί πόθοι ἐνός λαοῦ, πού ἔχει τή δύναμη νά φυτεύει τό λουλούδι τῆς χαρᾶς καί τῆς ἐλπίδας στό χῶμα τό ποτισμένο μέ δάκρυα καί αἷμα. Ἐδῶ ἓνα πανάρχαιο γεωμετρικό μοτίβο*, ἐκεῖ ἓνα βυζαντινό κόσμημα. Ἄλλοῦ ἓνα ἀνατολίτικο στολίδι ἀπλοποιημένο, σχέδια πού ταξίδεψαν μέ τὰ караβάνια τῶν πραγματευτᾶδων. Κι ὅλα αὐτά σάν στοιχεῖα μιᾶς καινούριας σύνθεσης, πού μέσα στόν περιορισμένο χῶρο ἐνός ὕφαντοῦ κλείνει τό νόημα τῆς ζωῆς ἐνός λαοῦ.

Καθώς κοιτάζεις ἓνα θεσσαλικό ὕφαντό, θαρρεῖς πῶς ἀντικρίζεις ἀπό ψηλά τό θεσσαλικό κάμπο, πελώριο κιλίμι, ὅπου ἄφησε τίς πατημασιές της ἡ Ἱστορία...»

«Ἵφαντά τῆς Θεσσαλίας»

Κίτσος Μακρῆς

*μπακίρι: χαλκός, χάλκινο σκεῦος.

*παιάνες: πολεμικά τραγούδια.

*χρονικό: ἀφήγηση.

*μοτίβο: θέμα.

Τσεβρές Μυτιλήνης (λεπτομέρεια). Κέντημα γραφτό.

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Μέ τί μοιάζει ό Θεσσαλικός κάμπος, όταν τόν αντικρίζεις από ψηλά;
2. Τί πίστεψαν στην άρχή καί τί διαπίστωσαν στή συνέχεια οί κάτοικοι τών μεγάλων πόλεων σχετικά μέ τή λαϊκή τέχνη;
3. Νά δικαιολογήσεις μέ τή βοήθεια του κειμένου τή φράση: «όλη ή κοινωνική καί οίκογενειακή ζωή τών ανθρώπων του (= του θεσσαλικού χώρου) είναι τυλιγμένη στή ζεστασιά του σπιτικού ύφαντου».
4. Ποιά είδη λαϊκής τέχνης αναφέρονται στό κείμενο;
5. Πώς δικαιολογεί ό συγγραφέας τή φράση «κάθε θεσσαλικό ύφαντό είναι ένα τονισμένο χρονικό τής μακριάς τοπικής Ιστορίας»;

50. ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ

Είδα χτές βράδυ στ' όνειρό μου
τό γεννημένο μας Χριστό·
τά βόδια άπάνω του έφουσοῦσαν
όλο τό χνώτο τους ζεστό.

Βοσκοί πολλοί καί βοσκοπούλες
τόν προσκυνούσαν ταπεινά·
ξανθόμαλλοι άγγελοι στεκόνταν
κι έψελναν γύρω του «ώσαννά!»

Τό μέτωπό του ήταν σάν ήλιος
καί μέσα ή φάτνη ή φτωχική
άστραφτε πιό καλά άπό μέρα,
μέ κάποια λάμψη μαγική.

Στά πόδια του έσκυβαν οί Μάγοι
κι έμοιαζε τ' άστρο άπό ψηλά,
πώς θά καθίσει σάν κορώνα
στής Παναγίτσας τά μαλλιιά!

Μά κι άπό άγγέλους κι άπό Μάγους
δέ ζήλεψα άλλο πιό πολύ,
όσο τής Μάνας του τό στόμα
καί τό ζεστό, ζεστό φιλί.

Τέλλος "Αγρας

Σουστός

2 μεταφορές

2 σιφορομοιώσεις 130

Σουστός

51. Ο ΑΓΓΕΛΟΣ ΠΟΥ ΑΠΟΜΕΙΝΕ ΣΤΗ ΓΗ

M

Μιά φορά κι έναν καιρό ζούσε στή γη ένα παιδί.

Μιά φορά κι έναν καιρό ζούσε στον ούρανό ένα αγγελάκι.

Τό παιδί δέ γνώριζε τόν άγγελο. Ούτε ό άγγελος ήξερε τίποτε γιά τό παιδί.

Τό παιδί ζούσε έξω από τή Βηθλεέμ σ' ένα χάνι. Ό άγγελος ζούσε τό πρωί σέ μιά ήλιαχτίδα, τό βράδυ σέ μιά άσημένα κλωστή του φεγγαριού.

Ό άγγελος ήταν καλός. Καλός σάν άγγελος. Τό παιδί ήταν ένα κακό παιδί. Τίποτε άλλο· ένα κακό παιδί.

Καί οί δυό εργάζονταν αυτόν τόν καιρό πάρα πολύ. Τό κακό παιδί μέ γκρίνια. Ό άγγελος μέ τραγούδι.

Χαίρο
Τό παιδί

Τό παιδί είχε νά ύπηρετεϊ πολύ κόσμο, πού έφτανε αυτές τίς μέρες στή Βηθλεέμ. Δέ σταματούσε από τήν ώρα πού έσκαγε ό ήλιος ώς άργά τή νύχτα. Πρίν λαλήσουν τά κοκόρια, έπιανε τόν κουβά καί τραβούσε γιά τό πηγάδι. Έπεφτε εύκολα ό κουβάς στό βαθύ πηγάδι, λές καί βιαζόταν ν' άνταμώνσει τό νερό. Τέντωνε ό κουβάς τό σκοινί, γέμιζαν πληγές οί παλάμες του παιδιού, πού αγωνιζόταν νά τόν συγκρατήσει. Τό παιδί είναι φοβισμένο, γιατί έχει άκόμα στά πόδια του τά σημάδια πού τ' άπόκτησε, όταν μιά μέρα του 'φυγε ό κουβάς από τά χέρια. Θύμωσε πολύ τό άφεντικό – θυμάται – τό έδειρε, τό μάτωσε καί του έκαμε τουτα τά σημάδια.

Ό κουβάς γεμάτος είναι βαρύς. Τό παιδί ιδρώνει, όπως σιγά σιγά τραβάει πρós τά πάνω τό σκοινί. Κάθεται λίγο νά ξεκουραστεί, κι ύστερα πηγαίνει νά πλύνει τίς αϋλές, νά καθαρίσει τά τραπέζια του πανδοχείου, νά

καθαρίζει την κουζίνα. Φέρνει
προσανάμματα* και ξύλα από
τήν αύλη, ανάβει τή φωτιά,
δουλεύει, δουλεύει. Τό
άφεντικό έχει ξυ-
πνήσει πιά,
κατεβαίνει
κάτω,

γκρι-
νιάζει.

Τίποτε δέν του
ἀρέσει ἀπ' αὐτά
πού ἔκανε τό παιδί.

Τό παιδί δέ μιλάει, ἔμαθε
πιά νά μή μιλάει. Μόνο
κοιτάζει τόν οὐρανό. Στήν ἀρχή ἔκλαιγε,
μά τώρα σκλήρυνε ἡ καρδιά του κι ἔγινε κακιά.

Παίρνει ξανά τόν κουβά καί τραβάει νά ποτίσει τά ζω-
ντανά καί νά τά ταΐσει. Αὐτή ἡ ὥρα εἶναι ἡ πιό ὁμορφη τῆς
ἡμέρας. Κοιτάζει τήν ἀγελάδα πού ἔχει τόσο ἀγαθά μά-
τια. Ἔτσι θά 'ταν καί τά μάτια τῆς μητέρας του, ἂν εἶχε
μητέρα. Τρέχει, παίζει μέ τό μοσχαρακι, κυνηγιέται μέ
τά κατσικάκια. Νά, ὅπως θά ἔπαιζε μέ τ' ἀδέρφια του, ἂν
εἶχε ἀδέρφια...

Κουβεντιάζει σοβαρά μέ τό ἄλογο, ὅπως θά κου-

*προσανάμματα: κλαδιά πού ἀνάβουν εὐκόλα.

βέντιαζε μέ τόν πατέρα του, άν είχε βέβαια πατέρα...
Γιατί τό παιδί δέν έχει κανένα. "Έχει μόνο τήν κακία
γιά συντροφιά.

Κρεβάτι στό πανδοχείο δέν ύπάρχει γιά τό παιδί.
Κοιμάται στό στάβλο. Άγκαλιάζει τήν αγελάδα, χώνει τό
κεφάλι του κοντά στό άλογο, στριμώνχεται πλάι στό μο-
σαράκι καί στά κατσικάκια. Είται σάν νά έχει οικογένε-
νεια. Κι είναι τόσο όμορφο νά έχεις οικογένεια!

Τώρα πού έφτασε τόσος κόσμος στή Βηθλεέμ μέσ
στό χειμώνα, μέσ στό κρύο, τό παιδί κουράζεται πολύ.

Άργά πηγαίνει γιά ύπνο κι ό φόβος του είναι μήν ξυ-
πνήσει τά ζωντανά. "Όλα κοιμούνται, όταν φτά-
νει. Μόνο ή αγελάδα τό περιμένει, όπως πε-
ριμένει πάντα τό παιδί της ή μητέρα!

Δέν άντέχει τό παιδί νά γδυθει, δέν
έχει δύναμη νά βγάλει τά
σαντάλια του.

Κουλουριά-
ζεται,

όπως είναι,
κι άποκοιμείται. Καί μέσ
στό βαθύ του ύπνο χάιρε-
ται, γιατί κλότσησε ένα άλλο
παιδί, γιατί κρυφά άνοιξε τήν κά-
νουλα καί χύθηκε τό κρασί, γιατί
έκρυψε τά ρέστα από τή στάμνα πού

Προσωποποίηση
2 παραμοιώσει.

ἀγόρασε σήμερα, γιατί εἶπε ψέματα στό ἀφεντικό... Κοι-
μάται ἀγκαλιά μέ τήν κακία του κι εὐχαριστιέται. M

Ὁ ἄγγελος

Τό ἀγγελάκι πάλι, αὐτές τίς μέρες δέν προλαβαίνει νά κλείσει μάτι. Πᾶνε τά παιχνίδια πού ἔκανε μέ τίς ἡλια-
χτίδες, πᾶνε οἱ κουβεντοῦλες του οἱ βραδινές μέ τίς
λεῦκες καί τίς πηγές. Τό ἀγγελάκι, ὅπως ὅλοι οἱ ἄγγελοι
στόν οὐρανό, ἐτοιμάζεται γιά τό μεγάλο βράδυ. Τό
βράδυ πού ὁ Θεός θά γεννηθεῖ κάτω στή γῆ.

– Τί εὐλογημένη εἶναι ἡ νύχτα! ἀναστέναξε ὁ ἥλιος.

– Γιατί; ρώτησε παραξενεμένο τό ἀγγελάκι.

– Γιατί θά δεῖ τό θαυμαστό μοναδικό ἀστέρι! Τό
ἀστέρι τό χριστουγεννιάτικο.

Τό ἀγγελάκι ἤθελε ν' ἀκούσει κι ἄλλα. Τοῦ ἄρσαν οἱ
ἱστορίες πού ἔλεγε ὁ ἥλιος. Μά ἡ ὥρα εἶχε περάσει καί
τόν περίμεναν οἱ ἄλλοι ἄγγελοι στή χορωδία. Μέρους
τώρα μάθαιναν τούς ὕμνους πού θά ἔλεγαν τήν ἅγια
νύχτα. Τό ἀγγελάκι τραγουδοῦσε γλυκά καί ὅταν ἔλεγε
τό «Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ καί ἐπί γῆς εἰρήνη, ἐν ἀνθρώ-
ποις εὐδοκία», σταματοῦσε ἀκόμα κι ὁ ἀγέρας γιά νά τό
ἀκούσει. Εἶχε πραγματικά ἀγγελική φωνή. Τραγουδοῦσε
κι ἀναρωτιόταν τ' ἀγγελάκι.

– Σέ ποιό παλάτι θά γεννηθεῖ ἄραγε ὁ Κύριός μας;
Σέ ποιά σπουδαία πολιτεία; Τί χρυσές κούνιες τοῦ ἐτοι-
μάζουν οἱ ἄνθρωποι; Ποιές τεχνίτρες ὑφαίνουν τώρα τά
σκεπάσματά του; Τί μετάξια θά στρώσουν στό κρεβάτι
του;

Οἱ τελευταῖοι ταξιδιώτες

Εἶχε ἀρχίσει νά γέρνει ὁ ἥλιος. Οἱ τελευταῖοι ταξι-
διώτες ἔφταναν καί τακτοποιοῦνταν στά σπίτια. Ἡ μικρή

πολιτεία τῆς Βηθλεέμ χώρεσε τόσους, πού κανείς δέ φανταζόταν πώς θά χωροῦσε. Οὔτε κρεβάτι, οὔτε σκαμνί δέν ἔμεινε ἄδειο.

Εἶχε ἀρχίσει νά γέρνει ὁ ἥλιος...

Πίσω ἀπό τίς ἐλιές φάνηκαν ἕνας ἄντρας καί μιά ἐτοιμόγεννη γυναίκα. Ἡ γυναίκα ἦταν πάνω σ' ἕνα κουρασμένο, κατασκοπισμένο γαϊδουράκι. Ὁ ἄντρας κρατοῦσε ἕνα μπόγο καί τό ραβδί του καί βασιόταν ἀπό τό ζωντανό.

Εἶχε ἀρχίσει νά γέρνει ὁ ἥλιος, σάν ἔφτασαν στή Βηθλεέμ ὁ Ἰωσήφ καί ἡ Μαρία. Κι ἡ Βηθλεέμ δέν εἶχε οὔτε σκαμνί ἐλεύθερο.

Εἶχε ἀρχίσει νά γέρνει ὁ ἥλιος, ὅταν τό ἀγγελάκι εἶπε γιά τελευταία φορά μέ τή χορωδία τῶν ἀγγέλων τό «Δόξα ἐν Ὑψίστοις Θεῷ καί ἐπί γῆς εἰρήνη ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία». Τό εἶπαν τόσο ὠραῖα, πού ὁ ἥλιος ἀργοπόρησε γιά νά τό ἀκούσει ὅλο.

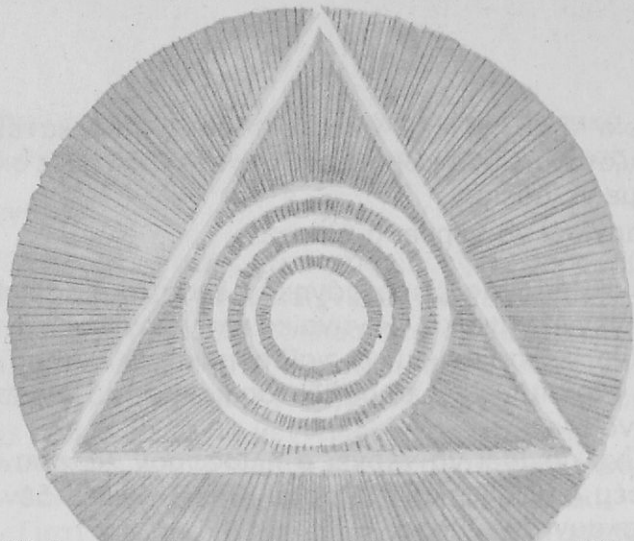
Οἱ ἄγγελοι τῆς νύχτας εἶχαν φύγει κιόλας. Πῆγαν νά φέρουν τό πιό λαμπρό ἀστέρι πού θά φώτιζε αὐτή τή νύχτα. Τό ἀγγελάκι δέν εἶχε τώρα δουλειά. Ἐριξε τή ματιὰ του κάτω στή γῆ κι ἐκεῖ σέ μιά γωνιά τῆς γῆς, στή Βηθλεέμ, εἶδε τούς δύο ταξιδιωτές, τήν Παναγία καί τόν Ἰωσήφ.

-Ἡ μητέρα τοῦ Κυρίου καί Θεοῦ μου! μονολόγησε σαστισμένο.

Ἐφαξε νά ἰδεῖ παλάτι ἐκεῖ κοντά. Δέν εἶδε τίποτε. Σπίτια μικρά, φτωχικά, αὐτό μόνο εἶδε.

Κι ὁ Κύριός μου ποῦ θά γεννηθεῖ; ἀναρωτήθηκε τ' ἀγγελάκι.

Κατέβηκε πιό κάτω, κάτω ἀπό τίς στέγες τῶν σπιτιῶν κι ἄκουσε πώς δέν ὑπῆρχε οὔτε δωματίο, οὔτε κρεβάτι γιά τήν ἐτοιμόγεννη Μαρία.

Μά ὅπου νά 'ναι φτάνει τό λαμπρό ἀστέρι! "Ὅπου νά 'ναι θά 'ρθουν καί οἱ μάγοι! 'Ἡ ὥρα φτάνει πού θά ψάλλουν οἱ ἄγγελοι τῆ Γέννηση τοῦ Θεοῦ!

Κατέβηκε ἀκόμα πιό κάτω τ' ἀγγελάκι καί ἀκολούθησε τό ζευγάρι μέσα στούς σκοτεινοὺς δρόμους τῆς Βηθλεέμ.

Ὁ ἄγγελος καί τό παιδί

Ἐκείνη τήν ὥρα ἀντάμωσαν ὁ ἄγγελος καί τό κακό παιδί.

Τό παιδί γύριζε κατάκοπο στό στάβλο πού κοιμόταν. Σήμερα εἶχε κλέψει κι ἄλλα τάλιρα ἀπό τό ἀφεντικό του καί τούς ταξιδιώτες. Σέ τόση φασαρία ποιός νά τόν πάρει εἶδηση...

"Ἔσπασε κι ἓνα κιούπι, καί εἶπε ψέματα, πώς τό 'σπασε ὁ ἄλλος παραγιός*. Καλά, σκέφτηκε τό κακό παιδί, καλά τά κατάφερα!

Νά, πάει τώρα νά χωθεῖ πλάι στά ζωντανά του. Κάνει

*παραγιός: βοηθός, ὑπηρέτης.

τόσο κρύο άπόψε! Θά ρίξει κι άχυρα
πάνω του, νά ζεσταθει λιγάκι.

Άπό τήν κούραση περπατάει
άργά λές και σέρνεται στό λα-
σπωμένο δρόμο. Πόσο μακριά
είναι ό στάβλος! "Αχ! Νά 'ταν
πουλί νά πέταγε!

Κι εκεί στή σκοτεινιά σκόντα-
ψε πάνω στους δύο ξένους.
Δέν έβλεπε τίποτε, γιατί ό ούρανός
δέν είχε ούτ' ένα άστέρι.
Πώς όμως είδε τόσο καθαρά
τά μάτια τής γυναίκας;

Ήταν γλυκά, πονετικά
και τόν κοίταζε και κείνη
σά νά 'ταν μάνα του·
ναί, σάν μάνα του.

Δέν άκούστηκε τίποτε.

Πώς όμως άκουσε τή φωνή
της πού του 'λεγε πώς είναι
κουρασμένη και πρέπει
κάπου ν' άκουμπήσει;

Δέν τήν είξε
ξαναδει τούτη
τή γυναίκα.
Κι όμως,
ήταν
σίγου-
ρος πώς
ήξερε για τό

σταμνί, γιά τά λεφτά, γιά τά ὅσα εἶχε κάνει.

Τῆς ἄπλωσε τό χέρι, τήν ἔπιασε μαλακά μαλακά κι ἡ κούρασή του ἔφυγε. Σάν ξένο πανωφόρι γλίστρησε ἀπό πάνω του κι ἔφυγε κι ἡ κακία.

Καί μέσ στή σκοτεινιά τήν πῆγε ἐκεῖ πού ἔμενε αὐτός: Πλαί στήν ἀγελάδα, στό κατσικάκι, στά προβατάκια, στό ἄλογο. Ἔστρωσε κάτω λίγα ἄχυρα. Βολεύτηκε ἡ γυναίκα.

Τότε ἦταν πού ὁ ἄγγελος ἀγκάλιασε τό μικρό παιδί.

Ὅταν γεννήθηκε ὁ Κύριος, τό ἀγγελάκι ἔλειπε ἀπό τή χορωδία. Δέν πρόλαβε ν' ἀνεβεῖ στόν οὐρανό.

Μέσα ἀπό τό παιδί, ἀπό τή γῆ, τραγούδησε τό «Δόξα ἐν Ὑψίστοις». Κι ἔμεινε ἀπό τότε ἐδῶ κάτω στή γῆ.

Κι ὅταν κάποιος κάνει αὐτό πού πρέπει, ἀκούει τ' ἀγγελάκι νά τραγουδάει μέσα στήν ψυχή του.

Καί τραγουδάει τόσο ὁμορφα, νά, σάν ἄγγελος...

«Τό χρυσό ρόδι»

Γαλάτεια Γρηγοριάδου - Σουρέλη

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Ποιοί λόγοι ἀνάγκασαν τό παιδί νά γίνει κακό; Ἀπό ποιά λόγια τοῦ κειμένου καταλαβαίνουμε πώς δέν ἦταν κακό ἀπό τή φύση του;
2. Μπορεῖς νά κάμεις ἕναν κατάλογο μέ τίς δουλειές πού ἔκανε κάθε μέρα; Εἶναι σωστό νά δουλεύει τόσο βαριά ἕνα παιδί;
3. Γιατί αὐτές τίς μέρες ὁ ἄγγελος ἦταν πολύ ἀπασχολημένος; Πῶς φαντάζεται τή γέννηση τοῦ Χριστοῦ;
4. Σέ τί κατάσταση βρισκόταν τό παιδί, ὅταν συνάντησε τούς τελευταίους ταξιδιώτες; Πῶς ἐξηγεῖς ὅτι τούς βοήθησε;
5. Ἐχει σχέση αὐτή ἡ βοήθεια μέ τό ὅτι ὁ ἄγγελος ἀγκάλιασε τό παιδί;
6. Ἡ κεντρική ἰδέα εἶναι πώς ἡ κακία νικιέται μόνο μέ τήν καλοσύνη καί τήν ἀγάπη· μπορεῖς νά τή δικαιολογήσεις μέ τή βοήθεια τοῦ κειμένου;

52. ΑΡΧΙΜΗΝΙΑ ΚΙ ΑΡΧΙΧΡΟΝΙΑ

Ἀρχιμηνιά κι ἀρχιχρονιά
καί μιὰ καρδιά χοροπηδᾶ
σάν ἄγριο κατσικάκι.
παρομοίωση.

Ἀρχιμηνιά κι ἀρχιχρονιά
στοῦ Ἄι-Βασίλη τῆ χαρά
ἐννιά χρονῶν παιδάκι.β

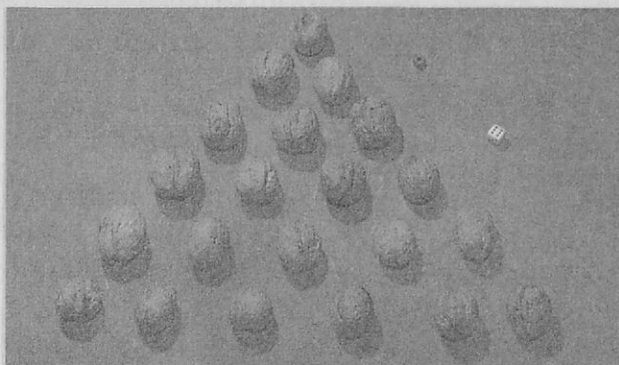
Κεντρική ἴδα

Ἀρχιμηνιά κι ἀρχιχρονιά
θά 'χω καί μπάλα ἀπ' τῆ νονά
καί τρένο ἀπ' τόν πατέρα.

Ἀρχιμηνιά κι ἀρχιχρονιά
μοσχοβολᾶνε τά γλυκά
πού μοῦ 'φτιαξε ἡ μητέρα.

Μαρία Κουβαλιᾶ - Γουμενοπούλου

53. ΓΙΑ ΝΑ ΠΑΙΖΕΤΕ ΣΤΙΣ ΔΙΑΚΟΠΕΣ

Τώρα πού κάνει κρύο κι είναι κλειστά τά σχολειά, παίξε μέ τούς φίλους σου:

Τά καρύδια

Μπορούν νά παίξουν τρεῖς ἤ καί περισσότεροι παῖχτες.

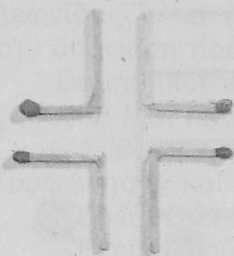
Κάθε παιδί τοποθετεῖ μπροστά του εἴκοσι ἕνα καρύδια σέ σχῆμα ἀνάποδου τριγώνου, ὅπως φαίνεται στήν πιά πάνω εἰκόνα.

Τά παιδιά ἔχουν ἕνα ζάρι καί τό ρίχνουν μέ τή σειρά. "Ὅσες τελίτσες δείχνει τό ζάρι, τόσα καρύδια πρέπει ν' ἀφαιρεῖ ἀπό μπροστά του τό παιδί πού τό ἔριξε. "Αν τά καρύδια ἑνός παιδιοῦ φτάσουν νά εἶναι λιγότερα ἀπό τίς τελίτσες τοῦ ζαριοῦ, τότε τά συμπληρώνει ἀπό τά καρύδια τοῦ παίχτη πού κάθετα ἀριστερά του. Ἐξακολουθεῖ νά παίξει καί ὅταν ἀκόμα ἔχουν ἐξαντληθεῖ ἐντελῶς τά δικά του καρύδια, παίρνοντας πάντα ἀπό τόν ἀριστερό του. "Ὅταν δέν ὑπάρχουν πιά καρύδια μπροστά στοῦς παίχτες, τό παιγνίδι τελειώνει. Νικητής εἶναι αὐτός πού ἔχει μαζέψει τά περισσότερα καρύδια.

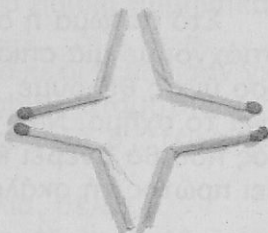
Κάτι περίεργο

1. Τό άστρο πού αλλάζει.

Κάνε μέ τέσσερα σπέρτα τσακισμένα στή μέση τό άστρο του σχήματος Α. Τώρα ρίξε προσεχτικά μιά σταγόνα νερό άκριβώς στό σημείο του σπασίματος. Σέ λίγο τό άστέρι θ' άρχίσει νά κουνιέται καί σιγά σιγά θά πάρει τό σχήμα του άστρου Β.

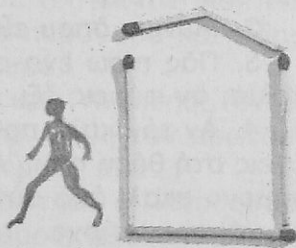
Σχ. Α

Σχ. Β

2. Τό σπίτι.

Τρία όλόκληρα σπέρτα σχηματίζουν τούς τοίχους καί τό πάτωμα· ένα τσακισμένο άποτελεϊ τή σκεπή. Ένα σπιρτόπαιδο βρίσκεται στή φυλακή. Από πουθενά δέν μπορεί νά βγει. Ρίξε προσεχτικά μιά σταγόνα νερό στό σημείο του σπασίματος του σπέρτου τής σκεπής καί ή φυλακή θ' άνοιξει! Άν δέ φτάνει μιά σταγόνα ρίξε καί δεύτερη.

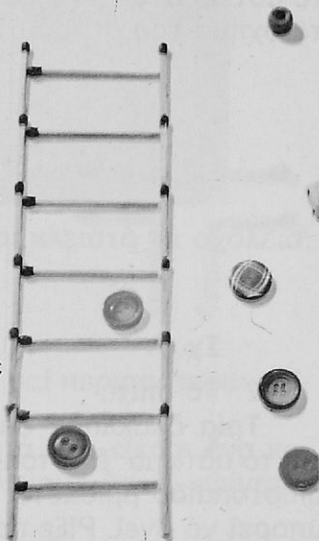

Ἡ σπιρτόσκαλα

Μπορεῖ νά παίξουν δύο ἢ καί περισσότεροι παίχτες. Χρειαζονται: Ἐνα ζάρι, ἕνα κουτί σπέρτα καί τέσσερις πέντε - ἀνάλογα μέ τό πόσοι παίζουν - πετροῦλες ἢ διαφορετικά κουμπιά.

Στό πάτωμα ἢ στό τραπέζι φτιάχνουμε μιά σπιρτόσκαλα μέ ὅσο ὕψος θέλουμε, ὅπως δείχνει τό σχῆμα. Νικητής εἶναι αὐτός πού θά ἀνέβει καί θά κατέβει πρῶτος τή σκάλα.

Ρίχνουμε τό ζάρι μέ τή σειρά καί προχωροῦμε σύμφωνα μέ αὐτά πού δείχνει, βάζοντας τίς πετροῦλες στό κενό ἀνάμεσα σέ δύο σκαλοπάτια.

Ἔσοι τοῦ παιχνιδιοῦ

1. Προχωρεῖς ἀνάλογα σκαλιά, ἂν φέρεῖς στό ζάρι ἕνα, δύο ἢ τρία.
2. Μένεις ὅπου εἶσαι, ἂν φέρεῖς τέσσερα.
3. Πᾶς πίσω ἕνα σκαλί, ἂν φέρεῖς πέντε, καί δύο σκαλιά, ἂν φέρεῖς ἕξι.
4. Ἐάν τό σκαλί, πού πρέπει νά πᾶς, εἶναι πιασμένο, μένεις στή θέση σου. Ἐάν ὅμως εἶναι πιασμένο τό προηγούμενο σκαλί ἀπό αὐτό πού πρέπει νά πᾶς, τό πηδᾶς σάν νά μὴν ὑπῆρχε.

54. ΜΙΑ ΘΕΣΗ ΣΤΗΝ ΚΑΡΔΙΑ ΜΑΣ

Μέ τις γιορτές, τήν έκθεση, τά κάλαντα, δέν είχαν προλάβει τά παιδιά νά κάμουν τήν έργασία γιά τίς έξερευνήσεις πού είχαν αποφασίσει. Τώρα όμως πού τέλειωσαν οί γιορτές καί τά πανηγύρια κι «ό κάθε κατεργάρης ξαναγύρισε στόν πάγκο του», όπως είπε κι ό κύρ Λεωνίδας, ό πατέρας του Άλέξη, τά παιδιά θυμήθηκαν τήν απόφαση πού είχαν πάρει.

Θυμήθηκαν καί τό έπαθλο. Όλο κέφι ξεκίνησαν γιά δουλειά. Μά, πρίν καλά καλά αρχίσουν, σταμάτησαν.

— Έδω έχει πολλή δουλειά, τρόμαξε ό Στέφανος. Συμφώνησαν καί οί άλλοι.

— Έδω θέλει ψάξιμο, θέλει βιβλία, θέλει...

— Εκείνο πού θέλει είναι νά φτιάξετε ομάδες καί κάθε ομάδα νά δουλέψει ένα θέμα, είπε ό Σπύρος άπλά, μόλις άκουσε τό πρόβλημα. Έ, λοιπόν, αυτό τό άπλό δέν τό είχαν συλλογιστεί τά παιδιά.

— Πρέπει νά μäs εξηγήσεις πώς τό σκέφτεσαι, είπε ό ξάδερφός του ό Γιώργης.

— Όποτε θέλετε, συμφώνησε ό Σπύρος.

Ό Σπύρος δέν ήταν από τή γειτονιά μäs. Δέν ήταν καν από τήν πόλη μäs. Ήρθε όπως έρχεται ένα πρωτοχρονιάτικο δώρο, πού δέν τό καρτερείς. Καί πραγματικά πρωτοχρονιάτικο, άφου μäs ήρθε τούτες τίς γιορτινές μέρες. Ήρθε καί μäs άνοιξε ένα παράθυρο καί είδαμε τόν κόσμο κι από μίαν άλλη πλευρά.

— Δηλαδή, θεϊός σου είναι ό κύρ Άνέσσης; τόν ρώτησαν τά παιδιά στήν άλάνα, όταν τούς τόν πρωτούστησε ό Γιώργης, ό πρῶτος ξάδερφός του.

— Καί γιατί ήρθες έδω; τόν ρώτησε ό Πέτρος. Κάτι είπε ό Γιώργης, κάτι είπε ό Σπύρος· μασημένα λόγια.

Εξ-νόστης (4)

Κεντρική Ρύθμ

Δέν καλοκατάλαβαν τά παιδιά. Ὁ πατέρας του, λέει, ταξιδεύει.

– Κι ἡ μάνα σου;

Πάλι μισόλογα, ἄλλοι κατάλαβαν πώς ταξιδεύει, ἄλλοι πώς ἐργάζεται στή Γερμανία. Πάλι δέν καλοκατάλαβαν τά παιδιά. Ἐκεῖνο πού κατάλαβαν εἶναι πώς ὁ Σπύρος εἶναι σπουδαῖο παιδί. Κουβάλησε μαζί του παιχνίδια καί βιβλία!

– Ὑπάρχουν στὸν κόσμον τόσα βιβλία! Δέν τό ἔξερα! ἀναστέναξε ὁ Γιάννης, ὁ πρόεδρος. Ὁ καημὸς τοῦ Γιάννη εἶναι πού δέν ἔχει πολλὰ βιβλία, νά διαβάζει.

Ὁ Σπύρος λοιπὸν ἦρθε στὴν κατάλληλη ὥρα. Λές κι εἶχε σημαδέψει τὴν ἔκθεση. Μαζί μὲ τά ἐγκαίνια ἦρθε κι αὐτός.

– Θέλετε νά δώσω κι ἐγὼ ἓνα χεράκι; εἶπε ἀπλά καί τά παιδιά, πού εἶχαν παλυβώσει ἀπὸ τὴν πολλή δουλειά, ἀγκάλιασαν τό Σπύρο.

– Αὐτός θά εἶναι ὁ πάγκος σου, τοῦ εἶπε ὁ Γιάννης καί τὸν πῆγε στά βιβλία. Γρήγορα ὅμως ὁ Σπύρος ἔγινε ὁ «πανταχοῦ παρών». Καί τὴν ἀσφάλεια πού κάηκε, ἐκεῖνος τὴν ἔφτιαξε, καί δέματα ἔκανε γρήγορα κι ὁμορφάσάν νά ἔταν μηχανή, καί στή βρύση, πού ἔσταζε, ἄλλαξε λαστιχάκι.

– Μωρέ Γιώργη, ὁ ξάδερφός σου εἶναι... σπίρτο μονάχο, ξέφυγε τοῦ Θανάση μιά μέρα.

– Εἶναι ἔξυπνος πολὺ, ἀλλά εἶναι δυὸ χρόνια πιό μεγαλύτερος ἀπὸ μᾶς, ἐξήγησε ὁ Γιώργης.

– Δηλαδή, πάει στὴν ἔκτη! εἶπε ὅλο σεβασμὸ ὁ Θανάσης.

– Ὅχι, στὴν τετάρτη πάει, γιατί... Πάλι μασημένες κουβέντες εἶπε ὁ Γιώργης.

– Μιά φορά, δέ φαίνεται παιδί ἀπ' αὐτά πού μένουν

στήν ἴδια τάξη, παρατήρησε ὁ Ἀλέξης πού ἦταν πιά κεί κι ἄκουσε τή συζήτηση. Κάτι ἄλλο συμβαίνει.

Δέν ἔμεινε ὅμως καιρός στά παιδιά νά σκεφτοῦν.

Ἦ ἔκθεση τούς ἀπασχολοῦσε πρῶι κι ἀπόγευμα. Οὔτε περίμεναν τέτοια ἐπιτυχία. Κόσμος μπαινόβγαίνει κι ἀπό ἄλλες γειτονιές, γειτονιές πού οὔτε τίς ἤξεραν τά παιδιά. Ἦρθαν καί δημοσιογράφοι καί φωτορεπόρτερ*, τράβηξαν φωτογραφίες, τίς δημοσίευσαν στίς ἐφημερίδες. Ἦγραψαν πολλά καλά λόγια γιά τά παιδιά καί τήν ἔκθεση. Ἀκόμα καί συνέντευξη ἔδωσε ὁ πρόεδρος. Ὁ Διευθυντής τοῦ σχολείου ἦταν ὅλο καμάρι· ματαίωσε ἀκόμα καί τό ταξίδι, πού θά ἔκανε μέ τήν οἰκογένειά του, γιά νά βρίσκεται συνέχεια κοντά στά παιδιά καί νά ταχτοποιεῖ ὅ,τι πρόβλημα παρουσιαζόταν. Καί προβλήματα ὑπῆρχαν. Ἦ Ρηνιώ, ἄς ποῦμε, εἶχε πρόβλημα... ψιλῶν. Σάν ταμίας κάθε βράδυ «ἔκλεινε ταμεῖο» καί γύριζε στό σπίτι της μέ μιά σακούλα γεμάτη κέρματα. Κάθε πρῶι ἔτρεχε στόν μπακάλη, τόν κύρ Στράτο, ἔδινε τά ψιλά, ἔπαιρνε χαρτονομίσματα, εὐχαριστοῦσε βιαστικά καί ἔγραφε στό μπλοκάκι της τίς εἰσπράξεις, πού ἦταν πάνω ἀπό κάθε προσδοκία.

Κάποτε ὅμως ἔφτασε, ὅπως εἶπε ὁ διευθυντής, τό «πλήρωμα τοῦ χρόνου» καί ἡ ἔκθεση ἔκλεισε. Μαζεύτηκαν ἐπιτέλους τά παιδιά στά σπίτια τους καί, ὅπως εἶπαμε στήν ἀρχή, θυμήθηκαν τίς ἐργασίες καί εἶδαν πόσο ἦταν δύσκολο νά γίνουν.

Τότε ἄκουσαν τήν πρόταση τοῦ Σπύρου νά φτιαχτοῦν ὁμάδες, πού θά δουλέψουν τό κάθε θέμα μαζί.

— Κρίμα πού τελειώνουν οἱ διακοπές καί θά φύγεις, Σπύρο, εἶπε ἡ Βαγγελιώ λυπημένη. Θά μᾶς βοηθοῦσες

*φωτορεπόρτερ: φωτογράφος ἐφημερίδων.

ΣΤΑΘΟΜΟΜΕΤΡΙΣ 2
Μεσαγορέϊς-2

στις ἐργασίες.

– Μά δέ θά φύγω. Ἐδῶ θά τελειώσω τή χρονιά.

Δέ θά φύγεις! Ἔ, αὐτό εἶναι πραγματικά ἕνα θαυμάσιο νέο.

– Τότε ἀνήκεις στήν τάξη μας, τότε εἶσαι κι ἐσύ συμμαθητής μας, θά ἔρχεσαι στίς συνεδριάσεις μας, καί μπορείς νά μᾶς δανείσεις καί βιβλία νά κάμουμε αὐτές τίς ἐργασίες. Μπορεῖς μάλιστα νά φτιάξεις κι ἐσύ μιά ἐργασία!

– Εὐχαριστῶ, παιδιά! Ὁ Σπύρος ἦταν τόσο συγκινημένος πού ἀπόρησαν ὅλοι.

– Τί εὐχαριστεῖς; Τί σοῦ δώσαμε; πῆγε ἡ Κατερίνα νά τό ρίξει στό ἄστειο.

– Τί μοῦ δώσατε; ψιθύρισε ὁ Σπύρος. ΑΓΑΠΗ!

Ἔτσι ἐγίνε κι ὁ Σπύρος πῆρε μιά θέση στό θρανίο τῆς τρίτης σειρᾶς καί μιά θέση στήν καρδιά μας.

1. Τί νόημα δίνεις στή φράση τοῦ κύρ Λεωνίδα: «κάθε κατεργάρης στόν πάγκο του»;

2. Ποιά λύση πρότεινε ὁ Σπύρος στό πρόβλημα τῶν παιδιῶν; Τή βρίσκεις σωστή;

3. «Ἦρθε καί μᾶς ἄνοιξε ἕνα παράθυρο καί εἶδαμε τόν κόσμο καί ἀπό μίαν ἄλλη πλευρά». Μπορεῖς μέ λόγια τοῦ κειμένου νά δικαιολογήσεις αὐτή τήν πρόταση;

4. Πέτυχε ἡ ἔκθεση; Πῶς τό συμπεραίνεις;

5. Ὁ Σπύρος πῆρε μιά θέση μέσα στήν καρδιά τῶν παιδιῶν· μπορείς διαβάζοντας προσεκτικά τό κείμενο νά βρεῖς πῶς τά κατάφερε;

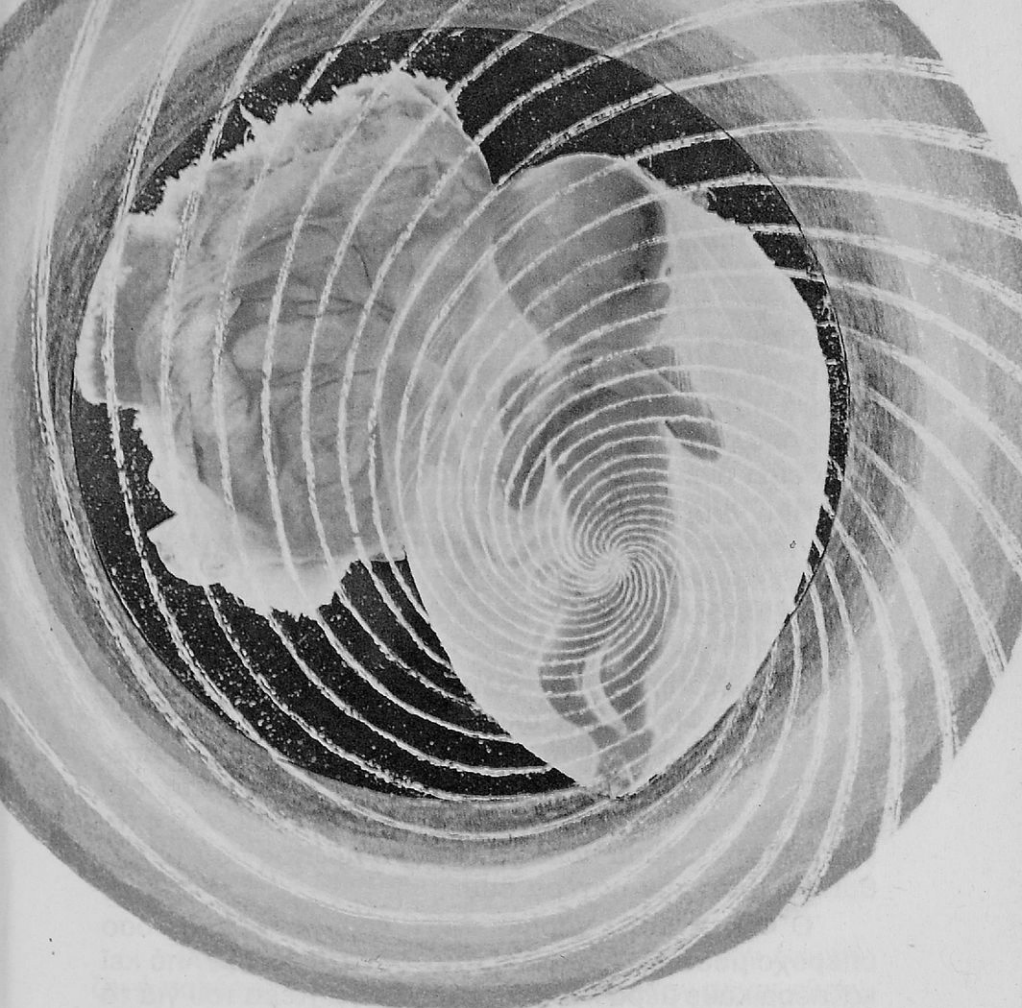
ΠΑΡΟΙΜΙΕΣ

Μὴν ξεχνᾶς τίς λαϊκές παροιμίες:

1. Τό 'να χέρι νίβει τ' ἄλλο
καί τά δυό τό πρόσωπο.

2. Ἀπό δυό λιθάρια βγαίνει τ' ἀλεύρι.

3. Βοήθα με νά σέ βοηθῶ
ν' ἀνεβοῦμε τόν ἀνήφορο.

55. ΕΝΑ ΔΙΑΣΤΗΜΙΚΟ ΤΑΞΙΔΙ

Αυτό τό διαστημικό ταξίδι τό κάνουν όλοι οί άνθρωποι. Τό κάνουν όμως χωρίς νά τό καταλαβαίνουν, όταν γεννιούνται. Είναι τό αντίστροφο ταξίδι, πού ξεκινάει από τήν άνυπαρξία καί καταλήγει στόν πλανήτη «ζωή».

Κεντρική Ίδέα
Χαρακτηρισμός τού Φωτός

Ἡ μητέρα τοῦ Φώτη εἶναι ἔγκυος. Μέσα στά σπλάχνα της ἔχει ἓνα μικρό ἀστροναύτη, πού εἶναι δεμένος στό διαστημόπλοιό της μέ τόν «ὀμφάλιο λῶρο». Ἔτσι λέγεται ἓνα ὄργανο σάν σχοινί, πού συνδέει τή μητέρα μέ τό παιδί καί τοῦ μεταφέρει τροφές καί ὀξυγόνο.

Ὁ Φώτης, μήνες τώρα, παρακολουθεῖ μαζί μέ τή μητέρα του αὐτό τό διαπλανητικό ταξίδι. Ἀκούει, βάζοντας τ' αὐτί του στήν κοιλιά της, τό χτύπο ἑνός μικροῦ ρολογιοῦ. Εἶναι ἡ καρδιά τοῦ μικροῦ ἀστροναύτη, πού ταξιδεύει ἀνέμελα πρός τόν κόσμο μας.

Πρίν ἀπό μήνες – δέ θυμᾶται πότε καί πῶς – ἡ μητέρα του τόν φώναξε στό δωμάτιό της. Ἦταν μιά χαρά, ἀλλά ξεκουραζόταν στό κρεβάτι της.

– Ἐλα δῶ, τοῦ εἶπε. Πῆρε τό χέρι του καί τό ἔβαλε μαλακά στήν κοιλιά της.

– Ἀκοῦς τίποτε; τόν ρώτησε.

– Ὁχι. Ὁ Φώτης δέν ἄκουγε τίποτε.

– Ἐγώ ἀκούω, ψιθύρισε ἡ μητέρα του μέ μιά ἀπέραντη χαρά στή φωνή της. Ἀκούω τά χτυπήματα τοῦ ἀδερφοῦ σου ἢ τῆς ἀδερφῆς σου, πού εἶναι σάν φτερουγίσματα μικροῦ πουλιοῦ. Εἶσαι ὁ πρῶτος πού τό μαθαίνεις μετά τόν πατέρα σου.

Ὁ Φώτης πολύ χάρηκε, γιατί εἶχε μάθει ἓνα τόσο ὑπέροχο μυστικό, πού τό ἤξεραν μονάχα τρεῖς. Ἀπό κεῖ καί πέρα κάθε μέρα κουβέντιαζε μέ τή μητέρα του γιά τό μικρό ἀστροναύτη καί τό διαπλανητικό του ταξίδι, γι' αὐτό τό «θαῦμα» πού γινόταν μέσα στά σπλάχνα της.

– Τό μωρό μας ἔρχεται στόν κόσμο χωρίς νά τό ἔχει ζητήσει. Δέν ξέρεῖ ὅτι ἀρχίζει γι' αὐτό μιά ἐπικίνδυνη ἀποστολή. Δέν ἔχει ἰδέα πῶς ὁ «πλανήτης ζωή» εἶναι μιά μεγάλη περιπέτεια μέ πολλούς σταθμούς, μέ χαρές καί μέ λύπες.

– Δέν ξέρει πώς θά πάει σχολείο, συμπληρώνει ο Φώτης, καί ὅτι θά τόν σηκώνουν στό μάθημα καί μπορεί νά μὴν ξέρει ν' ἀπαντήσει.

Q Τό μωρό εἶναι ἕνας ἐξερευνητής, πού ἔρχεται νά ἐξερευνήσει τόν κόσμο μας. Χωρίς σκαπάνη, χωρίς ἐφόδια. Ἔρχεται γυμνό κι ἀνήμπορο. Γι' αὐτό πρέπει νά σταθοῦμε δίπλα του νά τό βοηθήσουμε. D

– Θά τοῦ μάθω ἐγώ πολλά πράγματα, λέει ὁ Φώτης καί συλλογιέται πώς θά τοῦ μάθει ν' ἀνεβαίνει στή μουριά.

– Τά δέντρα, τά λουλούδια, τά πουλιά πού κελαηδοῦν, εἶναι ζωντανά. Πάρε μιά σταγόνα νεροῦ καί κοίταξέ την στό μικροσκόπιο. Εἶναι πλημμυρισμένη ἀπό ἀπειρες μορφές ζωῆς. Μά ἡ πιό θαυμαστή μορφή ζωῆς εἶναι ὁ ἄνθρωπος. Εἶναι τό μωρό μας. Μιά πολύπλοκη μηχανή, πού εἶναι ἱκανή νά πετύχει τά πιό σπουδαῖα πράγματα.

Τόν τελευταῖο μήνα τῆς ἐγκυμοσύνης τῆς μητέρας του, ὁ Φώτης ἔπαψε νά λέει τό μωρό τους «ἀστροναύτη». Τό ἔλεγε «ποδοσφαιριστή». Ὅταν ἔβαζε τό χέρι του στήν κοιλιά της, τό ἄκουγε νά κλοτσάει σάν κυνηγός ποδοσφαιρικής ὁμάδας.

– Ἄτακτο θά γίνει, φοβόταν ὁ Φώτης.

– Ὅχι, δέν εἶναι ἄτακτο. Μεγάλωσε πιά, τόν ἡσυχάζει ὁ πατέρας του. Ἡ κούνια ὅπου κοιμόταν μέχρι τώρα, ἡ μήτρα τῆς μητέρας σου, δέν τό χωράει πιά. Αἰσθάνεται ἄβολα. Σέ λίγες μέρες μέ βροντερά χτυπήματα θά χτυπήσει τήν πόρτα τῆς ἐξόδου: «Ἔ, σεῖς ἀπ' ἔξω. Ἀνοίξτε μου νά βγῶ. Σκάω ἐδῶ μέσα.»

Βρέ, τί πάθαμε! Τό σπίτι ἀνάστατο! Οἱ καρδιές ἐτοιμάζονται νά δεχτοῦν τό μικρό ἐπισκέπτη. Ἡ μάνα τακτοποιεῖ τή βαλίτσα μέ τά μωρουδιακά.

4. Αν είχα επάνω μου χρωματιστά φωτάκια και κουμπιά, θά τά έβλεπες νά αναβοσβήνουν σάν τρελά, έλεγε ή μητέρα. "Όλο μου τό είναι έτοιμάζεται νά δεχτεί αυτόν τό μικρό άγνωστο."

Ό Φώτης σκέφτεται πώς πρέπει νά κεράσει γλυκά στήν τάξη του και νά πάει λουλούδια στή μητέρα του, στήν κλινική, όταν γεννήσει. Μέσα στό μυαλό του έχει αρχίσει κιόλας ή αντίστροφη μέτρηση.

Πέντε μέρες, τέσσερις μέρες, τρεις, δύο, μία.

Ουά! Ουά! Ό μικρός αδερφός θά φωνάξει παρών μ' όση δύναμη έχει στά μικρά του πνευμόνια.

Ό Φώτης θά πάει νά του συστηθεί και θά του πιάσει φιλικά τό μικρό χεράκι.

– Φίλε, είμαι ό μεγάλος σου αδερφός. Καλωσόρισες στόν κόσμο μας. Καλωσόρισες στόν πλανήτη ζωή.

Άγγελική Βαρελλά

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Συμμετέχει ό Φώτης στή ζωή τής οικογένειας; Ποϋ φαίνεται αυτό στό κείμενο;
2. Τί έμαθε ό Φώτης κουβεντιάζοντας μέ τή μητέρα του γιά τό μωρό;
3. Τί σκέφτεται νά κάμει ό Φώτης, μόλις γεννηθεί τό μικρό του αδερφάκι;

56. ΚΑΛΩΣ ΝΑ 'ΡΘΕΙ

1. Ό παππούς του Φώτη είναι ποιητής. Αυτό δέν τό ξέρει κανένας. Μόνο ό Φώτης. Καί τό έμαθε, όταν ό παππούς του 'δωσε σ' ένα κομμάτι χαρτί ένα ποιηματάκι.

– Έγράψα κάτι γιά τό μωρό μας, είπε ό παππούς, σχεδόν ντροπαλά.

– Διάβασέ το, παππού, παρακάλεσε ό Φώτης.

02 Είτε αδερφός, είτε αδερφή,
στόν κόσμο μας, καλώς νά 'ρθει!

"Ένα μωρούλι μοναχό,
θά φτάσει απ' τό άγνωστο, γυμνό.

Καί θέλει νά 'βρει συγγενείς:
Παππού, γιαγιά, παιδιά, γονείς.

"Ελα, άνθρωπάκι μιά σταλιά,
τό σπίτι μας, θερμή άγκαλιά,
όλο προσμένει γιά να 'ρθείς.

"Άγνωστο άδέρφι, μήν άργείς! 6

Ρένα Καρθαίου

Απ. 85ω.

Κεντρικη' ιδέα.

57. Η ΠΙΟ ΜΕΓΑΛΗ ΔΥΝΑΜΗ

‘Ο Φώτης τὰ ἔφερε τὰ γλυκά. Ἔχει ἐδῶ καί δέκα μέρες μίαν ἀδερφοῦλα. Κερνάει ὁ Φώτης, θέλει νά φαίνεται εὐχαριστημένος. Θέλει νά φαίνεται, γιατί κατά βάθος δέν εἶναι. Φοβᾶται ὁ Φώτης. Τό κατάλαβε ὁ δάσκαλος καί στό διάλειμμα τόν φώναξε κοντά του.

– Γιατί δέν παίζεις μέ τούς ἄλλους; Μαλώσατε; τόν ρώτησε.

– Ὅχι, μά δέν ἔχω ὄρεξη σήμερα γιά παιχνίδι... κομπιάζει ὁ Φώτης.

– Γιατί δέν ἔχεις ὄρεξη; ἐπιμένει ὁ δάσκαλος; Σήμερα πού ἔχεις ἀκόμα ἕναν ἄνθρωπο στό σπίτι, πού θά σέ ἀγαπήσει σάν μεγαλώσει...

Κουνάει θλιμμένα τό κεφάλι ὁ Φώτης.

– Ἐδῶ κοντεύω νά χάσω κι αὐτούς πού μ’ ἀγαποῦσαν καί σεῖς μοῦ λέτε γι’ αὐτούς πού θά μέ ἀγαπήσουν;

– Δηλαδή; Ποιός δέ σ’ ἀγαπάει πιά; Ὁ δάσκαλος καλά κατάλαβε πώς κάτι εἶχε ὁ Φώτης.

– Ἡ μάνα μου! ξέσπασε ὁ Φώτης. Ἡ μάνα μου δέ μ’ ἀγαπάει πιά. Ὅλο γιά τό μωρό μιλάει, ὅλο ἐκεῖνο φροντίζει, τό πλένει, τό ἀλλάζει... Ἐβαλε φανερά τώρα ὁ Φώτης τὰ κλάματα.

– Ἡ μάνα μου δέ μ’ ἀγαπάει πιά, μέ ξέχασε.

Τοῦ χάιδεψε τὰ μαλλιά ὁ δάσκαλος.

– Ἡ μάνα, Φώτη μου, ἔχει μεγάλη καρδιά καί πλατιά ἀγκαλιά. Χωροῦν καί χωροῦν ἡ καρδιά κι ἡ ἀγκαλιά της... ὄχι νά μή χωρέσει ἐσένα καί τήν ἀδερφή σου! Χαμήλωσε τή φωνή του ὁ δάσκαλος, θυμήθηκε τή δική του μάνα.

– Φώτη, καμιά δύναμη δέν μπορεῖ νά κάνει μιά μάνα νά μὴν ἀγαπάει τό παιδί της. Καμιά!

Ἐκεῖνη τήν ὥρα χτύπησε τό κουδούνι.

– Πᾶμε στό μάθημα, εἶπε ὁ δάσκαλος στό Φώτη.

– Παιδιά, σήμερα θά σās πῶ μιά ἱστορία τῆς πατρίδας μου, εἶπε ὁ δάσκαλος μόλις ἔγινε ἡσυχία στή τάξη.

Ἔτσι ἔμαθαν τά παιδιά γιά τήν πιό μεγάλη δύναμη.

Ἦταν μιά φορά ἕνας γέροντας, πού εἶχε ἕνα χωράκι σέ μιάν ἐρημιά ἀνάμεσα σέ δύο χωριά, στήν Κώμη καί στήν Ἐφτακώμη. Μιά μέρα, ἐκεῖ πού πολεμοῦσε νά ξεριζώσῃ τίς ἀγριάδες, ἡ ἀξίνα του βρῆκε κάτι σκληρό. Σκάβει ἀμέσως πιό βαθειά, φανερώνεται ἕνα σανίδι, σκύβει, καί τί νά δεῖ; Τό σανίδι ἦταν ἡ εἰκόνα τοῦ Ἁγίου Αὐξεντίου μέ τό χρυσό τό ἀγιοστέφανο γύρω ἀπ' τό κεφάλι.

Ἀμέσως ὁ γέροντας τά παρατάει ὅλα καί μέ δάκρυα στά μάτια τρέχει στή δημοσιά*, μήπως κι ἀπαντήσῃ περαστικό διαβάτη νά τοῦ πεῖ τή μεγάλη του χαρά.Ἀ

Δέν πρόλαβε νά βγεῖ καλά καλά στό δρόμο κι ἀνταμώνει ἕνα χωρικό ἀπ' τήν Κώμη, κι ἄλλον ἀπ' τήν Ἐφτακώμη, κι ἄλλον πού δούλευε στό πλαϊνό χωράφι, κι ἄλλον...

Ἐγιναν ἀμέσως πολλοί. Κι ἦταν ὅλοι Κωμίτες καί Ἐφτακωμίτες. Ἐκεῖ πού τά ἔλεγαν καί τά ματάλεγαν*, ἤρθε σέ κάποιον νά ρωτήσῃ.

– Καί πού θά τό πᾶμε τώρα τό εἰκόνημα;

– Στήν Κώμη, πετάχτηκαν οἱ μισοί.

– Στήν Ἐφτακώμη, οἱ ἄλλοι μισοί.

– Μά στήν Κώμη βρίσκεται ἡ ἐκκλησιά τοῦ Ἁγίου.

– Ὅμως ὁ γέροντας πού τό ξέθαψε εἶναι ἀπ' τήν Ἐφτακώμη.

Τέτοια κι ἄλλα ἔπιασαν νά λένε καί σίγουρα δέ θ'

* δημοσιά: δημόσιος δρόμος

* ματάλεγαν: ἔλεγαν πολλές φορές

Ἡ εἰκόνημα ἰδέα.

20 μεταφορές.
1 παρομοίωση

ἀργοῦσε νά στηθεῖ ἐκεῖ, στή δημοσιά, μέγάλος καβγάς, ἀνάμεσα στούς Κωμίτες καί στούς Ἑφτακωμίτες, ἂν δέ φώτιζε ὁ Θεός τόν ἴδιο τό γέροντα πού εἶχε βρεῖ τήν εἰκόνα.

— Ἀκοῦστε τί ἔχω νά σᾶς προτείνω, γύρισε καί τούς εἶπε κάποια στιγμή. Θά ζέψουμε σ' ἓνα κάρο δυό βόδια. Τό ἓνα βόδι θά 'ναι ἀπ' τήν Κώμη καί τ' ἄλλο ἀπ' τήν Ἑφτακώμη. Θά τό φέρουμε στό χωράφι μου, θά βάλουμε πάνω τό ἅγιο εἰκόνισμα καί θά περιμένουμε. Στ' χωριό πού θά ὀδηγήσουν τά βόδια τό κάρο, θά μείνει γιά πάντα καί τό εἰκόνισμα.

Ἀμέσως ὅλοι συμφώνησαν, γιατί ἔκριναν πώς αὐτή ἡ λύση ἦταν καί δίκαιη καί σοφή, ἀφοῦ τό ἴδιο τό εἰκόνισμα θ' ἀποφάσιζε μοναχό του ποῦ ἤθελε νά πάει! Ἄ
— Ἄφησαν τότε τό γέρο νά φυλάει τόν Ἅγιο στό χωραφάκι του καί ἔτρεξαν Κωμίτες καί Ἑφτακωμίτες στά χωριά τους, νά φέρουν τά βόδια.

Τό τί ἔγινε τώρα καί στά δυό χωριά, ἄς μὴν τά λέμε.

Βγῆκαν ἄντρες, γυναῖκες καί παιδιά νά ψάχνουν σ' ὅλους τούς στάβλους, σ' ὅλα τ' ἀχοῦρια, σ' ὅλα τά γύρω λιβάδια, γιά τό πιό γερό, τό πιό δυνατό, τό πιό νέο βόδι.

Οἱ Ἑφτακωμίτες ἐπιτέλους διάλεξαν τόν πιό δυνατό ταῦρο πού εἶχαν καί ξεκίνησαν, ὀλόκληρο τό χωριό, μέ γέλια καί τραγούδια, γιά τό χωραφάκι τοῦ γέροντα. Νά σου κι οἱ Κωμίτες πού κατάφτασαν σέρνοντας μέ κόπο μίαν ἀγελάδα!

Οἱ Ἑφτακωμίτες μέ τό ζόρι ἔκρυσαν τά γέλια τους καί τά χαχανητά τους.

— Κοίτα τί πῆγαν νά φέρουν... μουρμούριζαν μεταξὺ τους καί τό πρόσωπό τους ἔλαμπε σάν φεγγάρι· ἦταν σίγουροι πιά γιά τή νίκη.

Ὅλοι μαζί ἔσπρωξαν τό κάρο στό χωράφι, ἔξεψαν

τόν ταῦρο καί τήν ἀγελάδα, ἔβαλε μέσα ὁ γέροντας μέ τά ἴδια του τά χέρια τήν εἰκόνα, κι ἄφησαν λεύτερα τά δυό ζωντανά νά ὀδηγήσουν τό κάρο ἐκεῖ πού θά ἤθελαν.

Τράβηξε ὁ ταῦρος μεγαλόπρεπος νά πάει στό χωριό του, οὔτε πού σκέφτηκε νά λογαριάσει τήν ἀγελάδα στό πλάι του, μά ἐκείνη εὐθύς κατέβασε τό κεφάλι, βάλθηκε νά μουγκρίζει, καί δέν ἔλεγε νά σαλέψει ἀπ' τή θέση της λές καί τήν εἶχαν κολλήσει στή γῆ.

Γύρισε ὁ ταῦρος καί τήν κοίταξε ἀπορημένος.

Νά ἔχουν ἄραγε δικιά τους γλώσσα τά ζωντανά; Ἡ μήπως καί διάβασε μέσ στά μεγάλα της μάτια ὅλη της τή λαχτάρα νά γυρίσει στό δικό της τό χωριό, νά βρεῖ τό δαμαλάκι της πού οἱ πονηροί Κωμίτες τῆς τό εἶχαν, ξεπίτηδες, ἀφήσει κλειδωμένο στό παχνί; Ποιός ξέρει;

Θ Πάντως, κειδά, μπροστά στά μάτια ὄλων, ἡ ἀγελάδα τράβηξε τό κάρο γιά τό χωριό της κι ὁ ταῦρος, ὑποτα-

Τι πρέπει νά κάνουμε ἑμεῖς γι' αὐτή
μπερὰ μας.

κτικά, τήν ἀκολούθησε, γιατί σίγουρα κατάλαβε πώς ἡ δική του ἡ δύναμη δέν ἄξιζε τίποτα μπροστά στή δύναμη τῆς ἀγάπης, πού 'χει μιά μάνα γιά τό παιδί της. ○

Ἡ Ἔτσι ἡ εἰκόνα τοῦ Ἁγίου τοποθετήθηκε στήν Κώμη, μέσα στήν ἐκκλησιά πού τιμᾶει μέχρι σήμερα τή μνήμη του. *Α

Ἡ ἱστορία τέλειωσε. Ὁ Φώτης ἔνωσε τά μάτια του νά γεμίζουν δάκρυα. Μά αὐτά τά δάκρυα δέν ἔμοιαζαν μέ κείνα πού εἶχαν τρέξει πρίν, στήν αὐλή. Ἐνα ἀσήκωτο βάρος ἔφυγε ἀπ' τήν καρδιά του. Ἡ μάνα του τόν ἀγαπάει.

Ὅλοι ἦταν τόσο συγκινημένοι, πού δέν πρόσεξαν τό πρόσωπο τοῦ Σπύρου. Τό πρόσωπό του εἶχε γίνει κατάχλωμο, οἱ χουῖφτες του εἶχαν σφιχτεῖ, τά χεῖλια του τρεμούλιαζαν. Μόνο ὁ Ἀλέξης κι ἡ Βαγγελιώ τό πρόσεξαν.

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Γιατί ὁ Φώτης πίστεψε πώς ἡ μάνα του δέν τόν ἀγαπάει πιά; Ἦταν ἀλήθεια; Τί κουβέντιασε ὁ Φώτης μέ τό δάσκαλο;
2. Γιατί μάλωναν οἱ Κωμίτες μέ τούς Ἐφτακωμίτες; Τί λύση βρῆκαν, γιά ν' ἀποφύγουν τόν καβγά;
3. Γιατί τελικά νίκησαν οἱ Κωμίτες; Σέ ποιά δύναμη στηρίχτηκαν; Πέτυχε ὁ δάσκαλος νά πείσει τό Φώτη γιά τήν ἀγάπη τῆς μάνας του;
4. Ἐνας παλιός ποιητής, ὁ Γ. Μαρτινέλης, πού γεννήθηκε καί πέθανε στήν Κέρκυρα, ἔγραψε:

○ Μάνα κράζει τό παιδάκι
Μάνα ὁ νιός καί μάνα ὁ γέρος
μάνα ἀκοῦς σέ κάθε μέρος,
ἄ! Τί ὄνομα γλυκό! ○

Τί θέλει νά πει ὁ ποιητής; Πές τή γνώμη σου καί δικαιολόγησέ τη.

* «Ἱστορίες τῆς Κύπρου»

Φανή Παπαλουκά

58. ΟΙ ΨΥΧΕΣ ΤΟΥΣ ΕΜΕΙΝΑΝ ΔΕΜΕΝΕΣ

‘Ο πρώτος πού βγήκε απ’ τήν τάξη, μόλις χτύπησε τό κουδούνι, ήταν ό Σπύρος. Τώρα τά μάτια του ήταν θολά από τά δάκρυα πού προσπαθοῦσε νά μήν τ’ αφήσει νά τρέξουν.

– Τί συμβαίνει Σπύρο; άνησύχησε ή Βαγγελιώ κι έτρεξε πίσω του μαζί μέ τόν ‘Αλέξη.

– Τίποτα! πήγε νά πει ό Σπύρος, μά τόν πρόδωσε ή φωνή του πού ήταν βραχνή.

– Σπύρο, τί έγινε; ρώτησε ό ‘Αλέξης. Μήπως κάποιος από μās σέ στενοχώρησε;

Κούνησε άρνητικά τό κεφάλι ό Σπύρος.

– Είναι κάτι δικό μου, είπε. Νά, ό πατέρας μου καί ή μετέρα μου...

‘Ο δάσκαλος έβλεπε τά τρία παιδιά από τό παράθυρο του γραφείου.

Είχε προσέξει τό πρόσωπο του Σπύρου στήν τάξη, είχε προλάβει κι είχε δει τά βουρκωμένα του μάτια. Τώρα έβλεπε τά τρία παιδιά πού κουβέντιαζαν σοβαρά στήν άκρη τής αύλης.

“Ήξερε ό δάσκαλος τήν ιστορία του Σπύρου. Οί γονείς του δέν ταίριασαν, χώρισαν.

‘Ο Σπύρος στενοχωρήθηκε, άρρώστησε. “Έχασε έτσι δύο χρονιές.

‘Η μάνα του τόν έστειλε έδω, κοντά στό θεió του καί στον ξάδερφό του τό Γιώργη, νά κάνει μαζί τους γιορτές.

Γνώρισε ό Σπύρος τά παιδιά, τ’ αγάπησε καί γράφτηκε σ’ αυτό τό σχολείο.

“Έδωσε τήν καρδιά του στά παιδιά, τά παιδιά τόν

αγάπησαν, δέθηκαν μαζί του.

“Όλα αυτά τὰ ἤξερε ἀπ’ τὴν ἀρχὴ ὁ δάσκαλος καὶ κατάλαβε πὼς σήμερα, πού μίλησαν γιὰ τὴν ἀγάπη τῆς μάνας, στενοχωρήθηκε ὁ Σπύρος. Ὅπως τοὺς εἶδε μαζεμένους καὶ σοβαροὺς στὴ γωνιά τῆς αὐλῆς, ὁ δάσκαλος κατάλαβε πὼς εἶχε φθάσει ἡ στιγμή πού ἄνοιγε ὁ Σπύρος τὴν καρδιά του στοὺς φίλους του. Χάρηκε.

“Όταν λές αὐτό πού σέ βασανίζει σ’ αὐτοὺς πού ἐμπιστεύεσαι, τότε ξαλαφρώνεις.

Βγῆκε ἀπ’ τὸ γραφεῖο, προχώρησε στὴν αὐλή, πλησίασε τὰ παιδιά.

– Ἀκόμα ἐδῶ εἶστε ἐσεῖς; εἶπε, κι ἦταν σάν νά ἔβλεπε τὰ παιδιά μόλις ἐκείνη τὴ στιγμή. Μέλι ἔχει τὸ σχολεῖο καὶ δὲ φεύγετε;

– Εἶχαμε μιά κουβέντα, εἶπε σοβαρά ἡ Βαγγελιώ.

– Προσπαθοῦμε νά καταλάβουμε γιατί οἱ μεγάλοι... πῆγε νά συνεχίσει ὁ Ἀλέξης. Τὸν διέκοψε ὁμως ὁ δάσκαλος.

– Δέ νομίζω πὼς μπορείτε τώρα νά καταλάβετε μερικὰ πράγματα, εἶπε καὶ κοίταξε κατάματα τὸ Σπύρο. Τώρα πρέπει νά ἀγαπᾶτε. Ἀργότερα, ὅταν θά ἔχετε περισσότερη γνώση, θά μπορείτε νά ἐξηγήσετε πολλὰ πράγματα καὶ νά τὰ καταλάβετε.

– Εἶδα μιά μυρμηγκοφωλιά λίγο παρακάτω, πλάι στὴν ἐλίτσα, ὅταν ἐρχόμουν. Πάμε νά τὴ δοῦμε;

Παρέσυρε μαζί του τὰ παιδιά, πού τώρα πιά χαμογελοῦσαν.

59. Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ, ΑΥΤΟΣ Ο ΓΙΓΑΝΤΑΣ

Μ – Κύριε, είμαστε έτοιμοι! δήλωσε επίσημα μιά μέρα ο πρόεδρος στό δάσκαλο.

– Κι εγώ είμαι έτοιμος! δήλωσε τό ίδιο επίσημα ο δάσκαλος. Τί έργασίες κάνατε;

‘Η Βαγγελιώ, σάν αντιπρόσωπος τῆς ομάδας της, σηκώθηκε καί εἶπε τό θέμα:

– «Έξερευνητές τῆς ξηρᾶς: ‘Η κατάκτηση τῆς πιά ψηλῆς κορφῆς τοῦ κόσμου – Έβερρεστ, Χίλλару, Τένσινγκ»

– «Έξερευνητές τῆς θάλασσας: Ζάκ ‘Υβ Κουστῶ», δήλωσε ο ‘Αλέξης, πού αντιπροσώπευε τῆ δική του ομάδα.

– Θέμα τῆς δικῆς μας ομάδας εἶναι «Τό ταξίδι στό διάστημα», εἶπε κι ο Πέτρος, ο «άστροναύτης».

‘Ο Σπύρος μέ τῆ σειρά του σηκώθηκε κι αὐτός.

– Τό δικό μας τό θέμα, εἶπε, εἶναι κάτι ἄλλο. Θά σᾶς τό αναγγείλουμε μόλις ἔρθει ἡ σειρά μας.

Χαμογέλασε ο δάσκαλος. Τό δέχτηκε.

– Τῆ δικιά μου έργασία εἶπε, θά τῆ φέρω τελευταῖος. Λοιπόν, κάθε μέρα μιά ομάδα θά ἔχει τό λόγο.

Κατέβηκε ἀπό τήν ἔδρα ο δάσκαλος. Κάθισε στό τελευταῖο θρανίο, ἴδιος μαθητής.

– Βαγγελιώ, ἀνέβα στήν ἔδρα κι ἄρχισε. ‘Εμεῖς εἶμαστε ὄλο... αὐτιά.

‘Η Βαγγελιώ ἄνοιξε προσεκτικά τά χαρτιά πού κρατοῦσε καί ἄρχισε νά διαβάζει: **Μ**

Ἐντύπωση.

60. «Η ΣΤΕΓΗ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ»

Μ

Στίς 29 τοῦ Μάη τοῦ 1953, ο ‘Εδμόνδος Χίλλару καί

ο όρειβάτης οδηγός του Τένσινγκ πρόσφεραν στην ανθρωπότητα την κατάκτηση της ψηλότερης κορυφής της γης: του Έβερεστ (8.882 μ.). Χάρη στο θάρρος και στη μανιώδη όρμη τους νίκησαν τη «Στέγη του Κόσμου» και συνέβαλαν σημαντικά στη γνώση των προϋποθέσεων ζωής του ανθρώπου σε μεγάλο ύψος.

Μέχρι τότε είχαν γίνει πολλές προσπάθειες να φτάσει ο άνθρωπος σ' αυτή την κορυφή των Ίμαλαΐων, αλλά όλες οι αποστολές σταμάτησαν στα 8.600 μ., λές και σε τοῦτο τό ὕψος τό Έβερεστ προστατευόταν από κανένα μαγεμένο φράγμα, πέρα από τό όποιο κανένας άνθρωπος δέ θά περνούσε ποτέ!

Ἡ ἀγγλική ἀποστολή τοῦ 1953 προετοιμάστηκε μέ κάθε λεπτομέρεια καί ὅλος ὁ ἐφοδιασμός της ἦταν ἀπό

τά πιό σύγχρονα ύλικά. Μιά δωδεκάδα ξένων όρειβατῶν καί τριάντα ντόπιοι έλαβαν μέρος στήν άνάβαση. "Όλοι τους έπρεπε νά προετοιμαστοῦν κατάλληλα, γιά νά μπορέσουν ν' άντιμετωπίσουν τό κρύο, τό πρόβλημα τής άναπνοής σέ μεγάλο ύψος καί τίς έξαντλητικές πορείες μέσα στό χιόνι.

Άνάμεσα στούς όρειβάτες δυό άνθρωποι ξεχωρίζουν γιά τό παρουσιαστικό καί τό θάρρος τους: 'Ο Χίλλαρου καί ό Τένσινγκ. 'Ο πρῶτος εκπαιδεύτηκε στά άγρια βουνά τής Νέας Ζηλανδίας, όπου γεννήθηκε τό 1919. Προικισμένος μέ έξαιρετική σωματική άντοχή, φαίνεται πώς πλάστηκε, γιά νά ξεπεράσει τά πιό σκληρά έμπόδια. 'Ο άλλος, ό Τένσινγκ, είναι στήν ιστορία τῶν 'Ιμαλαίων ό μόνος ντόπιος· κατέχεται από τό ίδιο πάθος μέ τούς δυτικούς άλπινιστές*, πού τόν παίρνουν γιά όδηγό. Οί ίθαγενεῖς βαστάζοι τόν άποκαλοῦν ή «Τίγρη τῶν τίγρων». Γι' αὐτούς ό τίτλος τής τίγρης δίνεται σ' εκείνον πού πετυχαίνει νά μεταφέρει τό φορτίο του πέρα από τά 7.500 μέτρα. Γιά τόν Τένσινγκ λοιπόν δέν ύπήρχαν όρια!

Η πορεία προσεγγίσεως στό Κόμο-Λούγκμα, τή θεϊκή μητέρα τοῦ χιονιοῦ, όπως άποκαλοῦν οί ίθαγενεῖς τό "Εβερεστ, αρχίζει στό Κατμαντού τό Μάρτη τοῦ 1953. Η μεγάλη φάλαγγα τοῦ караβανιοῦ προχωρεῖ άργά. Συχνά ή όμίχλη καί ή βροχή καθυστεροῦν τήν πορεία. Ένα πρωί, όταν τό караβάνι ξαναπαίρνει τό δρόμο πρὸς τίς κορυφές, ένας παχύς πάγος σκεπάζει τό έδαφος γιά πολλή ώρα μετά τήν άνατολή τοῦ ήλιου. Στόν όρίζοντα ξεχωρίζει ή σιλουέτα τῶν γκρεμῶν, πού σκεπάζονται από χιόνι. Σέ κάθε στάση οί βαστάζοι άνάβουν μεγάλες φωτιές, όπου έρχονται όλοι νά ζεσταθοῦν.

*άλπινιστής: όρειβάτης

Ένα άλλο πρωί, όπως σκαρφαλώνουν προς έναν αύχένα, οι άντρες νιώθουν για πρώτη φορά τό βάρος του ύψόμετρου. Η καρδιά τους αρχίζει νά χτυπά πιό γρήγορα κι έχουν τήν έντύπωση πώς ό άέρας έγινε πιό άραιός. Μόλις πέρασαν τόν αύχένα*, βρέθηκαν ξαφνικά μπροστά σ' ένα άξέχαστο θέαμα: ένα τεράστιο καταχιονισμένο σεντόνι από βράχο κι από πάγο όρθώνεται μετέωρο στό βάθος τής κοιλάδας: είναι τό Έβερεστ. Αυτό τό όραμα τούς γεμίζει τήν ψυχή. Έπιτέλους μποροῦν νά θαυμάσουν εκείνο πού τόσο ποθοῦσαν.

Η έξαντλητική πορεία συνεχίζεται, συχνά μέσα σε καταιγίδες καί σε φρέσκο χιόνι. Κατευθύνονται προς τό βόρειο αύχένα (7.900 μ.), όπου στά μέσα του Μάη έγκατάστησαν τήν όριστική κατασκήνωσή τους. Στίς 26 του Μάη γίνεται από κεί ή πρώτη προσπάθεια άνάβασης, μέ άποτυχία.

Στίς 28, ό Χίλλαρυ καί ό Τένσινγκ άναχωροῦν μέ τή σειρά τους, για νά επιχειρήσουν νά περάσουν τά «καταραμένα» διακόσια μέτρα, πού τούς χωρίζουν από τήν ψηλότερη κορυφή του κόσμου. Ύστερα από μία έξαντλητική πορεία βρίσκονται σε κάτι στενά ισιώματα, όπου κοιμοῦνται. Για πρώτη φορά στήν ιστορία τής κατακτήσεως τής γής δυό άνθρωποι επιχειροῦν νά κοιμηθοῦν σε ύψόμετρο 8.745 μέτρων.

Τήν αύγή τής επόμενης μέρας, στίς 29 του Μάη, όταν ό Χίλλαρυ άνοίγει τό αντίσκηνό του, στίς 4 τό πρωί, ό καιρός είναι καλός. Άμέσως οι δυό άντρες έτοιμάζονται για άναχώρηση. Ντύνονται κατάλληλα, για νά προστατευτοῦν από τό κρύο. Παίρνουν ένα γρήγορο γεῦμα από σαρδέλες, μπισκότα καί τσάι. Ύστερα στερεώνουν τά άγκιστρά τους, τοποθετοῦν στό πλευρό τίς φιάλες όξυγό-

* αύχέννας: στενό όρεινό πέρασμα

νου, πού χρησιμοποίησαν κατά τόν ύπνο, καί μέ πολύ κόπο φοροῦν στή ράχη τό σύστημα κλειστοῦ κυκλώματος, πού θά τούς ἐπιτρέψει ν' ἀναπνέουν ὡς τήν κορυφή. Κάθε κίνηση ἀπαιτεῖ ἐξαιρετική προσπάθεια, γι' αὐτό χρειάστηκαν δύομισι ὥρες νά τελειώσουν καί στίς 6.30' ἀφήνουν τήν κατασκήνωση.

Ἄνεμος φυσᾷ δυνατά, ἀλλά δέν κρυώνουν. Μόνο πού τούς εἶναι ἀδύνατο νά βγάλουν τά γυαλιά τους, γιατί θά τυφλωθοῦν ἀπό τά κρύσταλλα τοῦ χιονιοῦ πού σηκώνει ἡ καταιγίδα. Κάτω, ἕνα πυκνό στρώμα ὀμίχλης τούς ἀπομονώνει ἀπό τήν κοιλάδα καί τούς ἀνθρώπους. Ἡ θέα εἶναι θαυμάσια. Τά ἴμαλία ἐκτείνονται μπροστά τους.

Οἱ μάσκες κολλοῦν στά πρόσωπά τους καί οἱ δύο ὀρειβάτες δέν μποροῦν νά ἐπικοινωνήσουν μεταξύ τους. Ὁ καθένας φυλάει γιά τόν ἑαυτό του ἐντυπώσεις, φόβους καί προβλήματα. Στίς 9 ἡ ὥρα φτάνουν στή βόρεια κορυφή, ὅπου δύο ἡμέρες πρωτύτερα εἶχε σταματήσει ἡ πρώτη ἀποστολή. Μπροστά στά μάτια τους βρίσκεται ἡ φοβερή γραμμή τῆς κορυφῆς, ἀνηφορική, λευκή ἀπό χιόνι καί πάγο, στενή λεπίδα, πού κατευθύνεται πρὸς ἕναν οὐρανό, πού ἔχει χρῶμα μπλέ σκοτεινό, σχεδόν μαῦρο. Ἐδῶ κι ἐκεῖ ἄστρα, πού σ' αὐτό τό ὑψόμετρο εἶναι ὀρατά ἀκόμη καί τήν ἡμέρα. Ὁ ἄνεμος φυσᾷ πάντα μέ ὄρμη. Κατά τύχη, τό κρυσταλλένιο καί σφιχτό χιόνι τούς ἐπιτρέπει νά λαξεύουν μέ τό εἰδικό ραβδί τους στερεά σκαλοπάτια. Ἀλλά τό ἀνέβασμα γίνεται ὄλο καί πιό κουραστικό. Ὁ Χίλλару αἰσθάνεται ἐλαφρό ποнокέφαλο. Ἡ κορυφογραμμὴ φαίνεται πῶς δέ θά τελειώσει ποτέ καί πίσω ἀπό κάθε πλαγιά διακρίνεται μιά καινούρια. Διασχίζουν μερικά περάσματα καί περπατοῦν μέ τά τέσσερα. Ἀπό τή μεγάλη κούραση ἀνεβαίνουν σάν αὐτόματα.

«Ξαφνικά», διηγιόταν αργότερα ο Χίλλару, «κατευθείαν μπροστά μου είδα μία χιονοσμένη στενή κορυφογραμμή, πού όδηγοῦσε πρὸς μία μυτερή κορφή. Από τήν ἄλλη μεριά ή πλαγιά κατέβαινε ἀπότομα».

Τά εἴκοσι τελευταῖα μέτρα ήταν πολύ εὔκολα. «Θά μπορούσαμε, ἂν τό θέλαμε, νά ἐπιταχύνουμε τό βήμα», εἶπε ὁ Τένσινγκ. Ἡ κορυφή εἶναι ἀρκετά πλατιά καί οἱ δύο ἄντρες μπορούσαν νά σταθοῦν πλάι πλάι. Μόλις φτάνουν ἐκεῖ, ὁ Χίλλару καί ὁ Τένσινγκ πέφτουν ὁ ἕνας στήν ἀγκαλιά τοῦ ἄλλου. Ὁ Χίλλару παίρνει φωτογραφίες, ὁ Τένσινγκ ἀποθέτει στήν κορυφή δῶρα στούς θεούς του: μπισκότα, καραμέλες κι ἕνα μικρό μπλέ μολύβι, πού τοῦ εἶχε δώσει ή μικρότερη κόρη του, ή Νέμα.

Ἡ ὥρα εἶναι 11.30'. Ἐνα τέταρτο αργότερα ἀρχίζουν τό κατέβασμα. Αὐτή τήν ἡμέρα, 29 τοῦ Μάη 1953, τὰ 8.882 μέτρα τοῦ Ἐβερεστ εἶχαν κατακτηθεῖ. Ἐτσι τερματιζόταν μέσα στή χαρά μία μάχη τριάντα δύο χρόνων ἐναντίον τοῦ γίγαντα ὄρους.

Ἡ Ὀλόκληρος ὁ κόσμος ἔμαθε γρήγορα καί χειροκρότησε τόν ἄθλο, πού ήταν ὁ καρπὸς μιᾶς τέλειᾶς ὀργανώσεως, τῆς ἐμπειρίας τῶν προηγούμενων ἀποστολῶν, τῆς μεγάλης ἀκρίβειας ἐκτελέσεως ἑνός προκαθορισμένου σκοποῦ κι ἑνός ἐξαιρετικοῦ θάρρους. Α Μ

SERGE BERTINO

«Ἐξερευνητές τῆς Ξηρᾶς» (μετάφραση Σ. Ράλλης)

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

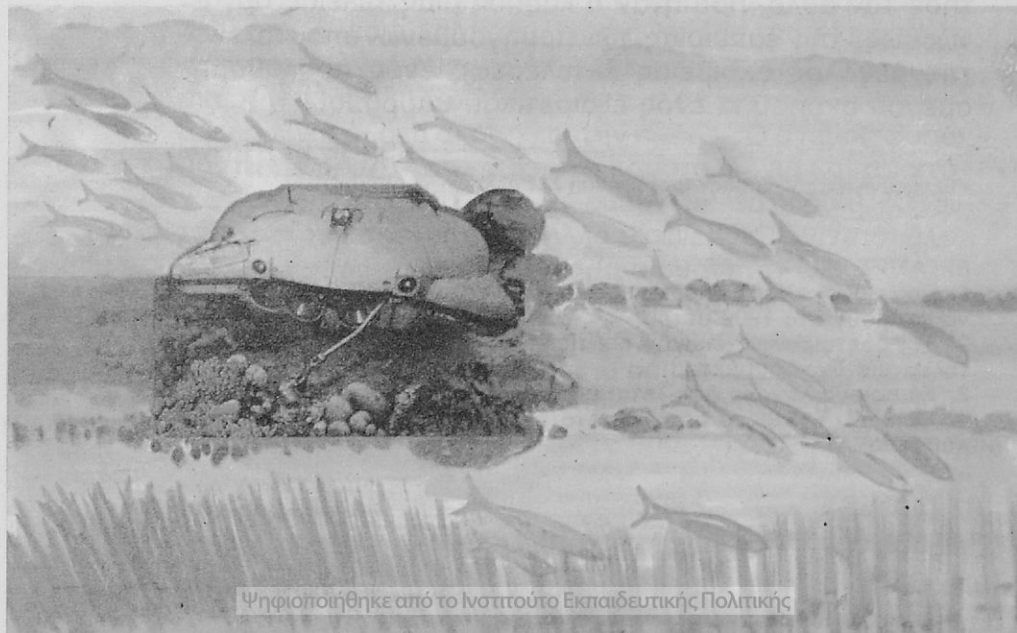
1. Ποιές δυσκολίες ἀντιμετώπισαν οἱ κατακτητές τοῦ Ἐβερεστ μέχρι νά φτάσουν στὰ 7900 μέτρα;
2. Τί προετοιμασίες ἔκαναν καί ποιές δυσκολίες συνάντησαν στὰ τελευταῖα διακόσια μέτρα;
3. Σέ ποιούς λόγους ὀφείλεται ή ἐπιτυχία τῆς ἀποστολῆς;
4. Χώρισε τό κείμενο σέ τρεῖς ἐνότητες καί βάλε ἕνα τίτλο στήν κάθε μία. εὐνοῦση

61. Η ΕΞΕΡΕΥΝΗΣΗ ΤΟΥ ΒΥΘΟΥ

Ο Άλέξης με μία άλλη ομάδα παιδιών παρουσίασαν τις πρώτες προσπάθειες του Ζάκ Υβ Κουστό για την εξερεύνηση της θάλασσας.

Ο Γάλλος Ζάκ-Υβ Κουστό έκανε την κατάκτηση του υποθαλάσσιου κόσμου έναν από τους σκοπούς της σημερινής ανθρώπινης δραστηριότητας. Το μηχάνημα καταδύσεως πού κατασκεύασε επιτρέπει την ομαδική διείσδυση ανθρώπων κάτω από τους ωκεανούς. Μετά τό 1967 αναλαμβάνει νά πραγματοποιήσει μέ τό ωκεανογραφικό πλοίο «Καλυψώ» τό γύρο του κόσμου καί κατά τή διάρκειά του γυρίζει γιά τήν τηλεόραση είκοσι τέσσερις ταινίες σχετικές μέ τήν υποθαλάσσια ζωή.

Είναι γραμμένο στό βιβλίο του Ίουλιου Βέρν «Είκοσι χιλιάδες λευγες κάτω από τή θάλασσα» ότι ό πλοίαρχος Νέμο προτείνει στόν καθηγητή Άροννά νά κυνηγήσουν στά υποθαλάσσια δάση.

- Στά υποθαλάσσια δάση; φωνάζει ο 'Αροννά.
- Μάλιστα, κύριε καθηγητά.
- Καί προσφέρεστε νά μέ ὀδηγήσετε ἐκεῖ;
- 'Ακριβῶς.
- Μέ τά πόδια;
- Μέ τά πόδια ἄβρεχτα.
- Κυνηγώντας;
- Κυνηγώντας.
- Μέ τό ὄπλο στό χέρι;
- Μέ τό ὄπλο στό χέρι.

Ἡ ἐκπληκτική αὐτή προφητεία τοῦ Ἰουλίου Βέρν εἶναι σήμερα, ὕστερα ἀπό ἑκατό ὀλόκληρα χρόνια, μιά συνηθισμένη πραγματικότητα...

Ἐξι ἄντρες κάθονται γύρω ἀπό ἕνα τραπέζι. Ὁ ἕνας ἀπ' αὐτούς σηκώνεται κάθε στιγμή κι ἐλέγχει ἕναν πίνακα γεμάτο ὄργανα. Παρά τή θερμοκρασία τῶν $+30^{\circ}\text{C}$ * φοροῦν ὅλοι βαριά μάλλινα μαγιώ. Ἐδῶ καί πέντε ἡμέρες ζοῦν κλεισμένοι μέσα σέ μιά ἀτσαλένια σφαῖρα, πού ἔχει διάμετρο 5,70 μ. καί ἡ φυλακή αὐτή βυθίζεται ἀργά κάτω ἀπό τά κύματα. Ἡ ὥρα εἶναι 10.20' τό βράδυ σίς 21 Σεπτεμβρίου τοῦ 1965.

Τό πείραμα «Προηπειρωτικό III», πού ἀποφάσισε ὁ διοικητής Ζάκ-Υβ Κουστό καί πραγματοποιοῖ ἡ ὁμάδα του ἀπό μηχανικούς, τεχνικούς καί ὑποβρύχιους κολυμβητές, περνᾶ στήν ἀποφασιστική του φάση. Ἡ κατοικία τῶν ἕξι «ὑδροναυτῶν» πού θά ζήσουν καί θά ἐργαστοῦν ἕναν περίπου μήνα σέ βάθος ἑκατό μέτρων κάτω ἀπό τήν ἐπιφάνεια τῆς θάλασσας ἄφησε τήν ἐπιφάνεια καί κατεβαίνει πρὸς τό μικρό ἀμμουδερό ἴσιωμα, πού πάνω του θά καθίσει.

* $+30^{\circ}\text{C}$: 30 βαθμοὶ Κελσίου πάνω ἀπό τό μηδέν.

Ένα μικρό διθέσιο υποβρύχιο διευθύνει αυτόν τό λεπτό χειρισμό. Στήν επιφάνεια ένας στολίσκος από ωκεανογραφικά πλοία καί βοηθητικά ρυμουλκά κινούνται μέσα στή σκοτεινιά σύμφωνα μέ τό προκαθορισμένο σχέδιο.

Στήν ξηρά, σ' ένα πρόχειρο κατάλυμα, οί τεχνικοί ἐλέγχουν ἐπάνω στίς ὀθόνες τῆς τηλεοράσεως τήν ἄφιξη τῶν ἔξι ἐξερευνητῶν, πού φαίνεται πώς τώρα ζεσταίνονται.

Πάνω στό «Έσπαντόν», ένα βοηθητικό πλοιο τῶν γαλλικῶν ὠκεανογραφικῶν ὁμάδων, ὁ διοικητής Κουστό μένει σιωπηλός. Ἡ στιγμή εἶναι λεπτή.

Τό ραδιόφωνο ἀνακοινώνει ὅτι ἡ σφαῖρα βρίσκεται τώρα σέ βάθος ἐξήντα μέτρων. Ἀκόμα σαράντα μέτρα καί θ' ἀγγίξει τό βυθό. Οἱ ἔξι ὑδροναῦτες αισθάνονται κρύο. Φαίνεται πώς δέν μποροῦν ἀκόμη νά ρυθμίσουν ὅπως πρέπει τή θερμοκρασία τῆς κατοικίας καί ἡ τεχνητή ἀτμόσφαιρα, πού ἀποτελεῖται κατά μεγάλο μέρος ἀπό ἥλιο*, δέν τούς διευκολύνει.

Τελικά, στίς 11.55' τῆ νύχτα, ἡ ὑποθαλάσσια κατοικία ἀκουμπᾶ στό βυθό, στό πέλαγος τοῦ ἀκρωτηρίου Φερρά, στή γαλλική ἀκτή τῆς Μεσογείου.

Ἔτσι ἄρχισε ένα ἀπό τά σπουδαιότερα πειράματα τῆς ὑποθαλάσσιας ζωῆς, πού ἀνέλαβε ποτέ ὁ ἄνθρωπος.

Στίς 22 Σεπτέμβρη, στίς 12.30' τό μεσημέρι ἡ πόρτα τοῦ ὑποθαλάσσιου σπιτιοῦ ἀνοίγει. Βγαίνει ὁ πρῶτος δύτες. Πέντε λεπτά ἀργότερα ξαναμπαίνει στήν κατοικία. Κρυώνει πολύ. Οἱ δύο ἐπόμενοι ἐπιθεωροῦν τήν ἐνδυσμασία τους καί κάνουν τήν ἔξοδό τους στόν «ἀνήλιο κόσμο» στόν «κόσμο τῆς σιωπῆς». Ἀργότερα διηγήθηκαν, ὅτι ὅλα ἦταν ὑπέροχα καί φανταστικά, ὅλα ἦταν

*ἥλιο: ένα ἀέριο πού βοηθάει πολύ στή μετάδοση τῆς θερμότητας.

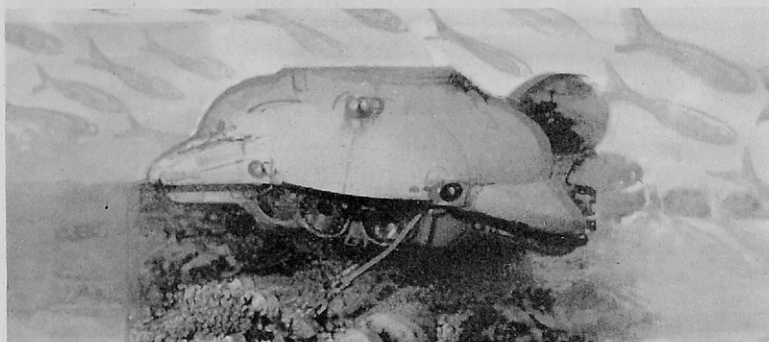
ώραία, αλλά φοβερά!...

1) Τό μέλλον του πλανήτη μας κρύβεται στα βάθη των θαλασσών, γιατί ένα μέρος από τα έξι ως επτά δισεκατομμύρια κατοίκους, που θα έχει η γη τό έτος 2000, εκεί θα βρει την τροφή του.

Είναι ανάγκη λοιπόν να μή μεταβάλουμε τους ωκεανούς σε δοχείο απορριμμάτων, να μην τους καταστρέψουμε για πάντα με τη μόλυνση, αλλά να προφυλάξουμε τους θησαυρούς που κρύβουν μέσα τους.

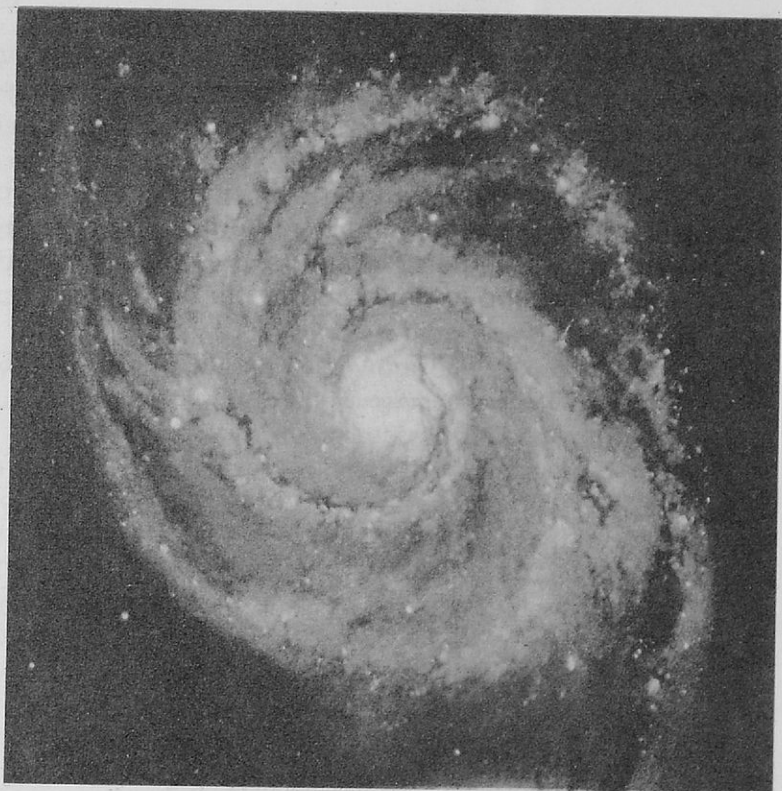
SERGE BERTINO

«Έξερευνητές της θάλασσας» (μετάφραση Σ. Ράλλης)

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

- 1) Ποιός είχε προβλέψει την έξερεύνηση της θάλασσας όπως γίνεται σήμερα; Σε ποίο βιβλίο του;
- 2) Τό κείμενο παρουσιάζει δράση μέσα και πάνω στή θάλασσα: να βάλεις σε μία σειρά όσα γίνονται μέσα και σε μία άλλη όσα γίνονται πάνω στή θάλασσα π.χ.
"Όσα γίνονται μέσα στή θάλασσα."
 - 1) Η άταλάνια σφαίρα κατευθύνεται προς τό βυθό.
 - 2) Τό πλήρωμα κάθεται γύρω από ένα τραπέζι.
- 3) Γιατί τό μέλλον του πλανήτη μας κρύβεται στα βάθη των ωκεανών; Γιατί ήταν σπουδαίο τό πείραμα «προηπειρωτικό III»;

62. ΓΙΓΑΝΤΙΟ ΠΗΔΗΜΑ ΣΤΟ ΔΙΑΣΤΗΜΑ

Μήσημερα είναι ή μεγάλη μέρα του Πέτρου. Διάβασε τήν εργασία τής ομάδας του γιά τήν εξερεύνηση του διαστήματος.

"Αφησε τό μυαλό σου νά πετάξει... Φαντάσου ότι παρακολουθείς αυτή τή σκηνή: Βρίσκεσαι κάπου σέ μία βάση έκτοξεύσεως πυραύλων. Είναι νωρίς τό πρωί. Ό ουρανός είναι σκοτεινός. Μονάχα ένα φωτεινό σημεϊο,

μιά γωνιά τῆς βάσης, εἶναι πλημμυρισμένη μέ τεχνητό φῶς.

Ἄμέτρητοι προβολεῖς στρέφονται στό γιγάντιο διαστημόπλοιο, πού κάθετα στήν ἐξέδρα ἐκτοξεύσεως.

Τό διαστημόπλοιο εἶναι σχεδόν ἔτοιμο γιά ἐκτόξευση. Ἡ ἀντίστροφη μέτρηση ἔχει ἤδη ἀρχίσει. Ἡ ομάδα ἐκτοξεύσεως ἐργάζεται πυρετωδῶς, ἀλλά μέ προσοχή. Ἄνθρωποι πηγαινοέρχονται στίς ἐξέδρες τοῦ πελώριου πύργου, πού εἶναι γύρω στό διαστημόπλοιο. Δίπλα οἱ ἐπιστήμονες κι οἱ τεχνικοί σκύβουν μέ προσοχή πάνω ἀπό τά μηχανήματά τους. Οἱ διακόπτες ἀνοίγουν καί κλείνουν. Οἱ συσκευές ἐλέγχου τρεμοσβήνουν μέ κόκκινες καί πράσινες λάμπεις. Οἱ δεῖχτες στίς ὀθόνες πηγαινοέρχονται. Τό πελώριο διαστημόπλοιο ἐλέγχεται σημεῖο πρὸς σημεῖο, μέσα κι ἔξω, ἀπό τήν οὐρά ὡς τῆ μύτη.

Στά κατώτερα τμήματα τοῦ διαστημόπλοιου βρίσκονται οἱ μηχανές καί τά καύσιμα. Στό πιό ψηλό τμήμα βρίσκονται τρεῖς ἄνθρωποι – οἱ ἀστροναῦτες – μέ τίς διαστημικές στολές τους. Γύρω τους φωτάκια στά διάφορα ὄργανα τρεμοσβήνουν. Εἶναι κλεισμένοι στόν κύριο θάλαμο τοῦ διαστημόπλοιου, πού θά τοὺς μεταφέρει στή σελήνη.

Κάθε ἀστροναύτης πλαγιάζει ἀνάσκελα σέ μιά εἰδική πλαγιασθή καρέκλα, πού κατασκευάστηκε εἰδικά γιά τόν καθένα, ἔτσι πού νά ἐφαρμόζει σέ κάθε κοιλότητα τοῦ σώματός του. Ἡ διαστημική στολή πού φορεῖ, θά τόν προστατεύει κατά τήν πτήση. Θά φορέσει ὅμως πιό βαριά στολή, ὅταν θά βγεῖ ἀπό τό διαστημόπλοιο στό φεγγάρι.

Σιωπηλοί οἱ τρεῖς ἀστροναῦτες περιμένουν τήν ἀντίστροφη μέτρηση νά τελειώσει. Ἡ στιγμή πλησιάζει.

‘Ο υπεύθυνος για τήν αντίστροφη μέτρηση δίνει τόσύνθημα. ‘Ο πελώριος πύργος μετακινείται μακριά. Τό πληρωμα τοῦ ἐδάφους τρέχει γιά νά προστατευτεῖ. Τό γιγάντιο διαστημόπλοιο μένει μόνο του.

Στό θάλαμο οἱ τρεῖς ἄνθρωποι δένονται στίς καρέκλες τους μέ ζῶνες. Τά ταμπλώ λάμπουν μέ μικρούτσικα πράσινα φῶτα· τό καθετί ἐργάζεται τέλεια. ‘Από τό θάλαμο ἀκούονται οἱ λέξεις, «Χ πλην μηδέν». Γιά μιά στιγμή τό καθετί εἶναι ἤσυχο.

‘Εξαφνα ἡ σιγή κομματιάζεται ἀπό τό βρόντο τῶν μηχανῶν τοῦ διαστημόπλοιου. ‘Από τό πίσω μέρος του βγαίνουν μέ τεράστια δύναμη ἀέρια. Στό θάλαμο ὁ ἦχος ἀκούεται σάν δυνατή βροντή. ‘Ολόκληρο τό διαστημόπλοιο κι ἡ πελώρια ρουκέτα ἀρχίζει νά φεύγει ἀπό τήν ἐξέδρα ἐκτοξεύσεως.

Οἱ τρεῖς ἀστροναῦτες πῆραν τό δρόμο τους.

‘Εργασία στό διάστημα

Στό διαστημόπλοιο ὅλοι οἱ ἀστροναῦτες εἶναι ἀπασχολημένοι. Χωρίς νά φεύγουν ἀπό τή θέση τους παρακολουθοῦν κάθε σημαντικό μέρος ὅλου τοῦ σκάφους. Τά μάτια τους εἶναι οἱ ἑκατοντάδες τῶν μετρητῶν, τῶν ρολογιῶν καί τῶν φώτων, πού σκεπάζουν τά ταμπλώ μπροστά στίς θέσεις τους.

‘Ο ἀρχηγός τῆς ἀποστολῆς συνομιλεῖ μέ τή βάση ἐκτοξεύσεως. Οἱ τεχνικοί στή γῆ ἐξετάζουν προσεκτικά κάθε κίνηση τοῦ διαστημόπλοιου. Οἱ ἐπιστήμονες εἶναι πάντα ἔτοιμοι, νά δώσουν εἰδικές συμβουλές – σέ περίπτωση πού κάτι τό ἔκτακτο θά θέσει σέ κίνδυνο τή ζωή τοῦ πληρώματος. ‘Ο ἀρχηγός ἀναγγέλλει ὅτι ὅλα πάνε καλά ὡς τώρα.

‘Ο κυβερνήτης τοῦ διαστημόπλοιου ἐλέγχει τά ταμπλώ μέ τά ὄργανα πού βρίσκονται μπροστά του. Κατα-

γράφει τή θέση τοῦ σκάφους πάνω σ' ἓνα χάρτη. Ὁ χάρτης του θά συγκριθεῖ μέ τίς ἐνδείξεις τῶν ὀργάνων στά ταμπλώ καί μέ τίς ἀναφορές πού στέλνονται ἀπό τοὺς σταθμούς ἐλέγχου στή γῆ.

Ὁ μηχανικός – κυβερνήτης τῆς σεληνάκατου – γλιστρά παντοῦ κι ἐλέγχει τοὺς μετρητές τῶν συστημάτων ἀερισμοῦ. Αὐτά τά συστήματα ἐλέγχουν τή θερμοκρασία, τήν ὑγρασία καί τήν καθαρότητα τοῦ ἀέρα στό θαλαμίσκο. Πηγαίνει ἀπό μηχανή σέ μηχανή καί βεβαιώνεται ὅτι ὁ ἀέρας στό θαλαμίσκο παραμένει καθαρός, δέν ἔχει μολυνθεῖ κι ὅτι ἡ ἀτμόσφαιρα ἐκεῖ μέσα εἶναι εὐχάριστη.

Βεβαιώνεται παράλληλα ὅτι ὁ ἀέρας τοῦ θαλαμίσκου μένει μέσα σ' αὐτόν. Προσέχει μήπως ὑπάρξουν διαρροές. Ἐξω ἀπό τό διαστημόπλοιο δέν ὑπάρχει ἀέρας οὔτε γιά νά γεμίσεις ἓνα μπαλόني, πολύ περισσότερο ἓναν πνεύμονα. Ἄν ὑποθέσουμε ὅτι ἄνοιξε στό διαστημόπλοιο μιά μικρή χαραμάδα, ὁ ἀέρας θά φύγει ἀμέσως. Καί σέ δευτερόλεπτα μέσα καθένας στό σκάφος θ' ἀγωνίζεται νά ἐπιζήσει. Εἶναι ἀνάγκη νά γίνουν οἱ ἐπισκευές ἀμέσως. Γι' αὐτό ὁ μηχανικός τρέχει ἀπό τό ἓνα μέρος στό ἄλλο κοιτάζοντας μήπως ἄνοιξαν τρύπες στό διαστημόπλοιο.

Ἀπό τόν τόπο πού εἶσαι παρακολουθεῖς τήν πурετώδη δραστηριότητα. Κάθε μέλος τοῦ πληρώματος κάνει τό εἶδος τῆς ἐργασίας γιά τό ὅποιο ἐκπαιδεύτηκε. Καθένας ἐργάζεται σκληρά γιά νά διατηρήσει τό σκάφος σέ πτήση.

Τροφή στό διάστημα

Τρεῖς ὥρες μετά τήν ἐκτόξευσή του τό διαστημόπλοιο βρίσκεται ψηλά στόν οὐρανό. Ὁ θαλαμίσκος τώρα εἶναι πιό ἥσυχος. Οἱ ἄνθρωποι δέν κινουῦνται ἐδῶ κι ἐκεῖ.

Τό σκάφος πραγματικά κινείται μόνο του, προχωρώντας γρήγορα προς τό φεγγάρι.

Τά μέλη τοῦ πληρώματος ἀναπαύονται στίς καρέκλες τους. Ὁ κυβερνήτης καί ὁ μηχανικός κοιτάζουν τά ταμπλώ μέ τά διάφορα ὄργανα. Τό καθετί εἶναι ἐντάξει. Ὁ ἄρχηγός τῆς ἀποστολῆς συνομιλεῖ μέ τή γῆ.

Ξαφνικά καταλαβαίνεις ὅτι εἶναι ὥρα γιά γεῦμα. Τό γεῦμα στό διάστημα εἶναι διαφορετικό ἀπό τό γεῦμα στή γῆ, παρόλο πού τό μενού* εἶναι τό ἴδιο. Οἱ ἀστροναῦτες ἀρχίζουν τό γεῦμα τους μέ χυμό πορτοκαλιοῦ καί σοῦπα. Μιά κι ὅλα δέν ἔχουν βάρος, τό χύσιμο εἶναι ἀδύνατο. Τά ὑγρά σερβίρονται σέ πλαστικά σωληνάκια πού ἔχουν τό σχῆμα τῶν σωληναρίων τῆς ὀδοντόκρεμας. Μ' αὐτόν τόν τρόπο τό ὑγρό χύνεται ἀπευθείας στό στόμα, ἂν πιέσεις τό σωληνάριο.

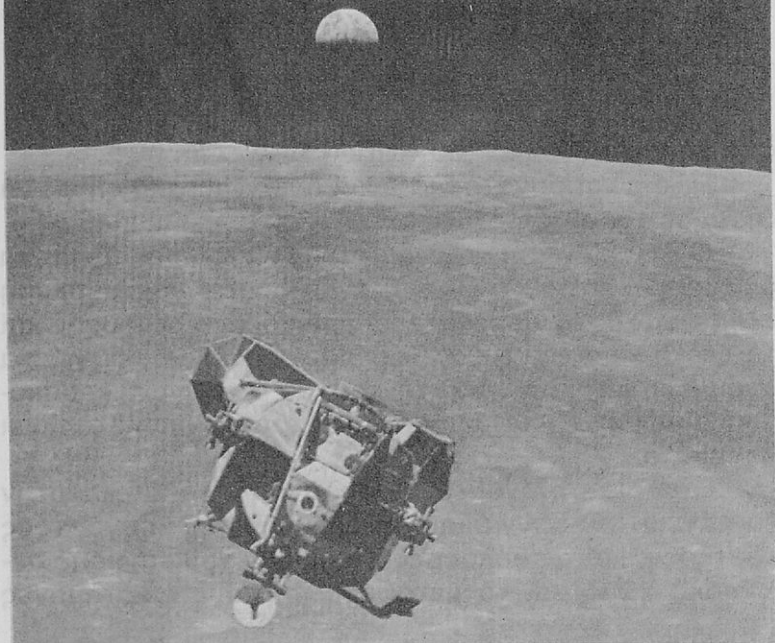
Τό κύριο γεῦμα μοιάζει μέ γλύκισμα σέ σχῆμα κύλινδρου. Πραγματικά εἶναι εἰδικά κατασκευασμένος κύλινδρος τροφῆς γεμάτος μέ πρωτεΐνες καί βιταμίνες. Αὐτοί οἱ κύλινδροι ἀποτελοῦν τό κύριο γεῦμα τῶν ἀστροναυτῶν κατά τή διαστημική πτήση. Παρόλο πού ὅλοι οἱ κύλινδροι γίνονται μέ τήν ἴδια συνταγή, δέν ἔχουν κι ὅλοι τήν ἴδια γεύση. Μερικοί ἔχουν τή γεύση τοῦ ψητοῦ, ἄλλοι τοῦ κοτόπουλου, ἄλλοι τοῦ ψαριοῦ κτλ. Σάν ἐπιδόρπιο παίρνουν μέ τόν ἴδιο τρόπο καφέ μέ γάλα.

Μετά τό γεῦμα τά μέλη τοῦ πληρώματος ἀναλαμβάνουν τά συνηθισμένα καθήκοντά τους. Ἐργάζονται μέ βάρδιες κοιτάζοντας τά ρολόγια καί τούς μετρητές.

Ὁ ἄνθρωπος στό φεγγάρι

Ὅταν ὁ πρῶτος ἐξερευνητής τοῦ φεγγαριοῦ ἀφήσει τή σεληνάκατό του, θά περπατήσει σ' ἕναν παράξενο

* μενού: κατάλογος φαγητῶν

κόσμο.

Δέν υπάρχουν πουθενά τά χαρούμενα χρώματα πού λαμπρύνουν τή γῆ. Τό φεγγάρι εἶναι ψυχρό καί ἄγονο. Εἶναι κόσμος μουντός καί σταχτής μέ μαῦρες σάν μελάνι σκιές. Ἄκόμα καί τήν ἡμέρα ὁ οὐρανός πάνω ἀπό τό φεγγάρι εἶναι μαῦρος. Δέν ὑπάρχει ἀτμόσφαιρα, γιά νά τόν κάνει γαλάζιο. Μακριά, πολύ μακριά στό μαῦρο οὐρανό τοῦ φεγγαριοῦ ὑπάρχουν σκορπισμένα ἀστέρια πού λάμπουν σάν μικρές πυγολαμπίδες.

Στό φεγγάρι βασιλεύει ἡ σιωπή. Δέν ὑπάρχει ἀέρας, γιά νά μεταφέρει τόν ἦχο. **Οὔτε** ὑπάρχει ἀέρας, γιά νά δεσμεύσει ἡ νά μεταφέρει τή θερμότητα ἀπό τόν ἥλιο. Ἄκριβῶς κάτω ἀπό τήν ἄσπρη λάμψη τῶν ἀκτίνων τό φεγγάρι εἶναι ζεστότερο ἀπό τό ζεστό κύμα στήν ἔρημο τῆς Σαχάρας. Μέσα ὁμως στίς σκιές πού ρίχνουν οἱ κορυφές τῶν βουνοκορφῶν, τό φεγγάρι εἶναι ψυχρότερο

από τή χιονοθύελλα του Νότιου Πόλου.

Πώς είναι δυνατό για έναν άνθρωπο από τή γη νά ζήσει σέ τόσο αφιλόξενο τόπο;

Ο εξερευνητής του διαστήματος φορεῖ τή βαριά διαστημική στολή του, πού ἐνεργώντας σάν συσκευή κλιματισμοῦ τόν προστατεύει ἀπό τό παγερό ψύχος καί τή ζέση πού ζεματίζει. Τοῦ παρέχει ὀξυγόνο, γιά νά ἀναπνέει, καί κάτω ἀπό τό κράνος ἔχει ἕνα μικροσκοπικό ἀσύρματο, γιά νά μπορεῖ ὁ ἀστροναῦτης νά στέλνει μηνύματα.

Ἔτσι οἱ ἀστροναῦτες μποροῦν νά περπατοῦν στήν ἐπιφάνεια τοῦ φεγγαριοῦ. Ἐξερευνοῦν τά βουνά, τούς κρατῆρες, καί τίς θάλασσες. Παίρνουν χοῦφτες ἀπό σεληνιακό χῶμα καί τό μεταφέρουν στούς ἐπιστήμονες στή γῆ.

Μιά μέρα περισσότεροι ἄνθρωποι θά προσσεληνωθοῦν. Θά φτάσουν μέ ἐπανδρωμένα διαστημόπλοια, γιά νά μεταφέρουν ὑλικά γιά τό χτίσιμο μόνιμων σεληνιακῶν βάσεων, ἀπό τίς ὁποῖες θά ἐκτρεξευθοῦν πελώρια διαστημόπλοια γιά τήν Ἀφροδίτη καί τόν Ἄρη. Κι ἴσως θά προχωρήσουν πιό πέρα. Δέν μποροῦμε νά προκαθορίσουμε ἀπό τώρα, γιατί τώρα μόλις ἄρχισε ἡ ἐποχή τοῦ διαστήματος. Ἴσως, κάποια μέρα, τά διαστημόπλοια θά ταξιδεύουν στόν οὐρανό μέ τήν ταχύτητα τῆς ἀστραπῆς κι οἱ ἄνθρωποι θά περιφέρονται ἐλεύθερα ἀνάμεσα στά ἀστέρια.

«Ἀπό τό φθινόπωρο στό χειμῶνα» Κυπριακό Ἀναγνωστικό

Διασκευή ἀπό τά ἀγγλικά

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Ποιά εἶναι τά κοινά σημεῖα ὄλων αὐτῶν τῶν εξερευνήσεων; (Τῆς ψηλότερης κορυφῆς τοῦ κόσμου, τοῦ βυθοῦ τῶν θαλασσῶν καί τοῦ διαστήματος);
2. Τί βοήθησε τόν ἄνθρωπο νά κάμει αὐτές τίς κατακτήσεις;
3. Κάμε ἕνα φανταστικό ταξίδι μέ διαστημόπλοιο ἢ μέ βαθυσκάφος.

63. ΜΙΑ ΑΛΛΙΩΤΙΚΗ ΕΞΕΡΕΥΝΗΣΗ

– Σπύρο, ρώτησε ο δάσκαλος, ή ομάδα πού φτιάξατε μέ τί ασχολήθηκε;

‘Ο Σπύρος σάν νά σάστισε.

– Έμεις έτοιμάσαμε μιά... γέφυρα, είπε στό τέλος. Τά παιδιά δέν κατάλαβαν.

– Γέφυρα; ψιθύρισαν καί κοίταξε ο ένας τόν άλλο.

– Ναί, γέφυρα. Θελήσαμε νά γνωρίσουμε τούς πρόγόνους μας, εξήγησε ο Σπύρος. Έτοιμάσαμε λοιπόν έργασίες μέ τίτλο «Οί άρχαίοι Έλληνες». Τίς έργασίες θά τίς διαβάσουν ή Ρηνιώ, ή Κατερίνα κι ο Γιάννης.

‘Ο δάσκαλος κάθισε στό θρανίο.

– Θαυμάσια ιδέα είχατε, σās άκούμε, είπε.

‘Ο Γιάννης άρχισε:

‘Η μυθική Τροία

“Ένας πατέρας γύρω στά 1830 μίλησε στό παιδί του γιά τίς άνασκαφές πού γίνονταν τότε στήν Πομπηία καί του διάβασε καί τήν ιστορία του Τρωικού πολέμου.

– Ίσως θά μπορούσε νά γίνουν κάποτε άνασκαφές καί στήν Τροία! είπε μέ ένθουσιασμό τό παιδί, ο μικρός Έρρίκος Σλήμαν.

Μά ο πατέρας του κουνούσε τό κεφάλι.

– Η Τροία, παιδί μου, κι άν υποθέσουμε πώς κάποτε υπήρξε, έγινε στάχτη έδω καί χιλιάδες χρόνια.

Λίγα χρόνια άργότερα ο νεαρός Σλήμαν βρίσκει στή σχολική του ιστορία μιά εικόνα τής Τροίας στίς φλόγες.

«Αυτή ή πέτρινη πόλη, αυτοί οί χοντροί τοίχοι άδύνατο νά έχουν γίνει στάχτη», σκεφτόταν.

– Μά είναι μιά εικόνα όλότελα φανταστική! του έλεγε ο πατέρας του.

– Η Τροία ύπάρχει άκόμα, επέμενε τό παιδί.

Σέ ηλικία δώδεκα χρονών άρχίζει ή σκληρή ζωή, ή

Κενερινή ιδέα.

Χαρακτηρισμός του Σλήμαν

βιοπάλη. Ὁ νεαρός Σλήμαν παράτησε τό σχολεῖο, πῆγε παραγιός σ' ἓνα μπακάλικο. Τέσσερα χρόνια – ἀφηγεῖται ἡ κόρη του – δούλευε ἀπ' τό πρῶί στίς πέντε ὡς τό βράδυ στίς ἔντεκα καί γιά ἀμοιβή ἔτρωγε καί κοιμόταν στό μπακάλικο. Ὑστερα ἔφυγε γιά τό Ἀμβουῶργο καί μπῆκε καμαρότος σ' ἓνα καράβι πού πήγαινε στή Βενεζουέλα. Τό καράβι ναυάγησε μόλις ξανοίχτηκε στόν Ὠκεανό, ὁ μικρός καμαρότος ἔμεινε στήν παγωμένη θάλασσα τέσσερις ὥρες. Τέλος τόν βρῆκαν ἀναίσθητο σέ μιά ἀμμουδιά τῆς Ὀλλανδίας. Γύρεψε δουλειά στό Ἄμστερνταμ, τόν πῆραν σ' ἓνα γραφεῖο γιά θελήματα. Ἔμαθε ὀλλανδικά, ἀγγλικά καί γαλλικά μέσα στόν πρῶτο χρόνο. Κάθε γλώσσα δέν τοῦ ἔπαιρνε περισσότερο ἀπό ἕξι βδομάδες. Μ' αὐτά τά ἐφόδια μπῆκε σέ μιά μεγάλη ἐταιρία ἀλληλογράφος, ὕστερα ἔγινε διευθυντής, ἔμαθε ρωσικά καί πῆγε στήν Πετροῦπολη ἀντιπρόσωπος τῆς ἐταιρίας. Τέλος πῆγε στή Ἀμερική, στό Σακραμέντο, ἄνοιξε τράπεζα δική του, ἔγινε πολίτης Ἀμερικανός καί κέρδισε χρήματα πολλά.

Τόν ἴδιο καιρό ἔμαθε νά διαβάζει καί νά γράφει ἀρχαῖα καί νέα ἑλληνικά, ἔμαθε ἀκόμα καί ἀραβικά, ἀποστηθίζοντας ὀλόκληρο τό Κοράνι. Γιά ν' ἀποδείξει πόσο τέλεια ἤξερε τή γλώσσα, φόρεσε τούρκικα, πῆρε ἓνα χαλάκι, ὅπως συνηθίζουν στά μέρη ἐκεῖνα, καί πῆγε στή Μέκκα νά προσκυνήσει ἀπαγγέλλοντας ἀπ' ἕξω κομμάτια ἀπό τό Κοράνι. Ἦξερε τότε δεκαοχτώ ξένες γλώσσες.

Καί ἡ Τροία; Τά τεῖχη της; Εἶχαν ἄραγε θαφτεῖ μέσ στόν ἴλιγγο αὐτῆς τῆς καταπληκτικῆς ζωῆς; Ἦταν σαράντα δυό χρονῶν ὁ Ἐρρίκος Σλήμαν κι ἡ εἰκόνα τῶν παιδικῶν καιρῶν μέ τά τεῖχη ἦταν πιά πολύ μακριά, ὅταν γι' αὐτόν τόν Ὀδυσσεά, τόν τραπεζίτη τοῦ Σακραμέντο, ξύπνησε πάλι ἡ εἰκόνα μέ τά τεῖχη. «Αὐτή ἡ πέτρινη

πόλη, αὐτά τὰ τείχη, ἀδύνατο νά ἔχουν γίνει στάχτη!».

Ἔτσι, ξεκίνησε ν' ἀνακαλύψει τὰ τείχη τῆς Τροίας. Ὅλοι οἱ σοφοί τοῦ κόσμου ἦταν ἐναντίον του. Ἄλλοι ἔλεγαν πὼς ἡ Τροία δέν ὑπῆρξε κἀν. Ἄλλοι διαφωνοῦσαν ὡς πρὸς τὸ μέρος πού ἔπρεπε νά τῆ ζητήσουν. Ὅλοι τὸν κοροΐδευαν πού τριγύριζε τῆ γῆ τοῦ Ἑλλήσποντου, μέ τῆ Ἰλιάδα στό χέρι σάν νά βαστοῦσε Εὐαγγέλιο. Τριγύριζε πάνω ἀπ' τὸ χῶμα, τὰ βουνά, γυρεύοντας ν' ἀκούσει ἀπ' τὸ χῶμα τὸ μυστικό μήνυμα. Τέλος ἀποφάσισε νά σκάψει σ' ἓνα λόφο πολύ πιό κοντά στὸν Ἑλλήσποντο ἀπ' τὸ μέρος πού παραδέχονταν ὅλοι οἱ ἄλλοι εἰδικοί.

Τὸν ἴδιο καιρό ἔγραψε σ' ἓνα δεσπότη τῆς Πελοποννήσου, φίλο του.

«Βρές μου μιά γυναίκα νά τὴν παντρευθῶ. Δέ μέ νοιάζει ἂν θά 'ναι φτωχή. Θέλω νά 'ναι μορφωμένη καί ν' ἀγαπᾶ τὸν Ὅμηρο. Θά ἤθελα νά φαίνεται πὼς εἶναι Ἑλληνίδα, νά 'χει μαῦρα μαλλιά, κι ἂν εἶναι δυνατόν νά εἶναι κι ὁμορφη. Κυρίως μ' ἐνδιαφέρει νά ἔχει καλή κι ἀγαθὴ καρδιά».

Ἔτσι πῆρε τὴν Ἑλληνίδα συντρόφισσά του καί τράβηξε μαζί της στὴ χώρα τοῦ Ἑλλήσποντου νά βροῦν τὰ τείχη τῆς χαμένης Τροίας. Μέ ἑκατὸ ἐργάτες ἄρχισε νά σκάβει. Σιγὰ σιγὰ ἄρχισαν νά ἔρχονται στό φῶς, ἢ μιά πάνω στὴν ἄλλη, ἐννιά πόλεις. Ἡ μιά ἀπ' αὐτές ἔπρεπε νά 'ναι ἡ Τροία. Βρῆκαν καί τὸ παλάτι. Ὅμως, πού εἶναι οἱ θησαυροί, πού μέ τόσο μεγάλα λόγια περιέγραφε ὁ Ὅμηρος; Θησαυροί δέ βρίσκονταν πουθενά. Μήπως δέν ἦταν ἐδῶ ἡ Τροία;

Πέρασαν τρία χρόνια, πού ὀλοένα ἔσκαβαν. Ὁ Σλήμαν ὄρισε τῆ μέρα πού θά σταματοῦσαν: 14 Ἰουνίου. Λύπη ἦταν στὴν καρδιά του πολλή. Νά ἦταν αὐτὸ πού βρῆκε ἡ Τροία; Μήπως δέν ἦταν; Στις 14 Ἰουνίου τὸ πρῶ-

βρισκόταν μέ τή γυναίκα του στό μέρος τῶν ἀνασκαφῶν. Οἱ ἐργάτες εἶχαν ἀρχίσει τή δουλειά, γιά τελευταία μέρα. Ξαφνικά, μέσ στό φῶς τοῦ ἡλίου, μέσ στίς στάχτες, τό μάτι τοῦ Σλήμαν πῆρε κάτι πού γυάλιζε.

Λέει στή γυναίκα του.

– Πές στούς ἐργάτες νά σταματήσουν. Καί φέρε τό μεγάλο κόκκινο σάλι σου, αὐτό πού φορᾶς τά βράδια.

Ἡ Σοφία Σλήμαν ὑπάκουσε. Σάν γύρισε, βρῆκε τόν ἄντρα της νά σκαλίζει μόνος τό χῶμα μ' ἓνα μαχαίρι. Ἡ γυναίκα κατάλαβε κι ἄπλωσε τό σάλι της. "Ἐναν ἕναν ὁ Σλήμαν ἀρχισε νά βγάζει τούς θησαυρούς, πού θά γέμιζαν μέ κατάπληξη τόν κόσμο: χρυσά διαδήματα, εικοσιτέσσερα χρυσά περιδέραια, σκουλαρίκια, εἰδῶλια, ἓνα χρυσό ποτήρι, δώδεκα χιλιάδες τόσα δαχτυλίδια!

Τά τείχη τῆς Τροίας εἶχαν μιλήσει.

Ἡλ. Βενέζης

64. ΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑ ΑΠΟ ΤΟ ΣΩΚΡΑΤΗ

Μιά μέρα, ἓνα δωδεκάχρονο ἀγόρι, πλησίασε τό φιλόσοφο Σωκράτη, πῆρε τό χέρι του καί τόν ρώτησε.

– Ἐσύ εἶσαι ὁ Σωκράτης;

– Ναί. Τί θέλεις;

– Τίποτε. Μ' ἀρέσει νά σ' ἀκούω...

Ὁ φιλόσοφος γύρισε καί πρόσεξε τό παιδί.

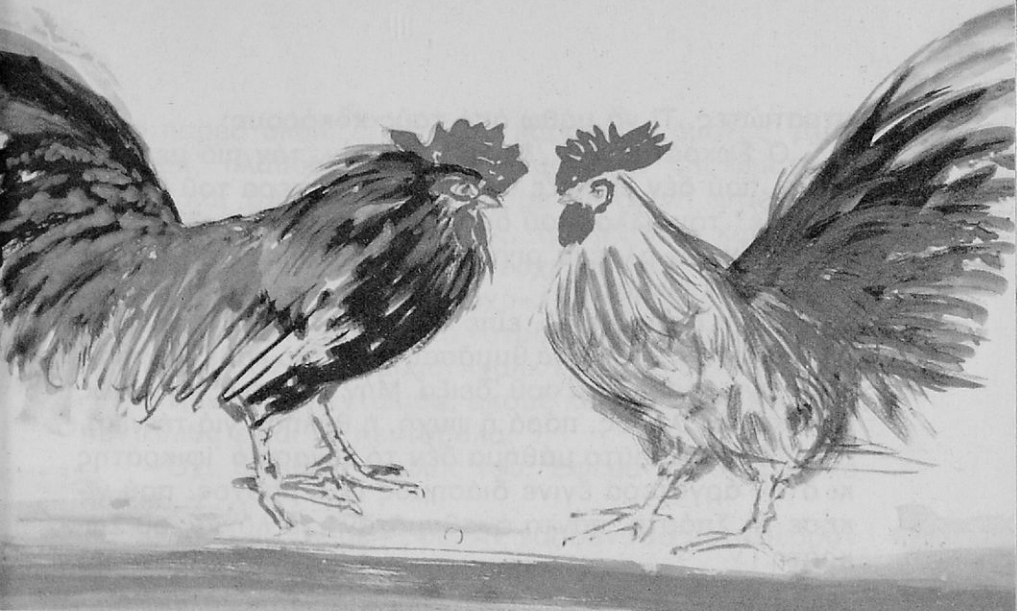
Εἶδε τά λαμπερά του μάτια καί τά κανονικά χαρακτηριστικά του.

– Πῶς σέ λεν', μικρέ;

– Ἴφικράτη.

– Τίνος γιός εἶσαι;

– Τοῦ Τιμόθεου, τοῦ δερματᾶ. Ἐξήγησε πῶς ἔχουν μαγαζί κοντά στό Θησεῖο, πῶς ζοῦν φτωχικά, πῶς ὁ πατέρας του ἐπιμένει νά τοῦ μάθει τή βυρσοδεψία, μά

αὐτός δέν τό θέλει.

– Τί σκοπεύεις νά γίνεις, Ἴφικράτη;

– Στρατηγός!

– Τόσο νέος καί διαμιᾶς στρατηγός;

– Μάλιστα. Ὁρες κάθομαι καί συλλογιέμαι, πῶς θά φτιάσω στρατό καί τί μάχες θά δώσω. Σπουδαῖο ἐπάγγελμα...

Βάδιζαν τόν ἀνήφορο, πού ἀπό τήν ἀγορά ὀδηγοῦσε, γυροφέρνοντας τήν Ἀκρόπολη, πρὸς τό θέατρο τοῦ Διονύσου. Ὁ μικρός ἔσφιγγε τό χέρι τοῦ φιλοσόφου ἀπό φόβο μήπως τόν χάσει. Ἐμοιαζε περήφανος πού μιλοῦσε σέ διάσημο πολίτη. Κάτω ἀπό τό λόφο τῶν Μουσῶν γινόταν πανηγύρι. Ὁ Σωκράτης ὀδήγησε τό ἀγόρι σέ ὑπαίθριο ἀγώνα κοκορομαχίας:

– Ἀφοῦ θέλεις νά γίνεις στρατηγός, τοῦ εἶπε, κοίτα τούτους τούς δυό πετεινοὺς πού παλεύουν.

– Ἐγώ, ἀπάντησε ὁ μικρός, δίνω μάχες μέ χιλιάδες

Σωκράτης

Πηροπολιεὺς γιά τὸν ὀψιμύθητον

στρατιῶτες. Τί νά μάθω ἀπό τούς κοκόρους;

Ὁ Σωκράτης τοῦ ἔδειξε τόν ἕναν, τόν πιό μεγαλόσωμο, πού δέν ἔμοιαζε θαρρετός κι ὕστερα τοῦ δακτυλόδειξε* τόν ἄλλο, πού ὅσο μπόι τοῦ ἔλειπε, τόσο κουράγιο εἶχε κι ὀλοένα ριχνόταν μέ πείσμα στό μεγάλο, ὥσπου τόν νίκησε.

– Σάν ἀντρωθεῖς*, εἶπε ὁ Σωκράτης, καί γίνεις σ' ἀλήθεια στρατηγός, νά θυμᾶσαι, πρὶν ἀπό κάθε μάχη, τό σημερινό θέαμα πού σοῦ ἔδειξά. Μὴν ξεχάσεις ποτέ πῶς δέ νικά τό πλῆθος, παρά ἢ ψυχὴ, ἢ θέληση γιά τή νίκη.

Τό ἀπλό τοῦτο μάθημα δέν τό ξέχασε ὁ Ἰφικράτης κι ὅταν ἀργότερα ἐγίνε διάσημος πολέμαρχος, πού νίκησε τή Σπάρτη, πάντα ἀναθυμόταν* τά λόγια τοῦ Σωκράτη.

«Σωκράτης»

Χρῖστος Ζαλοκώστας.

* δακτυλόδειξε: ἔδειξε μέ τό δάχτυλο.

* σάν ἀντρωθεῖς: ὅταν μεγαλώσεις.

* ἀναθυμόταν: θυμόταν μέ λαχτάρα, μέ ψυχικὴ εὐχαρίστηση.

65. ΤΟ ΠΑΙΧΝΙΔΙ ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΑΔΑ

Κλεισε τά μάτια καί ὄνειρέψου. Πήγαινε μέ τή φαντασία σου στή ἀρχαία Ἀθήνα.

Περπατᾶς στὸν πιό μεγάλο δρόμο της, στήν ὁδὸ Τριπόδων, καί κοιτᾶς περιέργα γύρω σου. Ξαφνικά ἀκοῦς ἕνα κλάμα. Ἐνα μωρό κλαίει. Χαμογελᾶς. Ξέρεις πῶς ἢ μητέρα του θά τρέξει, θά τοῦ πάει μία κουδουνίστρα ἢ ἕνα θήλαστρο ἢ ἕνα γιογιό; θά τό κάνει νά ξαναχαμογελάσει.

Προχωρεῖς. Παιδιά παίζουν στίς αὐλές τῶν σπιτιῶν καί στοὺς δρόμους. Μιά παρέα χτίζει σπιτάκια μέ πηλό,

άλλη παρέα σκαλίζει σέ ξύλο καράβια ἢ ἄμαξες. Δυό, παρακεῖ, πλάθουν μέ κερὶ ἀνθρώπινα ὁμοιώματα ἢ ἄλογα καὶ βόδια. Θαυμάζεις μέ τί τέχνη φτιάχνουν σκευὴ τῆς καθημερινῆς ζωῆς, τραπεζάκια, καρέκλες, κούνιες. Παραμερίζεις, γιατί ἔρχεται ἕνας μικρός πού κυλάει τό στεφάνι, τόν «τροχό». Παραμερίζουν καὶ αὐτοὶ πού παίζουν σβούρα, τό «στρόβιλο». Παραπέρα ἄλλα παιδιὰ παίζουν τυφλόμυγα, «χαλκῆ μυία», ὅπως τῆ λένε.

– Παίζουμε πεντάλιθα; ἀκοῦς κάποιον πού λέει. Τά πεντάλιθα εἶναι τά πεντόβολα.

– Ὁχι, ἀρνιέται ὁ φίλος του. Ἔφερα τό τόπι μου νά παίξουμε.

“Ὀλοι παίζουν μέ κέφι. Ἄν χάσουν, θά μεταφέρουν τούς νικητές στήν πλάτη τους!

Ἄπ’ ὅλα τά παιχνίδια πιά πολύ τά παιδιὰ ἀγαποῦν τούς «ἀστραγάλους», τά κότσια. Τά κουβαλοῦν πάντα μαζί τους μέσα σέ μικρά σακουλάκια. Δέν τ’ ἀποχωρίζονται ποτέ οὔτε στό σχολεῖο. Γι’ αὐτό, τό μικρό ἀγοράκι ἐκεῖ στή γειτονιά σου, ὅταν ἀρρώστησε, πρόσφερε «ἀστραγάλους» στόν Ἀσκληπιό, τό θεό τῆς ἰατρικῆς, γιά νά τό κάνει καλά.

Τά κορίτσια παίζουν μέ τίς κοῦκλες τους στήνουν κουκλόσπιτα. Ὅταν βαρεθοῦν, παίζουν τόπι ἢ φτιάχνουν παιχνίδια μέ πηλό.

Ἄνοιξε τώρα τά μάτια σου. Τό ταξίδι στήν ἀρχαία Ἀθήνα τελείωσε. Κοίταξε γύρω σου. Πόσο ἴδια εἶναι τά παιδιὰ καὶ πόσο μοιάζουν τά παιχνίδια τους!

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Ποιά παιχνίδια τῶν παιδιῶν τῆς ἀρχαίας Ἀθῆνας ἀναφέρονται στό κείμενο; Ἐχουν ὁμοιότητα μέ τά σημερινά;
2. Ποιό ἦταν τό πιά ἀγαπητό παιχνίδι τῶν παιδιῶν τῆς ἀρχαίας Ἀθῆνας; Ποιές προτάσεις τοῦ κειμένου σέ βοήθησαν νά τό καταλάβεις;
3. Ὑπῆρχε διαφορά στά παιχνίδια τῶν ἀγοριῶν καὶ τῶν κοριτσιῶν;

1 μεταφορά συνώνυμης
5 επιθετικό
ἀλλοίως
πιο πορ
γονοί
ἀπό τῆ
ἐπιπολλ
δι.

66. ΣΑΝ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ ΤΗ ΜΥΡΩΔΙΑ

Σάν τοῦ παιδιοῦ τή μυρωδιά κλαράκι δέν τήν ἔχει,
μήτε ὁ σγουρός βασιλικός καί μήτε ἡ μαντζουράνα,
μόνο τό μοσκολίβανο, πού τό ἔχουν οἱ παπάδες,
τό βάνουνε στό θυμιατό δεσποτικές γιορτάδες.

Ἄφέντη μου, μικράκι μου
κι ἀσημοκαντηλάκι μου,

γλέντι, παιχνίδι τοῦ σπιτιοῦ,
ξεφάντωμα τοῦ τραπεζιοῦ.

Δημοτικό

67. Ο ΚΟΣΜΟΣ ΠΟΥ ΖΕΙ ΜΕΣΑ ΣΤΑ ΒΙΒΛΙΑ

Ἕνα ἀγόρι κι ἕνα κορίτσι ζοῦσαν σ' ἕνα μεγάλο ἀγρόκτημα στή δυτική Αὐστραλία. Τόν Ἰούνιο ὁ τόπος εἶναι νοτισμένος καί εἶναι εὐχάριστος μέ τά πράσινα στάχια του. Μά τό Γενάρη ψήνεται ἀπό τή ζέστη*, τσουρουφλίζεται, καί τό χορτάρι σειέται ξερό καί λαμποκοπάει.

Τό ἀγροτόσπιτο ἦταν πέτρινο. Εἶχε ὀλόγυρα μιά πλατιά βεράντα, μιά μεγάλη κουζίνα κι ἕνα κελάρι γεμάτο χοιρομέρια, αὐγά, βούτυρα καί ἀγγουράκια τουρσί μέ ἄνηθο.

Δέν εἶχε ἠλεκτρικό, οὔτε ραδιόφωνο, οὔτε βέβαια τηλεόραση καί ψυγεῖο. Πάνω στό τζάκι, στήν κουζίνα, στήν ἄκρη ἑνός ραφιοῦ ἦταν ἀκουμπισμένο ἕνα χο-

*βρίσκεται στό νότιο ἡμισφαίριο.

ντροφτιαγμένο ρολόι. Τό έκκρεμές του, πού χτυπούσε δυνατά τις ώρες, θύμιζε τό πόδι ενός παλιάτσου, καθώς πήγαινε μιά δώ, μιά εκεί πάνω στόν τοίχο.

Δίπλα στό ρολόι υπήρχε μιά άκατάστατη σειρά από βιβλία. Έκει έβλεπες μιά μεγάλη μαύρη βίβλο κι άλλα βιβλία μέ εικονογραφημένες ιστορίες από τή ζωή του Χριστού, του Άβραάμ και του Μωυσή.

Ύπηρχαν κι άλλα βιβλία εικονογραφημένα για κηπουρική, για ιατρική, για άνθρωπους και ζωα. Βιβλία πού έγγραφαν για τό δάγκωμα του φιδιού, για τά δηλητήρια, για τό μελιταίο πυρετό, για στραμπουλίσματα στους άστραγάλους και για φουσκάματα στό στομάχι.

Είχε κι ένα πλήθος βιβλία μέ ιστορίες πού έλεγαν για δράκους, βοσκούς και αγρίμια. Τά βράδια, τό άγόρι και τό κορίτσι, μαζί μέ τόν πατέρα και τή μητέρα, κάθονταν κοντά στό φως τής λάμπας και διάβαζαν και ξαναδιάβαζαν αυτά τά παλιά βιβλία. Τά πιο πολλά τά είχαν μάθει σχεδόν άπ' έξω.

Κι ή αύλή τους ήταν πολύ ευχάριστη. Έκει μέσα τριγύριζαν γουρουνάκια μέ στριφτές ουρίτσες, κορδωμένες γαλοπούλες και χήνες μέ μακριούς λαιμούς σαν λαστιχένιους σωλήνες.

Τό κορίτσι είχε ένα άλογάκι τόσο όμορφο, πού νόμιζες ότι τό ήλιοφως είχε φωλιάσει βαθιά μέσα στό χρυσό του τρίχωμα.

Και μιά μέρα, ξαφνικά, μέσα σε μιά ώρα μόνο, χάθηκαν όλα. Μιά πυρκαγιά έπιασε στους κοντινούς λόφους· ό δυνατός βοριάς τή βοήθησε ν' άπλωθει, σαν κόκκινο κύμα, στις πεδιάδες και στις βουνοπλαγιές· διάβηκε κι από τά βοσκοτόπια και έξαφάνισε και τό άγροτόσπιτο και τίς καλύβες.

Τά δέντρα λαμπάδιασαν σαν πύργοι φωτιάς, τά ζωντανά κήκαν μέσα στους στάβλους και μέσα στα

χοιροστάσια. Κι οὔτε τό μικρό ἀλογάκι μπόρεσε νά σωθεῖ. Ὁ σπιτονοκοκύρης κι ἡ οἰκογένειά του, γιά νά γλιτώσουν κρύφτηκαν σέ μιά δεξαμενή. Ὅταν βγήκαν, δέν ὑπῆρχε τίποτε ἄλλο ἀπό φλογισμένα ἀποκαΐδια καί μαῦρες στάχτες.

Τά παιδιά ἔπιασαν σφιχτά τά χέρια τοῦ πατέρα. Ἡ μητέρα ἔκλαιγε σιωπηλά καί οἱ ὦμοι της τραντάζονταν.

– Χάθηκαν ὅλα, ἔλεγε, χάθηκαν ὅλα. Ὅλα, ἀκόμη καί τά βιβλία, πάει κι ἡ Βίβλος.

– Θά τά ξαναφτιάσουμε, εἶπε ἤρεμα ὁ πατέρας. Ὅ,τι φτιάξαμε μιά φορά, μποροῦμε νά τό ξαναφτιάξουμε. Καί τά παιδιά θά βοηθήσουν.

– Δέν μπορεῖς νά ξαναζωντανέψεις ὅ,τι ἔχει πεθάνει, εἶπε ἡ μητέρα. Δέν μπορεῖς νά διαβάσεις τά βιβλία πού ἔχουν πιά καεῖ. Μόνο ἂν γίνει κανένα θαῦμα.

Γίνονται καί θαύματα σ' αὐτόν τόν κόσμο, εἶπε ὁ πατέρας. Ὅταν βρέξει θά ξαναβγεῖ τό χορτάρι. Θά ξαναβγοῦν τά νέα φύλλα σάν πράσινα κεριά στά μαυρισμένα δέντρα. Ἀκόμα καί καινούρια βιβλία μποροῦν νά βγοῦν μέσα ἀπό τίς στάχτες.

Ὁ πατέρας εἶχε δίκιο. Ὅμάδες, ομάδες ἔρχονταν ἄνθρωποι ἀπό μακριά, γιά νά βοηθήσουν. Ξανάχτισαν τό σπίτι. Μερικοί ἀπό αὐτούς πού ἤρθαν ἔφεραν μαζί τους πάσσαλους γιά τούς φράχτες, σφυριά καί καρφιά. Ἄλλοι πρόσφεραν ἕνα ἄρνι, ἄλλοι μιάν ἀγελάδα, κανένα γουρουνάκι ἢ καμία κότα, γιά νά ἐφοδιάσουν τό ἀγρόκτημα. Κουβάλησαν καρέκλες καί σεντόνια, κουβάδες καί πιάτα. Ἐφεραν καί τήν Ἀγία Γραφή καί βιβλία μέ ἱστορίες. Σέ λίγο τό ἀγόρι καί τό κορίτσι εἶχαν περισσότερα βιβλία ἀπό πρίν. Κι αὐτό εἶναι κάτι πού δέ θά τό ξεχάσουν ποτέ. Δέ θά ξεχάσουν τή φωτιά, τή σωτηρία τους καί τό ξαναχτίσιμο τοῦ ἀγροτικοῦ τους σπιτιοῦ. Καί σήμερα ἀκόμη, ὕστερα ἀπό πολύ καιρό τά θυμοῦνται ὅλα

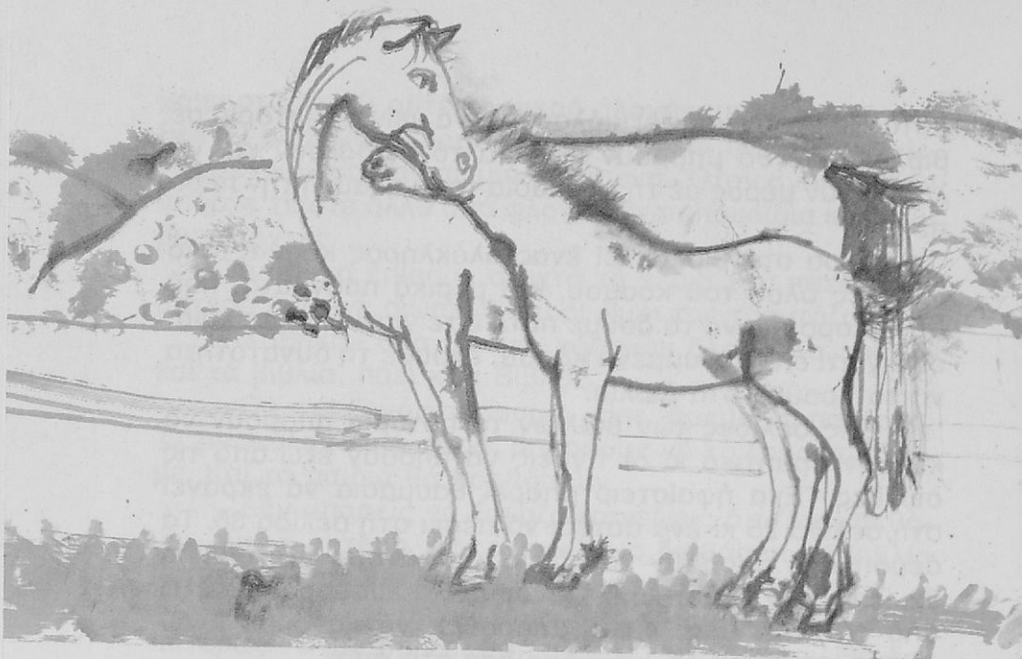
αυτά. Τά έχουν γράψει κιόλας, γιά νά μείνει ή ιστορία σέ βιβλίο, πού θά μπορούν όλοι νά τό διαβάσουν καί νά λαβαίνουν μέρος μέ τή φαντασία τους σ' αυτή τήν περιπέτεια.

Μέσα στά βιβλία ζει ένας όλόκληρος κόσμος από ιστορίες όλου του κόσμου. Καί μερικά πράγματα, πού δέν μπορούμε νά τά δοῦμε ποτέ είτε γιατί είναι μακριά, είτε γιατί είναι κρυμμένα κάπου, ἔχουμε τή δυνατότητα νά τά βροῦμε στά βιβλία.

Στίς σελίδες τῶν βιβλίων τά ποτάμια μπορούν νά κυλοῦν ὀρμητικά κι οί τίγρεις νά πηδοῦν ἔξω από τίς σελίδες. Ἐνα ἠφαίστειο μπορεῖ θαυμάσια νά ἐκραγεῖ στή σελίδα 25 κι ἕνα ἀστέρι νά πέσει στή σελίδα 36. Τά ἀεροπλάνα μπορούν νά μᾶς ξεκουφάνουν στή σελίδα 92. Ἐτσι τήν ὥρα πού ἡ χιονοθύελλα λυσομανάει ἔξω από τό σπίτι μας, ἐμεῖς μπορούμε νά κάνουμε ἕναν ἡσυχο περίπατο μέ λιακάδα μέσα στό σπίτι.

Τό μεγαλεῖο του βιβλίου δέ βρίσκεται μονάχα σ' αὐτά πού γίνονται στόν ἀληθινό κόσμο, ἀλλά καί στό σπάνιο καί μαγικό πού δημιουργεῖ ἡ σκέψη. Μποροῦμε στό βιβλίο νά πιάσουμε τά χρυσά μήλα, νά φυτέψουμε τή μαγική φασολιά, ν' ἀνεβοῦμε στά κάστρα, πού φτάνουν ὡς τόν οὐρανό. Μποροῦμε νά δοῦμε γίγαντες, τέρατα καί πλάσματα ἐξωγήινα, πού ἀναδύονται ἀπό τό χάος. Τό τί ἔγινε πρὶν ἀπό ἕνα ἑκατομμύριο χρόνια καί τί πρόκειται νά γίνει ὕστερα ἀπό ἕνα ἑκατομμύριο χρόνια... κι αὐτά μπορούμε νά τά βροῦμε μέσα στά βιβλία.

Στά βιβλία συναντοῦμε ἀκόμη ἀνθρώπους ἀπό τήν Ἀφρική καί τήν Ἀσία, ἀπό τή Γροιλανδία καί τή Γουατεμάλα. Ἀνθρώπους ἀπό τή ζούγκλα καί ἀπό τήν ἔρημο, ἀπό τά βουνά καί ἀπό τίς πεδιάδες. Συναντοῦμε ἀγόρια, κορίτσια, δασκάλους, κηπουρούς, μαραγκούς, γελωτοποιοῦς, παπποῦδες μέ τίς παλιές πίπες τους καί τίς

ἄσπρες γενειάδες τους. Τά βιβλία ζοῦν ἑκατοντάδες χρόνια καί δέν πρόκειται νά χαθοῦν ποτέ. Αὐτή τή σημασία ἔχει ἡ ἱστορία μέ τή φωτιά τοῦ ἀγροτόσπιτου. Γιατί ἀντίγραφα τῶν βιβλίων θά βρίσκονται πάντα καί τά παλιά βιβλία θά ξαναεκδίδονται, θά ξεπετιοῦνται ἀπό τό παρελθόν σάν τά φυτά, πού φυτρώνουν τήν ἀνοιξη στήν αὐστραλέζικη ἔρημο ἀπό τούς σπόρους πού σκάνε καί βλασταίνουν μέσα στό καμίни πού καίει ἕνα γύρω.

Τό ἴδιο ἔγινε καί μέ τό ἀγροτόσπιτο, πού εἶχε γίνει στάχτη. Ξαναγένισε βιβλία. Μέ τόν ἴδιο τρόπο ἐφοδιάζουν οἱ ἄνθρωποι καί τή μνήμη τους. Γιατί ὅ,τι ἔχει γίνει καί τά σπάνια καί τά παράξενα καί ἑκατομμύρια μικροπράγματα, ὅλα βρίσκονται μέσα στά βιβλία. Ἀπό τά ἀπλά σχεδιάματα πού γίνονται ἀπό τό φύσημα τοῦ ἀνέμου πάνω στήν ἄμμο, ὡς τά σύννεφα πού τρέχουν στόν οὐρανό καί κρύβουν τ' ἀστέρια. Ἀπό τίς στάλες

τῆς βροχῆς πού χοροπηδοῦν ἐπάνω στό δρόμο σάν μικροσκοπικές χορευτρίες, ὡς τίς χαρακίες μέσα στίς παλάμες τῶν χειρῶν μας. Καί περίπλοκα πράγματα βρίσκονται μέσα στά βιβλία. Οἱ ρουκέτες, οἱ ἠλεκτρονικοί ἐγκέφαλοι, ἡ ἀξιοθαύμαστη κατασκευή τοῦ σώματός μας. Καί πράγματα θλιβερά, ὅπως ἡ μοναξιά κι ὁ θάνατος, ἡ καταστροφή θαυμαστῶν πραγμάτων, πού χάθηκαν γιά πάντα ἀπό τό πρόσωπο τῆς γῆς. Καί χαρούμενα πράγματα, ὅμως, ὅπως γατάκια πού παίζουν καί κυλιοῦνται χάμω, φτερά πουλιῶν, πουλάρια πού σηκώνουν τά πόδια καί κλοτσᾶνε. Κι ἀστεία πράγματα: "Ἄνθρωποι πού τρέχουν πίσω ἀπό τό καπέλο τους, καρέκλες πού ξαφνικά διαλύονται, τά ψεύτικα δόντια τοῦ παπποῦ, πού πέφτουν μέσα στήν παντόφλα του καί τοῦ δαγκώνουν τά δάχτυλα τοῦ ποδιοῦ του. Καί πράγματα λυπητερά, πού μᾶς ραγίζουν τήν καρδιά καί πλημμυρίζουν τά μάτια μας δάκρυα.

Ἄολόκληρος ὁ ἀπέραντος, ὁ ἄθλιος, ὁ χαρούμενος, ὁ ζωντανός, ὁ θαυμαστός κόσμος, πού ἀπλώνεται γύρω μας, ζεῖ μέσα στά βιβλία.»

Κόουλιν Θήλ Μετάφραση ἀπό τά γερμανικά Ρένας Καρθαίου

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Ζοῦσαν εὐτυχισμένοι οἱ γονεῖς καί τά παιδιά; Ἄπό ποῦ τό συμπεραίνεις;
2. Τί τά κατάστρεψε ὅλα; Πῶς σώθηκαν οἱ ἄνθρωποι;
3. Τί μπορεῖ νά βρεῖ κανεῖς μέσ στα βιβλία; (Νά ἀπαντήσεις μέ φράσεις τοῦ κειμένου).
4. Μπορεῖς μέ φράσεις τοῦ κειμένου νά δικαιολογήσεις τά παρακάτω ἐπίθετα γιά τόν κόσμο τοῦ βιβλίου;

Ἄο κόσμος τοῦ βιβλίου εἶναι:

α) φανταστικός	στ) χαρούμενος
β) μαγικός	ζ) θλιβερός
γ) ποικίλος	η) θαυμαστός
δ) διασκεδαστικός	θ) ὁμορφος
ε) παράξενος	ι) περιπετειώδης

68. ΜΗΝΥΜΑ ΑΓΑΠΗΣ

Ἡ ἔδρα ἔμεινε ἄδεια. Τά παιδιά πού εἶχαν τό λόγο ξαναγύρισαν στά θρανία τους. Ἡ μαγεία εἶχε ἀπλώσει χρυσές κι ἀσημένιες κλωστές ἀνάμεσά τους. Κανείς δέν κουνιόταν, ἀπό φόβο μή σπάσει καμιά κλωστή καί διαλυθεῖ ἡ μαγεία.

Κάποια στιγμή σηκώθηκε ὁ δάσκαλος. Πῆγε στήν ἔδρα. Κοίταξε τά παιδιά.

– Εὐχαριστῶ, τούς εἶπε στό τέλος. Εὐχαριστῶ, γιατί μᾶς ταξιδέψατε. Καί ποῦ δέν πῆγαμε, καί τί δέν εἶδαμε, καί τί δέν ἀκούσαμε...

Ἐγώ σᾶς φέρνω ἓνα μήνυμα, πού τά παιδιά τῆς Ἰταλίας στέλνουν σέ ὅλα τά παιδιά τοῦ κόσμου. Τό πῆρα ἀπό τό βιβλίο τοῦ Ραούλ Φολλερό: «Μοναδική ἀλήθεια, ἢ ΑΓΑΠΗ». Ὁ Ραούλ Φολλερό εἶναι ὁ «Ἀπόστολος τῆς ἀγάπης» τοῦ 20οῦ αἰώνα. Ταξίδεψε μέσα σέ σαράντα χρόνια χιλιάδες χιλιόμετρα στίς πέντε ἡπείρους, ἔκανε διαφωτιστικές διαλέξεις στόν «πολιτισμένο κόσμο», καί εἶπε πῶς εἶναι κατάρρα καί ἁμαρτία νά πεθαίνουν στήν ἐποχή μας χιλιάδες ἄνθρωποι, χιλιάδες ἄθῶα παιδιά, ἀπό πείνα!

Γράφει λοιπόν ὁ Ραούλ Φολλερό στό βιβλίο του:

«Στέλνοτάς μου τό 1964 τό ὑπέροχο καί συγκινητικό ἀποτέλεσμά τῶν μικρῶν, προσωπικῶν τους θυσιῶν τά παιδιά τοῦ Μιλάνου μοῦ ἐμπιστεύτηκαν αὐτό τό ὑπέροχο μήνυμα, πού θά πάει κατευθεῖαν στήν καρδιά τῶν νέων ὅλου τοῦ κόσμου:

«Ἐμεῖς, τά παιδιά τοῦ σήμερα, εἴμαστε οἱ ὑπεύθυνοι γιά τό ἔτος 2000.

Οἱ μεγάλοι μᾶς προτρέπουν σέ κατακτήσεις· ἔμεῖς θέλουμε νά δίνουμε.

Μᾶς ἔκρυσαν μέχρι σήμερα τήν ὑπαρξη αὐτῶν

πού πεινοῦν, αὐτῶν πού ὑποφέρουν.

Δέ θέλουμε τόν πόλεμο, ὅταν θά μεγαλώσουμε.

Εἴμαστε θαυμάσια, δέ μᾶς λείπει τίποτε, τρῶμε, ὅταν πεινάμε, καί κοιμόμαστε στό κρεβάτι μας, ἐνῶ τετρακόσια ἑκατομμύρια παιδιά στόν κόσμο ζοῦν μέσα στόν πόνο.

Ἐμεῖς, τά παιδιά τοῦ σήμερα, αἰσθανόμαστε ὅτι εἴμαστε οἱ ὑπεύθυνοι γιά τό ἔτος 2000.

Ἐνθουσιαστήκαμε μέχρι σήμερα γιά τίς νίκες τῶν σπόρ καί γιά τίς μεγάλες κατακτήσεις τοῦ διαστήματος.

Θέλουμε τώρα νά προσκαλέσουμε ὅλα τά παιδιά τοῦ κόσμου νά ἐνωθοῦν σέ μιά μεγάλη ἐπιχείρηση, πού ἔχει γιά ὄρια τή γῆ καί γιά σκοπό νά κάμει τόν κόσμο:

περισσότερο εὐτυχισμένο,
λιγότερο πονεμένο,
λιγότερο ἄρρωστο,
λιγότερο πεινασμένο,
λιγότερο διχασμένο.*

Καί γιά ν' ἀρχίσουμε ἀμέσως αὐτή τή μεγάλη πράξη, σᾶς στέλνουμε, κύριε Φολλερό, τόν καρπό τῶν θυσιῶν πολλῶν παιδιῶν τοῦ Μιλάνου, γιά νά μπορέσετε νά βοηθήσετε πολλά ἄλλα παιδιά λιγότερο εὐτυχισμένα ἀπό μᾶς.

Σᾶς εὐχαριστοῦμε πού μᾶς διδάξατε ὅτι κανεῖς δέν ἔχει δικαίωμα νά εὐτυχεῖ μόνος του».

Ραούλ Φολλερό

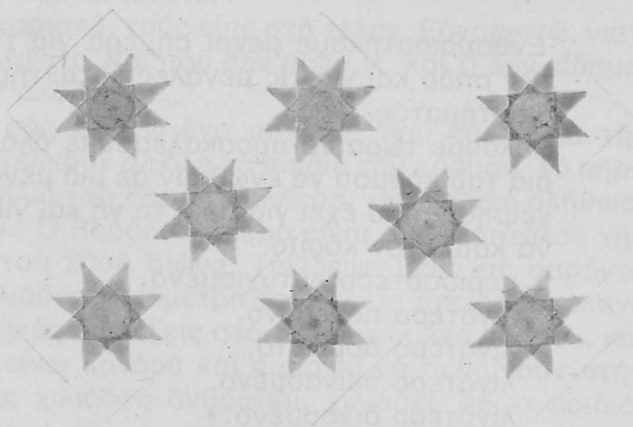
«Μοναδική ἀλήθεια ἢ ἀγάπη»

Μετάφραση: Ἀμαλίας Μασσίνα-Φίλια.

* διχασμένο: διαιρεμένο, χωρισμένο

Ἡ φωνή τοῦ δασκάλου, καθώς διάβαζε αὐτά τὰ λόγια, προκάλεσε βαθύτατη συγκίνηση στά παιδιά. Ἀποροφήθηκαν τόσο, πού δέν ἀκούστηκε τό κουδούνι πού χτύπησε διάλειμμα.

Ὅλες οἱ ὁμάδες βραβεύτηκαν. Ὁ διευθυντής χάρισε στήν κάθε ὁμάδα ἀπό ἓνα βιβλίο.

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Ποιά εἶναι τὰ κύρια σημεῖα τοῦ μηνύματος τῶν παιδιῶν τοῦ Μιλάνου; Νά τὰ διατυπώσεις σέ μία παράγραφο τεσσάρων σειρῶν.
2. Τά παιδιά τοῦ Μιλάνου καλοῦν τά παιδιά ὅλου τοῦ κόσμου νά ἐνωθοῦν. Γιά ποιό σκοπό θέλουν αὐτήν τήν παγκόσμια ἐνωση;
3. Νά γράψεις τά ἀντίθετα στά παρακάτω:
λιγότερο πονεμένο
λιγότερο ἄρρωστο
λιγότερο πεινασμένο
λιγότερο διχασμένο
4. Τί νόημα δίνεις στή φράση: «κανείς δέν ἔχει τό δικαίωμα νά εὐτυχεῖ μόνος του»;

69. ΜΙΑ ΠΡΟΣΕΥΧΗ

Αὐγούλα καί βράδῳ
σταυρώνω τά χέρια
κοιτῶ τήν εἰκόνα
καί λέω προσευχή.

Ἄς εἶσαι, Χριστέ μου,
πιό πάνω ἀπ' τ' ἀστέρια
τό ξέρω πώς φτάνει
ἡ φωνή μου ὡς ἐκεῖ.

Λεπτή, τρυφερή
σάν ἀγροῦ παπαρούνα
ψιθύρισμα μόνο
θαρρεῖς σιγανό,

κοντά Σου ὁμως φτάνει
ἡ φωνή μου τό ξέρω
σάν πύραυλος, Θεέ μου,
πού σχίζει οὐρανό.

Ἄπόψε καί πάλι
σταυρώνω τά χέρια
κοιτῶ τήν εἰκόνα
καί λέω προσευχή.

Ἄς εἶσαι, Χριστέ μου,
πιό πάνω ἀπ' τ' ἀστέρια
θά φτάσει τό ξέρω
ἡ φωνή μου ὡς ἐκεῖ.

Μαρία Κουβαλιᾶ-Γουμενοπούλου

70. Η ΜΕΓΑΛΗ ΠΟΛΗ ΚΑΙ Η ΜΙΚΡΗ ΠΟΛΗ

Τό είχαν συνηθίσει πιά τά παιδιά. Τό είχαν συνηθίσει ὅμως κι οἱ γονεῖς. Τό ἀπόγευμα, σάν ἔγερνε ὁ ἥλιος καί τά παιδιά εἶχαν τελειώσει τό διάβασμα, δέν τά κρατοῦσε τό σπίτι. "Ὅλο καί κάτι ἔλειπε κι ἔπρεπε νά πεταχτοῦν νά τό πάρουν. "Ἄλλοτε κάτι δέν εἶχαν καταλάβει στό μάθημα κι ἔπρεπε νά ρωτήσουν ἕνα συμμαθητή. "Ἄλλοτε πάλι δέν εἶχαν τάχα προλάβει νά αντιγράψουν τήν ἀριθμητική κι ἔπρεπε νά πεταχτοῦν νά τήν αντιγράψουν. Κι ἄν δέν ὑπῆρχε καμιά ἀπ' αὐτές τίς δικαιολογίες, τότε παρακαλοῦσαν νά κάνουν κανένα θέλημα.

– Ψωμί ἔχουμε;

– Ἐχουμε.

– Ἐχουμε, ἀλλά τώρα πού τό εἶδα μοῦ φάνηκε λίγο. Νά πεταχτῶ στό φούρνο ν' ἀγοράσω, μήπως δέ φτάσει αὐτό πού ἔχουμε;

Παραξενεύτηκαν οἱ γονεῖς στήν ἀρχή γιά τήν τόση προθυμία. Σέ λίγες μέρες ὅμως κατάλαβαν τήν αἰτία. Ἡ αἰτία ἦταν ὁ Σπύρος. Τά παιδιά, σάν νά εἶχε μέλι ὁ Σπύρος, ἤθελαν νά εἶναι κοντά του, νά τόν ἀκοῦν νά τούς διαβάζει κάτι ἀπό τά βιβλία πού εἶχε, νά τούς μαθαίνει παιχνίδια, νά τούς λέει σπαζοκεφαλίες κι αἰνίγματα. Τά παιδιά εἶχαν ἀλλάξει τόν τελευταῖο καιρό.

Μά κι ὁ Σπύρος εἶχε ἀλλάξει. Ἐγίνε ἀνοιχτόκαρδος, ξαναβρῆκε τό κέφι του. Χωρίς νά τό θέλει, εἶχε γίνει ὁ μεγάλος ἀδερφός ἢ ὁ μικρός δάσκαλος γιά τά παιδιά.

– Πές μας γιά τήν πολιτεία, Σπύρο, τοῦ ἔλεγαν. Συννέφιαζε τό πρόσωπο τοῦ Σπύρου.

– Στήν Ἀθήνα τά παιδιά μένουν μέσα στίς πολυκατοικίες. Δέν μποροῦν νά τρέξουν, γιατί ἔνοχλοῦνται αὐτοῖ πού κάθονται στό κάτω πάτωμα. Δέν μποροῦν νά ξεφωνίσουν, γιατί ἔνοχλοῦνται αὐτοῖ πού κάθονται καί ἀπό πάνω καί ἀπό κάτω. Δέν ἔχουν παρέες; νά, ὅπως

έδω. Τό παιδί ζει μόνο του.

–“Άς άνοιξει τήν πόρτα, νά πάει στήν άλάνα νά παίξει μπάλα! Κι έμας μέσα στό σπίτι δέ μάς αφήνουν νά παίζουμε μπάλα, είπε ή Βαγγελιώ.

– Στίς άλάνες χτίστηκαν πολυκατοικίες καί πώς νά κατέβουν στό δρόμο νά παίξουν, πού περνοῦν αὐτοκίνητα; Κάτι παιδικές χαρές υπάρχουν, μά είναι τόσο λίγες, τόσο μικρές!

Τέλος πάντων, εκεί πάνε οί μανάδες μέ τά μωρά κι άντε νά βάλεις γκόλ, όταν υπάρχουν μωρά. Ὁ άέρας από τά καυσαέρια καί από τίς έξατμίσεις τῶν αὐτοκινήτων είναι μολυσμένος. Καί πρέπει νά πᾶς όλόκληρη έκδρομή, γιά νά δεις λίγο πράσινο ή γιά νά κάνεις μιά βόλτα στή θάλασσα.

– Δηλαδή είναι κόλαση ή Ἄθίνα! ἔφριξε ὁ Γιάννης. Σκέφτηκε πάλι ὁ Σπύρος.

Α Δέ θέλω νά άδικήσω τή μεγάλη πόλη, είπε σέ λίγο. Ἡ μεγάλη πόλη ἔχει βιβλιοθήκες, ἔχει μουσεΐα, ἔχει καλό θέατρο, ἔχει έκθέσεις. Πρίν ἔρθω έδω, πήγα στό Βοτανικό Μουσείο Γουλανδρῆ. Α

– Τί είναι αὐτό τό μουσεΐο; ρώτησαν τά παιδιά περίεργα.

Ὁ Σπύρος πήγε στή βιβλιοθήκη του, κουβάλησε ένα βιβλίο κι ἄρχισε νά τοῦς ἐξηγεῖ...

Τό Βοτανικό Μουσείο

– Τό Βοτανικό Μουσείο, ἄρχισε ὁ Σπύρος, βρίσκεται στήν Κηφισιά. Πήγα, πρίν ἔρθω έδω, μέ τή μητέρα μου. Μιά φίλη της, πού ἐργάζεται εκεί, μάς ξενάγησε. Μοῦ ἔδωσε σάν φεύγαμε κι ένα φυλλάδιο. Νά το. Ἄνοιξε τό φυλλάδιο ὁ Σπύρος καί διάβασε:

«Πολλά από τά προβλήματα πού βασανίζουν τό σύγχρονο ἄνθρωπο ὀφείλονται, σέ μεγάλο βαθμό, στή

3 μεταφορές
1 παραομοίωση

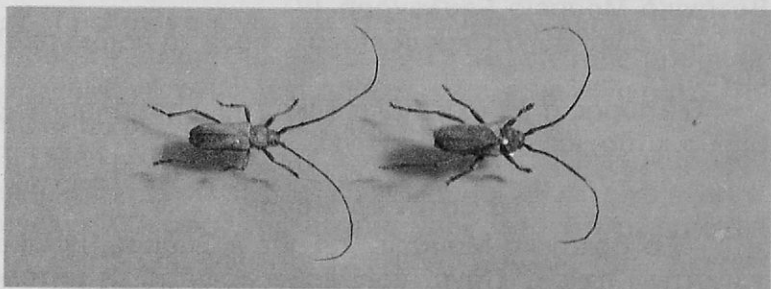
χρησιμοποίηση, χωρίς μέτρο, τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος καί στή φθορά του.

Τό δικαίωμα τοῦ ἀνθρώπου γιά μιὰ καλύτερη ζωή ἐπιβάλλει σ' ὅλο τόν κόσμο μέτρα προστασίας τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος. Ὁ ἀνθρωπος πρέπει νά σέβεται τή φύση, πού εἶναι ἡ μοναδική πηγή ζωῆς.

Βασικός σκοπός τοῦ Μουσείου, πού ἰδρύθηκε στά 1964, εἶναι νά γνωρίσει ὁ Ἕλληνας τή φύση τῆς πατρίδας μας καί νά τήν ἀγαπήσει. Μόνο ἡ γνώση θά ὀδηγήσει στό σεβασμό τῆς ἐλληνικῆς γῆς, πού ἀποτελεῖ μιὰ ἀπό τίς ὠραιότερες γωνιές τοῦ κόσμου.

Ὁ φυτικός κόσμος, δηλαδή τά δέντρα καί τά ἄλλα φυτά, παρουσιάζονται παραστατικά στό Μουσεῖο. Τό ἄνθος, ἡ ρίζα, τά φύλλα, τά βλαστάρια, ἡ λειτουργία τῆς ἐπικονίασης, παρουσιάζονται μέ πρόπλασμα*, ἀναπαραστάσεις καί φωτογραφίες.

Μεγάλη εἶναι ἡ συλλογή ἐντόμων τοῦ Μουσείου. Ἐνα ἑκατομμύριο εἶναι τά γνωστά ἔντομα. Τό Μουσεῖο δέν ἔχει ὅλα τά δείγματα βέβαια. Ἐχει ὅμως σέ προθη-

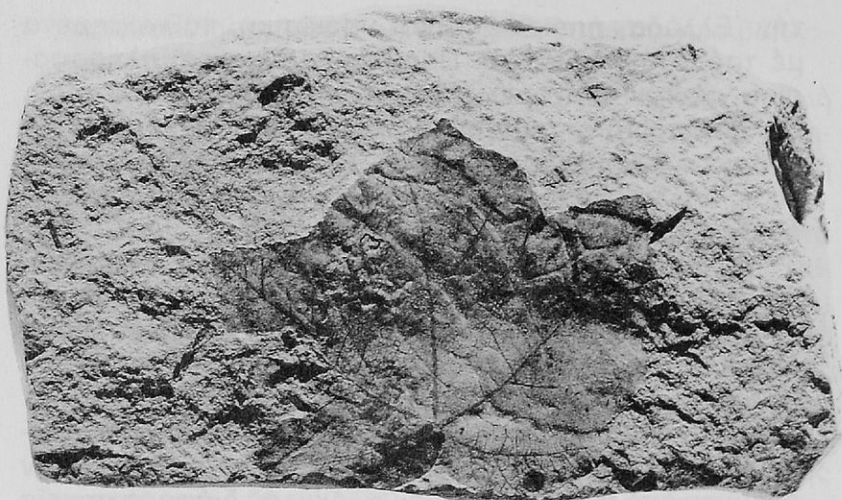
κες τίς κυριότερες ομάδες τῶν ἐλληνικῶν ἐντόμων. Σ' αὐτές τίς προθηκές ὑπάρχουν χιλιάδες ἔντομα ἀπ' ὅλη

* πρόπλασμα: ὁμοίωμα ἀπό πηλό ἢ γύψο

τήν Ἑλλάδα, ἠπειρωτική καί νησιώτικη, ταξινομημένα μέ τρόπο συστηματικό. Παράλληλα δίνονται πληροφορίες γιά τήν ἀνατομία τους καί τή συμπεριφορά τους. Πολλά ἀπό τά ἔντομα αὐτά ἔχουν στενή σχέση μέ τόν ἄνθρωπο ἀπό πλευρᾶς ἰατρικῆς, κτηνιατρικῆς καί γεωργικῆς. Ἄλλα εἶναι ὠφέλιμα, ἐνῶ ἄλλα ἀποτελοῦν ἐπικίνδυνους ἐχθρούς.

Ἄλλη ὁμάδα τοῦ ζωικοῦ βασιλείου εἶναι τά μαλάκια. Ὑπάρχουν πάνω ἀπό 90.000 εἶδη. Ζοῦν στή θάλασσα, στά γλυκά νερά καί στήν ξηρά. Εἶναι τά γνωστά σέ ὅλους μας κοχύλια καί «ὄστρακα». Μύδια, χτένια, στρείδια, σαλιγκάρια, καλαμάρια, σουπιές, χταπόδια, ἀνήκουν σ' αὐτή τήν ὁμάδα. Στή Μεσόγειο ὑπολογίζεται πῶς ὑπάρχουν πάνω ἀπό 1400 εἶδη μαλάκια. Τό 1972 ἄρχισαν ἔρευνες ἀπό τό Μουσεῖο γιά μαλάκια σέ διάφορα σημεῖα τοῦ Αἰγαίου, τοῦ Ἴόνιου καί τοῦ Κρητικοῦ πελάγους. Περίπου 15.000 δείγματα ἔχουν συγκεντρωθεῖ. Ὅρισμένα ἀπ' αὐτά σπανίζουν, κυρίως στό Σαρωνικό καί στόν Εὐβοϊκό, ἐξαιτίας τῆς μόλυνσης, καί κινδυνεύουν νά ἐξαφανιστοῦν. **Α** Στά ἐκθέματα τοῦ Μουσείου περιλαμβάνεται μιᾶ ἐπιλογή ἀπό διεθνή ὄστρακα καί μιᾶ μεγάλη συλλογή ἀπό ἑλληνικά ὄστρακα, πού φανερώνει τόν πλοῦτο τῶν ἑλληνικῶν θαλασσῶν. **Β**

Τό Μουσεῖο ἐπίσης ἔχει ἀπολιθώματα. Τά ἀπολιθώματα εἶναι λείψανα ζῶων καί φυτῶν, πού παρέμειναν στό ἐσωτερικό τῆς γῆς ἑκατομμύρια χρόνια καί μέ τό πέρασμα τοῦ χρόνου μετατράπηκαν σέ πέτρα. Οἱ γνώσεις μας γιά τόν πλανήτη μας καί τήν ἐξέλιξη τῆς ζωῆς προέρχονται ἀπό τή μελέτη τῶν ἀπολιθωμάτων. Οἱ κυριότεροι τρόποι σχηματισμοῦ ἀπολιθωμάτων εἶναι: α) Ἡ ἀπολίθωση, δηλαδή ἡ μετατροπή μιᾶς ὕλης σέ πέτρα. Τέτοιο εἶναι τό ἀπολιθωμένο δάσος τῆς Μυτιλήνης. β) Ἡ ἀποτύπωση, ὅπως τή συναντοῦμε στά ἀποτυπώματα

φύλλων, στά ἴχνη βαδίσματος τῶν προϊστορικῶν ζῶων κτλ.

Στὶς προθήκες τοῦ Μουσείου παρουσιάζονται φυτικά ἀπολιθώματα τῆς Δυτικῆς Μακεδονίας. Ἡ ἡλικία τους ἀνέρχεται σέ ἓνα ἕως δώδεκα ἑκατομμύρια χρόνια.

Στό Μουσεῖο ὑπάρχει καί φυτοθήκη. Τά φυτά ἀποξηραμένα ἔχουν ταξινομηθεῖ κατά οἰκογένειες, γένη καί εἶδη.

Δεκάδες χιλιάδες παιδιά ἐπισκέπτονται κάθε χρόνο τό Μουσεῖο. Εἰδικευμένοι βιολόγοι τοὺς ἀναπτύσσουν, δείχνοντάς τους τὰ ἐκθέματα, πῶς λειτουργεῖ ὁ κόσμος τῶν φυτῶν καί τῶν ζῶων σέ μιὰ συνεχῆ ἀλληλοεξάρτηση καί ἰσορροπία. Μέ κατάπληκτα μάτια τὰ παιδιά βλέπουν τό κύτταρο, τὴ μικρότερη ζωντανή μονάδα, μορφές ζῶων πού ἔχουν ἐξαφανιστεῖ ἀπὸ τὴ γῆ πρὶν ἀπὸ ἑκατομμύρια χρόνια, κορμούς ἀπὸ δέντρα ἀπολιθωμένα, μικροσκοπικά ἔντομα, τεράστιες χελῶνες τῆς θάλασσας, κοχύλια σέ ἄπειρες παραλλαγές καί χρωματισμούς,

πουλιά μεγαλοπρεπή καί ταπεινά. "Όλα αυτά γεμίζουν τούς χώρους του Μουσείου καί προσφέρουν στους επίσκεπτες δείγματα από τή σοφία του Θεού...». *

Τά παιδιά άκουαν τό Σπύρο μαγεμένα. Τώρα σάν νά ζήλεψαν, πού δέ ζοῦν στήν Ἀθήνα.

– Τό τέλειο θά ἦταν νά ζούσαμε ἕξι μῆνες ἐδῶ κι ἕξι μῆνες στήν Ἀθήνα, εἶπε μέ ἀναστεναγμό ἡ Κατερίνα, πού ἔθελε βέβαια ὅλα τά καλά τῆς Ἀθήνας, ἀλλά νά μή χάσει καί τά ὁμορφα τῆς μικρῆς τους πόλης.

– Τό τέλειο θά ἦταν νά ἔρχονταν στήν ἐπαρχία ἕξι μῆνες τά παιδιά τῆς Ἀθήνας κι ἐμεῖς νά μετακομίζαμε ἕξι μῆνες ἐκεῖ, εἶπε ὁ Ἀλέξης.

– Τό τέλειο εἶναι ἄλλο, εἶπε ὁ Σπύρος. Νά φτιάξουμε ἐδῶ δανειστική βιβλιοθήκη, μουσεῖα, νά ἔρχονται ἐδῶ συγκροτήματα χορευτικά, νά ἔρχεται ἕνας καλός θίασος, γιά νά βλέπουμε καλό θέατρο. Καί στήν Ἀθήνα νά ξυπνήσει ὁ κόσμος, ν' ἀπαιτήθει κάθε γειτονιά νά ἔχει παιχνιδότοπο, ν' ἀγωνιστοῦν νά καθαρίσει ἡ ἀτμόσφαιρα, νά φυτετοῦν παντοῦ δέντρα.

– Τί ὁμορφα σκέφτεσαι, Σπύρο! Σάν μεγαλώσεις νά γίνεις βουλευτής. Μιά φορά ἐγώ θά σέ ψηφίσω, εἶπε ὁ Κώστας σοβαρά.

– "Όλοι θά σέ ψηφίσουμε, νά εἶσαι σίγουρος, βεβαίωσε κι ὁ Γιάννης.

– Κρίμα νά μὴν μποροῦν νά ψηφίζουν τά παιδιά. Ἀπόψε θά ἴμουν βουλευτής! ἀναστέναξε ἀστεῖα ὁ Σπύρος.

– Ἀλήθεια, πῶς γίνεται κανεὶς βουλευτής; ρώτησε ὁ Λευτέρης.

* «Ἐνημερωτικό δελτίο» Μουσείου Γουλανδρῆ (Διασκευή)

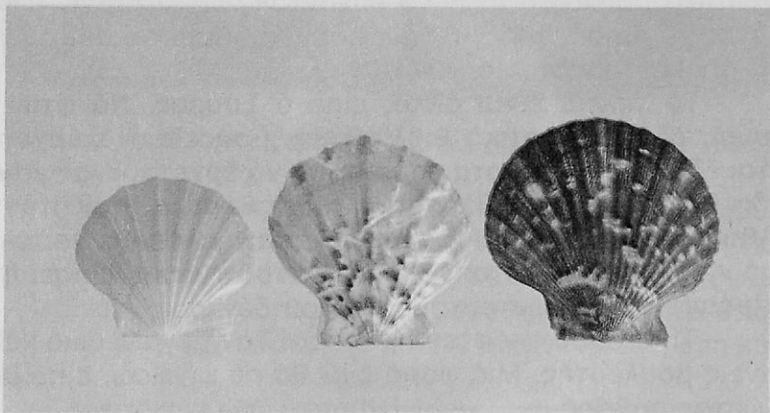
‘Ο Σπύρος πήγε ν’ άπαντήσει, μά δέ θυμόταν άκριβώς.

– Κάπου έχω ένα βιβλίο πού γράφει πώς σχηματίζεται ή Βουλή. Άλλά πρέπει νά ψάξω κι έπειτα ή ώρα πέρασε. Αύριο μιλάμε γι’ αυτό. Τώρα θά γυρίσει από τό καφενεϊο ό μπάρμπας μου.

Τά παιδιά μέ κρύα καρδιά σηκώθηκαν νά φύγουν.

– Αύριο, είπαν.

– Αύριο... Καληνύχτα.

Το μουσειο έγινε το 1964.

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Γιατί παραξενεύτηκαν οι γονείς; Είχαν αλλάξει τά παιδιά; Ποιός τά βοήθησε ν’ αλλάξουν;

2. Ποιά πλεονεκτήματα και ποιά μειονεκτήματα για τή ζωή στις μεγάλες πόλεις μπορείς νά σημειώσεις σέ όσα λέει ό Σπύρος για τήν Αθήνα;

3. Τί άλλο εκτός από τά φυτά μπορεί νά δει κανείς στό Βοτανικό Μουσείο; Τί μπορεί νά δει σχετικά μέ τά φυτά;

4. Άν ζεις σέ μεγάλη πόλη, γράψε μία έκθεση μέ θέμα: «Άν ζούσα στό χωριό». Άν ζεις σέ χωριό, γράψε μία έκθεση μέ θέμα: «Άν ζούσα στήν πόλη».

γαμομήλι
σταλ: τοι βουλι

71. ΤΟ ΧΩΡΙΟ ΜΑΣ

Τ' άσπρα σπιτάκια σου ένα ένα
σκόρπια, άσυντρόφευτα κι άνάρια,*
στή θάλασσα άντικρύ άπλωμένα
σά μονοκόμματα λιθάρια.

Τ' άσπρα σπιτάκια σου κρυμμένα
μέσα σέ πράσινα κλωνάρια
ήλιόφωτα, χαριτωμένα,
μικρά, άσβεστόχριστα, καθάρια.

Πρώτη φορά όποιος τά θωρεϊ
γλυκιά άνοιξιάτικην ήμέρα
άπ' του βουνοϋ τή ράχη πέρα,

ήμερα άρνάκια τά θαρρεϊ,
πού βόσκουνε, σκόρπιο κοπάδι,
σέ χλωροπράσινο λιβάδι.

«Γαλήνη»

Γ. Δροσίνης

* άνάρια: άραιά, μακριά τό ένα από τ' άλλο

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Τό ποίημα εϊναι σονέτο. Τό σονέτο λέγεται καί δεκατετράστιχο. Από πόσες στροφές άποτελείται; Από πόσους στίχους ή κάθε στροφή;
2. Τί όμοιοκαταληξία έχει; Πώς όμοιοκαταληκτοϋν οί δύο τελευταϊες στροφές;
3. Πόσα καί ποιά έπίθετα άποδίδονται στά σπιτάκια; Ποϊές παρομοϊώσεις βρίσκεις στό ποίημα;
4. Στην πρώτη στροφή υπάρχουν οί σύνθετες λέξεις άσυντρόφευτα καί μονοκόμματα. Νά βρεϊς τίς σύνθετες στίς υπόλοιπες στροφές.

72. Ο ΣΠΥΡΟΣ... ΒΟΥΛΕΥΤΗΣ

Τό άλλο βράδυ έγινε ή συζήτηση για τίς έκλογές. Κατέβασε ό Σπύρος τό βιβλίό πού είχε, πήρε σοβαρό ύφος καί άρχισε νά διαβάζει δυνατά!

«Σέ μιά δημοκρατία όλες οί έξουσίες προέρχονται από τό λαό. Αυτό λέει καί τό δικό μας Σύνταγμα. Ή Βουλή αποτελείται από αντιπροσώπους του λαού».

— Από τούς βουλευτές! Πού είναι τριακόσιοι, πετάχτηκε ό Γιώργης.

— Σωστά, συμφώνησε ό Σπύρος καί συνέχισε τό διάβασμα:

«Οί διακόσιοι ογδόντα όχτώ εκλέγονται κατευθείαν άπ' τό λαό. Οί υπόλοιποι δώδεκα, πού λέγονται βουλευτές επικρατείας, όρίζονται από τά κόμματα.

Γιά νά βάλει κανείς ύποψηφιότητα για βουλευτής πρέπει νά είναι Έλληνας πολίτης, νά έχει κλείσει τά είκοσιπέντε, καί νά έχει δικαίωμα ψήφου. Κάθε τέσσερα χρόνια γίνονται εκλογές. Κάθε κόμμα έχει ένα πρόγραμμα καί ζητάει από τό λαό νά τό ψηφίσει.

Καί ό λαός ψηφίζει. Ψηφίζει ό πλούσιος καί ό φτωχός, ό μορφωμένος καί ό άγράμματος, ό άντρας καί ή γυναίκα. Τό μόνο πού ζητάει ό νόμος είναι νά έχεις κλείσει τά είκοσι χρόνια.

Ή ψηφοφορία είναι μυστική. Έτσι ελεύθερα ό λαός αποφασίζει για τήν τύχη του. Οί εκλογές γίνονται τήν ίδια μέρα, σ' όλη τή χώρα.

Κάθε πολίτης είναι υποχρεωμένος νά ψηφίσει. Ή ψηφοφορία είναι υποχρεωτική. Ή ψήφος είναι δικαίωμα, καθήκον καί ευθύνη. Ό λαός έτσι θά βγάλει τούς αντιπροσώπους του καί ήσυχος θά ξαναγυρίσει στίς δουλειές του. Τριακόσιοι άνθρωποι, πού ό ίδιος διάλεξε, θά όρκιστούν πώς θά υπερασπιστούν στή Βουλή τά συμφέ-

ροντα τοῡ λαοῦ.

Οἱ συνεδριάσεις τῆς Βουλῆς εἶναι δημόσιες, ἔχει δηλαδή κάθε πολίτης τό δικαίωμα νά τίς παρακολουθήσει. Σέ ἐξαιρετικές περιπτώσεις μεταδίδονται ἀπό τήν τηλεόραση καί τό ραδιόφωνο. Καί οἱ ἐφημερίδες δημοσιεύουν πολλές φορές πρακτικά ἀπό τίς συνεδριάσεις τῆς Βουλῆς».

Ὁ Σπύρος σταμάτησε τό διάβασμα.

– Εἶναι σπουδαῖο πολίτευμα ἢ δημοκρατία! τούς εἶπε σοβαρά.

Εἶναι πραγματικά σπουδαῖο πολίτευμα, συμφώνησαν τά παιδιά τό ἴδιο σοβαρά.

– Θά γινόσουν σπουδαῖος βουλευτής, εἶπε ξαφνικά ὁ Φώτης.

– Τί κρίμα ὅμως· πρέπει νά περιμένουμε νά μεγαλώσουμε, γιά νά σέ ψηφίσουμε, γέλασε ἡ Βαγγελιώ.

– Τί κρίμα πού δέν εἶστε εἴκοσι χρονῶν! ἀναστέναξε ψευτολυπημένα ὁ Σπύρος. Παρά δέκα χρόνια χάνω τό... βουλευτικί.

73. ΜΙΑ ΣΩΣΤΗ ΓΙΑΓΙΑ

– Ἡ γιαγιά τῆς Κατερίνας εἶναι μιά σωστή γιαγιά, εἶπε ὁ Λευτέρης στό Θανάση, καθώς περπατοῦσαν ἔξω ἀπό τό σπίτι τῆς Κατερίνας.

– Τί θά πεῖ σωστή γιαγιά; ἀπόρησε ὁ Θανάσης.

Σκέφτηκε ὁ Λευτέρης.

– Μιά σωστή γιαγιά, εἶπε, ἔχει ἄσπρα μαλλιά, φορᾷ γυαλιά καί παντοφλες, ἔχει ρυτίδες καί τό πιό σπουδαῖο, ἔχει πόνους στά πόδια!

Ὁ Θανάσης τά ἔχασε. Μήπως δέν ἄκουσε καλά; Ἄκου νά ἔχει πόνους στά πόδια!

– Πρέπει νά ἔναι πιασμένη, ἐξήγησε ὁ Λευτέρης,

5 σύνθετες γέφυρες 3 μεταφορές
5 κοσμητικά
2 ἰσοστάσια

γιατί μονάχα τότε δέν κάνει δουλειές. Κι όταν δέν κάνει δουλειές, λέει παραμύθια. Αυτό θά πει σωστή γιαγιά.

– Δίκιο ἔχεις, Λευτέρη, συμφώνησε ὁ Θανάσης. Νά, ἡ δικιά μου ἢ γιαγιά δουλεύει κι εἶναι πάντα κουρασμένη.

– Κι ἡ δική μου, πού δέ δουλεύει ἔξω ἀπό τό σπίτι, ὅλο σκουπίζει, πλένει... δέν ἔχει καιρό νά μᾶς μιλήσει.

– Ἐ λοιπόν, νά ξέρεις, οἱ δικές μας οἱ γιαγιάδες ἢ δέν εἶχαν μάθει ποτέ παραμύθια ἢ ἂν εἶχαν μάθει τώρα πιά τά ξέχασαν, εἶπε ὁ Θανάσης καί κούνησε λυπημένα τό κεφάλι του.

Εἶχαν φτάσει χωρίς νά τό καταλάβουν στά σπίτια τους.

– Καληνύχτα! εἶπαν καί χώρισαν οἱ δύο φίλοι.

Ἄς ἴδωμεν ὅπως ἔλασε ὁ καιρός. Ὁ καιρός ἦταν μουντός, χιονιάς. Εἶχε σκοτεινιάσει μέρα μεσημέρι. Ἄρχισαν κι ὅλας νά πέφτουν οἱ πρώτες νιφάδες.

Ἡ σόμπα δέν ἔσβησε σήμερα. Πλαί της μαζεύτηκαν ὅλοι. Ἡ γιαγιά τοῦ Λευτέρη κουβάλησε ἐκεῖ τή ραπτομηχανή κι ἔραβε. Ἡ μητέρα βρῆκε εὐκαιρία νά βάλει σέ ὅλα τά ρούχα τά κουμπιά πού ἔλειπαν· κι ἔλειπαν πολλά. Ὁ παππούς οὔτε σκέφτηκε νά κάνει τή συνηθισμένη βόλτα του ὡς τό καφενεῖο. Πῆρε τήν ἔφημερίδα του καί στρώθηκε πλαί στή σόμπα. Ὁ πατέρας μαζεύτηκε νωρίς στό σπίτι. Ἐφερε καί κάστανα.

– Ἄχ, νά λέγαμε ἓνα παραμύθι! Ἄναστέναξε ὁ Λευτέρης, ὅταν τέλειωσε τά μαθήματά του κι ἔκλεισε καί τό τελευταῖο τετράδιο.

– Μιά βραδιά δέν πῆγες στό Σπύρο καί στενοχωρήθηκες, ψευτομάλωσε τό Λευτέρη ἢ μητέρα.

Ὁ πατέρας ἄφησε τήν ψηστιέρα, πού εἶχε χαλάσει καί τή μαστόρευε, καί εἶπε:

Α - Καλό παιδί είναι ο Σπύρος, καλό θά κάνει καί τοῦ γιοῦ μας. Πολύ βοηθάει τά παιδιά ἢ καλή παρέα.

Μά ἡ γιαγιά σταμάτησε νά ράβει.

- Ὁ καλός φίλος εἶναι ἀπόκτημα, εἶπε μέ τή σιγουριά πού τῆς χάριζαν ἢ πείρα καί τά χρόνια τῆς.

Ἡ γιαγιά τ' ἀποφάσισε νά μή ράψει ἄλλο ἀπόψε. Συγύρισε ὅ,τι ἔραβε καί εἶπε:

- Λευτέρη μου, ζήτησες ἓνα παραμῦθι. Θά πῶ ἓνα πού εἶναι γιά μικρούς καί γιά μεγάλους.

Χαμογέλασε ἡ μητέρα.

- Ν' ἀκούσουμε, λοιπόν, τό παραμῦθι. Ἄλλωστε τό ζητάει κι ἡ βραδιά ἀπόψε.

Ἡ γιαγιά ἔστειλε ἓνα ζεστό βλέμμα στό Λευτέρη, ἀφουγκράστηκε τό βοριά, πού ἔδερνε τά σπίτια τῆς πολιτείας, κι ἄρχισε σιγά σιγά νά λέει τό παραμῦθι.

Κεντρική ἰδέα.
Δίδαγμα.

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Τί θά πεῖ σωστή γιαγιά κατά τό Λευτέρη; Ἦταν δικαιολογημένη ἡ ἀποψή του;
2. Τί δουλειά ἔκανε ὁ καθένας πλάι στή σόμπα;
3. Τί γνώμη ἔχει ἡ γιαγιά γιά τούς καλοῦς φίλους;

74. Η ΓΙΑΓΙΑ

Ἡ γιαγιά μου πλέκει, πλέκει,
ἄνεργη στιγμή δέ στέκει,
βελονίτσα, βελονιά
μάλλινα γιά τό χιονιά.

Στή μεγάλη τσέπη, δές,
ἔχει ὅσα καλούδια θές,
ὅσο ἀπλόχερα μοιράζει
τόσο ἐκείνη δέν ἀδειάζει.

Μόλις πέσει τό βραδάκι
δίπλα στή φωτιά, στό τζάκι,
χίλια λέει παραμύθια
πού σοῦ φαίνονται γιά ἀλήθεια.

Στά παλιά, στά περασμένα
ἦταν ὅλα μαζεμένα.
Ἄρχοντες, βασιλοπούλες,
νάνοι, ἀσπρόμαλλες γριοῦλες
~~καί ἡ ἴδια μου ἢ γιαγιά~~
εἶχε ὀλόχρυσ μαλλιὰ,
πού τὰ χτένιζε λουσμένα
μόνο μέ ἀσημένια χτένια.

○ Καθιστή στήν πολυθρόνα
τά βραδάκια τοῦ χειμῶνα,
τίς βελόνες της σάν πιάνει
στά παλιά κάνει σεργιάνι.

Καί γυρνώντας στά παλιά
βῆμα βῆμα ἢ γιαγιά
πλέκει μέσ στα παραμύθια
τ' ὄνειρο μέ τήν ἀλήθεια.

Ἐλευθερία Ποντικοπούλου

2 μεταφορές
εὐνθετες χεῖρες.
Από τήν ἀνέκδοτη συλλογή

«Σπουργίτια στήν αὐλή μας»

Κεντρική ἰδέα.

75. ΜΙΑ ΦΟΡΑ ΚΙ ΕΝΑΝ ΚΑΙΡΟ...

Μιά φορά κι έναν καιρό, ένα σοβαρό χελιδόني κι ένας τρελούτσικος σπουργίτης αντάμωσαν στο Γαϊδουροχώρι.

– Καλῶς τό χελιδόني, εἶπαν τά γαϊδούρια, ὅταν εἶδαν τούς δυό μουσαφiriάιους.

– Καλῶς τον καί τόν κύριο σπουργίτη! εἶπε ένας γκριζος γαϊδαράκος, πού ἦταν ὁ πρόεδρος τοῦ χωριοῦ.

– Εἶστε παρέα ἢ ἔρχεστε χῶρια; τούς ρώτησαν.

– Χῶρια, εἶπε τό χελιδόني, πού φοβήθηκε μήν τό ἔπαιρναν γιά ἐλαφρόμυαλο, γιατί ἔκανε παρέα μέ τό σπουργίτη.

Ξέρετε, εἶπε κι ὁ σπουργίτης, δέν ταιριάζουμε καθόλου ἐμεῖς οἱ δυό.

– Χά, χά! γέλασε ὁ πρόεδρος, πού κατάλαβε. Ἄπόψε θά κοιμηθεῖτε σπίτι μου. Καί γιά νά περάσει ἡ ὥρα, θά σᾶς πῶ μιά δικιά μου ἀληθινή ἱστορία.

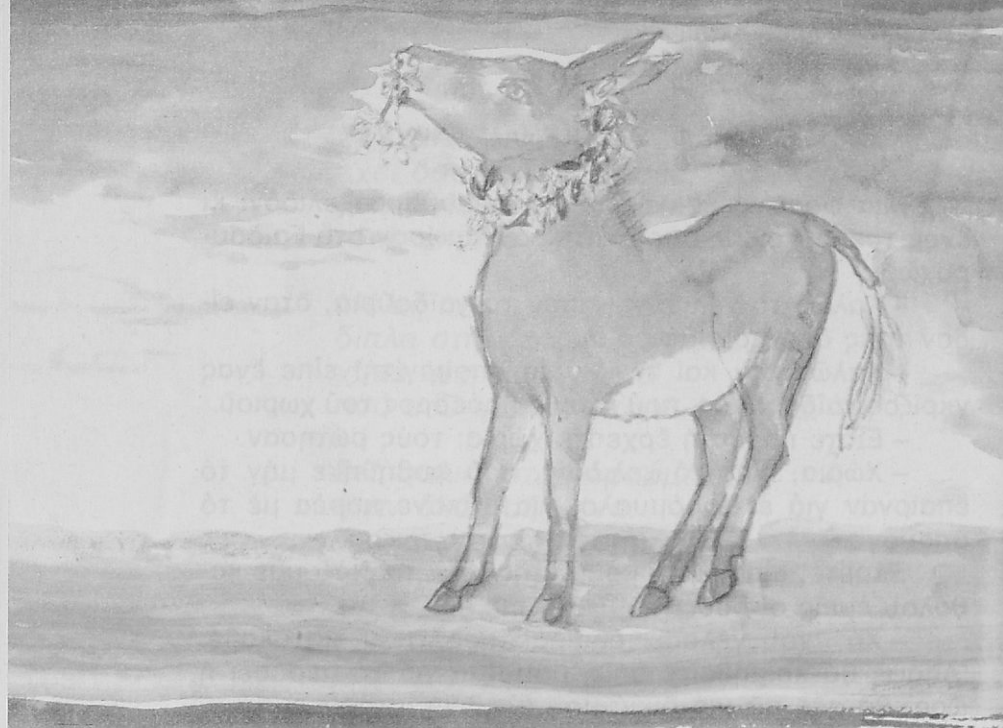
Ἔτσι ἔγινε κι ἔμαθαν, τό χελιδόني καί ὁ σπουργίτης, τήν ἱστορία τοῦ Μέντη τοῦ σοφοῦ καί τοῦ Μέντη τοῦ παλαβοῦ.

«Ἐδῶ σέ τοῦτο τό Γαϊδουροχώρι γεννήθηκαν τήν ἴδια ἐποχή δυό γαϊδουράκια. Ἔμεναν στήν ἴδια γειτονιά. Ἀπέναντι ἦταν τά σπίτια τους. Κυλιόνταν στά ἴδια ἄχυρα κι ἔπαιζαν τά ἴδια παιχνίδια. Μά ὅσο κι ἂν ἔμοιαζαν στό χρῶμα καί στ' αὐτιά, πόσο ἀλλιώτικα ἦταν τά δυό γαϊδουράκια μας! Κι ὅσο μεγάλωναν, τόσο φαινόταν ἡ διαφορά τους.

Διάβαζε ὁ ένας ἀπό τό πρῶι ὡς τό ἄλλο πρῶι. Ξεφύλλιζε ὅλες τίς γαϊδουροφυλλάδες, πού γράφουν ὅλη τή γαϊδουροσοφία. Φόρεσε καί γυαλιά, γιατί εἶχαν κουρασθεῖ πιά τά μάτια του ἀπ' τήν πολλή μελέτη.

Ἄ ἄλλος πάλι... Ἄ! ὁ ἄλλος! Ξεκινούσε ἀπό τά χάρματα νά βρεῖ λουλούδια χρωματιστά στους ἀγρούς.

Ἔβρισκε καί γαῖδουράγκαθα κι ἔπλεκε στεφάνια. Τά ἔβαζε στό κεφάλι, ἔκλεβε κεράσια, τά κρεμοῦσε στ' αὐτιά του, βρῆκε καί μιά κουδούνα παρατημένη ἀπό κάποιο περαστικό βοσκό, τή γυάλισε στά παχιά χόρτα, τήν κρέμασε στό λαιμό του.

– Παιδάκι μου, πήγαινε καί σύ μιά βόλτα, νά ξαστερώσει τό μυαλό σου, τοῦ ἔλεγε τοῦ Μέντη τοῦ σοφοῦ ἡ μάνα του καί σκεφτόταν:

«Τί τυχερή ἡ γειτόνισσα, ἡ μάνα τοῦ Μέντη τοῦ παλαβοῦ, πού δέν ἔχει τόν καημό μου!»

– Παιδάκι μου, ἄφησε πιά τά παιχνίδια καί τά τραγούδια. Πιάσε καί καμιά γαῖδουροφυλλάδα στά χέρια σου, ν' ἀνοίξουν τά μάτια σου, νά δεῖς προκοπή.

«Τί τυχερή ἡ γειτόνισσα, ἡ μάνα τοῦ Μέντη τοῦ

σοφοῦ, πού δέν ἔχει τόν καημό μου!» μονολογοῦσε κι ἀναστέναζε ἢ μάνα τοῦ Μέντη τοῦ παλαβοῦ.

Ἔτσι περνοῦσε ὁ καιρός καί τό χωριό τά εἶχε ἀγαπήσει τά δύο γαῖδουράκια. Στά δύο καφενεῖα μαζεύονταν τά βράδια ὅλοι οἱ γαῖδαροι. Στό ἕνα οἱ μυαλωμένοι, ν' ἀκούσουν τό Μέντη τό σοφό νά τούς μιλάει γιά τήν ἔνδοξη ἱστορία πού ἔχει τό Γαῖδουροχώρι τους. Στό ἄλλο καφενεῖο κεφάτες παρέες τραγουδοῦσαν τραγούδια, πού ἔπαιζε στήν κιθάρα του ὁ Μέντης ὁ παλαβός κι ἔλεγαν ἀστεῖα, καί χά, χά, χά ὁ ἕνας, καί χά, χά, χά ὁ ἄλλος, σήκωναν στό πόδι τή γειτονιά.

Οἱ μανάδες τῶν δύο γαῖδουριῶν μας ἦταν πολύ λυπημένες.

—Ἄς ἦταν νά 'μοιαζε ὁ γιός μου τοῦ δικοῦ σου!

—Ἄς ἦταν νά 'παιρνε κάτι ἀπό τό παιδί σου!

Κι ἡ μιά ἔκλαιγε κι ἡ ἄλλη ἔκλαιγε.

Ἔτσι, λοιπόν, σάν ἔκλεισαν γιά καλοκαίρι τά γαῖδουροσχολεῖα, εἶπαν νά πᾶνε ἕνα ταξιδάκι τά δύο γαῖδούρια μαζί, μήπως καί μοιάσει τό ἕνα τοῦ ἄλλου. Ἔτσι ξεκίνησαν.

Πῆγαν σ' ἕναν πεταλωτή.

—Κύριε, φτωχοί σπουδαστές εἴμαστε, μᾶς βάζετε πέταλα σάν τῶν ἀλόγων, νά μή χαλάσουν τά παπουτσάκια μας;

Γέλασε ὁ πεταλωτής. Πῆρε τά πέταλα πού εἶχε ἔτοιμα, πῆρε καί καρφιά καί μέ προσοχή, μὴν πονέσει τά γαῖδουράκια μας, τά πετάλωσε.

—Πόσα θέλετε; ρώτησε ὁ Μέντης ὁ παλαβός κι ἔβγαλε ὅλο τό κομπόδεμά του νά τό δώσει.

—Παρακαλῶ, ἂν γίνεται, νά μὴν πληρώσουμε, ζητιάνεψε ὁ Μέντης ὁ σοφός.

—Ἄ, τούς εἶπε ὁ πεταλωτής. Κανένας σας δέ μοῦ 'πε τό σωστό. Ἄφοῦ δούλεψα, πρέπει νά πληρωθῶ. Ἄφοῦ

αυτή είναι ἡ δουλειά μου, πῶς θά ζήσω; Κλέφτης θά γίνω; Ἀλλά οὔτε σωστό εἶναι νά σᾶς πάρω ὅλα σας τά λεφτά, γιατί τότε θά εἶμαι σίγουρα κλέφτης. Τά λεφτά ἔχουν ἀξία καί πρέπει νά τά κυβερνάει κανεῖς μυαλωμένα. Ἔτσι τούς εἶπε σοβαρά ὁ πεταλωτής, γιατί εἶδε πῶς ἦταν ἄπραγα* ἀκόμα τά δυό γαῖδουράκια μας.

Οἱ δυό φίλοι συνέχισαν τό δρόμο τους, ἀφοῦ τύπωσαν καλά τοῦτο τό μάθημα στό μυαλό τους.

– Θέλω νά σοῦ μοιάσω, ξάδερφε! Λέγε μου τί γράφουν τά γαῖδουροβιβλία, νά φωτιστεῖ κι ἐμένα ὁ νοῦς μου.

– Θέλω νά σοῦ μοιάσω, ξάδερφε! Μάθε μου νά παίζω τήν κιθάρα. Καί ἔλα νά ποῦμε μαζί ἕνα τραγουδάκι. Λέγε μου καί κανένα ἀστεῖο νά τό λέω νά γελοῦν οἱ ἄλλοι.

Ἔτσι δασκάλευε ὁ ἕνας τόν ἄλλον κι ἔτσι πέρασε τό καλοκαίρι...

Οἱ δυό καφενέδες στό Γαῖδουροχώρι ἦταν γεμάτοι τήν ἡμέρα πού γύρισαν οἱ δυό φίλοι.

Τό στεφάνι στό κεφάλι, τά κεράσια στ' αὐτιά, τήν κιθάρα στούς ὠμους καί τήν κουδούνα στό λαιμό τά ἔχε ὁ Μέντης ὁ σοφός.

Τά γυαλιά καί τά γαῖδουροβιβλία τά κουβαλοῦσε ὁ παλαβός.

– Καλῶς τά παλικάρια μας! φώναξαν ὅλοι.

– Καλῶς σᾶς βρήκαμε! εἶπε ὁ σοφός καί πήγε νά χασκογελάσει, μά πήρε χαζό ὕφος. Προχώρησε καί κάθισε στόν καφενέ πού ἦταν οἱ κεφάτες οἱ παρέες.

– Καλῶς σᾶς βρήκαμε! εἶπε ὁ παλαβός καί πήρε τόσο σοβαρό ὕφος, πού κρέμασε ἀπό κάτω τό προγοῦλι του κι ὅλοι τόν λυπήθηκαν. Προχώρησε καί κάθισε μέ τούς γέροντες κι ἄρχισε νά τούς λέει πῶς τό Γαῖδουρο-

* ἄπραγος: ἀπειρος, ἀρχάριος.

χώρι δέν ἔχει ἱστορία καί ἄλλες πολλές κουταμάρες, γιατί τά 'χε μπερδεμένα.

Ὁ ἄλλος πάλι πῆγε νά παίξει τήν κιθάρα, μά ἔσπασαν οἱ χορδές. Ἄρχισε νά λέει ἕνα ἀστεῖο, ἀλλά δέν ἔκανε κανένα νά γελάσει. Ἐπίασε νά πει ἕνα τραγούδι, μά ἔκανε φάλτσα.

Ὅλοι στήν ἀρχή σάστισαν, μά ὕστερα ἔβαλαν τά γέλια, τέτοια γέλια, πού σηκώθηκε στό πόδι ἡ γαϊδουρογειτονιά. Κι οἱ μανάδες τους, πού ἔτρεξαν νά δοῦν τά παιδιά τους, ἔβαλαν τά κλάματα, γιατί, ὅταν πάει κανεῖς νά μοιάσει τοῦ ἄλλου σέ πράγματα πού δέν τοῦ ταιριάζουν, εἶναι γιά γέλια ἢ γιά κλάματα.»

Ὁ πρόεδρος τοῦ χωριοῦ ἐδῶ σταμάτησε τήν ἱστορία του.

—Ὦρα γιά ὕπνο, εἶπε καί πῆρε τούς δυό φίλους, πού ἦταν τώρα σκεφτικοί, νά πάει νά τούς δείξει τά κρεβάτια τους. Στό Γαϊδουροχώρι ὅλοι ἔπεφταν νωρίς γιά ὕπνο.

Ξημέρωσε ὁ Θεός τή μέρα καί πῆγαν νά φύγουν οἱ δύο ταξιδιώτες, τό χελιδόνι κι ὁ σπουργίτης.

—Κύρ πρόεδρε, δέ θά μάς πεις τ' ὄνομά σου; ρώτησε τό χελιδόνι.

—Μέντη παλαβό μ' ἔλεγαν μικρό, εἶπε σιγά ὁ πρόεδρος.

—Μά, παρατήρησαν οἱ δυό φίλοι, ἐσύ εἶσαι σπουδασμένος γάιδαρος!

—Νά σᾶς πῶ, ἐξήγησε ὁ πρόεδρος, μπορεῖ νά εἶμαστε διαφορετικοί ὁ ἕνας ἀπό τόν ἄλλο. Ἄν ὅμως διαλέξεις τήν παρέα σου νά 'ναι καλή, θά γίνεις κι ἐσύ καλύτερος. Δέ θ' ἀλλάξεις, ἂν εἶσαι ἀνοιχτοχέρης, μά θά μάθεις νά μὴν εἶσαι σπάταλος. Δέ θά πάψεις νά 'σαι γλεντζές, μά θά μάθεις πώς ἄλλη ἢ ὦρα τοῦ γλεντιοῦ κι ἄλλη τῆς δουλειᾶς. Νά δεῖτε τί ὁμορφη κιθάρα παίζει τώρα ὁ Μέντης ὁ σοφός!

“Έτσι είπε ο πρόεδρος του χωριού και τούς αποχαιρέτησε... *

‘Η φωνή τῆς γιαγιᾶς ἐδῶ ἔσβησε, ἡ σόμπα ἦταν ἔτοιμη νά σβῆσει κι αὐτή.

“Ἐξω τό χιόνι ἔπεφτε κι ἔκανε νυφούλα τῆ μικρῆ μας πόλη καί στόλιζε μέ χιονολούλουδα τῆ γειτονιά μας.

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Τά γαϊδουράκια παρουσίαζαν ὀρισμένες διαφορές· μπορεῖς νά τίς βρεῖς μέσα στό κείμενο;
2. Τί ἔκανε τίς μανάδες καί τῶν δύο γαϊδουριῶν νά μὴν εἶναι εὐχαριστημένες μέ τά γαϊδουράκια τους;
3. Τί ἔκαναν γιά νά τά βοηθήσουν; Πέτυχαν τό σκοπό τους; Ποιές φράσεις δείχνουν, ἂν πέτυχαν ἢ ὄχι. Ποιά εἶναι ἡ ἔκπληξη τοῦ παραμυθιοῦ.
4. Ποιό εἶναι τό νόημα τῆς φράσης «...γιατί ὅταν πάει κανεὶς νά μοιάσει τοῦ ἄλλου σέ πράγματα πού δέν τοῦ ταιριάζουν, εἶναι γιά γέλια ἢ γιά κλάματα».
5. Νά γίνει συζήτηση στήν τάξη γιά τό: «Ἄν διαλέξεις τήν παρέα σου νά 'ναι καλή, θά γίνεις καί σύ καλύτερος».

76. ΤΟ ΞΕΡΕ ΠΩΣ ΤΟ ΞΕΡΑΝ

Τό Γιώργη τόν ἔστειλε ἡ μάνα του στό καφενεῖο νά παρασταθεῖ γιά λίγο στόν πατέρα του, γιατί ἐκεῖνη εἶχε πονοκέφαλο.

‘Ο καιρός δέν ἔλεγε ν’ ἀνοίξει, ἂν κι ὁ Φλεβάρης ἦταν πρὸς τό τέλος του. Φυσοῦσε ἄγρια, ἀπό νωρίς εἶχε βρέξει καί τώρα ἡ ὑγρασία σου τρυποῦσε τά κόκαλα. Μέσα στό καφενεῖο εἶχε ζέστη. Μιά μεγάλη σόμπα ἔκαιγε στή μέση κι ὅλοι ἦταν καθισμένοι ὀλοτρόγυρα. Οἱ πελάτες δέν ἦταν πολλοί, δουλειά δέν εἶχε ὁ Γιώργης καί κάθισε πλάι στή σόμπα νά ζεσταθεῖ. ‘Ο κύρ Στέφανος, ὁ κυνηγός, ἦταν κι αὐτός ἐκεῖ.

–‘Η νυχτιά τό ζητάει νά μᾶς πεῖς καμιά ἱστορία ἀπ’ τά κυνήγια πού πᾶς! εἶπε ὁ κύρ Ἄντρεας κι ἔκλεισε τό

* «Ο Σπουργίτης μέ τό κόκκινο γιλέκο»

Γαλάτεια Γρηγοριάδου- Σουρέλη

μάτι στους άλλους.

“Όλοι τό ’ξεραν, κι ό Γιώργης τό ’ξερε, πώς οί ψαράδες καί οί κυνηγοί παραφουσκώνδουν τίς έπιτυχίες τους, εΐναι παραμυθάδες.

‘Ο κύρ Στέφανος δέ θέλει παρακάλια.

– Καί από τό κυνήγι έχω ίστορίες καί από τή θάλασσα, εΐπε μέ κέφι.

Κρυφοχαμογέλασαν οί γύρω, τά κουρασμένα τους πρόσωπα ξανάνιωσαν θαρρείς. ‘Έγιναν παιδιά – έτσι τουλάχιστο φάνηκε στό Γιώργη – πού αποζητούν τό παραμύθι τους· γιατί παραμύθι θά ’λεγε ό κύρ Στέφανος. Αυτό τό ’ξεραν όλοι· κι ό κύρ Στέφανος τό ’ξερε πώς τό ’ξεραν!

‘Η πεταλίδα

«Χρόνια τώρα γυρίζω σέ στεριές καί θάλασσες καί ψαρεύω καί κυνηγάω καί πολλά έχουν δεΐ τά μάτια μου», άρχισε ό κύρ Στέφανος. «Μά εκείνο πού μου μένει άλησμόνητο εΐναι μιά θεόρατη πεταλίδα πού ή τύχη έριξε μιά μέρα μπροστά μου. Τίς πεταλίδες τίς ξέρετε. Εΐναι μικρά κοχύλια πού ζοϋν κολλημένα στά βράχια τής άκρογιαλιās έξω έξω στά ρηχά. Τό όστρακό τους εΐναι στρογγυλό καί κωνικό. Βόσκουν γλύφοντας τήν πέτρα καί περπατούν πιό άργά από τά σαλιγκάρια, τόσο άργά, πού νομίζεις ότι στέκουν άσάλευτες. ‘Η πιό συνηθισμένη πεταλίδα εΐναι σάν ένα κουμπί, σάν ένα μεγάλο κουμπί. ‘Υπάρχουν φυσικά καί μικρότερες. ‘Εγώ λοιπόν μιά μέρα βρήκα μιά πεταλίδα, πού ήταν τόσο μεγάλη, ώστε κανείς δέ θά μπορούσε νά πιστέψει πώς ήταν πεταλίδα. ‘Ακούστε πώς έγινε αυτή ή ιστορία:

Μιά μέρα κίνησα νά πάω στό ψάρεμα. Πήγα παραπέρα από τό λιμάνι, στά βράχια, διάλεξα ένα μέρος καλό καί στάθηκα. Εΐχα μαζί μου ένα καλαμίδι, γιά νά ψαρέψω από τήν ξηρά. ‘Εκεΐ πού κοίταζα, πού άκριβώς θά σταθώ

γιά νά ψαρέψω, βλέπω μέσα στή θάλασσα ένα βράχο κοντά καί ξέχωρα από τούς άλλους. Ήταν ένας βράχος φουσκωτός σάν ένα μεγάλο ψωμί. Γύρω ό βυθός ήταν πολύ καθαρός. Έδω, λέω, θά ψαρέψω καί άμέσως πηδάω σ' αυτόν τό βράχο, κάθομαι άναπαυτικά καί άρχίζω τό ψάρεμα.

Έξαφνα έκει πού καθόμουν, ένιωσα σάν νά κουνιέμαι. Σάν νά κουνιέται ό βράχος καί μαζί του κι εγώ. Πρόσεξα, καί πραγματικά ό βράχος όλοένα κουνιόταν. Έφευγε από τή θέση του καί γλιστρούσε για τό νερό. Καλέ, τί συμβαίνει; λέω. Κοιτάζω καί τί νομίζετε πώς βλέπω; Ό βράχος όπου καθόμουν επάνω δέν ήταν βράχος, ήταν μιά θεόρατη πεταλίδα. Φαίνεται πώς ένοχλήθηκε από τή ζέστη του κορμιού μου κι άρχισε ν' αλλάζει θέση καί μέ τραβούσε κι έμένα μαζί της. Τά 'χασα. Μπήγω τίς φωνές. Τρέξτε, φωνάζω σέ κάτι βαρκάρηδες πού 'ταν έκει κοντά. Τρέξτε νά δείτε ένα πράγμα πού ούτε τό ξαναείδατε, ούτε πρόκειται νά τό ξαναδείτε!

Ήρθαν κοντά οί βαρκάρηδες καί περικύκλωσαν τήν πεταλίδα μέ τίς βάρκες τους.

– Ποπό! λέει ένας. Αυτό, παιδιά μου, είναι θαλασσινή χελώνα πρώτο άνάστημα. Κοιμάται. Είναι βυθισμένη στον ύπνο. Σιγά, μήν τήν ξυπνήσουμε, γιατί θά μάς φύγει.

– Καλέ, τί τσαμπουνάς; του λέω. Δέν είναι χελώνα, είναι πεταλίδα. Δέ βλέπετε πού είναι κολλημένη στό βράχο καί βουλιάζει σιγά σιγά;

Όλοι τότε βεβαιώθηκαν, πώς είχαν μπροστά τους μιά τεράστια πεταλίδα κι έμειναν μέ άνοιχτό τό στόμα. Όταν συνήρθαν τέλος πάντων, έτρεξαν στό χωριό κι έφεραν λοστούς καί άλλα εργαλεία. Τότε, βάζοντας όλοι τά δυνατά μας, κατορθώσαμε, έπειτα από πολύ κόπο, καί ξεκολλήσαμε τήν πεταλίδα. Έπειτα τήν τραβήξαμε στήν

ἀκρογιαλιά κι ἀνάψαμε μιά μεγάλη φωτιά, γιά νά τήν ψήσουμε ἐπί τόπου, γιατί δέν τή χωροῦσε κανένας φούρνος.

Πάνω στό ψήσιμο μαλώσαμε λιγάκι, γιατί οἱ μισοί ἤθελαν νά τήν ψήσουμε ὅπως ἦταν μέ τό καβούκι της, κι οἱ ἄλλοι μισοί νά τήν κάμουμε κομμάτια καί νά ψήσουμε κάθε κομμάτι, χωριστά. Μπήκα στή μέση ἐγώ καί τούς συμβίβασα.

– Σταθεῖτε, τούς εἶπα. Ἡ πεταλίδα πρέπει νά ψηθεῖ ὅπως εἶναι, γιά νά μή χάσει τή νοστιμάδα της. Ἀλλά πρὶν τή βάλουμε στή φωτιά, πρέπει νά τή χαράξουμε, γιά νά ψηθεῖ καλύτερα. Νά τή χαράξουμε κι ἔπειτα νά τή σκεπάσουμε μέ κάρβουνα. Σύμφωνοι;

– Σύμφωνοι, εἶπαν ὅλοι.

– Λαμπρά, εἶπα ἐγώ. Πηγαίνετε τώρα νά φέρετε ξύλα. Χρειάζονται πολλά δεμάτια. Ὀλόκληρο θερίο ἔχουμε νά ψήσουμε.

Πῆγαν οἱ περισσότεροι γιά ξύλα κι ἐγώ μαζί μ' ἓναν ψαρά ἀρχίσαμε νά χαράζουμε τό πλακουδερό σῶμα τῆς πεταλίδας μέ τό μαχαίρι. Ἐκεῖ πού τή σκίζαμε, βλέπουμε ἔξαφνα νά παρουσιάζονται αὐγά. Ἦταν γεμάτη αὐγά ἡ πεταλίδα.

– Αὐτά νά τά ψήσουμε χωριστά, μοῦ εἶπε ὁ ψαράς. Ἦ, καλύτερα, νά τά τηγανίσουμε.

Βάλαμε κάμποσα αὐγά κατά μέρος. Μά ἐκεῖνη τή στιγμή ἀκριβῶς ἦρθε τό κύμα καί τά πῆρε. Τά τράβηξε καί τά σκόρπισε στό βυθό.

– ὦχ! δουλειά πού πάθαμε! λέει ὁ ψαράς κι ἀρχισε νά τραβάει τά μαλλιά του.

– Σῶπα, μήν κάνεις ἔτσι, τοῦ εἶπα ἐγώ. Ἐχει κι ἄλλα αὐγά ἡ πεταλίδα. Θά χορτάσουμε.

– Καλέ, ποιός σκοτίζεται γιά τό χόρτασμα; μοῦ λέει αὐτός. Ἐδῶ κινδυνεύουμε νά πάθουμε συμφορά. Πρέ-

πει νά μαζέψουμε άμέσως τά αύγά πού χύθηκαν.

Καί λέγοντας αύτά μπήκε γρήγορα στό νερό καί άρ-
χισε νά μαζεύει όλα τ' αύγά πού είχαν χυθεϊ στό βυθό.

– Δόξα σοι ό Θεός, είπε, τά μάζεψα όλα.

Έγώ δέν καταλάβαινα τίποτα.

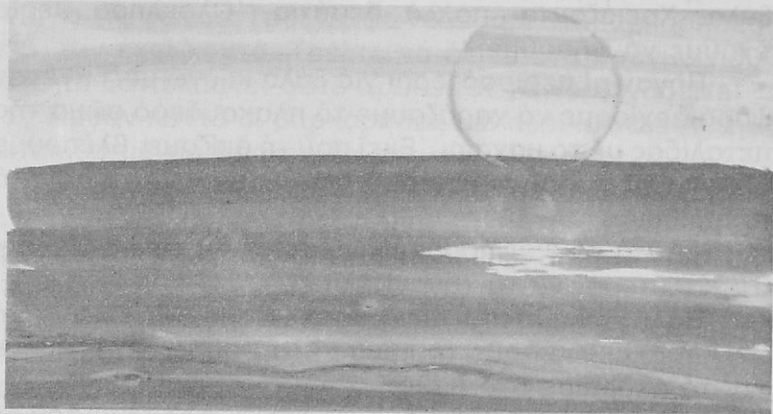
– Στάσου, τοῦ είπα. Έξήγησέ μου τί έννοεις. Τί
κακό θά παθαίναμε, άν έμεναν τ' αύγά στή θάλασσα;

– Μά δέν καταλαβαίνεις, χριστιανέ μου; μοῦ άπα-
ντάει αύτός θυμωμένος. "Αν μείνουν αύτά τ' αύγά στή
θάλασσα καί βγοῦν παρόμοιες πεταλίδες, θά φράξει ή
μπούκα * τοῦ λιμανιοῦ!"

«Ψευτοθόδωρος»

Θ. Ποταμιάνος

* **μπούκα**: ή είσοδος τοῦ λιμανιοῦ

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Πώς περιγράφει στήν άρχή τίς πεταλίδες ό κύρ Στέφανος καί γιατί;
2. Η ιστορία τοῦ κύρ Στέφανου έχει άρκετά παραμυθένια στοιχεϊα· μπορείς νά τά βρεις μέσα στό κείμενο καί νά τά βάλεις στή σειρά;
3. Ποιός είναι ό σκοπός τοῦ συγγραφέα; Νά μεταδώσει γνώσεις ή νά ψυχαγωγήσει; Πετυχαίνει κατά τή γνώμη σου;

77. ΚΑΛΩΣ ΤΗΝ ΠΕΡΔΙΚΑ

Μ ← Καλῶς τήν πέρδικα! εἶπε ὁ κύρ Στράτος, ὁ μπακάλης, στήν κόρη του τή Χαρούλα, πού μπῆκε στό μαγαζί. Ἦταν βράδυ. Εἶχαν μαζευτεῖ πέντε ἕξι γείτονες ἐκεῖ στό μπακάλικο, καί ὁ κύρ Στράτος ἔφτιαξε ἕναν πρόχειρο μεζέ. Ἔφερε λίγη σπιτικιά χορτόπιτα ὁ κύρ Στέφανος, καί νά, στήθηκε τό τραπέζι.

– Καλῶς τήν πέρδικα, τί θέλεις;

Τή Χαρούλα, τήν εἶχε στείλει γιά θέλημα ἡ μάνα της, νά φέρει φακές, ντομάτα, σκόρδο, νά μαγειρέψει γιά αὔριο.

Τίποτα δέν ξέχασε ἡ Χαρούλα. Φορτώθηκε τά ψώνια πού τῆς ἐτοίμασε ὁ πατέρας της καί καληνύχτισε.

– Στό καλό πέρδικα! τήν καμάρωσε ὁ πατέρας της καί πῆγε νά καθίσει ξανά στήν παρέα του.

– Τί λέγαμε; ρώτησε γελαστά.

– Ἐσὺ θυμῆθηκες τήν πέρδικα. Νά ἔχαμε ἐδῶ τώρα λίγο ἀπ' τοῦ λόγου της! Ὁ κύρ Στέφανος, ὅλοι τό ἔξεραν, εἶχε πάθος μέ τό κυνήγι.

– Δέν εἶναι ὁ καιρός της, πῆγε νά τόν παρηγορήσει ὁ κύρ Θωμάς.

– Μά καί στόν καιρό της, δέν πιάνεται εὐκολα.

Πόσες φορές ἤρθα πίσω μ' ἀδειανό σακούλι! κούνησε τό κεφάλι ὁ κύρ Στέφανος.

– Ἐγὼ τά λυπᾶμαι τά ζωντανά. Κάποτε, ὅπως ξέρετε, μ' ἄρεσε τό κυνήγι. Ἄκουσα ὅμως μιά ἱστορία, ὁ γιός μου καλή του ὥρα πού ταξιδεύει, θυμᾶμαι μοῦ τήν εἶπε. Κι ἀπό τότε σκούριασε τό δίκανο, εἶπε ὁ κύρ Στράτος.

Ἔβαλαν οὕζο στά ἄδεια ποτήρια.

– Τί ἦταν αὐτή ἡ ἱστορία; ρώτησε ὁ κύρ Θωμάς.

– Νά, γιά τήν πέρδικα ἔλεγε. Τόσο μ' ἄρεσε, πού πές* τήν ξέρω ἀπ' ἔξω.

* πές: σχεδόν

– Έμεις στά χωριά μας λέμε τραγούδι νυφιάτικο γιά τήν πέρδικα. Ὁ κύρ Θωμάς ἄρχισε νά τραγουδάει:

Α Ἀπάνω στήν τριανταφυλλιὰ
ἔχτισ' ἡ πέρδικα φωλιά
μέ σύρματα καί μέ φλωριά
καί μέ σαρανταπέντε αὐγά.
Κι ἀναταράχτη ἡ πέρδικα
καί 'πέσαν τά τριαντάφυλλα.
Τό 'μαθαν οἱ ἀρχόντισσες
καί πᾶν νά τά μαζέψουνε
νά φτιάσουνε ἀνθόνερο
νά λούσουν νύφη καί γαμπρό. Β

– Τό ξέρω κι ἐγώ αὐτό τό τραγούδι. Τό λέμε κι ἐμεῖς, γιά νά παινέψουμε τή νύφη καί τό γαμπρό. Μά στ' ἀληθινά, ἡ πέρδικα ποτέ δέ γεννᾷ τόσα πολλά αὐγά, οὔτε φτιάνει τή φωλιά της πάνω στήν τριανταφυλλιὰ ἢ πάνω σέ δέντρο· δέν εἶναι κουτή. Ξέρει καλά πώς τό πέταγμά της κάνει πολύ θόρυβο καί θά προδινόταν ἀπό μοναχή της στούς τόσους ἐχθρούς πού τήν κυνηγοῦν. Προτιμᾷ νά τήν κάνει χαμηλά, στό χῶμα. Μ.

Ἔνα ἀγαπημένο ζευγάρι

Ὁ κύρ Στράτος συνέχισε. «Θυμᾶμαι, ἐκείνη ἡ ἱστορία ἔλεγε γιά ἕνα ζευγάρι πέρδικες, πού γυρίζουν στό πετρωτό* χωράφι καί κοιτάζουν ἐδῶ κι ἐκεῖ σάν νά ψάχνουν γιά κάτι πού ἔχασαν. Δέν ἔχασαν τίποτα· γυρεύουν μιά καλή θέση, γιά νά κάμουν τή φωλιά τους. Ἡ θηλυκιά εἶναι στό μήνα της καί θά γεννήσει τ' αὐγά της. Γιά ἰδές τήν· μοιάζει μέ περισσότερι, μά εἶναι πιό γεμάτη

* πετρωτό: γεμάτο πέτρες

καί βαρύτερη από περιστέρι. Σάν τήν κότα ἔχει μικρό κεφάλι καί κοντά φτερά· μά ἔχει δυνατά πόδια. Ὅπως εἶναι καστανή καί στό στήθος της σταχτιά, μόλις ξεχωρίζει ἀπό τό χῶμα πού πατεῖ.

Νά κι ὁ πέρδικος. Γιά νά ξεχωρίζει ἀπό τό ταίρι του, ἔχει ἓνα σημάδι σάν πέταλο στό στήθος καί τό χρῶμα του εἶναι πιό σκοῦρο.

– Πίτσιρι, πίτσιρι-τίτσι! φωνάζει στή γυναίκα του· ἀκόμη δέ διάλεξες; Πάρα πολύ δύσκολη εἶσαι, καημένη!

– Εἶμαι δύσκολη, γιατί εἶναι πολλοί κι οἱ ἐχθροί μας, καλέ μου, λέει ἐκείνη μέ παράπονο. Κι ἂν ἔχεις ὄρεξη, μέτρα: τό κουνάβι, ἡ ἀλεπού, ἡ νυφίτσα καί τό θηρίο ὁ ἄνθρωπος! Ἄπό πού νά φυλαχτεῖ κανεῖς δέν ξέρει... Μά νά, ἐδῶ στό ριζόσπηλο* δέν εἶναι ἄσχημα.

– Κάμε ὅπως θέλεις· ἐγώ δίψασα. Αὐτοί οἱ σπόροι, πού μ' ἔφερες νά βοσκήσω σήμερα, δέ λέω, νόστιμοι εἶναι· μά φέρνουν δίψα, πολλή δίψα! Καί νερό δέν ἀκούω νά τρέχει πουθενά!

* ριζόσπηλο: χαμηλά στήν εἴσοδο τῆς σπηλιάς

– Τί τό θέλεις τό νερό, άφου έχεις τή χλόη μπροστά σου.

– Καλά λές, λέει ό πέρδικος. Κάι τίπ τίπ πηδώντας από σβόλο σέ σβόλο, έφτασε στή δροσερή χλόη, τσίμπησε μέ τήν κόκκινη μύτη του μερικά φύλλα καί ρούφηξε τό δροσερό χυμό τους.

–“Ααα! έκαμε εύχαριστημένος, δροσίστηκα γιά καλά. Γιά νά ιδώ τί έκαμες;

Ή θηλυκιά είχε βρεί μιά κρυφή κόχη κοντά στό ριζόσπηλο, σγάρλισε* μέ τά πόδια της, όπως ή κότα, μιά ξέβαθη λακκούλα, έστρωσε λίγα ξερά φύλλα πάνω κι άμέσως έκαμε τό πρώτο της αύγό. Ήταν μικρό σάν καρύδι καί σταχτοπράσινο σάν τό χώμα.

– Καλή άρχή, εύχήθηκε χαρούμενος ό πέρδικος. Στάσου νά ρίξω καί λίγα φρύγανα γύρω, γιά νά μή φαίνεται ή φωλιά.

Μέ τό ράμφος καί μέ τά πόδια σύναξε μερικά ξυλαράκια καί τ' άπίθωσε* τόσο έπιτήδεια γύρω στή φωλιά, πού καί άνθρωπος νά περνούσε δίπλα της, άδύνατο νά καταλάβει πώς ήταν φωλιά.

– Τί νά κάμεις, είπε στήν πέρδικα πού κοίταζε μέ πικρό χαμόγελο αύτές τίς προφυλάξεις του· πονηριά οί έχθροί μας, πονηριά κι έμείς. Τώρα νά ρίξουμε κι από πάνω λίγο χώμα καί πāμε νά βοσκήσουμε.

“Ετσι έξακολούθησε κάθε μέρα ή πέρδικα νά γεννā κι από ένα αύγό, ώσπου τά έκαμε δώδεκα. “Αρχισε τότε νά τά κλωσā. Καθόταν ώρες πάνω τους καί τό άρσενικό πήγαινε νά βοσκήσει κάτω στά χωράφια καί στίς αύλακιές*. “Αμα γύριζε, εκείνος καθόταν στ' αύγά καί πήγαινε

* σγάρλισε: άνακάτεψε τό χώμα

* άπίθωσε: τοποθέτησε

* αύλακιά: τό αύλάκι πού άνοίγει τό άλέτρι

ἐκείνη νά βοσκήσει. Σάν τί βοσκοῦσε, "Ὅ,τι ἔβρισκε: σκουλήκια, σκαθάρια, σαλιγκάρια καί σπόρους λογιῆς λογιῆς. "Ἐβρισκε καί κάτι σποράκια, πού ἀδύνατο νά τὰ ἰδεῖ ἀνθρώπου μάτι! Τόσο καλά βλέπει ἡ κυρά μας ἡ πέρδικα. Τό ράμφος της εἶναι μυτερό· πιάνει τό σποράκι σάν λαβίδα καί τό σπάζει. "Ἐπειτα, ἅμα χόρταινε, πήγαινε στήν περδικόβρυση, πού εἶναι στή ρίζα τοῦ βράχου, ἔπινε δροσερό νεράκι, λουζόταν πρόσχαρα καί γύριζε πάλι στή φωλιά της.

– Σήκω, ἔλεγε γελαστή στόν ἄντρα της, πήγαινε νά φυλάξεις. Κοίτα καλά· τά μάτια σου τέσσερα. Τώρα, βλέπεις, δέν εἶναι μόνον ἡ ζωὴ σου καί ἡ ζωὴ μου πού κινδυνεύει. Εἶναι καί τά παιδιά.

Βέβαια τά παιδιά δέν εἶχαν βγεῖ ἀκόμη ἀπό τ' αὐγούς τους. Μά ἡ πέρδικα ἀπό τώρα τό πίστευε πῶς ἦταν μάνα δώδεκα παιδιῶν. Κι ὁ πέρδικος τό ἴδιο. Πρόθυμα σηκωνόταν ἀπό τή φωλιά, ἔδινε δυό τοιμπήματα, ἔτσι στ' ἄστεϊα, στό κεφάλι τῆς συντρόφισσάς του. "Ἐπειτα μέ πηδήματα ἀνέβαινε παραπάνω σέ μιά ψηλή καί μυτερή πέτρα κι ἀγνάντευε γύρω.

Τό γεράκι

Ἐκεῖ πού ἀγνάντευε μιά μέρα, βλέπει ψηλά στό γαλανό οὐρανό ἓνα μαῦρο σημάδι. Ἀμέσως ἔβγαλε μιά τρομαγμένη φωνή.

– Γεράκι! λέει ἡ πέρδικα καί πετιέται ἀπό τή φωλιά.

– Γρήγορα κρύψου! φωνάζει ὁ πέρδικος καί τρέχει κοντά της.

– Τά παιδιά! λέει ἐκείνη φοβισμένη.

– Μή σέ μέλει, κρύψου ἐκεῖ στά σκίνα!

Ἐκείνη δέν ἤθελε νά κρυφτεῖ, πρὶν νά φυλάξει τά

παιδιά της. Μέ τά πόδια καί τά φτερά τους ἄρχισαν κι οἱ δύο βιαστικά νά σγαρλίζουν τό χῶμα καί νά τό ρίχνουν σ' αὐγά, ὥσπου τά σκέπασαν τέλεια. Ἐριξαν ἔπειτα μερικά χόρτα ἀπό πάνω. Ὅταν βεβαιώθηκαν πῶς δέν ἄφησαν κανένα σημάδι, ἔτρεξαν νά κρυφτοῦν.

– Λέει πῶς θά μᾶς βρεῖ ξένοιαστους, μουρμουρίζει ὁ πέρδικος στή συντρόφισσά του πονηρά. Δρόμο τώρα νά βγοῦμε στόν ἀπέναντι βράχο...

Κι ἀλήθεια· τό γεράκι, πού βλέπει ἀπό ψηλά ἀκόμη καί τό μικρό σπουργίτι, τούς ἔχασε. Οὔτε ἐκείνους εἶδε, οὔτε τ' αὐγά τους. Μέσ' ἀπό τά σκίνα τό εἶδαν νά χαμηλώνει ὡς τήν κορφή τῶν πριναριῶν, νά φέρνει γύρα πολλές φορές σάν τό ἄλογο στό ἵπποδρόμιο, κι ἔπειτα ἀπελπισμένο ν' ἀνεβαίνει πάλι καί νά χάνεται πέρα.

– Τί ἄγριο πού εἶναι τό μάτι του! εἶπε ἡ πέρδικα. Κι ἔτρεμε ὀλόκορμη.

– Ἄμ τό ράμφος του! εἶπε ὁ πέρδικος. Ἐ, κι ἂν ἔπεφτες στά νύχια του, χάδια πού θά σοῦ 'κανε τώρα!...

– Ξορκισμένο νά 'ναι! ἔκανε ἡ πέρδικα μέ ἀποστροφή. Πρέπει νά πάω νά καθίσω σ' αὐγά μου.

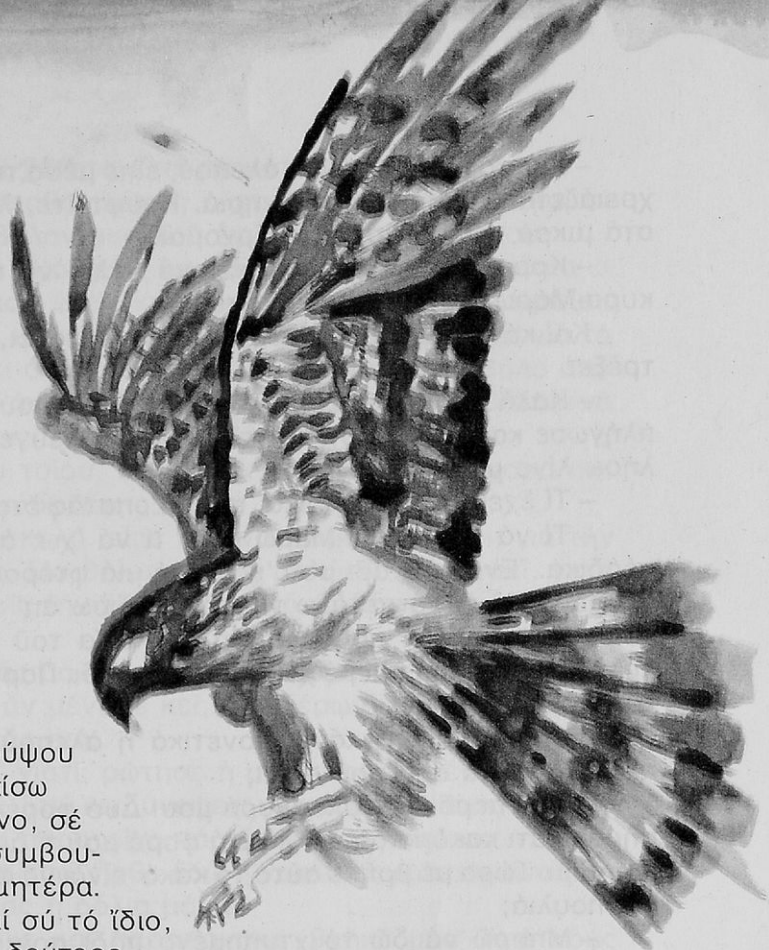
– Στάσου μιά στιγμή. Νά ἕνας χρυσοκάνθαρος!

Καί πρὶν προφτάσει τό σκαθάρι ν' ἀνοίξει τίς σκληρές θήκες του γιά ν' ἀπλώσει τά φτερά του, τ' ἄρπαξε ὁ πέρδικος. Δυό μυτιές καί τό ἔκαμε κομμάτια.

– Νά, εἶπε δίνοντας τό μεγαλύτερο κομμάτι στή γυναίκα του, φάε καί σύ νά δυναμώσεις.

Τά περδικόπουλα μαθαίνουν

Ἐφοῦ πέρασαν τρεῖς βδομάδες, βγήκαν τά περδικόπουλα ἕνα ἕνα, ντυμένα μέ ζεστά πούπουλα. Ἀπό τ' αὐγὸ κι ἀμέσως στό κυνήγι.

– Κρύψου
κάπου· πίσω
από θάμνο, σέ
γούβα, συμβου-
λεύει ή μητέρα.

– Καί σύ τό ίδιο,
λέει στό δεύτερο.

“Όταν βγήκαν όλα,
τά πήρε κι έφυγαν από τή φωλιά.

–“Άμα άκούτε θόρυβο ή τή φωνή μας,
λέει ό πέρδικος, όπου βρεθείτε, νά μένετε άκίνητα. Τέ
γεράκι ή όποιος έχθρός τύχει, θά λέει πώς είστε χῶμα.

“Έξαφνα μιά ήμέρα, εκεί πού έβοσκε ή πέρδικα μέ τά
μικρά της, βλέπει δυό μάτια νά σπινθηροβολοῦν στά
χαμόκλαδα.

– Χμ! μās μυρίστηκε ή άλεπού, είπε μέσα της. Τώρα χρειάζεται πονηριά και πονηριά. Κρυφτείτε, λέει σιγά σιγά μικρά της, και σέ λίγο έρχομαι.

– Κρρρ! κάνει ύστερα, σάν νά θέλει νά πεϊ στήν κυρα-Μάρω: έδω είμαι, κόπιασε.

Και κάνει τάχα πώς δέν μπορεί νά πετάξει, ούτε νά τρέξει.

– Καλά θά περάσω, συλλογίζεται ή άλεπού. Θά τήν πλήγωσε κανένας κυνηγός και δέ μου ξεφεύγει. "Ας μιλήσω λίγο μαζί της.

– Τί έχεις κυρα-πέρδικα, πού περπατάς έτσι; ρωτά.

– Τί νά 'χω, κυρα-Μάρω μου; τί νά 'χω; άπαντά ή πέρδικα. "Ένα κουνάβι μου 'κοψε τή μιά φτερούγα, τήν ώρα πού πήγα νά πετάξω για νά γλιτώσω άπ' τά νύχια του. "Επειτα, εκεί πού σκάλιζα στή ρίζα του βράχου, κύλησε μιά πέτρα και μέ χτύπησε στό πόδι. Παραλίγο νά τό κάνει τρίμματα.

– Τήν καημένη! κάνει πονετικά ή άλεπού. Και τά περδικόπουλά σου πού είναι;

– Ποū περδικόπουλα, κυρά μου! Δυό φορές μου τά πήραν κάτι κακόπαιδα. "Άλλη μιά φορά μου τ' άρπαξε τό κουνάβι. Τώρα μέ βρήκε αυτό τό κακό· είναι νά φροντίζω για πουλιά;

– Μπορῶ νά δῶ τό χτυπημένο πόδι σου; ρωτά ή άλεπού. Κάτι ξέρω άπό γιατρική.

– Μετά χαράς, λέει ή πέρδικα, μά έλα παρά δῶ στό ξέφωτο.

Πήδηξε κουτσαίνοντας και πέταξε κάπως άδέξια, μά άρκετά μακριά, για νά ξεφύγει άπό τήν άλεπού.

– Έδῶ είναι καλά, λέει εκείνη.

– Πάρα δῶ, πάρα δῶ, ξαναλέει ή πέρδικα.

"Έτσι τήν έφερε τήν άλεπού πολύ μακριά άπό τά παιδιά της. "Έξαφνα ένα φρρρ... ένα βαρύ και γοργό

πέταγμα καί χάνεται από τά μάτια της.

– Τήν ἔπαθα, λέει ἡ ἀλεπού πειστωμένη. Ἡ καί οἱ πέρδικες ἔβαλαν μυαλό ἢ ἐγώ ἔχασα τό δικό μου.

Χάραξε δυό τρεῖς κύκλους στόν ἀέρα ἢ πέρδικα κι ἔπειτα γύρισε ἐκεῖ πού ἄφησε τά παιδιά της. Κράζει, ματακράζει, καμιά ἀπάντηση. Ἄρχισε ν' ἀνησυχεῖ γιά τά μικρά της κι ἀνέβηκε ἀπάνω σ' ἕνα μεγάλο σβόλο ἀπό χῶμα, γιά ν' ἀγναντέψει καλύτερα. Ἐξαφνα τά βλέπει νά ἔρχονται τρεχάτα, τό ἕνα πίσω ἀπ' τ' ἄλλο.

– Τσίου τσίου, τσίου τσίου! φώναζαν ὀλόχαρα πηδώντας τριγύρω της.

– Καλά, καλά, εἶπε ἡ μάνα, εὐχαριστημένη γιά τήν ἀγάπη τους. Μά θέλω νά σᾶς μαλώσω καί λιγάκι, γιατί φύγατε χωρίς τήν ἄδειά μου ἀπό τή θέση πού σᾶς ἄφησα.

– Νά μᾶς μαλώσεις γιατί φύγαμε; φώναξε ἕνα περδικάκι. Ἄμ ἂν μέναμε κεῖ, δέν ξέρω ἂν θά ἔβλεπες κανένα ἀπό μᾶς πιά.

– Γιατί, γιατί; ρώτησε ἡ μάνα τρομαγμένη.

– Γιατί; Ἐσύ κινδύνεψες, γιά νά μᾶς σώσεις ἀπό τήν ἀλεπού, καί παρατρίχα νά μᾶς φάει ἡ νυφίτσα.

– Ἡ νυφίτσα! ἦρθε ἐδῶ ἡ νυφίτσα; ρώτησε ἀναπομπουλιάζοντας ἡ δόλια μάνα.

– Φάνηκε καί παραφάνηκε· βγῆκε μέσ' ἀπό τοὺς σβόλους καί συλλογιζόταν ποιό νά πρωταρπάξει. Τυχερό πού τήν εἶδαμε καί σηκωθήκαμε στό φτερό· ἀρχίσαμε φρού ἐδῶ καί φρού ἐκεῖ πού τήν ἀλαλιάσαμε...

– Νά ἴδεις πῶς ἔκανε, μάνα, εἶπε ἄλλο περδικάκι γελώντας. Πήδαγε δῶ κι ἐκεῖ σάν παλαβή. Τά χαντράκια, τά μάτια της, γυάλιζαν ἀπό θυμό.

– Μπράβο· καλά τά καταφέρατε! εἶπε καί τά χαιδεψε τρυφερά. Πᾶμε ὥστόσο νά φύγουμε ἀπό δῶ.

– Διψᾶμε, εἶπαν τά περδικόπουλα.

– Τώρα στή βρύση εἶναι ἡ ἀλεπού, καί δέν μποροῦμε νά σιμώσουμε. Σέ μιά δυό μέρες, πού θά μᾶς μυριστεῖ ἐδῶ καί θά ῥθει νά μᾶς κυνηγήσει, τότε θά γυρίσουμε στή βρύση. Τώρα τρῶτε λιγότερους σπόρους καί τσιμπάτε περισσότερη χλόη. Κάπου κάπου νά καταπίνετε καί μικρά ἄσπρα χαλικάκια. Αὐτά μέσα στό στόμαχί σας θά τρίβουν τούς σπόρους κι ἔτσι θά χωνεύετε πιό εὔκολα.

Ἦρθε τό φθινόπωρο

Ἵταν ἦρθε τό φθινόπωρο, τά περδικόπουλα ἄλλαξαν δυό καί τρεῖς φορές τά φτερά τους μέ ἄλλα πυκνότερα καί δυνατότερα. Μεγάλωσαν ἄρκετά καί μπορούσαν νά πετάξουν μακριά καί νά φυλαχτοῦν ἀπό κάθε κίνδυνο. Μά κι ἔτσι προτίμησαν νά βόσκουν μαζί μέ τούς γονεῖς τους. Ὅπως κι ἂν εἶναι, οἱ γέροι ξέρουν περισσότερα ἀπό τά παιδιά.

Καί νά σοῦ εἰπῶ, ἔκαμαν πολύ φρόνιμα. Γιατί ἀπό δῶ κι ἐμπρός εἶναι ὁ μεγαλύτερος κίνδυνος. Τά χωράφια θερίστηκαν καί οἱ κυνηγοί βγῆκαν μέ τά σκυλιά τους στό κυνήγι. Μπάμ! μπούμ! ἀκούεται δεξιά κι ἀριστερά. Γάβ γάβ, γάβ γάβ, γαβγίζουν τά σκυλιά. Οἱ πέρδικες τόν βλέπουν τόν κυνηγό, ἀκοῦνε τά σκυλιά καί λουφάζουν*.

– Πιάστε καθένα ἀπό ἕνα σβόλο κι ἀκίνητα! προστάζει ὁ πατέρας.

Ἵλα κάθονται χάμω πίσω ἀπό τούς σβόλους κι ὁ κυνηγός περνᾷ ἀνάμεσά τους μέ τό δάχτυλο στή σκανδάλη τοῦ τουφεκιοῦ καί κοιτάζει μέ προσοχή. Ὁλοῦθε κοιτάζει, μά δέ βλέπει τίποτα. Ἵλλο ἀπό χῶμα δέ βλέπει. Ἵξαφνα ὁ σκύλος του ὀσμίζεται, στέκει ἀκίνητος καί μέ τό ρύγχος του δείχνει στόν κυνηγό ἕνα σβόλο. Ἵκεῖνος

* λουφάζω: παραμένω σιωπηλός καί ἀκίνητος, ζαρῶνω, μαζεύομαι.

πλησιάζει.

– Πρόσέξτε τώρα: ό,τι κάμω, νά κάμετε, λέει ό πατέρας.

Καί έξαφνα πετιέται μέ φτεροκοπήματα έμπρός από τή μύτη του κυνηγού. Ξαφνιάζεται έκείνος καί σηκώνει κατά κεί τό τουφέκι του. Μά τήν ίδια στιγμή άλλο φρού! άκούγεται κάτω από τά πόδια του καί ή μάνα πέρδικα περνά από μπροστά του στό αντίθετο μέρος. Γυρίζει από κεί τό τουφέκι ό κυνηγός μά ώς νά σημαδέψει, άκούει γύρω του άλλα φτεροκοπήματα καί βλέπει τά περδικόπουλα νά πετούν δεξιά κι άριστερά, έμπρός του, πίσω του. Ποϋ νά πρωτοσημαδέψει καί ποιό νά πρωτοχτυπήσει; Στέκεται στή μέση του χωραφιου μέ τό τουφέκι στό χέρι καί θυμώνει, γιατί κατόρθωσαν νά του φύγουν μέσ' από τά χέρια του τόσες πέρδικες.

– Καλά τά καταφέραμε! είπε ό πέρδικος σάν είδε τή μάνα καί τά παιδιά του γλιτωμένα από τόν κίνδυνο. Πάμε

τώρα νά τσιμπήσουμε κανένα σταφύλι Καί ἄρχισε νά τραγουδεῖ μέ ὅλη του τή δύναμη:

Οἱ κυνηγοί

- Ποῦ ἦσαν πέρδικα γραμμένη,
κι ἦρθες τήν αὐγή βρεμένη;
- Ἦμουνα πέρα στά πλάγια,
στίς δροσιές καί στά χορτάρια.
- Τ' ἔτρωγες πέρα στά πλάγια,
στίς δροσιές καί στά χορτάρια;
- Ἐτρωγα τό Μάη τριφύλλι
καί τόν Αὔγουστο σταφύλι.

- Γιά σιγότερα λέω, εἶπε ἡ πέρδικα μέ θυμό. Καλά εἶναι τά σταφύλια καί τά τραγούδια. Μά μοῦ φαίνεται πώς ἐδῶ ἔχουμε περισσότερο κίνδυνο.

- Δίκιο ἔχεις· κυνηγοί ἔρχονται, εἶπε ὁ πέρδικος. Οὐ! οὐ!... φώναξε. "Ενας, δυό, τρεῖς, τέσσερις· ἀπ' ὀλοῦθε μᾶς ζώνουν! Λουφάξτε στό χῶμα κι ἔτοιμοι· τό παιχνίδι τό ξέρετε..." Ὅποιος σωθεῖ ἀπό μᾶς ἀπόψε, στήν περδικόβρυση θά σμίξουμε...

- Μήν κακομελετᾶς, ἄντρα μου! τόν μάλωσε ἡ πέρδικα.

- Δέν κακομελετῶ, καημένη γυναίκα. Μά μήν ξεχνᾶς πώς αὐτή τήν ἐποχή μᾶς θέλει ὁ ἄνθρωπος στό τραπέζι του, εἶπε ὁ πέρδικος.

- Γιά νά μᾶς φιλέψει, πατέρα; ρώτησε τό ἀθῶο περδικάκι.

- Ναί· γιά νά μᾶς φιλέψει στό πιάτο του, ἀπάντησε ὁ πέρδικος, γελώντας πικρά.

Καί καθώς ἔνιωσε τούς κυνηγούς κοντά του, ἔβγαλε μιά δυνατή φωνή καί πέταξε μπροστά τους. Εὐ-

θύς ἔκαμε τό ἴδιο ἢ πέρδικα καί τά περδικόπουλα. Ὁ ἀέρας γέμισε ἀπό τσιτσιρίσματα καί φτεροκοπήματα. Μαῦροι ἴσκιιοι φάνηκαν νά τόν σχίζουν πέρα δῶθε, ὅπως ὅταν τινάζεται φουρνέλο. Μά τήν ἴδια στιγμή ἀκούστηκαν καί πολλές τουφεκιές καί γαβγίσματα σκυλιῶν καί πρόσχαρες φωνές ἀνθρώπων.

– Νά το! ἔπесе!

– Κάτω ἀπό τό κούρβουλο* εἶναι!

– Κρύφτηκε στά χορτάρια.

– Γάβ-γάφ, γάβ-γάφ!...

Ἦταν σουρούπωσε καλά, στήν περδικόβρυση κάθονται συλλογισμένοι καί ἀνήσυχοι ὁ πέρδικος μέ τή γυναίκα του. Κοιτάζουν δεξιά, κοιτάζουν ἀριστερά, ἐμπρός καί πίσω τους, μά τίποτα δέ βλέπουν νά τούς παρηγορήσει. Βγάζουν κάποτε κάποτε μιά φωνή δυνατή σάν παράπονο καί σάν παράκληση, λές καί λένε στά παιδιά τους νά τούς λυπηθοῦν καί νά φανερωθοῦν. Μά καί στή φωνή τους καμιά ἀπόκριση.

– Ἄδικα περιμένουμε, καημένη, εἶπε ὁ πέρδικος, πᾶμε νά φύγουμε ἀπό δῶ. Ὁ χειμῶνας ἔρχεται καί μαζί του τό χιόνι. Σέ λίγο θ' ἀναγκαστοῦμε νά τσακίζουμε μέ τή μύτη τά κρούσταλλα, γιά νά βρισκουμε τούς σπόρους. Καιρός νά κατέβουμε στίς κοιλάδες καί νά σκεφτοῦμε γιά νέα φωλιά.

– Ὅχι, ἄς καθίσουμε λίγο ἀκόμη. Ἡ καρδιά τῆς μάνας δέ γελιέται. Δέ γίνεται, κάποιον θά ἴρθει, νά μᾶς φέρει τά μαντάτα.

Δέν πρόφτασε νά τελειώσει τό λόγο της κι ἀκούστηκε ἐκεῖ κοντά ἕνα ἐλαφρό: τσίου τσίου κι ἕνα φτεροκόπημα ἀδύνατο σάν ξεψύχισμα. Ἔτρεξαν ἐκεῖ καί εἶδαν τρία περδικόπουλα, ἄλλο μέ σπασμένο τό φτερό καί ἄλλο γεμάτο αἵματα.

* κούρβουλο: ὁ κορμός τοῦ κλήματος τοῦ ἀμπελιοῦ.

Γιατί έχει πορθητού έχθρους ή πέρδικα

3 μεταφορές

3 παρομοιώσεις

2 προσώπων
στοίχοι
- Τ' άλλα; τί έγιναν τ' άλλα; ρώτησε μέ λαχτάρα ο πατέρας, τήν ώρα πού ή μάνα τά τσιμπούσε τρυφερά καί κοίταζε άνήσυχα τήν πληγή τους.

- "Όλα πάνε! "Όλα έμειναν στόν τόπο! ψιθύρισε τό ένα περδικόπουλο μέ βαρύ άνασασμό. "Εμείς γλιτώσαμε. Μά κι εγώ σέ λίγο σās άφήνω. "Έχω σκάγι στήν καρδιά.

"Εγειρε τό κεφαλάκι του, έπαιξε δυό τρεις φορές άκόμη τά ματάκια του, άνοιξε τό ράμφος του νά πάρει δροσερό άέρα στά φλογισμένα σωθικά του. "Επειτα τά έκλεισε γιά πάντα. Καθώς είδε έτσι ο πατέρας, έκρυψε τό ράμφος στό στήθος του κι έμεινε κατσούφης.

- "Αχ άμοιρα! είπε κλαίοντας ή πέρδικα. Σās φύλαξα άπό τ' άγρίμια; μά άπό τό θεριό τόν άνθρωπο πώς νά σās φυλάξω!» *

- Αύτή τήν ιστορία μου είπε τό παιδί μου κι έτσι τό άφησα τό δίκανο νά σκουριάσει. Τέλειωσε ο κύρ Στράτος.

"Όλοι χαμήλωσαν τά κεφάλια τους. Πιότερο ο κυνηγός, ο κύρ Στέφανος, λές καί τόν βάρυναν οι πέρδικες πού είχε σκοτώσει...

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Είναι εύκολο τό κυνήγι τής πέρδικας; Ποιούς έχθρους έχει; Πώς φτιάχνει τή φωλιά της; Πόσα αύγά γεννά; Πώς λύνει τό πρόβλημα του νερού;
2. Μέ ποιούς έχθρους φέρνει άντιμέτωπη τήν πέρδικα ο συγγραφέας; Πώς άντιμετωπίζει τόν καθένα άπ' αυτούς;
3. Πώς εκπαιδεύει τά μικρά της ή πέρδικα;
4. Γιατί βάζει τελευταία στή σειρά τήν εικόνα μέ τούς κυνηγούς ο συγγραφέας;
5. «Αύτή τήν ιστορία μου είπε τό παιδί μου κι έτσι άφησα τό δίκανο νά σκουριάσει». Πώς κρίνετε αυτό πού έκαμε ο κύρ Στράτος; Έσεis τί θά κάνατε στή θέση του;

* «Τό άναγνωστικό μου»

Α. Καρκαβίτσα

78. ΧΑΡΤΑΕΤΟΙ

3 μεταφορές
2 προσωποποιήσεις» Επίθετα
5

Τά παιδιά από μέρες είχαν έτοιμάσει τούς χαρταετούς. Από μέρες κοίταζαν τόν ουρανό. Θά βρέξει; δέ θά βρέξει; Κι έβρεξε μέ τό τουλούμι! Κι έμειναν παραπονεμένοι στή γωνιά οί χαρταετοί. Κι έμειναν παραπονεμένες οί ψυχές τών παιδιών. Καθαρή Δευτέρα θά πεί χαρταετός! Κι ό ουρανός, αντί νά έχει χάρτινα πουλιά, ήταν φορτωμένος όλόμαυρα θυμωμένα σύννεφα.

Τήν άλλη μέρα όλοι πήγαν μουτρωμένοι στό σχολείο. Τό είδε ό δάσκαλος — τά ήξερε πιά τά παιδιά — και πρότεινε:

◆ Κλείστε τά βιβλία. Θά σās διαβάσω ένα επίκαιρο διήγημα τής πατρίδας μου.

«Όταν μπήκαν στήν Κύπρο οί Τουρκοί, ό κόσμος άφηγε τά σπίτια του κι έφευγε νά σωθει. Μαζί μέ τούς άλλους έφυγε κι ή οικογένεια του Γλαύκου καί τής Δανάης.

Όταν έφευγαν φορτωμένοι όσα πράγματα μπορούσαν νά σηκώσουν, κανένας δέν μπορούσε νά πείσει τό Γλαῦκο πώς δέ θά γύριζε σύντομα πίσω. Κι όμως πέρασε σχεδόν ένας χρόνος. Ό πόλεμος τέλειωσε. Οί πυροβολισμοί κι οί βομβαρδισμοί σταμάτησαν. Αὐτοί πού έφυγαν μέσα στή φωτιά, αποφάσισαν νά γυρίσουν. Τό σπίτι τους βρισκόταν κοντά στά «σύνορα». Κανένας δέν μπορούσε νά τούς έμποδίσει: «Καλέ, δέ φοβάστε; Δυό βήματα πιό κάτω... Θεέ μου, αν ξαναρχίσουν;» τούς έλεγαν. Πιό πολύ απ' όλους ήθελαν τά παιδιά νά γυρίσουν. Ό Γλαῦκος καί ή Δανάη. Ένα χρόνο μακριά από τό σπίτι τους, τό νοστάλησαν. Τήν αύλή, τίς βεράντες, τά δωμάτια καί τή μεγάλη ταράτσα.

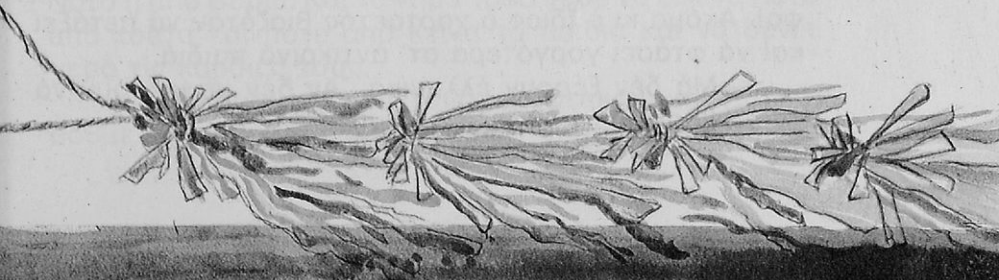
Σάν έφτασαν, δέν ένιωσαν τίποτα από τό φόβο πού προσπαθοῦσαν οί άλλοι συγγενείς καί φίλοι νά τούς μεταδώσουν. Ήταν ένα ήρεμο άπριλιάτικο δειλινό. Ό

οὐρανός στή δύση όλοκόκκινος
έκανε τά δυό παιδιά νά μελαγχολή-
σουν λίγο καί νά νοσταλήσουν τούς
παλιούς καλούς φίλους.

Βοήθησαν όλοι καί τακτοποιήθηκαν
τά πάντα: έπιπλα, ρούχα, μαγειρικά σκεύη,
βιβλία. Κοιμήθηκαν όλοι κουρασμένοι, αλλά ι-
κανοποιημένοι πού γύρισαν στό πατρικό τους σπί-
τι. Ξημέρωσε μιά Άνοιξιάτικη, δροσερή Κυριακή.
Τί έκπληξη, Θεέ μου! Στό δωμάτιό τους βρι-
σκόταν ένας χαρταετός. «Σ' εύχαριστούμε,
πατέρα».

Είμαι σίγουρο πώς κάθισε άργά τό
βράδυ νά τούς τόν φτιάξει, για νά
μπορέσει νά τούς χαρίσει χαρά
τήν πρώτη Κυριακή στό δικό

τους σπίτι. Ἐπίσης μικρά ἔπαιζαν μέ τούς χαρταετούς τέ-
τοια ἐποχή. Μαζί κι ὁ πατέρας, πού ἔκανε πάντα σάν
μικρό παιδί. «Σ' εὐχαριστοῦμε», εἶπαν ξανά καί τόν φι-
λησαν.

Χαρούμενα καί τά δυό ἀνέβηκαν στήν ταρατσα. Ὁ
ἀέρας πρῶινός, δροσερός, φυσοῦσε ἀπό τό Νότο. Καί
νάτος κιόλας ὁ χαρταετός, ὁμορφος, καμαρωτός νά
πετᾶ κι ὅλο νά τραβᾷ κατά τό βοριά. Ὁ σπάγγος ἦταν
μακρύς καί γερός. Τόν ἄφησαν ὅλο. Πόσο ὁμορφα ἔνιω-
θαν! Σάν τόν παλιό καλό καιρό. Ξαφνικά λίγο πιό κάτω,
κατά τό βοριά, λίγο πιό πέρα ἀπό τή «γραμμή», ἀπό μιάν
ἄλλη ταρατσα ἀντίκρυ, δυό ἄλλα παιδιά κουνούσαν τά
χέρια χαρούμενα καί ξεφώνιζαν.

– Σίγουρα μᾶς καλωσορίζουν, ψιθύρισε ὁ Γλαῦκος.

– Πρέπει κι ἐμεῖς νά φωνάξουμε νά μᾶς ἀκούσουν,
σκέφτηκε ἡ Δανάη.

– Τί νά ποῦμε;

– Νά, κάτι, γιά νά δείξουμε πώς θέλουμε νά εἶμαστε
«φίλοι».

Δυό ταρατσες, τέσερα παιδιά, μιᾶ «γραμμή» ἀνά-
μεσαί τους κι ἕνας χαρταετός. Ἄκόμα, κι ἕνα νῆμα γερό,
πού ξεκινᾷ ἀπό τοῦτα τά παιδιά καί φτάνει μέ τό χαρτα-
ετό ὡς τά ἄλλα.

– Ἐγώ λέω νά γράψουμε στό χαρταετό ἕνα μήνυμα.

– Κατάλαβα. Δηλαδή κάτι πού νά λέει πώς δέ θέ-
λουμε πολέμους. Θέλουμε νά ζήσουμε ὅλοι ἀδερφωμέ-
νοι.

Τήν ἄλλη μέρα ὁ χαρταετός τους ἔγραφε: «Εἰρήνη,
Ἀγάπη». Εὐτυχῶς φυσοῦσε πάλι ἀπό τό Νότο. Τί ὁμορ-
φα! Ἄκόμα κι ὁ ἴδιος ὁ χαρταετός βιαζόταν νά πετάξει
καί νά φτάσει γοργότερα σ' ἀντικρινά παιδιά.

– Μά δέν ξέρουν ἑλληνικά. Ἄν δέν μπορέσουν νά
τά διαβάσουν; σκέφτηκε ὁ Γλαῦκος.

– Δέν ἔχει σημασία, θά καταλάβουν. Θά τό νιώσουν.

Πραγματικά. Ἦταν ἓνα χαρούμενο συναπάντημα. Μέ χαρούμενα ξεφωνητά, μιά ἀπ' ἐδῶ καί μιά ἀπ' ἐκεῖ, πέρασαν ὅλο τό δειλινό τους χωρίς νά βαρεθοῦν.

Τήν ἐπομένη, σάν βγῆκαν νά πετάξουν τό χαρταετό, ἀπογοητεύτηκαν. Ὁ ἀέρας φυσοῦσε ἀπό τό Βοριά.

– Πῶς θά καταλάβουν οἱ φίλοι μας τώρα πῶς εἴμαστε στήν τaráτσα;

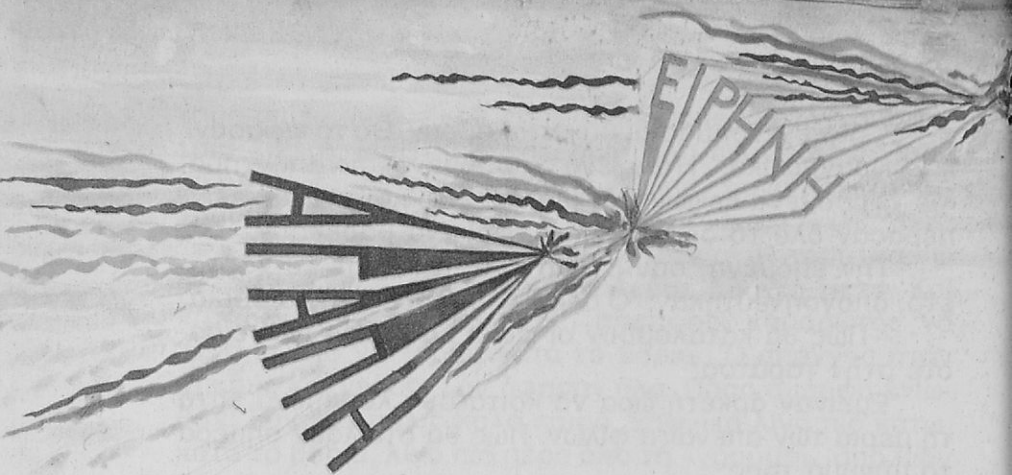
Ἔμειναν ἀρκετή ὥρα νά κοιτάζουν λυπημένα κατὰ τή μεριά τῶν ἀπέναντι φίλων. Πῶς θά στείλουν σήμερα τό μήνυμά τους;

Ξαφνικά ἓνας χαρταετός φάνηκε νά ξεκινᾶ ἀπό τήν ἄλλη μεριά καί νά φτάνει ὡς τή δική τους τaráτσα. Πέρασε κι αὐτός τή «γραμμή» πάνω ἀπό τά φυλάκια καί τά σύρματα καί νάτος περήφανος μπροστά τους. Κάτι ἔγραφε κι αὐτός σέ μιά γλώσσα, πού δέν ἤξεραν νά τή διαβάζουν. Ὅμως τά παιδιά κατάλαβαν, ἐνίωσαν τό μήνυμα καί φώναξαν χαρούμενα: «Ζήτω...»

Ξεφώνιζαν κι αὐτά, ξεφώνιζαν κι ἐκεῖνα. Ἦταν μιά χαρούμενη τρελή ἀνταλλαγή ζητωκραυγῶν, ἀγάπης, φιλίας. Βλέποντάς τα ἓνας ξένος ποτέ δέ θά πίστευε πῶς ἓνα χρόνο πρὶν ἢ ἀνταλλαγή αὐτή ἦταν φωτιά, σφαῖρες, αἷμα, θάνατος. Ὅχι, πρὸς Θεοῦ, ἢ ἀνταλλαγή αὐτή δέ γινόταν ἀπό παιδιά. Ἄν τά ρωτοῦσαν, θά ἦταν ὅλα ἀλλιῶτικα. Οἱ παιδικές καρδιές βρῆκαν τό φυσικό τους ρυθμό. Ξέχασαν τό πρὶν. Ξέχασαν τά λάθη τῶν μεγάλων.

Δυό τaráτσες, τέσσερα παιδιά, μιά «γραμμή» ἀνάμεσά τους κι ἓνας χαρταετός κάθε φορά πού φυσᾶ ἀπό Νότο ἢ ἀπό Βοριά. Καί τό νῆμα τόσο γερό νά ξεκινᾶ πότε ἀπό τοῦτα καί πότε ἀπό κείνα τά παιδιά καί νά δένει γερά τίς καρδιές τους.

– Ἄν τέτοιους χαρταετούς, σκέφτηκε ἡ μάνα, ἀφήσουμε ὅλοι νά πετάξουν, τότε θά σβήσουν ἀπό μόνες

τους οί «γραμμές», τότε θά λιώσουν τά σύρματα. Δέ θ' άντέξουν κάτω από τέτοια αγάπη».

«Χαρούμενοι χαρταετοί»

Πηροφορίες για τον χαρταετό
Κινετική ιδέα
Ενεύπιση
2-Ενοσητεις

Μαρία Πυλιώτου.

Ο Χαρταετός

Χάρτινο πουλί πού τό παίρνει ό αγέρας
παιδική χαρά τής Καθαρής Δευτέρας.

Ο χαρταετός, τής ψυχής ή σκάλα,
γιά τά φωτεινά καί γιά τά μεγάλα
Γιώργος Σουρέλης

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Γιατί ό Γλαῦκος καί ή Δανάη ήθελαν νά γυρίσουν στό «σύνορα»; Τί έκαμαν μόλις έφτασαν;
2. Τί έγραψαν πάνω στό χαρταετό; Βρήκαν άνταπόκριση; Πώς τό κατάλαβες;
3. «Δυό ταρατές, τέσσερα παιδιά, μιά «γραμμή» ανάμεσά τους κι ένας χαρταετός». Από τή φράση αύτή λείπει τό ρήμα. Ποιό είναι;
4. Βάλε ένα δικό σου τίτλο στό διήγημα.

79. ΑΝΟΙΞΗ

1) Γλυκό του Μάρτη μήνυμα,
 θ' ανθίσει ή πασχαλιά,
 θά λιώσουν τ' άσπρα χιόνια,
 θά 'ρθουν τά χελιδόνια.

2) Οί κάμποι θά 'ναι πράσινοι,
 θά κελαηδοῦν πουλιά,
 θά βγοῦν άνθάκια χίλια
 καί τ' άσπρα χαμομήλια.

3) Ωραία εἶναι ή άνοιξη,
 ώραία εἶναι πολύ!
 Κι εἶν' ή καρδιά μας ὅλη
 κι αὐτή ἕνα περιβόλι.

ἠ. Π. Ἐξω.

4) Γλυκό του Μάρτη μήνυμα Συσπός.
 θ' ανθίσουν πασχαλιές,
 χρυσό θά 'χει στεφάνι
 ὁ ἥλιος. Τί ὀμορφιές!
 Πάσχα Κυρίου φτάνει!...

Κεντροική ἰδέα

Στέφανος Μπολέτσης

80. ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΗΣ ΑΝΟΙΞΗΣ

Τό παρακάτω απόσπασμα είναι από τό ποιήμα του Μελέαγρου «Τό τραγούδι τής άνοιξης». Ο Μελέαγρος έζησε τόν πρώτο αιώνα π.Χ. Νομίζει κανείς πώς τό έχει γράψει ένας σύγχρονος ποιητής.

Μ...Καί γύρω κελαηδοῦν πουλιά, λογιῶν λογιῶν
ζευγάρια:

Θαλασσοπούλια στό γιαλό, στά σπίτια χελιδόνια,
κύκνοι στόν άκροπόταμο κι άηδόνια μέσ στό
λόγκο.

τεχν
Τώρα πού ξανανιώνει ή γῆς κι οί κάμποι λουλου-
δίζουν,

πού τραγουδάει ό πιστικός* καί χαιρέται τ' άρνιά
του,

τεχν
κι οί ναῦτες άρμενίζουνε κι ό Διόνυσος χορεύει,
καί κελαηδοῦνε τά πουλιά, κι όργοῦνε* τά με-
λίσσια,

πῶς θά 'κανε ό τραγουδιστής χωρίς νά τραγου-
δήσει.

Εργασία ἀπ' ἔξω

Μετάφραση: Δ. Βερναδάκη

* ΠΙΣΤΙΚΟΣ: αὐτός πού φυλάει πρόβata μέ πληρωμή.

* ΟΡΓΟΥΝΕ: δείχνουν μεγάλη δραστηριότητα.

81. ΤΑ ΒΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΑΝΟΙΞΗΣ

Τά βήματα τῆς Ἐνοιξης εἶναι πολὺ ἑλαφρά. Τό αὐτὶ τό ἀνθρώπινο δέν μπορεῖ ν' ἀκούσει τά τόσο ἀνάλαφρα πατήματά τῆς. Τόν ἐρχομὸ τῆς Ἐνοιξης τὸν καταλαβαίνουν μόνο τά ἀθῶα πλάσματα. Τά δέντρα, νά ποῦμε, τά πουλιά καὶ τά παιδιὰ.

— Ἦρθες, Ἐνοιξη! ἀναστενάζουν μὲ ἀνακούφιση τά δέντρα. Φοβισμένα, βγάζουν δειλά δειλά πράσινα φυλλάρακια. Δέν εἶναι, βλέπεις, ὅλα ἀφοβες ἀμυγδαλιές. Ἡ γῆ ἀρχίζει νά χνουδιάζει ἕνα ἀπαλὸ χνούδι πράσινο. Καὶ ἐπειδὴ ἡ Ἐνοιξη παίζει μὲ τά χρώματα, μὲ χοντρές καὶ λεπτές πινελιές γέμισε μὲ χρώματα τὴν πλάση.

Τά παιδιὰ κάποια νύχτα δέν μπορούσαν νά κοιμηθοῦν.

— Ἡ ὥρα πέρασε, πέσε στό κρεβάτι σου, λέει ἡ μητέρα.

Τό παιδί ὅμως δέ νυστάζει ἀκόμα. Περίεργο εἶναι, μὰ θέλει νά βγεῖ ἔξω, νά μυρίσει τὸν ἀέρα. Κι ὁ ἀέρας εἶναι βαρυφορτωμένος μὲ μυρωδιές.

— Τί μυρωδιές εἶναι αὐτές; λέει τὸ παιδί.

— Αὐτὴ εἶναι ἡ Ἐνοιξη. Κι οἱ μυρωδιές εἶναι ἡ ἀνάσα

τῆς.

82. Ο ΕΓΓΥΗΤΗΣ

— Καλὸ μῆνα, εὐχήθηκε στὰ παιδιὰ ὁ δάσκαλος μόλις μπῆκε στὴν τάξη.

— Καλὸ μῆνα τοῦ εὐχήθηκαν κι ἐκεῖνα.

— Μάρτης, παιδιὰ, σπουδαῖος μῆνας γιὰ τὴ γεωργία. Ἀπ' τὸν καιρὸ πού θά κάνει, ἐξαρτᾶται ἡ καλὴ ἢ ἡ κακὴ σοδειά. Στὴν πατρίδα μου μάλιστα οἱ γέροντες λένε ἕνα μῦθο γιὰ τὸ Μάρτη.

“Ετσι, τά παιδιά πρώτη Μαρτίου άκουσαν γιά τόν έγγυητή.

«Έχουν νά λένε πώς οί δώδεκα Μήνες του Χρόνου έμεναν κάποτε στήν Κύπρο, όλοι στό ίδιο χωριό.

Ήταν δώδεκα παλικάρια ίσαμε κεί πάνω, πού ζούσαν μονοιασμένα κι άδερφωμένα μέ τούς συχωριανούς τους, γι' αυτό κι όλοι τά άγαπούσαν κι όλοι τά παίνευαν. Α

Καί μήπως είχαν άδικο;

Κάθε παλικάρι είχε τή δικιά του χάρη, τό φυσικό πού λέμε, καί τό χάρισμα του καθενός συμπλήρωνε τό χάρισμα του άλλου, έτσι πού στό τέλος γινόταν χάρη μεγάλη νά ζεις μαζί τους. Οί χωριανοί τούς είχαν βγάλει μάλιστα καί παρατσούκλια πειραχτικά, περιγελαστικά, παινετικά, τσουχτερά, όπως γίνεται σ' όλα τά χωριά.

Οί μήνες τό ήξεραν καί γελοούσαν μέ τήν καρδιά τους· τά έλεγαν κι οί ίδιοι άναμεταξύ τους, τόσο πού κόντευαν νά ξεχάσουν τ' άληθινά τους όνόματα.

Ο πρώτος, ό Γενάρης ήταν ό Τρανός, ό Καλαντάρης, ό Μεγαλομηνάς. Ο δεύτερος, ό Φλεβάρης ήταν ό Μικρός, ό Κουτσός, ό Κλαδευτής, Ο τρίτος, ό Μάρτης ήταν ό Γδάρτης, ό Λωλομάρτης, καί πάει λέγοντας... Ο Άπρίλης ήταν ό Αιγιωργίτης, ό Λαμπριάτης, ό Κερασάρης. Ο Μάης ήταν ό Τριανταφυλλάς, ό Φουσκοδέντρης· ό Ιούνιος ό Θεριστής, ό Ιούλιος ό Άλωνάρης, ό Αϋγουστος ό Τρυγητής, ό Σεπτέμβρης ό Πετιμεζάς, ό Οκτώβρης ό Σπαρτιάς, ό Νοέμβρης ό Βροχάρης, ό Δεκέμβρης ό Χριστουγεννιάτης.

Κι είχαν ακόμα μέσα στό χωριό νά λένε πώς δέν έτυχε ποτέ άνήμπορος νά τούς ζητήσει τή βοήθειά τους καί νά του τήν άρνηθούν. Άλλον βοηθούσαν στήν άναβροχιά, άλλον στό βαρύ χειμώνα, άλλον στή λάβα του καλοκαιριού, στίς άγριες φουρτούνες, μά ακόμα καί στό

σκάψιμο, στό ὄργωμα, στό φύτεμα, στή σπορά, στό πότισμα, στ' ἄλώνισμα, στόν τρύγο, στή βοσκή τῶν ζωντανῶν*, στό ἄλεσμα τοῦ μύλου.

“Ὅμως σάν νέα παλικάρια πού ἦταν, κάποτε κάποτε, γιά νά τό ρίξουν λίγο ἔξω, ἔκαναν καί τρέλες.

“Ἐτσι μιά φορά βρέθηκαν σέ πολύ δύσκολη θέση. Νά τί τοὺς εἶχε συμβεῖ:

Εἶχαν ξοδέψει ὅλα τους τά λεφτά, μέχρι καί τήν τελευταία δεκάρα. Μποροῦσαν βέβαια νά ζητήσουν δανεικά ἀπό κανένα γείτονα. “Ὅμως, εἶπαμε, ἦταν περήφανα παιδιά καί φιλότιμα. “Ὅλα τά ἔβαζαν στό νοῦ τους. Μπορεῖ ὁ γείτονας νά μήν εἶχε νά τοὺς δώσει καί νά στενοχωριόταν, μπορεῖ νά τά χρειαζόταν στή δουλειά του καί νά τοῦ ἔλειπαν, μπορεῖ, μπορεῖ... ποιός ξέρει;

“Ἐνα πρῶι λοιπόν, βρέθηκαν στό καφενεῖο τοῦ χωριοῦ κι ἀναμασοῦσαν τή στεναχώρια τους. Ὁ Γενάρης, σάν πῖο μέγας, μίλησε πρῶτος.

– Τό σκέφτηκα καλά, τοὺς εἶπε, δέν ὑπάρχει ἄλλη λύση. Θά πᾶμε στό γειτονικό χωριό, ἐκεῖ πού κανένας δέ μᾶς ξέρει, καί θά ζητήσουμε ἐπίσημο δάνειο.

– Τί ἐπίσημο; τόν ρώτησε ὁ Μᾶης.

– Νά, ἐπίσημο. Θά ὑπογράψουμε δηλαδή χαρτί, θά δώσουμε τόκο, θά βάλουμε κι ἐγγυητή. Κι ὕστερα ἄς δουλέψουμε σκληρά, γιά νά τά βγάλουμε πέρα. Νά μάθουμε ἄλλοτε νά ἔχουμε μυαλό.

Ποπό! μουρμούρισε κατσουφιασμένος ὁ Φλεβάρης.

Ἐπειδὴ ὅμως δέν μποροῦσαν νά κάμουν τίποτε ἄλλο, στό τέλος πῆραν τήν ἀπόφαση καί ξεκίνησαν τήν ἴδια στιγμή. Ἐκεῖ πού πήγαιναν, κάποιος πρόσεξε πῶς ἔλειπε ὁ Μάρτης.

– Ποῦ νά βρίσκεται αὐτός;

– Σίγουρα θά τόν πῆρε ὁ ὕπνος.

* τά ζωντανά: τά ζῶα

- Μπορεί και νά 'μπλεξε σέ καμιά δουλειά.
- Δέν ἔχει σημασία τούς ἡσύχασε ὁ Γενάρης: ἕνας εἶναι αὐτός κι ἐμεῖς ἔντεκα. Θά πάρουμε τόσα πολλά λεφτά, θά δώσουμε καί σ' ἐκεῖνον.

Στό γειτονικό χωριό

Μ Κάποτε ἔφτασαν στό γειτονικό χωριό, βρῆκαν τό γεροτοκιστή καί τοῦ ζήτησαν δανεικά ἀπό δέκα λίρες ὁ καθένας.

- Καί ἐγγυητή; τούς ρώτησε αὐτός.
- Ἔχουμε ἐγγυητή, τοῦ ἀποκρίθηκε ὁ Μάης. Τί, χωρίς ἐγγυητή θά ἐρχόμαστε;
- Καί ποῦ τόν ἔχετε κρυμμένο; ἀπόρησε ὁ τοκιστής.
- Γιά μένα πού εἶμαι πρῶτος, ἔπιασε νά τοῦ ἐξηγήσει ὁ Γενάρης, θά ἐγγυηθεῖ ὁ δεύτερος, γιά τό δεύτερο ὁ τρίτος, γιά τόν τρίτο ὁ τέταρτος καί πάει λέγοντας. Γιά τόν τελευταῖο ἀπό μᾶς θά ἐγγυηθεῖ ὁ πρῶτος, δηλαδή ἐγώ, αὐτό εἶναι ὅλο.

- Ἄ, μά δέ γίνεται ἔτσι, φουρκίστηκε ὁ τοκιστής.
- Γιατί δέ γίνεται; ἔπιασαν νά τόν ρωτοῦν ὅλοι μαζί.
- Ὁ ἄλλος ἀγρίεψε, τοῦ ἤρθε τό αἷμα στό κεφάλι.
- Γιατί δέ γίνεται! ξεφώνισε καί πῆγε νά φύγει.

Τά παλικάρια σάστισαν, θόλωσε τό μυαλό τους, ἀναλογίστηκαν τί μαῦρες μέρες θά περνοῦσαν, ἂν δέν τούς ἔδινε ὁ γέροντας τά λεφτά, ὅμως δέν ἤξεραν τί νά τοῦ προτείνουν. Εὐτυχῶς τήν τελευταία στιγμή ὁ Ἀπρίλης βρῆκε μιά ἄλλη λύση.

- Ἄντί νά κάμουμε χωριστά χαρτιά, νά κάμουμε μόνο ἕνα καί νά τό ὑπογράψουμε ὅλοι μαζί.

Ὁ γέροντας κοντοστάθηκε σάν νά ζύγιαζε τή νέα πρόταση.

- Καί τί βγαίνει μ' αὐτό; ρώτησε στό τέλος.
- Ἔ, ὅλοι μαζί θά σέ γελάσουμε, ἄνθρωπε τοῦ Θεοῦ, ἀγανάκτησε ὁ Νοέμβρης.

→ Ἐργασία.

3 μεταφορές
2 παρομοιώσεις

– Καί ποῦ ξέρω ἐγώ ποιοί εἶστε ὅλοι ἐσεῖς, τούς πέταξε ὁ γέροντας κατάμουτρα.

○ Τά παλικάρια ὀρθωσαν τὴν κορμοστασιά τους. Πές ἀπὸ περηφάνια, πές ἀπὸ φιλότιμο, πές ἀπὸ στενοχώρια, δέν μπόρεσαν ἄλλο νά κρατηθοῦν.

– Οἱ μῆνες εἴμαστε, τοῦ φώναξαν ὅλοι μαζί μ' ἓνα στόμα. ○

— Οἱ μῆνες; ἀπόρησε ὁ τοκιστής. Μά τότε ἀλλάζει. Δέ μοῦ χρειάζεται παρά μονάχα μιά ὑπογραφή. Νά σᾶς δώσω ὅσες λίρες θέλετε. Φτάνει νά μπεῖ ἐγγυητής μονάχα ἓνας.

Οἱ μῆνες ἡσύχασαν, ἤρθε ἡ καρδιά τους στὸν τόπο της.

– Καί ποιός θές νά σοῦ ὑπογράψει; βάλθηκαν νά τὸν ρωτοῦν, γιατί ὅλοι τους ἦταν πρόθυμοι νά βάλουν τὴν ὑπογραφή τους.

– Μονάχα ἓνας, ἀποκρίθηκε ὁ τοκιστής καί τόνισε παράξενα αὐτὸ τό «ἓνας».

– Ναί, μά ποιός;

– Μονάχα ὁ Μάρτης. Ποιός ἀπὸ σᾶς εἶναι ὁ Μάρτης;

Οἱ μῆνες τὰ ἔχασαν ξανά, δέν πίστευαν στ' αὐτιά τους. Τό πρόσωπό τους σκοτείνιασε ἀπὸ τὴ στενοχώρια, μά ἐκεῖνη ἀκριβῶς τὴ στιγμή ἀκούστηκε πίσω τους μιά φωνή.

– Ἐγώ, φώναξε ὁ Μάρτης ἀπὸ μακριά, καθώς ἐρχόταν πρὸς τό μέρος τους μ' ἀνοιχτό βῆμα.

Ἔβαλαν τότε ὅλοι τίς φωνές ἀπὸ τὴ χαρά τους.

– Νά μᾶς ζήσει ὁ Λωλομάρτης!

– Νά μᾶς ζήσει ὁ Κλαψομάρτης!

– Ὁ Πεντάγνωμος!

– Ὁ Γδάρτης!

– Ὁ Ἀνοιξιάτης!

– Ὁ Φυτευτής!

Ἔφτασε ὁ Μάρτης χαμογελώντας κοντά τους.

– Γιατί φύγατε δίχως ἐμένα; Σᾶς ἔψαχνα σ' ὅλο τό χωριό. Στό τέλος, κάποιος πού σᾶς εἶχε δεῖ, μοῦ εἶπε νά ῥθω κατά δῶ.

Πῆγαν τά παλικάρια νά τοῦ ἐξηγήσουν, μά ὁ Μάρτης τοὺς ἔκοψε στή μέση, γύρισε στόν τοκιστή.

– Ἄιντε, γέροντα, τοῦ φώναξε ξεκαρδισμένος στά γέλια, ἐδῶ εἶσαι ἀκόμα; Σύρε φέρε τό χαρτί νά σοῦ βάλω φαρδιά πλατιά τήν τζίφρα* μου.

Ἔτρεξε στή στιγμή ὁ γέροντας, ἔφερε τό χαρτί, ἔφερε καί τίς χρυσές τίς λίρες. Τό πρόσωπό του ὀλόκληρο ἔλαμπε σάν τόν ἥλιο.

Ἢνά μέ συμπαθατε, γύρισε κι εἶπε στά παλικάρια, ὅλοι καλοί εἶστε, μά κι ἐσεῖς στήν Κύπρο ζεῖτε σάν καί μένα. Θά ξέρετε λοιπόν τί ἀξίζει στό νησί μας νά ἔχεις τό Μάρτη φίλο σου καί ἐγγυητή. *Α*

Πῆγε ὁ Γενάρης καί τόν χτύπησε φιλικά στήν πλάτη.

– Μή φοβᾶσαι, γέροντα, τοῦ εἶπε χαμογελώντας, καί κανένας ἀπό μᾶς δέ σοῦ κρατάει κακία. Καταλαβαίνουμε, καταλαβαίνουμε, σίγουρα στά νιάτα σου θά ἦσουν γεωργός, γι' αὐτό ὑπολογίζεις μοναχά τό Μάρτη.

– Ζήτω στό γέροντα, ξεφώνισαν ὅλα μαζί τά παλικάρια καί πῆραν τό δρόμο τοῦ γυρισμοῦ μέσα στά γέλια καί στά τραγούδια». *Μα*

«Ἱστορίες ἀπό τήν Κύπρο»

Φανή Παπαλουκά

Ἔργασια

Κεντρική
ἰδέα
Συνοπός

* τζίφρα: ὑπογραφή

Χαρακτηριστικό
θεοῦ μήνευ.

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Γιατί όταν έμειναν οι μήνες χωρίς λεφτά δέ ζήτησαν από κανένα γείτονα;
2. Στο διπλανό χωριό πήραν εύκολα δάνειο; Ποιά δυσκολία μπήκε στή μέση; Τί πρότειναν οι μήνες; Τό δέχτηκε ό τοκιστής;
3. Ποιόν ήθελε για έγγυητή ό τοκιστής; Γιατί ό τοκιστής επέμενε τόσο πολύ νά υπογράψει ό Μάρτης;
4. «...μά άκόμα καί στό σκάψιμο, στό όργωμα, στό φύτεμα, στή σπορά, στό πότισμα, στ' άλώνισμα, στόν τρύγο, στή βοσκή τών ζωντανών, στό άλεσμα του μύλου». Έδω έχουμε ένα σχήμα λόγου πού λέγεται ά σ ύ ν δ ε τ ο . Μπορείς νά βρεις άλλα τέτοια στό κείμενο;
5. Γιατί οι μήνες καί ό χρόνος είναι μέ κεφαλαία γράμματα;

83. Ο ΑΝΔΡΙΑΝΤΑΣ ΤΟΥ ΗΡΩΑ

Ό παππούς άρρώσθησε χρονιάρα μέρα! Του Έυαγγελισμού, μέρα τής γιορτής του, καί πρέπει νά μείνει στό κρεβάτι! Ό Φώτης κάθισε νά του κάνει παρέα. Έξω τά παιδιά παίζουν, χαλούν τόν κόσμο, μά ό Φώτης θέλει νά μείνει μέ τόν παπού. Πήρε μιά καρέκλα, κάθισε κοντά στό παράθυρο καί βλέπει τόν ήλιο πού γέρνει.

– Παππού, του λέει, αύριο θά πάμε νά στεφανώσουμε τό Έρω. Κι είμαι χαρούμενος!

Σπιθίζουν τά μάτια του παπού.

– Σκέψου χαρά πού θά έχει τό άγαλμα! λέει σιγά. Γελάει ό Φώτης.

– Μέ κοροϊδεύεις, παπού! Νά μου πεις, χαρά πού θά έχει ή ψυχή του ήρωα, τό καταλαβαίνω. Τό μάρμαρο όμως...

Ό παππούς δέ βιάζεται νά άπαντήσει. Σηκώνεται μέ κόπο.

– Δέν κάνει νά σηκωθείς, προσπαθει νά τόν συγκρατήσει ό Φώτης.

Χαμογελάει πονηρά ό παππούς.

– Κανείς δέ θά μάθει ότι σηκώθηκα ένα λεπτό, λέει σιγανόφωνα. Ψάχνει στά συρτάρια του, στά βιβλία του. Βρίσκει ἐκεῖνο πού ζητοῦσε. Ἀποσταμένος ξαναγυρνᾷ στό κρεβάτι του. Δίνει κάτι χαρτιά στό Φώτη.

– Αὔριο, σάν θά στέκεσαι μπροστά στό ἄγαλμα, νά θυμᾶσαι αὐτά, πού τώρα θά διαβάσεις.

Ἄ Φώτης δέν ἀνάβει φῶς. Φέγγει ἀκόμα. Ἄργά διαβάζει γιά τόν ἥρωα:

«Πόσες χιλιάδες χρόνια ἤμουν ἕνας ὄγκος ἀπό μάρμαρο μέσα στό βουνό, στήν Πεντέλη, δέν μπορῶ νά πῶ, γιατί δέν εἶχα καλά καλά ἰδέα τί θά πεῖ ζωή. Μοῦ φαινόταν πώς βαθιά καί βαριά κοιμόμουν στά σπλάχνα τοῦ βουνοῦ ἀπό τότε πού φτιάχτηκε ὁ κόσμος. Τό μόνο πού θυμοῦμαι, σάν ὄνειρο κι αὐτό, εἶναι πώς μιά μέρα ἔνωσα κάτι νά μέ ξεχωρίζει ξαφνικά, νά μέ ξεριζώνει ἀπό τ' ἄλλα μάρμαρα καί νά μέ τραντάζει δυνατά: ὕστερα πάλι ἔπεσα στό βαθύ μαρμαρένιο ὕπνο μου καί δέν ξέρω κατόπιν τί ἔγινε. Μά ὅταν ἄρχισα σιγά σιγά νά ξυπνῶ, βρέθηκα στό ἐργαστήρι ἑνός γλύπτη.

Μιά μέρα ἀκούω ἕνα σιγανό τσίκ τσάκ, τσίκ τσάκ. Ἐνα σιδερένιο ἐργαλεῖο, ἡ σμίλη, μοῦ ἔπαιρνε ἀπό πάνω μου μικρά κομματάκια. Θαμπά θαμπά ἄρχισα νά νιώθω πώς εἶχα κεφάλι, κορμί, χέρια, πόδια: μά ὅλα αὐτά τά ἔνωθα βαριά, πολύ βαριά, ναρκωμένα.

Ὡστόσο, τσίκ τσάκ, τσίκ τσάκ! ἡ σμίλη τή δουλειά της: σάν λέπια τά πετοῦσε ἀπό πάνω μου τά κομματάκια. Ἀπό τή στιγμή πού ἔνωσα τό κορμί μου, μοῦ φαινόταν πώς εἶχα ἕναν τοῖχο μπρός μου καί μέ ζουλοῦσε: ἡ σμίλη μοῦ τόν γκρέμιζε σιγά σιγά κι ἐλευθερωνόταν τό στήθος μου. Τό στόμα μου, πού ἦταν σάν στομπωμένο* μέ μάρμαρο, ἡ σμίλη μοῦ τό ἄνοιξε καί ἀνάπνευσα: ἀνάσασα μέ τή δίψα πού ἔχει γιά τόν ἀέρα ὅποιος δέν ἀνά-

* στομπωμένος: παραγεμισμένος

Σημειώσεις του συγγραφέα

σανε ποτέ. Τά βλέφαρά μου τά 'νωθα βαριά βαριά, μά ή σμίλη, τσίκ τσάκ, τσίκ τσάκ! ἔβγαλε ἀπό τά μάτια μου τό μαρμάρينو σκέπασμα καί εἶδα!...

Α Σπαρτάρησα ἀπό ζωή τήν ἡμέρα ἐκείνη· κάθε χτύπημα τῆς σμίλης μέ ξυπνοῦσε, θαρρεῖς, ἀπό τό λήθαργό μου καί, ὦ χαρά μου, εἶχα ξυπνήσει πιά ὀλότελα, ζοῦσα πιά!

Α Ἄχ, τί εὐτυχῆς πού ἦμουν! Τί ὠραία πού εἶναι ἡ ζωή καί τί ὠραῖο πράγμα νά μοιάζει κανεῖς, ὅσο μπορεῖ πιό πολύ, μέ ἄνθρωπο!... Μά ἀκόμα δέν τό πίστευα. Ἐγώ ἦμουν μιά φορά μέσα στό ἄμορφο, στό ἄψυχο ἐκεῖνο μάρμαρο; Ἀπό κεῖ μ' ἔβγαλε ὁ γλύπτης μου;

Τί μάγος γλύπτης ἦταν ἐκεῖνος! Θά ἦταν μόλις εἰκοσι τριῶν χρονῶν. Ὄταν μέ δούλευε θά 'λεγες πώς εἶχε πυρετό· τά μάτια του ἔλαμπαν· τό πρόσωπό του ἦταν φλογισμένο· τά κεφάλι του... ὦ! μέσα στό κεφάλι του νόμιζες πώς ἔβραζε κάτι· οἱ ἰδέες ἀπό τό πλατύ του μέτωπο κατέβαιναν ὡς τά δάχτυλά του, περνοῦσαν ἀπό τή σμίλη, ἔρχονταν σέ μένα καί σκορπίζονταν σ' ὄλο τό κορμί μου.

Ἐμπρός του εἶχε ἓνα πρόπλασμα ἀπό κόκκινο πηλό· οἱ γλύπτες τήν ἔμπνευσή τους τή ρίχνουν πρῶτα πρῶτα στόν πηλό, πού ὑποτάσσεται πρόθυμα στό χέρι· ἐκεῖ κρατοῦν, νά μήν τούς φύγει, τήν ὠραία τους ὄπτασία, ὅσο νά τή θρονιάσουν στό μάρμαρο· ἔμπρός του εἶχε ὁ γλύπτης μου τό πῆλινο πρόπλασμα· λίγο ὅμως κοίταζε σ' αὐτό· περισσότερο κοίταζε μέσα στήν ψυχή του· ἀπό κεῖ ἔπαιρνε στολίδια καί μέ στόλιζε.

Μιά μέρα, ἐνῶ ἔστρεφε ἀπό δῶ κι ἀπό κεῖ καί μέ κοιτοῦσε, μοῦ φάνηκε πώς τό φλογισμένο βλέμμα του καί τά ὑστερνά χαϊδέματα τῆς σμίλης του, μοῦ ἔδωσαν ἀκόμα πιό πολλή ζωή. Μοῦ φάνηκε πώς μοῦ ἔκαμαν πιό μαλακά, πιό ἀνθρώπινα τά μαρμαρένια μέλη τοῦ κορ-

μιοῦ μου. Στό στήθος μου, πρὸς τ' ἀριστερά, ἔνωσα κάτι ζωντανό σάν νά μοῦ ἔδωσε καί τήν καρδιά του. Κι ἔνωσα πῶς γινόμεον ἄνθρωπος ἴδιος μ' ἐκεῖνον, πού ὁ δημιουργός μου ἤθελε μονάχα νά παριστάνω.

Καί φάνηκαν μπρός μου βράχοι φοβεροί, ἄγριοι, γκρεμοί τρίσβαθοι καί χαράδρες φοβερές, πού τίς ἔσκαψε τρώγοντας τούς βράχους χιλιάδες χρόνια ὁ ποταμός Ἀχέροντας: τό Σούλι*. Καί φάνηκαν μπρός οἱ πολεμικοί πύργοι, πάνω στά ψηλά κοφτερά ἀκροβούνια, πού ἔμοιαζαν σάν ἀετοφωλιές κρεμασμένες στήν ἄβυσσο· καί θυμήθηκα τόν καλόγερο τό Σαμουήλ* καί τά πρῶτα γράμματα πού μ' ἔμαθε ὅταν ἦμουν παιδί· κι εἶδα τόν ἑαυτό μου, ἀγένειο παλικάρι, μέ τό τουφέκι στόν ὦμο, νά σκαρφαλώνει στά φρύδια τῶν βράχων, ἐνῶ κάτω βαθιά μούγκριζε ἀφρισμένο μέ παφλασμό τό ρέμα τό ἀράθυμο* καί θυμήθηκα τή βροντερή βοή τῶν τουφεκιῶν, πού ἀντιβοοῦσαν τό Σούλι καί ἡ Κιάφα*, καί τίς τρομαγμένες φωνές τῶν Τούρκων, πού κυνηγούσαμε σάν κοπάδια, καί τούς ἀλαλαγμούς τῆς νίκης, ὅταν γυρνοῦσαμε φορτωμένοι λάφυρα...

...Καί θυμήθηκα στό βαθύ σκοτάδι τοῦ μεσονυχτιοῦ τό ἀνέβασμα στό Κεφαλόβρυσσο τοῦ Καρπενησιοῦ καί τό ξάφνιασμα τῶν Μιρδιτῶν* καί τόν τρελό τρόπο τους καί τόν ἀλληλοσκοτωμό τους καί τό πρῶτο λάβωμά μου καί

* Σούλι: χωριό τῆς Ἠπείρου περίφημο ἀπό τούς ἀγῶνες του μέ τόν Ἄλῃ Πασά.

* Σαμουήλ: μοναχός, καλόγερος ἀπό τό Σούλι πού ἀνατινάχτηκε μαζί μέ τούς συντρόφους του στό Κούγκι, γιά νά μήν πέσει στό χέρι τοῦ Ἄλῃ Πασά.

* ἀράθυμος: ὀρηκτικός, ἀνυπόμονος.

* Κιάφα: ἓνα ἀπό τά Σουλιτοχώρια.

* Μιρδίτες Ἀρβανίτες στρατιῶτες.

τό σήκωμα τοῦ κεφαλιοῦ μου πάνω ἀπό τό μαντρότοιχο, καί τό ξαφνικό κεραυνοβόλημα τοῦ βολιοῦ στό μέτωπο καί τό χαμό τῆς ζωῆς σέ μιά λάμψη καί σέ μιά βροντή, μ' ἕναν πόνο καί μ' ἕνα ξεψύχισμα ὅσο βαστᾶ μιά ἀστραπή...

Ἐκείνη τήν ἡμέρα ὁ γλύπτης μου, ἀφοῦ μέ κοίταξε καλά καλά πολλή ὥρα μέ συγκίνηση, ψιθύρισε:

– Εἶναι ἀληθινός Μάρκος Μπότσαρης!

Μάρκος Μπότσαρης!... Τοῦ Μάρκου Μπότσαρη τήν ὀμορφη καί σβέλτη κορμοστασιά μέ τά μακριά μαλλιά, τή φέρμελη* καί τά τσαπράζια* καί τή φουστανέλα μοῦ ἔδωσε ὁ γλύπτης μου!... Τοῦ Μάρκου Μπότσαρη τήν ψυχή μοῦ ἔβαλε μέσ στό στήθος μου! Σ' εὐχαριστῶ γιά τήν τιμή πού ἔκαμες στό ταπεινό μάρμαρο, γλύπτη μου!...» *

Τό σκοτάδι ἔχει ἀπλωθεῖ στό δωμάτιο. Ὁ Φώτης δέν ξεχωρίζει πιά τά γράμματα. Φταίει τό σκοτάδι, φταῖνε καί τά δάκρυα πού τοῦ θάμπωσαν τά μάτια.

– Παππού, λέει σιγά, ἔχεις δίκιο. Σκέψου χαρά πού θά ἔχει αὔριο τό ἄγαλμα.

* φέρμελη: γιλέκο.

* τσαπράζια: ἀργυρά ἢ ἐπίχρυσα κοσμήματα.

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Ὁ συγγραφέας δίνει τίς διάφορες φάσεις γιά τή μετατροπή ἑνός μαρμάρου σέ ἄγαλμα. Ποιές λέξεις ἢ φράσεις τοῦ κειμένου δείχνουν μετάβαση ἀπό μιά φάση σέ ἄλλη, ἀπό μιά κατάσταση σέ μιά ἄλλη πιο κοντινὴ στό ἄγαλμα;

2. Δουλεύει ὁ γλύπτης κατευθεῖαν πάνω στό μάρμαρο ἢ φτιάχνει πρῶτα ἕνα πρόπλασμα ἀπό ἄλλο ὑλικό; Γιατί;

3. Ὑπάρχουν στό κείμενο σκόρπιες φράσεις πού δείχνουν πῶς ὁ γλύπτης κυριαρχεῖται ἀπό ἐμπνευση. Ποιές εἶναι αὐτές οἱ φράσεις;

4. Ποιά φράση δείχνει τήν εὐγνωμοσύνη τοῦ μαρμάρου πρὸς τό γλύπτη;

* «Τά δύο ποδηματάκια»

Ἄ. Κουρτίδης

84. ΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΜΑΚΡΥΓΙΑΝΝΗ

α) Φιλοπατρία

Α «Όσο αγαπῶ τὴν πατρίδα μου δέν αγαπῶ ἄλλο τίποτα! Νά ῥθει ἓνας νά μου εἰπεῖ ὅτι θά πάγει ὀμπρός ἢ πατρίδα, στέργομαι* νά μου βγάλει καί τὰ δύο μου μάτια. Ὅτι*, ἂν εἶμαι στραβός καί ἢ πατρίδα μου εἶναι καλά, μέ θρέφει ἂν εἶναι ἢ πατρίδα μου ἀχαμνά (σέ ἀδυναμία), δέκα μάτια νά ἔχω, στραβός θά εἶμαι.» Α

β) Πίστη

Α «Ἐσύ, Κύριε, θ' ἀναστήσεις τοὺς πεθαμένους Ἕλληνες, τοὺς ἀπογόνους αὐτῶν τῶν περίφημων ἀνθρώπων, ὁπού στόλισαν τὴν ἀνθρωπότητα μ' ἀρετή. Καί μέ τὴ δύναμή σου καί τὴ δικαιοσύνη σου θέλεις νά ξαναζω-ντανέψεις τοὺς πεθαμένους.» Α

γ) Φιλοπατρία καί πίστη

Β «Χωρίς ἀρετή καί πόνο* εἰς τὴν πατρίδα καί πίστη εἰς ἔργασία τὴν θρησκεία τους, ἔθνη δέν ὑπάρχουν.»

85. Η ΣΟΥΛΙΩΤΟΠΟΥΛΑ

Α Στῆς μάχης τόν καπνό, πού πνίγει τό λαγκάδι, ὁ Σουλιώτης ὄλα τὰ ἔχει λησμονήσει, πείνα καί δίψα. Καί τό Σούλι πέφτει ξέμακρα, καί σάν λησμονημένο εἶναι κι ἐκεῖνο, τ' ἄχαρο. Λ

Κι ἐκεῖ πού πολεμάει τό παλικάρι, ἀγλύκαντο*,

- * στέργομαι: δέχομαι
- * ὅτι: γιατί
- * πόνος: βαθιά ἀγάπη
- * ἀγλύκαντος: πικραμένος.

μέρα και νύχτα, ακούει μιά γνώριμη φωνή, πού τόν ξυπνάει. Λοιπόν τό Σούλι δέ χάθηκε καί ζει; Κι ήταν ή Λάμπη, ή αδερφή του νιού.

– Τί καλά μου φέρνεις, ώρη Λάμπη;

– Ζεστή κουλούρα, ώρ' αδερφέ, πού σοῦ τή ζύμωσα μέ τά χεράκια μου κι ή μάνα τήν ἔψησε στήν ἀθρακιά*, μονάχη. Ἔλα νά φᾶς μία ψίχα καί νά ξαποστάσεις.

– Δέν μπορῶ, καημένη, νά παρατήσω τό τουφέκι...

– Αυτό εἶν' ή συλλογή σου, Νάση; Ἔρχομαι ἰγώ καί σοῦ κρατῶ τόν τόπο σου... Νά, σοῦ ἴστωσα! Καί δός μου τό τουφέκι.

Χαμογελάει ὁ ἀδερφός, ὁ καπνισμένος. Καί δέν ἔχει ἀνάγκη νά μάθει τήν κορασιά πῶς πιάνουν τό τουφέκι. Ὁ πόλεμος βαστοῦσε πάντα. Μέ τό χέρι σταθερό γέμιζ' ἐκείνη καί σημάδευε. Κι ὁ ἀδερφός της παραπέρα ἔτρωγε ἡσυχος καί μοναχά τήν πείνα του ἄκουγε τή θεριεμένη μέσα του.

Κι ὁ πόλεμος βαστοῦσε. Κι ἐκεῖ ἓνα βόλι ἦρθε καί πέτυχε κατάστηθα τήν κορασιά. Μά αὐτή ἔκανε καρδιά καί δέ μιλοῦσε. Τό αἷμα πλημμύριζε τόν κόρφο της. Ἡ Λάμπη σημάδευε καί τουφεκοῦσε.

– Ἔφαγες, Νάση;

– Κοντεῦω ἀκόμα λίγο, Λάμπη.

Ἡ κόρη ξαναρώτησε δεύτερα καί τρίτα*. Καί τότε μ' ἓνα πήδημα τό παλικάρι βρέθηκε κοντά της. Ἄρπαξε τό τουφέκι κι ἡσυχος καθώς εἶχε τραβηχτεῖ, ξανάρχισε τόν πόλεμο.

Ἄμιλητη ή Σουλιωτοπούλα πῆγε παραπίσω κι ἔπεσε.

Κι ὁ πόλεμος βαστοῦσε.

«Μεγάλα χρόνια»

Γ. Βλαχογιάννης

* ἀθρακιά: σωρός ἀναμμένα κάρβουνο χωρίς φλόγα, θράκα.

* τρίτα: γιά τρίτη φορά.

86. ΔΕΝ ΑΡΚΕΙ ΝΑ ΦΥΤΕΥΕΙΣ...

Δέν πρόλαβε ό Γιάννης νά μπει στήν αϋλή καί είδε τά δύο προεδρεΐα, τής έκτης καί τής πέμπτης, νά τόν περιμένουν.

–“Αργησες, είπε ή Χαρούλα.

–“Αργησες, είπε κι ό Βαγγέλης.

– Τί άργησα; τά 'χασε ό Γιάννης. “Εχουμε ένα τέταρτο ώσπου νά χτυπήσει τό κουδούνι.

–“Αργησες καί θέλουμε νά κουβεντιάσουμε, του είπε ή Χαρούλα.

“Ο Γιάννης κορδώθηκε. Νά, ψήλωσε δύο πόντους! Δέν είναι λίγο νά τόν ζητοϋν οί μεγάλοι γιά νά «κουβεντιάσουν».

– Γιά ποίο πράγμα νά μιλήσουμε, παιδιά; ρώτησε μέ γνήσιο ύφος διπλωμάτη.

Τραβήχτηκαν σέ μιά άκρη, νά κουβεντιάσουν μέ τήν ήσυχία τους.

–“Εσεΐς, μπόμπιρες, σκεφτήκατε γιά τήν 28η ‘Οκτωβρίου κάτι πολύ ώραΐο, είπε ό Βαγγέλης.

“Ο Γιάννης έκαμε πώς δέν άκουσε τό «μπόμπιρες». Χαμογέλασε άγγελικά.

–“Αμα σκεφτοϋν πολλά μυαλά, βγαίνουν καί πολλές ιδέες, είπε μέ ψεύτικη ταπεινοφροσύνη.

– Κάνετε κι εκείνη τήν έκθεση. Άκόμα μιλοϋν γι' αϋτήν οί γύρω γειτονιές.

– Βοηθήσατε κι εσεΐς όμως. Καί στήν έφημερίδα καί στήν έκθεση καί στή δεντροφύτευση, είπε τήν αλήθεια ό Γιάννης.

– Ναί, αλλά ξεχάσατε τά δεντράκια. Μέχρι τώρα είχε αναλάβει ό Θεός νά τά ποτίζει. “Ηρθε ένας γεωπόνος καί μās είπε πώς τώρα πού άνοίγει ό καιρός τά μισά δεντράκια θά ξεραθοϋν, αν μείνουν άπότιστα, έξήγησε

3

ὁ πρόεδρος τῆς ἔκτης.

– Τά δεντράκια μας!... ράγισε ἡ φωνή τοῦ Γιάννη.

– Δέν ἀρκεῖ νά φυτεῦεις ἓνα δέντρο, πρέπει νά τό προσέχεις κιόλας, συμβούλεψε ἡ Χαρούλα. Γι' αὐτό σέ θέλουμε. Νά πηγαίνουμε ὅλοι νά τά ποτίζουμε. Κάθε βδομάδα μιά τάξη.

– Ν' ἀνεβαίνουμε φορτωμένοι μέ τενεκέδες στό λόφο! εἶπε ὁ Γιάννης καθώς σκέφτηκε μέ φρίκη τὴν ἀνηφόρα.

– Ξεχάσαμε πῶς ἐσεῖς εἶστε πιτσιρικά! πέταξε περιφρονητικά τό λογάκι τῆς ἡ Χαρούλα.

★

ἄξενόσητες (2).

Περὶ τῆς ψ. Ηενερικῆ Ἰδία.

– Ἐ, ὄχι κι ἔτσι! Ὅχι καὶ πιτσιρικά! Τενεκέδες θά πάρουμε, κουβάδες θά πάρουμε, δέν ξέρω τί θά πάρουμε, ἀλλά θά πᾶμε νά ποτίσουμε τά δεντράκια, εἶπε ὁ Ἀλέξης μέ πείσμα.

– Ἐγὼ λέω νά πάρουμε τῶν ὀμματιῶν* μας καὶ νά τοὺς ἀφήσουμε νά τά ποτίσουν ἐκεῖνοι πού εἶναι μεγάλοι, πρότεινε δειλά δειλά ὁ Πέτρος. Ἐπесе τέτοια καρπαζιά, ὥστε ἀκόμα κι ἂν εἶχε κανένας ἄλλος τὴν ἴδια γνώμη, δέν τόλμησε νά τὴν πεῖ.

Βρῆκαν τενεκέδες, κουβάδες, τοὺς γέμισαν νερό καὶ ξεκίνησαν γιὰ τό λόφο. Ἦταν σήμερα ἡ σειρά τους νά ποτίσουν τά δεντράκια.

– Ἐσεῖς οἱ μικροὶ νά ποτίσετε πρῶτοι, εἶχε πεῖ ὁ πρόεδρος τῆς ἔκτης. Ἀκόμα ἡ γῆ εἶναι νοτισμένη καὶ δέ θά χρειαστεῖ νά κουβαλήσετε πολὺ νερό. Ὅσο ζεσταίνει ὁ καιρὸς, τόσο θά πρέπει νά ρίχνουμε περισσότερο. Ἐ, τότε θά πηγαίνουμε ἐμεῖς.

* παίρνω τῶν ὀμματιῶν μου: ἀπελπίζομαι καὶ φεύγω μακριά.

Πήραν
τό μονοπάτι
γρήγορα τραγουδώ-
ντας. Σέ λίγο όμως ή^κ
τόση όρμή κόπηκε. Κόπηκε τό
τραγούδι, κόπηκαν τά χέρια, κόπηκαν
καί τά γόνατα. Ήκαναν συχνά στάσεις, είχαν λαχανιάσει.

– Δέ σκεφτήκαμε νά βάζαμε τά πευκάκια έξω από τή
γειτονιά μας, νά είναι κοντά, μурμουρίσε ό Λευτέρης.

Ήταν όλοι τόσο κουρασμένοι, πού ούτε τόν ξδειραν
ούτε τόν κορόιδεψαν. Σιωπηλοί, θλιμμένοι όρειβάτες,
τραβοῦσαν ό ένας πίσω απ' τόν άλλο σκουντουφλώγτας
κι έτσι τό μισό νερό χυνόταν. Κάποτε έφτασαν στά δε-
ντράκια τους. Από τήν κούραση ούτε τό χάρηκαν.

– Παιδιά, καθίστε πρώτα νά ξεποστάσουμε καί μετά
ποτίζουμε, είπε ό Γιάννης καί σχεδόν σωριάστηκε στό
χώμα...

Ή έπιστροφή

– Κατηφορία καί άδειοι τενεκέδες είναι ιδανική πε-
ζοπορία. Άναστέναξε ή Βαγγελιώ μ' άνακούφιση, σάν

έφτασαν στά πρώτα σπίτια τῆς γειτονιάς.

– Αυτό μιά φορά δέν ξαναγίνεται, δήλωσε ἡ Κατερίνα στόν πρόεδρο. Μά κι ἐκεῖνος τό ἔβλεπε πώς δέ γινόταν.

– Naί, μά τί νά κάμουμε; ἀναρωτήθηκε.

– Δέ μέ νοιάζει γιά τά παιδιά τῆς ἕκτης καί τῆς πέμπτης. Δέ σκέφτομαι ἄν θά μᾶς κοροϊδέψουν. Τά πευκάκια φοβᾶμαι μήν ξεραθοῦν. Μόνο αὐτό σκέφτομαι, εἶπε ἡ Ρηνιώ κοφτά.

“Ὅλοι συμφώνησαν μέ τήν ἄποψή της. Τί νά κάμουν ὅμως;

– Ἐχουμε κάτι λίγα χρήματα στό ταμεῖο μας, εἶπε δειλά ἡ Ρηνιώ.

– Ὁ Γιάννης τήν κοίταξε ἐρωτηματικά.

– Ρηνιώ, τί θέλεις νά πεῖς; Τί μπορούμε νά κάμουμε μ' αὐτά τά λεφτά;

– Λέω, εἶπε θαρρετά τώρα ἡ Ρηνιώ, νά πᾶμε στόν κύρ Παναγιώτη, πού ἔχει τό βυτίο. Νά πηγαίνει αὐτός κάθε δεκαπέντε μέρες νά ποτίζει τά πευκάκια.

– Νά μιά σωστή ἰδέα! ἐνθουσιάστηκαν τά παιδιά.

Ξέχασαν τήν κούρασή τους κι ἔβαλαν φτερά στά πόδια τους...

Ο κύρ Παναγιώτης κάτι μαστόρευε στο μαγαζί του, σάν είδε τό παιδομάνι. Ἡ Ρηνιώ τοῦ μίλησε καθαρά καί σύντομα.

— Ἐμεῖς, κύρ Παναγιώτη, θά σοῦ δώσουμε ὅσα ζητήσεις, δηλαδή... ὅ,τι ἔχουμε, εἶπε στο τέλος.

Ο κύρ Παναγιώτης τήν ἄκουσε σιωπηλός. Κοίταξε τοῦτα τά κουρασμένα βλασταράκια, τά ξεπεταρούδια. Ἐνα χαμόγελο ξεκίνησε ἀπό τά μάτια του καί στάθηκε στά χεῖλια του.

— Ἐντάξει, παιδιά. Μήν ἔχετε τήν ἔγνοια. Τήν παίρνω ἐγώ πάνω μου.

— Καί... πόσο; Γιά νά ξέρουμε ρώτησε ὁ Ἄλέξης κι ἔτρεμε τό φυλλοκάρδι του μήπως ζητήσει πολλά ὁ κύρ Παναγιώτης.

Ἄστραψαν τά μάτια τοῦ κύρ Παναγιώτη.

— Δέ νομίζετε πώς μέ προσβάλλετε; εἶπε μέ βαριά φωνή. Ἔσεῖς τόσα κάνατε γιά τή γειτονιά, κι ὁ κύρ Παναγιώτης, ἀφοῦ μπορεῖ, νά μή δώσει ἓνα χεράκι;

Τά παιδιά σάστισαν.

— Δέν εἶναι σωστό, ἔχεις ἔξοδα, κύρ Παναγιώτη, ἡ βενζίνα δέν εἶναι νερό, τήν ἀγοράζεις..., εἶχε ἀντιρρήσεις ἡ Βαγγελιώ.

— Ἐ, καί μ' αὐτά τά λεφτά δέ θά πλουτίσω! Τουλάχιστον θά βοηθήσω νά γίνουμε πλούσιοι σέ καθαρό ἀέρα, εἶπε ὁ κύρ Παναγιώτης κι ἔπιασε ξανά νά μαστορεύει.

— Κύρ Παναγιώτη, εὐχαριστοῦμε! εἶσαι... εἶσαι...

«Εἶμαι ἓνας μέγας, πού ἔχει δασκάλους τά παιδιά...», σκέφτηκε ὁ κύρ Παναγιώτης, ἀλλά δέν τό εἶπε φωναχτά. Δέν ἤθελε νά τό πάρουν πάνω τους τοῦτα τά νιάνιαρα.

— Ἄντε τραβάτε σπίτια σας, μήν ἀγριέψουν οἱ μανάδες σας, εἶπε φωναχτά.

Τά παιδιά χαμογέλασαν. Σκόρπισαν. Ἡ κούρασή

τους τώρα φάνηκε. Οί άδειοι τενεκέδες κι οί κουβάδες
τούς φάνηκαν άσήκωτοι. Άργά άργά ξεμάκρυναν.

Τό βουνό έστελνε ώς έδω τίς μυρωδιές του.

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Γιατί περίμεναν ή Χαρούλα καί ό Βαγγέλης τό Γιάννη; Γιά ποιό θέμα κουβέντιασαν;
2. Γιατί οί μικροί πότισαν πρώτοι; Άπό ποιές φράσεις φαίνεται πώς τό πότισμα ήταν κουραστική δουλειά;
3. Γιατί τά παιδιά πήγαν στόν κύρ Παναγιώτη; Τί του πρότειναν; Δέχτηκε; Δικαιολογείται στό κείμενο ή στάση του κύρ Παναγιώτη; Μέ ποιά φράση;

2 μεταφορές
3 επίθετα
ΠΙ Σαγμα

87. ΕΝΑ ΠΑΡΑΜΥΘΙ ΠΑΙΧΝΙΔΙ

Είχε μία λιακάδα, πού τόλμησαν οί γέροντες νά
βγάλουν καρέκλες καί νά καθίσουν έξω από τίς πόρτες
τους.

Ό δάσκαλος πήγε μέ τά παιδιά περίπατο στό βουνό.
Τά παιδιά έτρεξαν, σκαρφάλωσαν στήν πλαγιά, έπαιξαν
μπάλα, χόρτασαν παιχνίδι. Κάποια στιγμή κουράστηκαν.
Σταμάτησαν πιά νά παίζουν καί χαίρονταν τόν ήλιο.

— Παίζουμε ένα παιχνίδι μνήμης; πρότεινε ό Σπύ-
ρος.

— Ναί, είπαν τά παιδιά, έτσι, γιά νά μήν κακοκαρδί-
σουν τό Σπύρο, όχι γιατί τό είχαν όρεξη:

Μά ό Σπύρος ήξερε τό παιχνίδι καί ήξερε πώς όλοι
σέ λίγο θά τό 'παιζαν καί θά γελούσαν.

Α— Λοιπόν, τό παιχνίδι λέγεται «ό Γιαννακός». Τό
βρήκα σ' ένα κυπριακό περιοδικό. Μοιάζει λίγο μέ παρα-

μύθι. Νά τό πῶ; Νά τό πάρει τό ποτάμι;

– Νά τό πάρει, συμφώνησαν ὅλοι κι ὁ Σπύρος ἄρχισε:

«Μιά φορά κι ἓναν καιρό ἦταν μιά γυναίκα, πού εἶχε ἓνα ἀγόρι καί τό ἔλεγαν Γιαννακό. Ὁ Γιαννακός ἀγαποῦσε πολύ τά μακαρόνια καί κάθε μέρα ἤθελε νά κάθεται ἢ μητέρα του νά ζυμώνει ἀλεύρι καί νά τοῦ κάνει μακαρόνια.

Ἐνα μεσημέρι πού πῆγε σπίτι νά φάει καί δέ βρῆκε μακαρόνια, μάλωσε μέ τή μητέρα του. Τότε ἐκείνη τοῦ εἶπε:

– Νά σοῦ κάμω ἀπόψε, ἀλλά μέ μιά συμφωνία. Νά πᾶς στό βουνό νά φέρεις ξύλα, γιατί μᾶς ἔλειψαν.

Ὁ Γιαννακός δέχτηκε. Πῆγε στό βουνό νά φέρι τά ξύλα κι ἡ μητέρα του κάθισε νά φτιάξει μακαρόνια. Ἐκανε ἓνα μονάχα μακαρόνι, ἀντί νά κάμει πολλά καί κοντά. Ἦταν τόσο μεγάλο πού γέμιζε τό πιάτο. Τό μαγείρευε καί τό εἶχε ἔτοιμο.

Σάν ἦρθε ὁ Γιαννακός φορτωμένος τά ξύλα, ἡ μάνα του σέρβριε τό μακαρόνι στό πιάτο κι ὁ Γιαννακός κάθισε νά φάει. Σάν εἶδε πῶς τό μακαρόνι ἦταν μονοκόμματο, ἄρχισε νά μαλώνει μέ τή μάνα του, γιατί νά μήν κάμει μικρά μακαρόνια, ἀντί νά κάμει ἓνα τόσο μεγάλο.

Ἡ μητέρα του θύμωσε κι εἶπε:

– Τρέξε, βέργα, νά δεῖρεις τό Γιαννακό πού δέν τρώει τό μακαρόνι.

Ἡ βέργα δέν κουνήθηκε κι ἡ μητέρα εἶπε:

– Τρέξε, φωτιά, νά κάψεις τή βέργα, πού δέν πάει νά δεῖρι τό Γιαννακό, πού δέν τρώει τό μακαρόνι.

Ἡ φωτιά δέν κουνιέται κι ἡ μητέρα λέει:

– Τρέξε, νερό, νά σβῆσεις τή φωτιά, πού δέν πάει νά κάψει τή βέργα, πού δέν πάει νά δεῖρι τό Γιαννακό, πού δέν τρώει τό μακαρόνι.

Τό νερό δέν κουνιέται ἀπό τή θέση του κι ἡ μάνα

τοῦ Γιαννακοῦ λέει:

– Τρέξε, βόδι, νά ρουφήξεις τό νερό, πού δέν πάει νά σβήσει τή φωτιά, πού δέν καίει τή βέργα, πού δέν πάει νά δείρει τό Γιαννακό, πού δέν τρώει τό μακαρόνι του.

Τό βόδι δέ σαλεύει ἀπό τή θέση του κι ἡ μάνα τοῦ Γιαννακοῦ λέει:

– Τρέξε, σκοινί, νά δέσεις τό βόδι, πού δέν πάει νά πιεῖ τό νερό, πού δέν πάει νά σβήσει τή φωτιά, πού δέν καίει τή βέργα, πού δέν πάει νά δείρει τό Γιαννακό, πού δέν τρώει τό μακαρόνι του.

Τό σκοινί δέν κουνήθηκε ἀπό τή θέση του κι ἡ μάνα τοῦ Γιαννακοῦ λέει:

– Τρέξε, ποντίκι, νά φᾶς τό σκοινί, πού δέν πάει νά δέσει τό βόδι, πού δέν πάει νά πιεῖ τό νερό, πού δέν πάει νά σβήσει τή φωτιά, πού δέν πάει νά κάψει τή βέργα, πού δέ πάει νά δείρει τό Γιαννακό, πού δέν τρώει τό μακαρόνι του.

Τό ποντίκι οὔτε ἄκουσε πού τοῦ εἶπε ἔτσι ἡ μάνα τοῦ Γιαννακοῦ κι ἐκείνη εἶπε:

– Τρέξε, γάτα, νά φᾶς τό ποντίκι, πού δέν πάει νά φάει τό σκοινί, πού δέν πάει νά δέσει τό βόδι, πού δέν πάει νά πιεῖ τό νερό, πού δέν πάει νά σβήσει τή φωτιά, πού δέν πάει νά κάψει τή βέργα, πού δέν πάει νά δείρει τό Γιαννακό, πού δέν τρώει τό μακαρόνι του.

Ἡ γάτα δέ σαλεύει ἀπό τή θέση της κι ἡ μάνα τοῦ Γιαννακοῦ λέει:

– Τρέξε, σκυλί, νά φᾶς τή γάτα, πού δέν πάει νά φάει τό ποντίκι, πού δέν πάει νά φάει τό σκοινί, πού δέν πάει νά δέσει τό βόδι, πού δέν πάει νά πιεῖ τό νερό, πού δέν πάει νά σβήσει τή φωτιά, πού δέν πάει νά κάψει τή βέργα, πού δέν πάει νά δείρει τό Γιαννακό, πού δέν τρώει τό μακαρόνι του.

Ἄμέσως τρέχει ὁ σκύλος πάνω στή γάτα, ἡ γάτα

πάνω στον ποντικό, ο ποντικός πάνω στο σκοινί, τό σκοινί πάνω στο βόδι, τό βόδι στο νερό, τό νερό στη φωτιά, ή φωτιά στη βέργα, ή βέργα πάνω στο Γιαννακό κι ο Γιαννακός πάνω στο μακαρόνι καί τό ρουφά σέ μία στιγμή.»*

“Όλοι τώρα πήραν μέρος στο παιχνίδι. Προσπαθούσαν να τό πουν μέ τή σωστή σειρά, μπερδεύονταν, άλλοι πήγαιναν να τούς διορθώσουν καί μπερδεύονταν περισσότερο· γελοῦσαν μέ τήν καρδιά τους.

– Νά ζήσεις, Σπύρο, μέ τίς ιδέες πού ἔχεις! εἶπε ὁ Ἀλέξης κι ἄρχισε να παλεύει να τό ξαναθυμηθεῖ: «Τρέξε, σκυλί, να φᾶς τή γάτα...»

Μικροὶ ἴδιοι
2 μεταφορᾶς 5 ἐπίθετο

88. ΒΡΕΜΕΝΑ ΕΙΝΑΙ Ἡ ΞΕΡΑ;

Μέγλασε πολύ κι ὁ δάσκαλος, προσπάθησε κι αὐτός να πεῖ τό μῦθο.

– Χαίρομαι, τούς εἶπε, πού δέν ξεχνιοῦνται αὐτά τά πράγματα πού ἔλεγε ὁ λαός μας.

Νά σᾶς πῶ κι ἐγώ μία παροιμιακή ἱστορία;

Τά παιδιά ἔκαναν κύκλο γύρω του.

οἱ – Τί θά πεῖ παροιμιακή ἱστορία; τόν ρώτησαν.

– Εἶναι κάτι ἀστεῖες ἱστορίες, πού ξεκινοῦν ἀπό μία παροιμία ἢ καταλήγουν σέ μία παροιμία. Αὐτή πού θά σᾶς πῶ ἀρχίζει μέ τήν παροιμία «Ὁ τεμπέλης τά θέλει βρεμένα τά παξιμάδια».

«Μιά φορά ἦταν ἓνας τεμπέλης, ἀπό τούς πιό μεγάλους τεμπέληδες τοῦ κόσμου. Φοβόταν τόσο τή δου-

* Νέαρχος Κληρίδης

λειά πού ποτέ δέ δούλεψε. Ἐν τοῦ ἴδινες ψωμί, ἔτρωγε, ἄν δέν τοῦ ἴδινες, μποροῦσε νά ψοφήσει ἀπό τήν πείνα.

Μιά ἡμέρα ἦταν βασιλεμένος ὁ ἥλιος, κι αὐτός δέν εἶχε βάλει τίποτα στό στόμα του.

Τήν ἄλλη μέρα γιά νά μήν τόν ἀναγκάσει ἡ πείνα νά δουλέψει, σκέφτηκε νά κάνει τόν πεθαμένο στά ψέματα. «Πιό καλά νά μέ θάψουν, εἶπε μέσα του, παρά νά μου δώσουν δουλειά!» Τόν εἶδαν οἱ γείτονες ξαπλωμένο στό κρεβάτι, τόν πίστεψαν νεκρό καί φώναξαν τούς παπάδες νά τόν πάρουν.

Στό δρόμο πού πήγαιναν τό λείψανο τοῦ τεμπέλη, μιά γυναίκα εἶδε τόν πεθαμένο, τόν λυπήθηκε κι εἶπε: «Ὁ κακόμοιρος! Ἄπό τήν πείνα του θά πέθανε! Ποῦ νά τό ἔξερα χτές νά τοῦ στείλω καμπόσα παξιμάδια πού ἔχω!» Ὁ τεμπέλης ἀπό τό φέρετρο, σάν ἄκουσε τά λόγια τῆς πονετικιάς γυναίκας, ἄνοιξε τά μάτια του καί ρώτησε: «Βρεμένα εἶναι τά παξιμάδια ἢ ξερά;» – «Ξερά», τοῦ λέει ἡ γυναίκα. «Ἔ, τότε ψάλτε, παπάδες, ψάλτε!» λέει ὁ τεμπέλης καί κλείνει τά μάτια του. Ὁ γρουσοῦζης! Προτίμησε νά θαφτεῖ ζωντανός, παρά νά κάμει τόν κόπο νά μουσκέψει τά παξιμάδια...» *

Ὁ δάσκαλος τέλειωσε τήν ἱστορία. Τά παιδιά ἔμειναν σκεφτικά. Προσπαθοῦσαν νά θυμηθοῦν παροιμίες γιά τόν τεμπέλη. *M*

*Προσαρμογή ἀπό τή «Λαογραφία» τοῦ Ν. Ξ. Πολίτου

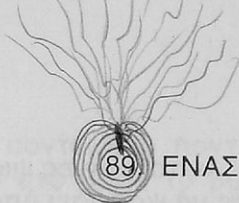
Εκλογές

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Μπορεῖς κι ἐσύ νά βρεῖς παροιμίες πού λέει ὁ λαός μας γιά τόν τεμπέλη;

2. Μήπως ξέρεις καμιά ἄλλη παροιμιακή ἱστορία;

89 ΕΝΑΣ ΜΥΘΟΣ

Μο Τήν ἄλλη μέρα ὁ Γιάννης ἔφερε ἕνα μύθο.
– Μοῦ τόν εἶπε ἡ γιαγιά μου, πού εἶναι Κρητικά,
εἶπε. Νά δῶ ποιός ἀπό σᾶς θά τόν θυμηθεῖ.

Ἔβγαλε ἕνα χαρτί ὁ Γιάννης.

– Τί εἶναι αὐτό; ἀπόρησαν τά παιδιά.

– Ὁ μύθος, εἶπε ἀθῶα ὁ Γιάννης. Ποιός σᾶς εἶπε πῶς
ἐγώ τόν θυμάμαι ἀπ' ἔξω; Λοιπόν, λέγεται «Ἡ ποντικί-
να»:

Μ «Μιά ποντικίνα πρόβαλε ἀπό τή δοκαρίνα* καί φώ-
ναξε τῷ δεκατριῷ τῆ παιδιῶ: «Σελιχάνη, Μελιχάνη καί
Φροσύνη, Σαῖτα, Πίτα καί Κριθοῦ, Θέκλα, Καβαλουρωτή,
Σαύλα, Παύλα καί Κουντούρα, Σαλτονιά, Βελτονιά!
Ἐλάτε νά δειπνήσουμε τό μεσοκούκι* τῆς φακῆς.»
«Δεῖπνησε, δεῖπνησε, μάνα μας, κι ἐμεῖς δεῖπνήσαμε!»
«Καί τί δεῖπνήσατε μωρέ παιδιά μου;» «Βερίκοκα, Βερι-
κοκιτροκύδωνα, ἐλιές μέ δάφνη, κάπαρη, καρύδια μέ τό
μέλι, χλωρά κουκιά μέ τό τυρί καί πίτα μέ τό λάδι.»
Αὐ Τά παιδιά ζαλίστηκαν στήν ἀρχή. Μετά μέ ὀρμή ξε-
κίνησαν νά ποῦν τό μύθο. Κι ἐκεῖ σκόνταψαν, μπερδεύ-
τηκαν καί γέλασε καί τό παρδαλό κατσίκι!

Κεντρική 1089
Γκαζαντζάκη

Γαλάτεια Καζαντζάκη

90. ΑΙΝΙΓΜΑΤΑ

Α – Γυάλινος πύργος, τρίχινος φράχτης. (οιληρ ρι)
– Γύρω γύρω κάγκελα, στή μέση πάπια παίζει.
(οιληρο ρι ιακ ροσηγλ)

* δοκαρίνα: τό δοκάρι τῆς στέγης.

* μεσοκούκι: τό μέσα μέρος (ἡ καρδιά).

- Είμαι φιλή, λιγνή, τόν κόσμον ὅλο ντύνω,
κι ἐγὼ μένω γυμνή. Α (ολογζβ υ.)
- Σέ κῆπο δέ φυτεύεται, σέ περιβόλι ὄχι,
καί ὁ ἄρχοντας τό γεύεται κι ὅλος ὁ κόσμος τό
'χει. (ιρηνρ)
- Βαρύτερ' ἀπ' τό σίδερο, γλυκύτερ' ἀπ' τό μέλι,
μήτε στά χέρια πιάνεται, μήτε στήν τσέπη μπαίνει.
(βολμη)
- Μικροκαμωμένη κοπελιά, μεγάλες πίτες κάνει.
(ροοιγζη υ)
- Λαήνι χιλιοτρύπητο,
σταλιά νερό δέ χύνει. (ιδρλληφο ρι)

3 αἰνίγματα-

91. ΠΕΝΤΕ ΠΟΝΤΙΚΟΙ

Πέντε ποντικοί μουντζοῦροι
κι ἄλλοι τρεῖς ἀλευρομοῦροι
μιὰ φρεγάδαν ἀρματώσαν
καί φακὴ τῆνέ φορτώσαν.

Πέντε μέρες ἀρμενίζαν
καί καιρό δέν ἐγνωρίζαν
καί στό πέλαγος πού βγῆκαν
κεῖ βαριά φουρτούνα βρῆκαν.

Τρέχει ὁ ἓνας στό τιμόνι:
«Ὁχ! κακός καιρός πλακώνει».
Πάει ὁ ἄλλος στήν ἀντένα:
«Θά χαθοῦμε τά καημένα».

Πάει κι ὁ ἄλλος μέσ' στ' ἀρμάρι
γιά νά τρώει παξιμάδι.
Πάει τό ἓνα, πάει τό ἄλλο,

γίνηκε κακό μεγάλο.
Πέρα στο νησί έβγῆκαν,
τό 'στρωσαν καί κοιμηθῆκαν.

Λαϊκό

92. ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ ΓΙΑ ΤΟ ΠΑΣΧΑ

«Βάγια, βάγια τῷ Βαγιῶ
τρῶνε ψάρι καί κολιό,
καί τόν ἄλλο Κυριακό
τρῶν' τό κόκκινο αὐγό».

Τά σχολεῖα ἐκλείσαν. Ἄρχισαν οἱ προετοιμασίες γιά τήν πιό μεγάλη γιορτή, τό Πάσχα. Οἱ δουλειές περίσσεψαν τούτες τίς μέρες γιά τούς μεγάλους. Γιά τά παιδιά ὅμως ἄνοιξε ἡ ὁμορφη ἐποχή τῶν διακοπῶν.

Ἡ γιαγιά τῆς Κατερίνας ἦταν κάπως καλύτερα. Τά πόδια τῆς δέν πονοῦσαν τόσο.

Α – Πάσχα ἔρχεται, κόρη μου, ἔλεγε στή μάνα τῆς Κατερίνας, τήν κυρα-Δέσποινα. Δέ θ' ἀσπρίσουμε; Στό χωριό μας τέτοιες μέρες ὁ ἀσβέστης ἔκανε θαύματα. Στόν καιρό μου...

– Στόν καιρό σου, μάνα, ἀπαντοῦσε μέ ὑπομονή ἡ κυρα-Δέσποινα, εἶχατε... καιρό!

– Μά Πάσχα ἔρχεται, ἐπέμενε ἡ γιαγιά. Πρέπει νά ζυμώσουμε, νά κάμουμε κουλουῖρες, νά...

– Μάνα, Πάσχα ἔρχεται κι ἔχω στό μαγαζί περισσότερη δουλειά καί κούραση, ἀναστέναζε ἡ κυρα-Δέσποινα. Θά πάρουμε ἔτοιμα τσουρέκια ἐφέτος. Ἰσα ἴσα πού θά βάψουμε αὐγά.

– Ἐτοιμα τά τσουρέκια μας! εἶπε μέ φρίκη ἡ γιαγιά. Καί δέ θά ἀσπρίσουμε τά πεζούλια, τίς γλάστρες!

– Μιά χαρά εἶναι, μάνα. Μετά τό Πάσχα, σάν λιγοστέψει ἡ δουλειά, θά τά περάσουμε ἓνα χεράκι.

Ἡ κυρα-Δέσποινα ἔβαλε μιά μπουκιά ψωμί στό στόμα της κι ἔφυγε γιά τό μαγαζί.

Δαγκώθηκε ἡ γριά.

— Ἄχ! παιδάκι μου, εἶπε στήν Κατερίνα. Καταλαβαίνετε ἐσεῖς Ἀνάσταση Χριστοῦ; Σᾶς κλαίει ἡ καρδιά μου.

— Γιαγιά, εἶπε δειλά ἡ Κατερίνα, γιατί δέ μᾶς γιορτάζεις ὅπως ξέρεις ἐσύ;

— Νά κάνω ὅ,τι κάναμε στό χωριό μας; ἀπόρησε ἡ γιαγιά. Παιδί μου, γιά νά γίνουν τά πρεπούμενα χρειάζονται κότσια κι ἐγώ δέν τά ἔχω.

— Θά σέ βοηθήσω ἐγώ, γιαγιά, ἐπέμενε ἡ Κατερίνα.

— Ἐσύ εἶσαι κούτσικο*. Τί ξέρεις ἀπό τέτοια! εἶπε ἀπογοητευμένη ἡ γιαγιά. Πῆρε τό πλεχτό στό χέρι της καί πῆγε νά καθίσει στή γωνιά της.

— Γιαγιά, ὅταν δέ φτάνουμε νά πιάσουμε κάτι ἐμεῖς τά παιδιά, ἀφοῦ εἴμαστε ὅπως λές «κούτσικα», ἀνεβαίνουμε ὁ ἓνας στήν πλάτη τοῦ ἄλλου καί ψηλώνουμε καί γινόμαστε πιό ψηλοί ἀπό τούς μεγάλους. Ἄν φωνάξω τήν παρέα μου, θά ἔχεις μπόλικους νά σέ βοηθοῦν. Θέλεις, γιαγιά; παρακάλεσε ἡ Κατερίνα.

Ἄν πονοῦσαν λίγο τά πόδια τῆς γιαγιάς, τώρα γιατρεύτηκαν. Ξανάνωσε, ἔγινε μικρή κοπελίτσα. Ὅλο πονηριά εἶπε:

— Φώναξε τήν παρέα σου, Κατερίνα. Θά τοὺς δεῖξουμε ἐμεῖς τί θά πεῖ Πάσχα!...

Πῶς περπάτησε ἡ γιαγιά τόσο δρόμο ὡς τό κοτέτσι τοῦ μπαρμπα-Νιόνιου εἶναι ἓνα θαῦμα.

— Εἶναι μεγαλοπεφτιάτικο* τ' αὐγό; ρώτησε μέ ἀγωνία.

— Ναί, τώρα δά τό γέννησε ἡ κότα.

— Κι ἦταν μαύρη ἡ κότα, ὅπως σοῦ ἔπα; Ξαναρώτησε μέ ὑποψία τώρα ἡ γιαγιά.

* ΚΟΥΤΣΙΚΟ: μικρό παιδί

* ΜΕΓΑΛΟΠΕΦΤΙΑΤΙΚΟ: τῆς Μεγάλης Πέμπτης

– Νάτη, κυρά μου, τούτη πού κακαρίζει εἶναι.

Ἴουχασμένη ἢ γιαγιά ἔγνεψε στήν Κατερίνα καί στήν παρέα της – ἢ μισή τάξη ἦταν ἐκεῖ – νά πάρουν τά ὑπόλοιπα αὐγά. Αὐτή προσεχτικά κράτησε στή χούφτα της τό αὐγό τῆς Μεγάλης Πέμπτης.

– Τί θά τό κάνουμε αὐτό, γιαγιά; ρώτησε ὁ Σπύρος.

– Θά τό φυλάξουμε, γιέ μου, κι ὅποιος ἔχει πονόλαιμο, θά τρώει λίγο καί θά γίνεται περδίκι. Ἔτσι τουλάχιστον πιστεύαμε οἱ παλιοί. Ἄντε, Κατερίνα, σύρε νά πάρεις καινούριο τέντζερη*. Σέ παλιό δέν κάνει νά βάφονται τ' αὐγά.

Τό πρῶτο αὐγό πού βάφτηκε, τῆς Παναγιάς ὅπως τ' ὀνόμασε ἢ γιαγιά, μπῆκε στό εἰκονοστάσι. Μ' αὐτό θά σταυρώνονταν τά παιδιά, ὅταν θά ἦταν ματιασμένα.

Ἡ γιαγιά βρῆκε μιά κόκκινη κουβέρτα καί τήν ἔβαλε στό παραθύρι. Γέμισε καί δυό μπουκάλια μέ νερό πού τό βράδυ θά τά πήγαινε ἢ ἴδια στήν ἐκκλησία, στά δώδεκα εὐαγγέλια. Θά τ' ἄφηνε ἐκεῖ, μέχρι ν' ἀπολύσει ἢ ἐκκλησία. Μετά ὁ παπάς θά τά φύλαγε στό Ἱερό. Τή Λαμπρή θά τά ἔφερναν στό σπίτι.

– Ἄν ἀρρωστήσει κανένας καί ραντιστεῖ μέ τοῦτο τό νερό, γιαίνει*, κόρη μου, λέει ἢ γιαγιά στήν Κατερίνα.

Ὁ παππούς τοῦ Φώτη ἔμαθε πώς ἢ γιαγιά τῆς Κατερίνας ἔβαψε αὐγά γιά ὅλα τά παιδιά καί πώς θά τοὺς ἐτοιμάσει καί τσουρέκια. Κι ὅταν βρέθηκε στόν Ἐπιτάφιο μέ τό κερί στό χέρι, εἶπε στόν κύρ Ἀνέστη, πού ἦταν πλάι του:

– Ἐ, καί τί γλέντι θά γινόταν, ἂν βάζαμε ὅλοι ἀπό λίγα λεφτά καί ψήναμε δυό τρία ἀρνιά ἐκεῖ στήν ἀλάνα!

Δέν μπόρεσε ν' ἀπαντήσει ἀμέσως ὁ κύρ Ἀνέστης,

* τέντζερης: χύτρα ἀπό χαλκό.

* γιαίνει: γίνεται καλά.

γιατί ανταμώθηκαν στο σταυροδρόμι τέσσερις Ἐπιτάφιοι κι ἄρχισαν οἱ δεήσεις.

– Πέρνα αὔριο τό πρωί ἀπό τό μαγαζί νά τά ποῦμε, μπόρεσε καί ψιθύρισε.

Τό Μεγάλο Σάββατο, μόλις χτύπησαν οἱ καμπάνες, κι ἔριξε κλαδιά δάφνης ὁ παπάς καί εἶπε «Ἀνάστα ὁ Θεός κρῖναι τήν γῆν», ἡ γιαγιά τῆς Κατερίνας μ' ὄλο τό παιδομάνι ἔφυγαν τρεχάτοι ἀπ' τήν ἐκκλησιά, γιά νά ζυμώσουν τίς κουλοῦρες. Λαμπριάτικες «κουτσοῦνες» τίς ἔλεγε ἡ γιαγιά καί τούς ἔδειξε νά τίς στολίσουν μέ σουσάμι, μυρωδικά, καρύδια. Στή μέση ἔμπαινε καί τό κόκκινο αὐγό. Ἡ γιαγιά, μιά κι ἀνοίξε τό κομπόδεμα, δέν ἔκανε τσιγκουνιές. Ἔτσι, ὁ κάθε φίλος τῆς Κατερίνας εἶχε τό δικό του τσουρέκι. Ἔβαλαν σημάδι τά παιδιά, μήν μπερδευτοῦν οἱ κουλοῦρες, καί μέ φωνές καί γέλια πῆγαν τίς λαμαρίνες στό φοῦρνο. Κι ὡς νά ψηθοῦν τά τσουρέκια, πῆραν ἀσβέστη καί βούρτσα κι ἄσπρισαν τίς αὐλές καί τά πεζούλια.

Ὁ παππούς τοῦ Φώτη πρὶν πάει στό καφενεῖο «Ἡ Συνάντηση», πέρασε ἀπό τό σπίτι τῆς Κατερίνας. Εἶπαν, εἶπαν μέ τῆ γιαγιά, τά κανόνισαν. Αὔριο... Ναί, αὔριο ἡ γειτονιά θά γιόρταζε «Ἑλληνικό Πάσχα»...

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Ἡ κυρα-Δέσποινα κουβεντιάζει μέ τῆ γιαγιά. Γιά ποιά πράγματα κουβεντιάζουν; Βάλτα σέ μιά σειρά.
2. Τί ζήτησε ἡ Κατερίνα ἀπό τῆ γιαγιά της; Τήν κατάφερε; Μέ ποιόν τρόπο;
3. Ποιές προετοιμασίες ἔκαμε ἡ γιαγιά καί ποῖο ἦταν τό νόημά τους;
4. Πότε ζύμωσαν τίς κουλοῦρες; Πῶς τίς ἔλεγε ἡ γιαγιά; Πῶς τίς στολίσαν;

2) Ἔργασία
3 μεταφορῶς
5 ἐπίθετα

93. ΧΡΙΣΤΟΣ ΑΝΕΣΤΗ!

Μεξήμερωσε μέρα πραγματικά λαμπριάτικη.

Οί σουβλες στήθηκαν, οί τάβλες* στήθηκαν κι αυτές. "Ολοι έδιναν ένα χεράκι νά γυριστεί τ' άρνί. Κι ήρθε ή ώρα πού έγιναν τά κοκορέτσια κι έγιναν οί συκωταριές καί χύθηκε κρασί στά ποτήρια. Κι όποιος ήταν περαστικός, τόν καλοδεχτήκαμε κι έφαγε κι ήπια μαζί μας.

Ή γιαγιά τής Κατερίνας κοίταζε μήν τύχει καί λείψει τίποτε από τό τραπέζι.

— Νά σέ περιποιηθώ, κόρη μου, είπε στή νύφη της, τήν κυρα-Δέσποινα καί τής πρόσφερε ένα καλοψημένο κομμάτι κρέας.

— Εύχαριστώ, μάνα, είπε συγκινημένη ή κυρα-Δέσποινα. Χρόνια είχα νά κάμω τέτοιο Πάσχα!

Ό παππούς του Φώτη πήρε κόκκινο αύγό. "Αρχισαν νά τσουγκρίζουν.

— Χριστός άνέστη!

— Άληθώς ό Κύριος!

Ή γειτονιά μας άντιβούισε.

Χριστός άνέστη!

Άληθώς άνέστη ό Κύριος!

Κεντρική, ΐδέα
Τηροφορίες για το
Πάσχα.

Μ

* τάβλες: τραπέζια.

Λογραφική Πασχαλιάτικη.

94. ΑΝΑΣΤΑΣΗ

«Αγια νύχτα τ' Ἀπρίλη,
γιορτινή φορεσιά,
«δεῦτε λάβετε φῶς»
ἐλαμψ' ὅλη ἡ ἐκκλησιά.

Ἡ λαμπάδα μου καίει
μέσ στά μύρια ἀγιοκέρια,
ὁ Χριστός ἀναστήθη
μέσ στά δύο μου τά χέρια! *Α*

Μύρα σκόρπισε γύρω
ἡ ἀνοιξιάτικη φύση,
τή φλογίτσα κρατῶ
μέσ στίς χουῖφτες μή σβήσει.

Κι ἡ λευκή μου λαμπάδα
τώρα, νά, τρεμοπαίζει,
μέσ στά κόκκινα αὐγά
στό στρωμένο τραπέζι. *Α*

«Τά κυκλάμινα»

Ἐργασία
3 μεταφορές
Ἡ ἐνερμητὶ εἰδία

Ντ. Χατζηνικολάου

οἱ Ευθεσκει εἰ ἡ ἀνάστασιν τοῦ
Χριστοῦ τ.

95. ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑΣ

Μ Τό μαντάτο τό 'φερε ή μάνα του Θανάση, πού είχε έμπορικό στήν έπάνω γειτονιά. Κάποιο αὐτοκίνητο χτύπησε ένα παιδί! Μούδιασαν στήν αρχή όλοι. Μετά ό καθένας είπε τό λογάκι του.

– Φταΐνε τά παλιόπαιδα, είπε ή μάνα τής Βαγγελιώς.

– Φταΐνε οί γονεΐς πού παίρνουν ποδήλατα στά παιδιά τους, είπε μιά άλλη.

Έγινε τέτοια φασαρία, πού άνοιξαν τά παράθυρα. Τό ένα σπίτι ύστερα από τό άλλο μάθαινε τό νέο. Τά παιδιά άφησαν τά βιβλία τους, βγήκαν κι αυτά στίς πόρτες.

– Μέ τά ποδήλατα τά 'βαλαν, είπε τόν καημό του ό Γιώργης στόν 'Αλέξη. ↓

– Φταΐνε τά παιδιά, πού έχουν ποδήλατα καί δέν προσέχουν, είπε τήν κουβέντα του ό Κώστας.

– Μωρέ, φταΐνε όσοι έχουν αὐτοκίνητα, πού νομίζουν πώς είναι δικοί τους οί δρόμοι! Καί τή μάνα μου μιά μέρα πήγε νά τή σκοτώσει ένα φορτηγό, είπε θυμωμένη ή Κατερίνα. ↓

– Φταΐει, έξήγησε ό Σπύρος, πού δέν ξέρουμε ούτε έμεις ούτε οί όδηγοί τούς κανόνες κυκλοφορίας.

– Σωστό αυτό, αλλά τί νά γίνει;

Σήκωσε τούς ώμους του ό Σπύρος. Τί μπορεί νά γίνει; Δέν ήξερε.

– Τρεις χιλιάδες περίπου Έλληνόπουλα χάνουν τή ζωή τους κάθε χρόνο από αὐτοκίνητο, είπε ό δάσκαλος τήν άλλη μέρα στά παιδιά.

– Τρεις χιλιάδες! Τά παιδιά τρόμαξαν μπροστά σε τόσο μεγάλο αριθμό.

– Νά είστε προσεκτικοί, παιδιά. Τό κακό δέν άργεί νά γίνει, συμβούλεψε ό δάσκαλος.

Ὁ Ἀλέξης ἔστειλε χέρι χέρι ἓνα σημεῖωμα στὸν Πέτρο κρυφά. «Κάνουμε κάτι ἐμεῖς;»

– Μπορῶ νά δῶ τό σημεῖωμα πού κυκλοφορεῖ; Ἡ φωνή τοῦ δασκάλου τοὺς ἀναστάτωσε. Ὁ Γιάννης μουδιασμένος πῆγε τό σημεῖωμα στήν ἔδρα. Ὁ δάσκαλος εἶχε μιά σφιχτή ἔκφραση στό πρόσωπό του. Νά γίνεται τέτοια σοβαρή κουβέντα μέσα στήν τάξη καί νά χαλαεῖ ἀπό ἓνα σημεῖωμα! Πικραμένος ἀνοῖξε τό χαρτί, διάβασε. Τό πρόσωπό του ξαστέρωσε.

– Αὐτό τό σημεῖωμα δέν ἔπρεπε νά κυκλοφορήσει μυστικά. Τέτοιες ἰδέες πρέπει νά τίς λέμε φωναχτά, εἶπε σοβαρά.

Πῆρε τήν κιμωλία στά χέρια του καί μέ κεφαλαῖα γράμματα ἔγραψε στὸν πίνακα:

Συστόλ. Μ
Τί πρέπει νά προσέχουμε
ΚΑΝΟΥΜΕ ΚΑΤΙ ΕΜΕΙΣ; ὅταν βαδίζουμε σάν
ὄρμονοι

Λοιπόν; γύρισε στά παιδιά ὁ δάσκαλος.

– Πιστεύω πῶς..., ἄρχισε νά λέει ἡ Βαγγελιώ τί σκεφτόταν. "Ἀρχισαν νά λένε τή γνώμη τους καί οἱ ἄλλοι.

– Σκεφτεῖτε καί τά ξαναλέμε, τοὺς σταμάτησε χαμογελώντας ὁ δάσκαλος.

"Ἐγιναν τρεῖς συνεδριάσεις καί δεκαπέντε τσακωμοί. Στό τέλος συμφώνησαν καί ξεκίνησαν μέ ὄρεξη γιά δουλειά. Μιά ἐπιτροπή πῆγε στήν τροχαία καί γύρισε μέ ὁδηγίες, πού ἔλεγαν πῶς νά προλαβαίνονται τά δυστυχήματα.

Τά παιδιά δυό μέρες μελετοῦσαν τίς ὁδηγίες. Μετά πῆγαν στήν αἴθουσα μέ τόν πολύγραφο. Ἐκεῖ κλείστηκαν ὡς ἀργά τό βράδυ. Μαζί τους κι ὁ δάσκαλος κι ὁ παππούς τοῦ Φώτη.

Τήν ἄλλη μέρα ἓνα πακέτο «ἔντυπο ὑλικό» ὑπῆρχε στό σχολεῖο. Συνεργεῖα ἀπό δύο δύο παιδιὰ πῆγαν καί στά πέντε σχολεῖα τῆς περιφέρειας. Στόν πίνακα τῶν ἀνακοινώσεων καρφίτσωναν ἓνα πολυγραφημένο χαρτί πού ἔλεγε:

Ο ΣΤΑΜΑΤΗΣ ΚΙ Ο ΓΡΗΓΟΡΗΣ

A

Ἄλτ! Ξεπρόβαλε ὁ Σταμάτης
καί τόν κόσμο σταματᾶ!
Τώρα μπρός! βγῆκε ὁ Γρηγόρης
κι ὁ καθένας πιά περνᾶ.

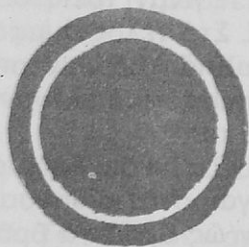

Συγγραφική -

Ὁ Σταμάτης κοκκινίζει
Ἄλτ! σταθεῖτε στό λεπτό.
Ὁ Γρηγόρης πρασινίζει,
μπρός! φωνάζει στόν πεζό. Ⓟ

Ὅλη μέρα στό καθῆκον
ἔχουνε δουλειά πολλή,
κι ἂν γιά λίγο σταματήσουν
βγάζουν φῶς πορτοκαλί.

Στό Σταμάτη, στό Γρηγόρη
νά ἔχετε τό νοῦ σας ὅλοι,
καί θά πάψουν τά «τροχαῖα»
μέσα στή μικρή μας πόλη.

"Αλλα πάλι συνεργεία είχαν σταθεϊ στά σταυροδρό-
μα καί μοίραζαν έντυπα στους όδηγούς τών αυτοκινή-
των:

"Όποιος βιάζεται, σκοντάφτει
μήν ξεχνᾶς,
μέ ύπομονή καί τάξη
νά όδηγᾶς.

Φίλε όδηγέ, μήν τρέχης.
Δεκατέσσερα τά μάτια σου
νά ἔχεις.

Σάν καθίσεις στό τιμόνι
-τό γνωρίζεις-
τή ζωή ξένων καί φίλων
σύ όρίζεις.

- Είστε σπουδαίοι! Είπε μέ θαυμασμό ή Χαρούλα
στό Γιάννη.

Ό Γιάννης κρυφοκαμάρωσε.

- "Ε! δέν είναι δά σπουδαίο, όταν ἔχεις ποιητή με-
γάλο στήν παρέα σου! Κι ό νοῦς τοῦ Γιάννη πέταξε στόν
παππού τοῦ Φώτη, πού σίγουρα, ἂν ἦταν λίγο πιό νέος,
θά μπορούσε νά γίνει ό πιό μέγάλος ποιητής τῆς ἐποχῆς
μας!

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Υπήρξε συμφωνία στό ποιός φταίει γιά τά δυστυχήματα; Ποιές γνώμες διατυπώθηκαν;
2. Γιατί πικράθηκε ό δάσκαλος; Τί ἔλεγε τό σημείωμα τοῦ Ἀλέξη;
3. Τί ἔκαναν τά παιδιά; Ό παππούς βοήθησε;

Εργασία
2 Μεταφορές
2 παραπονοίαις

Ὁ Εὐγένιος Σπαθάρης «παίζει» τὸν Καραγκιόζη

96. ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ ΣΤΗ ΓΕΙΤΟΝΙΑ!

Ὁ Γιώργης τὸ εἶπε στὰ παιδιά καὶ ἄστραψαν τὰ μάτια τους καὶ χτύπησε ἡ καρδιά τους.

– Καραγκιόζης στὴ γειτονιά!

Α Στὸ καφενεῖο τοῦ κύρ Ἀνέστη αὔριο τὸ ἀπόγευμα θά παίξει Καραγκιόζης. Μάλιστα. Ἔνας καραγκιοζοπαίχτης θά ῥθει αὔριο τὸ ἀπόγευμα στὶς 7 ἡ ὥρα κι ὅποιος θέλει.

Ἄκου, ὅποιος θέλει! Ὅλοι θέλουν, ὅλοι τὸ λαχταροῦν. **Α**

Πέντε ἡ ὥρα, λοιπόν, τὰ παιδιά ἦταν στρογγυλο- καθισμένα στοὺς πάγκους, πού εἶχαν στηθεῖ ἀπὸ τὸν κύρ Ἀνέστη. Οἱ καρέκλες ἦταν γιὰ τούς μεγάλους.

Ἐξὶ ἡ ὥρα. Τὰ παιδιά βγάζουν πασατέμπο ἀπ' τὰ τσεπάκια τους, πίνουν πορτοκαλάδα καὶ ρωτοῦν τί ὥρα

Εργασία.

Κεντρική ιδέα.

είναι.

Έφτά παρά τέταρτο αρχίζουν και άνησυχούν. Μπας και πηγαίνει τό ρολόι πίσω; Πάνε κι έρχονται άνήσυχα τά παιδιά.

Έφτά ή ώρα δέν κουνιέται φύλλο.

Έφτά και πέντε ή παράσταση επιτέλους αρχίζει.

Τραβιέται ό μπερντές και παρουσιάζεται ό Χατζη-αβάτης. Από μέσα άκούονται φωνές. Δέρνουν τόν Κα-ραγκιόζη. Ξαφνικά ό Καραγκιόζης βγαίνει τρεχάλα και πέφτει πάνω στό Χατζηαβάτη.

Χατζηαβάτης: "Αλτ! "Ω, Παναγιά μου, τρελάθηκε! Κα-ραγκιόζη μου, τί τρέχει; Για πές μου.

Κ.: 'Ορίζω τόν έαυτό μου, είμαι έφταξούσιος του έαυτου μου;

Χ.: Είσαι, Καραγκιόζη.

Κ.: Θέλω νά πεθάνω!

Χ.: Πέθανε, δέ σέ μποδάει κανείς!

Κ.: Τότε, λοιπόν, γιατί δέ μ' άφήνουν νά πεθάνω;

Χ.: Ποιός, Καραγκιόζη μου, δέ σ' άφήνει;

Κ.: 'Ιδού, κύριε! 'Αποφάσισα νά πεθάνω. Νά πάω από λουκουμοθάνατο. Μπήκα σ' ένα καφενεϊο, βρήκα μιά κάσα λουκούμια, τήν πήρα, τήν άκούμπησα χάμου, έκαμα τά «πατερημά» μου, είπα: Σχωράτε με κι ό Θεός νά σās χωρέσει, κι αρχισα νά τρώω λουκούμια νά πεθάνω. Νά σου πώ, Χατζηαβάτη μου, και τήν καθαρή αλήθεια. 'Εμέτραγα τά λουκούμια, νά δώ μέ πόσα λουκούμια θά πεθάνω. "Αν ξαναθελήσω νά ξα-ναπεθάνω, νά ξέρω πόσα λουκούμια θ' άγοράσω. 'Αλλά μόλις είχα φάει καμιά έξηνταριά, μπαίνει ό καφετζής μέσα.

- Τί κάνεις αυτου; μου λέει.

- Πεθαίνω, κύριε, του λέω.

- Πεθαίνεις, μασκαρά! Μ' αρχίζει στό ξύλο. Βλέ-

4 = μεταφορά
4 = επιπρόσθετα
πληθύνει λέξεις

- που κι οί άλλοι του καφενείου, μ' αρχίζουν κι αυτοί στο ξύλο. Γιατί, κύριε, δέ μ' αφήνουν νά πεθάνω;
- Χ.: Δέν κατάλαβες γιατί σέ σέ δέρνανε; Σέ δέρνανε, γιατί ἔφαγες τά ξένα λουκούμια.
- Κ.: "Α! Γι' αὐτό μέ δέρνανε! Κι ἐγώ ἔλεγα πώς μέ δέρνανε, γιατί ἦταν ἡ ζωή μου ἀναγκαία.
- Χ.: Γιά τά λουκούμια σέ δέρνανε καί νά μήν ξαναπεράσεις ἀπό κεῖ, γιατί θά φᾶς κι ἄλλο ξύλο.
- Κ.: Γιατί θά φάω κι ἄλλο ξύλο;
- Χ.: Γιά τά λουκούμια.
- Κ.: Μά τά ξεχρέωσα τά λουκούμια. "Ἐφαγα ἐξήντα λουκούμια, μέ δείρανε γιά ἑκατό! "Ὡστε μοῦ χρωστᾶνε καί σαράντα!...*

Ξεκαρδίζονται στά γέλια τά παιδιά. Οἱ πάγκοι τρίζουν ἀπό τήν ἀναταραχή. Γελοῦν κι οἱ μεγάλοι, ξεχνοῦν τίς ἔγνοιες καί τά βάσανά τους, γίνονται ξανά παιδιά.

– Νά 'σαι καλά, ἀθάνατε Καραγκιόζη, πού μᾶς ἄνοιξες τήν καρδιά, πού ξεσκάσαμε! λέει ὁ μπαρμπα-Στάθης.

– Νά ζήσεις, Καραγκιόζη! Ἡ μάνα τῆς Βαγγελιώς ξεχνάει τούς καημούς πού ἔχει καί γελάει. Τά μάγουλά της δέν εἶναι πιά χλωμά· ρόδισαν, κοντεύουν νά γίνουν ἴδια μέ τά μάγουλα τῆς κόρης της.

«Καί τώρα, ἄβάντι μανέστρο!

Ἐλάτε νά φᾶμε, νά πιοῦμε,
καί νηστικοί νά κοιμηθοῦμε!»

Ἡ παράσταση τελείωσε. Τό τραγούδι τῆς χαρᾶς ὅμως ἔμεινε στίς καρδιές τῶν παιδεμένων ἀνθρώπων τῆς γειτονιάς μας.

*(Α. Μόλλας)

ΠΡΩΤΟΜΑΓΙΑ

Τοῦ Μαγιοῦ ροδοφαίνεται ἡ μέρα,
πού ὠραιότερη ἢ φύση ξυπνάει,
καί τήν κάνουν λαμπρά καί γελάει
πρασινάδες, ἀχτίνες νερά. Ω

ἄνθη κι ἄνθη βαστοῦνε στό χέρι
παιδιά κι ἄντρες, γυναῖκες καί γέροι
ἀσπροεντύματα, γέλια καί κρότοι,
ὄλοι οἱ δρόμοι γιομάτοι χαρά·

ναί, χαρεῖτε τοῦ χρόνου τήν νιότη,
ἄντρες, γέροι, γυναῖκες, παιδιά.

ἀπ' ἔξω

Κεντριυή ἰδέα.

2 προσωποποιήσεις

2 μεταφράσεις.

Διονύσιος Σολωμός

«Νεκρική ὠδή»

Ἡ διαδρομή μᾶς ετοίμαζε νά χαροῦμε τούς Δελφούς.

Ἡ μέρα ἦταν λαμπερή κι εὐχάριστη. Ὅπως ἔτρεχε τό αὐτοκίνητο καί οἱ εἰκόνες τοῦ τοπίου ἄλλαζαν διαδοχικά ἢ μία μετά τήν ἄλλη, λέγαμε γιά τήν ἀρετή τῶν ἀρχαίων μας προγόνων νά βρίσκουν πάντα τίς κατάλληλες θέσεις γιά νά κτίζουν τούς ναούς καί τά ἱερά τους.

Οἱ Δελφοί, ὁ τόπος τοῦ περίφημου ἀρχαίου μαντείου, ἦταν ἀγκαλιασμένοι μέ τίς Φαιδριάδες, ἐπιβλητικούς μεγαλόπρεπους καί ἄγριους βράχους, πού δέν εἶχαν τίποτε στήν ὄψη ἀπό τό τόσο χαρούμενο ὄνομά τους. Οἱ Φαιδριάδες τύλιγαν τούς Δελφούς μέ τον γκρίζο ὄγκο τους. Ἡ Κασταλία κυλοῦσε τραγουδώντας, γιά νά ἐμπνέει τούς ποιητές καί νά ξεπλένει μέ τά θεϊκά νερά τῆς τίς ἀμαρτίες. Ὁ δρόμος ἦταν ἀνηφορικός καί δύσκολος. Ὅλα προετοίμαζαν τόν ἐπισκέπτη γιά τή μεγάλη στιγμή.

Οἱ ἐρωτήσεις ἐπεφταν βροχή κι ὁποῖος ἤξερε σήκωνε τό χέρι καί ἀπαντοῦσε.

- Τί ἦταν οἱ Δελφοί;
- Τί ἦταν οἱ Ἀμφικτυονίες;
- Ποιός ἦταν ὁ Πύθωνας;
- Κάθε πότε γίνονταν τά Πύθια;
- Γιατί λένε τούς Δελφούς «ὄμφαλό τῆς Γῆς»;

Ἡ βροχή τῶν ἐρωτήσεων σταμάτησε μόλις φτάσαμε στόν προορισμό μας. Τότε ἀνοίξαμε μάτια, αὐτιά καί καρδιά, γιά νά χαροῦμε τά ὅσα βλέπαμε.

Τά πήραμε ὅλα μέ τή σειρά. Πλυθήκαμε στά γάργαρα νερά τῆς Κασταλίας, ὅπως ἔκαναν οἱ θεοπρόποι,

*Ἡ ἐπιτομή
ἐπιτομῆ*

3 προσωποποιήσεις
μεταφορές 5 επίθετα

ἐκεῖνοι δηλαδή πού ἤθελαν νά πάρουν χρησμό ἀπό τό θεό. Καθαροί καί ἀμόλυντοι πλήρωναν τό φόρο τους, τόν πέλανο, στούς ἱερεῖς καί μετά προχωροῦσαν στό μαντεῖο ἀπό τήν Ἱερά Ὁδό.

Ἐμεῖς δέν εἶχαμε μαζί μας ζῶο γιά θυσία. Ἐκεῖνοι ὅμως εἶχαν. Συνήθως μιά κατσικούλα καί καμιά φορά κανένα ταῦρο. Τήν ὥρα πού ἔσφαζαν τό ζῶο κι ὅσο ἀκόμα ξεψυχοῦσε, ἡ Πυθία τό ράντιζε μέ ἁγιασμένο νερό κι ἔδινε τό χρησμό. Δίπλα οἱ ἱερεῖς σημείωναν τά ἀσυνάρτητα λόγια τῆς μάντισσας καί μετά ἔδιναν γραμμένη σέ στίχους τήν ἀπόφαση τοῦ Θεοῦ.

Χιλιάδες ἔρχονταν οἱ ἀποσταλμένοι ἀπ' ὅλα τά μέρη τῆς γῆς. Βασιλιάδες ἔστελναν ἀντιπροσώπους μέ πλοῦσια δῶρα, γιά νά μαντέψει ἡ Πυθία τό καλό ἢ τό κακό τέλος τῶν πολέμων τους καί τῆς ζωῆς τους.

Τό μαντεῖο λοιπόν εἶχε ἀποκτήσει τέτοια καταπληκτική φήμη, ὥστε νά εἶναι τό πιό πλούσιο μαντεῖο τῆς ἀρχαιότητος. Ἀκόμα καί τώρα βλέπει κανεῖς, τά περίφημα ἀναθήματα τῶν διάφορων πόλεων πού γεμίζουν τόν ἱερό χῶρο καί εἶναι ἀφιερῶματα εὐγνωμοσύνης καί θαυμασμοῦ. Τά μνημεῖα αὐτά συναγωνίζονται τό ἓνα τό ἄλλο σέ ὁμορφιά καί πλοῦτο καί λέγονται θησαυροί.

Βρισκόμαστε μπροστά στό ναό τοῦ Ἀπόλλωνα. Εἶχε γύρω του κολόνες γι' αὐτό τόν ἔλεγαν περίπτερο ναό. Οἱ κολόνες αὐτές ἦταν δωρικοῦ ρυθμοῦ, δηλαδή εἶχαν ἓνα ἀπλό κιονόκρανο. Στίς στενές του πλευρές εἶχε ἀπό ἕξι καί στίς μακριές του πλευρές ἀπό 15 κολόνες. Χωριζόταν σέ τρία μέρη: Στόν πρόναο, ὅπου περίμεναν οἱ θεοπρόποι, στόν οἶκο, ὅπου βρισκόταν τό ἄγαλμα τοῦ Ἀπόλλωνα, ὁ ὀμφαλός τῆς γῆς καί ὁ τρίποδας τῆς Πυ-

Ὁ Ἀπόλλωνας κάνει σπονδή

θίας καί στόν ὀπισθόδομο, τό πίσω μέρος τοῦ ναοῦ.

Στή μετόπη τοῦ ναοῦ ἦταν γραμμένα δύο σοφά ρητά: Τό «γνώθι σαυτόν» καί τό «μηδέν ἄγαν». «Μηδέν ἄγαν» θά πεῖ: Ὅλα μέ μέτρο, τίποτε μέ ὑπερβολή.

«Γνωθι σαυτόν» θά πεῖ: μάθε νά γνωρίζεις τόν ἑαυτό σου, νά καταλάβεις καί νά μάθεις ποιός εἶσαι.

– Ἐγώ τό ξέρω. Εἶμαι ἡ Κατερίνα.

– Αὐτό τό ξέρω κι ἐγώ. Ἄλλά τί Κατερίνα; Ἐφαξες ποτέ νά καταλάβεις ἂν εἶσαι καλή ἢ κακή; Ἐγώιστρια ἢ περήφανη; Ταπεινή ἢ εὐαίσθητη; Αὐτό θά πεῖ «γνωθι σαυτόν».

Ἄ Ανακαλύψαμε τό θέατρο μέ τήν καταπληκτική ἀκουστική. Μιλούσαμε καί τόν ἦχο τῆς φωνῆς μας τόν ἔφερναν πίσω οἱ Φαιδριάδες. Ἄνεβήκαμε προσεκτικά στίς πύο ψηλές κερκίδες κι ἀκούαμε ὅσα ἔλεγε χαμηλά ὁ δάσκαλος.Ἀ

Ἦστερα ἀνεβήκαμε ὡς τό στάδιο, ὅπου γίνονταν οἱ ἀγῶνες. Τό τοπίο, φωτεινό καί εἰρηνικό, τό σκίαζαν ψηλά δέντρα καί τό προστάτευαν οἱ κορυφές τῶν Φαιδριάδων. Πόσα χειροκροτήματα καί πόσες ζητωκραυγές πρέπει νά ἔχουν φυλάξει στούς πόρους τους αὐτοῖ οἱ πέτρινοι θεατές τῶν παλιῶν λαμπρῶν ἀγῶνων. Πόσες ἰαχές θριάμβου θά πολλαπλασίασαν μέ τήν ἠχώ τους!

Ἄπό τό μονοπάτι κατεβήκαμε στό μουσεῖο, ὅπου εἶδαμε τά ἐκθέματα περνώντας διαδοχικά στίς αἴθουσες. Πρῶτα, εἶδαμε τόν ὀμφαλό τῆς γῆς. Μετά, τή Σφίγγα πού ἀφιέρωσαν στό θεό οἱ κάτοικοι τῆς Νάξου, τό θησαυρό τῶν Σιφνίων, μιά ἀγκαθωτή κολόνα μέ χορεύτριες, τό ἄγαλμα τοῦ Ἄγία καί τοῦ Ἄντινοα, πού ἦταν ὁ ἀχώριστος σύντροφος τοῦ αὐτοκράτορα Ἄδριανοῦ.

Σέ μιά αἴθουσα ὀλομόναχος, μᾶς περίμενε μέσα στή μακάρια τελειότητά του ὁ Ἡνίοχος. Βρίσκεται σέ ξεχωριστή θέση, γιατί εἶναι ἕνα σπάνιο ἀπόκτημα. Εἶναι

όλοκληρος από χαλκό και παριστάνει έναν ήνιοχο μετά την άρματοδρομία. Η στάση του, οί λεπτομέρειες, αλλά κυρίως η γαλήνια και ήρεμη φυσιογνωμία του δείχνουν άνθρωπο, πού λάμπει από ικανοποίηση. Καταλαβαίνεις άμέσως ότι ο Ήνιοχος νίκησε στους αγώνες και οί έπευφημίες άντηχοῦν άκόμα στ' αὔτιά του. Ο θρίαμβος ζωγραφιζόταν ζωντανός μέσα στα πέτρινα μάτια του.

Παρόλο πού τό άρμα έκρυβε τό κάτω μέρος του κορμιού του, τά δάχτυλα των ποδιών του και ο χιτώνας του είναι τόσο προσεγμένα και τέλεια, ώστε νά προκαλοῦν θαυμασμό. Τά μάτια του είναι ζωηρά, καμωμένα από χρωματιστές πέτρες.

Όταν βγήκαμε από τό μουσειο ρίξαμε μιά τελευταία ματιά στό τοπίο. Βουνά, έλιές, γαλανός οὐρανός. Σάν νά μās φάνηκε γιά μιά στιγμή ότι οί Φαιδριάδες εκκλαιγαν ριζωμένες στή θέση τους, γιά τή μοναξιά πού πλανιόταν όλόγυρα.

Ι Θυμηθήκαμε τότε τόν Ίουλιανό τόν Παραβάτη, τό Βυζαντινό αυτοκράτορα πού θέλησε νά ξαναζωντανέψει τήν ειδωλολατρία κι έστειλε τό 361 μ.Χ. άποσταλμένους του στό Μαντείο ζητώντας νά πάρει χρησμό. Η Πυθία του έδωσε αὔτη τή λυπημένη άπάντηση:

οΑ «Πέστε στό βασιλιά Ίουλιανό, ότι καταστράφηκε ο ώραϊος ναός. Ο Απόλλωνας δέν έχει πιά μαντείο, ούτε η Πυθία μας δάφνες, γιά νά δίνει χρησμούς. Η Κασταλία μέ τά γάργαρα νερά δέν τραγουδά πιά. Έσβησε και τό νερό πού λαλούσε»

Γιά νά παρηγορηθοῦμε σκεφτήκαμε πώς όχι, δέν ήταν άκριβώς έτσι. Οί πεσμένες πέτρες, τά σκόρπια ανάγλυφα και οί γκρεμισμένοι ναοί, μουρμούριζαν κάτι σαν προσευχή γιά έναν παλιό περασμένο κόσμο, γεμάτο μεγαλείο και δόξα.

Αγγελική Βαρελλά

99. ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΟΥ ΗΛΙΟΥ

✓✓✓
Α "Ηλιε μου,
ἔβγα, ἥλιε μου,
πού κάνεις τό χωράφι
καί γεμίζει ἀπό χρυσάφι. 1

Δῶσε μας,
ἥλιε, ἥλιε μου,
τό ρόδο καί τ' ἀγκάθι,
φέξε ὡς τοῦ γυαλοῦ τά βάθη. 4

Τό νερό,
φέξε, ἥλιε μου,
νά τρέχει καί νά λάμπει,
νά μοσκοβολοῦνε οἱ κάμποι.

Στρῶσε μας,
χρυσοῆλιε μου,
τή γῆς μέ χαμομήλι
δῶσ' μας τό γλυκό σταφύλι.

Τόν καρπό,
ἥλιε, ἥλιε μου,
τό θέρο χάρισέ μας.
Σάν τό δέντρο ἀνάστησέ μας. 11 ✓

«Τά Χελιδόνια»

Ζαχαρίας Παπαντωνίου
ἀπ' ἔξω

1 παρομοίωση
2 μεταφορές

100. Ο ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΗΣ

Σούσουρο μεγάλο έγινε στή γειτονιά. Ήρθε, λέει, ή αγορανομία κι έπιασε «στά πράσα» τόν μπακάλη τής επάνω πλατείας νά πουλάει ακριβότερα από τή διατίμηση*.

— Έμ, κλέφτες καί κλέφτες! σχολίασε ό δικός μας ό μπακάλης, ό κύρ Στράτος, καί καμάρωνε, γιατί κανένας ποτέ δέν έχει πει κουβέντα γι' αυτόν.

Ή κυρα-Λένη έλεγε στίς γειτόνισσες:

— Τό 'ξερα εγώ κι έλεγα στό γιό μου: «Νά δεῖς, κακό τέλος θά 'χει αυτός ό μπακάλης». Πήγα μιά μέρα, καί του ζήτησα μισό κιλό φέτα.

— Βγήκε 850 γραμμάρια, μου λέει.

— Μά εγώ θέλω μισό κιλό, του λέω.

— Καί τί είναι τό τυρί, ζάχαρη, κυρά μου; μου λέει.

— Έτσι είσαι; Δέν ξαναπατάω κι εγώ στό μαγαζί σου, του λέω. Κι από τότε πάω στόν κύρ Στράτο.

— Κι ό κύρ Στράτος τσιμπάει στίς τιμές, κουνάει τό κεφάλι ή κυρα-Αντωνία, ή φουρνάρισσα. Είναι φτηνός στή ζάχαρη, μά σέ άλλα είδη είναι ακριβός. Άφησε πού μου 'δωσε μιά φορά μιά κονσέρβα χαλασμένη!

Ή κυρα-Λένη έριξε τά βάρη στό κράτος.

— Φταίει τό κράτος, πού τούς αφήνει καί πίνουν τό αίμα μας.

— Τί νά σου κάνει δηλαδή τό κράτος; Νά, μόλις τό κατάγγειλε ό κύρ Θεωδωής, ήρθε ή αγορανομία νά δεῖ τί γίνεται καί...

— Καί είδαν, γέλασε ή κυρα-Λένη.

— Κακώς πάντως, πού ό κύρ Θεωδωής τόν κατάγγειλε, γείτονες είμαστε, «καλημέρα», «καληνύχτα»

* διατίμηση: ή τιμή πού καθορίζει ή πολιτεία.

λέμε. Δέν εἶναι σωστά πράγματα αὐτά, μπῆκε στήν κουβέντα ἡ κυρα-Δήμητρα.

— Ἐκεῖνος γιατί δέ σκέφτηκε πώς εἴμαστε γείτονες, καί λέμε «καλημέρα», «καληνύχτα», ἀγρίεψε ἡ κυρα-Λένη, ἀγρίεψε κι ἡ κυρα-Ἀντωνία.

Τήν ἴδια κουβέντα εἶχαν κι οἱ ἄντρες.

— Ἐνας κακός ἔμπορος κάνει κακό σ' ὅλους τούς ἐμπόρους, ἔλεγε ὁ κύριος Γαλάνης, ὁ βιβλιοχαρτοπώ-³λης μας. Μᾶς κοιτάζει δύσπιστα μετά ὁ κοσμάκης. Χασάπης εἶσαι; Βρώμικα κρέατα θά πουλᾶς. Μανάβης εἶσαι; Κλέβεις στό ζύγι. Ἐμπορος εἶσαι; Βάζεις «καπέλο» καί πίνεις τόν ἰδρώτα μας.

Ἀ Ἐξω, σέ ἄλλες χώρες, ὁ κοσμάκης ἔχει ἔνωθεῖ. Μοῦ ἔλεγε ὁ γιός μου — καλή του ὥρα — πώς ἐκεῖ ἔνώθη-καν οἱ καταναλωτές. Ἐνώθηκε ὁ κόσμος. Ἐμαθε τί πρέπει νά προσέχει σάν ἀγοράζει κάτι, ἔμαθε νά διαλέγει. Ἀ

Καί τά παιδιὰ ἐκεῖ στήν ἀλάνα, πού ξαναμαζεύτηκαν τώρα πού καλοκαίριασε, τό κουβέντιαζαν. Ἦταν καί οἱ «μεγάλοι» μαζί μέ τούς μικρότερους· τώρα τούς ὑπολογίζουν πιά, τό «μπόμπιρες» δέν ξανακούστηκε.

Τά μεγάλα παιδιὰ λοιπόν — νά ποῦμε τήν ἀλήθεια — τό σκέφτηκαν πρῶτα.

— Πρέπει νά γίνουμε σωστοί καταναλωτές, εἶπε ἡ Χαρούλα.

— Σωστό αὐτό· μὴν τά περιμένουμε ὅλα ἀπό τό κράτος! συμφώνησε ὁ πρόεδρος τῆς ἔκτης.

— Δηλαδή, σάν τί μπορούμε νά κάνουμε; ρώτησε ἡ Βαγγελιώ.

Αὐτή τήν ἀπορία τήν εἶχαν ὅλα τά παιδιὰ. Γιατί ἔνωσαν πώς ἀφοῦ πήγαιναν γιά θελήματα καί ψώνιζαν, ἦταν κι αὐτά καταναλωτές.

Τήν ἄλλη μέρα τά παιδιὰ τῆς ἔκτης ἔφεραν ἕνα χαρτί. Τί ὥρα τά σκέφτηκαν αὐτά, τί ὥρα τά ζωγράφισαν,

κανένας δέν ξέρει. Μαζεύτηκαν όλα γύρω από τή Χαρούλα. Κοίταζαν ένα χαρτί, πού κρατοῦσε στό χέρι της. Σκουντιόνταν, δέν κατάφερναν νά τό διαβάσουν.

– Δέν τό τοιχοκολλοῦμε; εἶπαν διό τρεῖς.

– Ἀπαγορεύεται ἡ τοιχοκόλληση, εἶπε ἡ Χαρούλα. Θά τό βάλουμε στόν πίνακα τῶν ἀνακοινώσεων.

Ἔτσι τά παιδιά ἔμαθαν τίς ὑποχρεώσεις πού εἶχαν σάν καταναλωτές.

Τό χαρτί στό ένα μέρος ἀριστερά εἶχε τί δέν πρέπει νά κάνουμε· τήν «κίνηση λάθος», ἄς ποῦμε. Κι ἀπέναντι, στά δεξιά, εἶχε τή σωστή ἐνέργεια. Ἀποκάτω εἶχε ένα νέο ποιηματάκι τοῦ παπποῦ.

Λάθος

- 1) Τά ψώνια εἶναι μόνο διασκέδαση.
- 2) Πετάγομαι στό ἀπέναντι μαγαζί.
- 3) Παίρνω τό πορτοφόλι μου.
- 4) Δίνω τό σημείωμα στόν μπακάλη.
- 5) Ὅλες οἱ τομάτες εἶναι ἴδιες.
- 6) Παίρνω μιά κονσέρβα, τή βάζω στή σακούλα.
- 7) Θέλω μισό κιλό τυρί. Βγήκε 850 γραμμάρια.
- 8) Πληρώνω τό λογαριασμό.
- 9) Βάζω τά ρέστα στό πορτοφόλι.
- 10) Ποῦ νά βρῶ τόσα μαγαζιά στή γειτονιά μου!
- 11) Δέ βαριέσαι! Εἶναι λίγα αὐτά πού ἔχασα.
- 12) Κουράστηκα, οὔφ!

Σωστό

- 1) Ναί, ἀλλά καί εὐθύνη.
- 2) Πηγαίνω σέ δύο τουλάχιστον μαγαζιά τῆς γειτονιάς.

- 3) Μαζί όμως μέ τό πορτοφόλι καί σημείωμα, τί ακριβώς χρειάζομαι.
- 4) Διαβάζω προσεχτικά τό σημείωμα καί κοιτάζω τίς τιμές.
- 5) Ψάχνω. "Όλες οί τομάτες δέν είναι ίδιες.
- 6) Ψάχνω νά βρω τήν «ήμερομηνία λήξεως».
- 7) Θέλω μισό κιλό τυρί, επιμένω στόν μπακάλη.
- 8) Πρώτα ἐλέγχω τό λογαριασμό.
- 9) Βάζω τά ρέστα στό πορτοφόλι, άφου τά μετρήσω.
- 10) Μιά μέρα τή βδομάδα έχει στή γειτονιά μου Λαϊκή Άγορά. Έκει πουλουν φτηνότερα οί παραγωγοί.
- 11) Έχασα από βιαστική αγορά: ένα «γκρινιάρη» τή βδομάδα, ένα πατίι, μία κούκλα.
- 12) Είμαι ένας σωστός καταναλωτής.

ΠΩΣ ΝΑ ΨΩΝΙΖΕΙΣ

Μήν ψωνίζεις ό,τι κι ό,τι!
 Μήν ψωνίζεις όπου κι όπου!
 Μήν ψωνίζεις όσο κι όσο!
 Μήν ψωνίζεις σ' όποιοι κι όποιοι!

Πρόσεχε τα όλα αυτά,
 μήν ψωνίζεις βιαστικά!

Κεντρική
 Ίδεια

Ευοπτός
 Ένότητες.

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Ποιές ά τόψεις διατυπώθηκαν σχετικά μέ τήν εκμετάλλευση του καταναλωτή από τούς έμπορους; Μέ ποιά άφορμή;
2. Πώς κρίνεις τήν άποψη τής κυρα-Δήμητρας;
3. Τί έκαναν τά παιδιά, γιά νά βοηθήσουν τούς καταναλωτές;

Πώς γίνεται ξαφνα τό κακό! Ξυπνᾶς καί ὡσπου νά νυχτώσει βρίσκεσαι μέ τό χέρι σου στό γύψο καί τό κεφάλι ραμμένο!

Οὔτε μπάλα ἔπαιζε ὁ Κώστας, οὔτε κανένα ἥρωικό γκόλ ἔβαλε. Ἔτσι, στραβοπάτησε, δέν εἶδε λέει τό σκαλοπάτι – τέλος πάντων – ἔπεσε κι ἔσπασε τό χέρι του. Μαζεύτηκαν οἱ γείτονες, σήκωσαν τό παιδί, τό πήγαν στό νοσοκομεῖο.

– Πρέπει νά μείνει στό νοσοκομεῖο, εἶπαν οἱ γιατροί.
Ὁ Κώστας οὔτε νά τ' ἀκούσει.

– Νά πάω σπίτι, παρακάλεσε.

– Πρέπει νά μείνει ἀκίνητος πολλές μέρες, ἐπέμεναν οἱ γιατροί.

– Δέ θά σαλέψω, ὑποσχέθηκε ὁ Κώστας.

Καί κράτησε τήν ὑπόσχεσή του. Τοῦ ἔβαλαν τό χέρι στό γύψο, τό ἀκούμπησαν σέ στηρίγματα, ἔραψαν τό σκίσιμο στό κεφάλι του· μέ τό χέρι ἀκίνητο, τό κεφάλι ἀσάλευτο, ὁ Κώστας ἔγινε ἴδιο ἄγαλμα! Βέβαια ἦταν ὅλο γκρίνια, παραξενιά καί μουρμούρα. Παιδευόταν καί παίδευε καί τούς γονεῖς του.

– Δίκιο ἔχει τό παιδί, τόν δικαιολογοῦσε ἡ μάνα του. Μ' αὐτές τίς ζέστες νά εἶσαι φασκιωμένος καί νά πονᾶς κιάλας, εἶναι κάτι πού δέν τό ἀντέχεις.

Τά παιδιά, γιά νά ποῦμε τήν ἀλήθεια, δέν πολυστενοχωρήθηκαν. Ποτέ, τόσα χρόνια μαζί μεγαλωμένα, δέν εἶχαν διαβεῖ τό κατώφλι τοῦ σπιτιοῦ του. Ἡ μάνα τοῦ Κώστα καημό τό εἶχε νά ῥθει κανένας φίλος νά παίξει μέ τό μοναχοπαιδί της. Κανένας δέ ζύγωνε. Ἔτσι ἔπαιζε μόνος του ὁ Κώστας. Ἐριχνε βόλους, μιά γιά τόν ἑαυτό του, μιά γιά τόν ἀόρατο συμπαίχτη του, καί συνήθως κέρδιζε. Μά κι ὅταν τύχαινε νά μήν κερδίσει ὁ Κώστας, μ' ὅλες τίς ζαβολιές πού ἔκανε, καί νά κερδίζει ὁ «ἄλ-

λος», νευρίαζε.

Α Καυγατζής και ζαβολιάρης από τα γεννοφάσκια του, ποτέ δεν είχε φίλους. Κι αν ξεγελιόταν κανένας καινούριος στη γειτονιά και γινόταν φίλος του, δέ στέριωνε τούτη ή φίλια. Βέβαια, στην άλανά τον έπαιζαν τά παιδιά. Δέ γινόταν να τον παραμερίσουν. Βοήθησε, από ντροπή, μιά στάλα στο καφενείο, έγινε συνεταιῖρος, πήγαινε στις «συνελεύσεις», έδωσε κι ένα χέρι στη χριστουγεννιάτικη έκθεση.

Λοιπόν, πώς να τό κάνουμε, δεν πολυλυπήθηκαν τα παιδιά πού έλειψε ο Κώστας. Ο Άλέξης, μάλιστα, βρήκε την ευκαιρία και πήγε και κάθισε επιτέλους στη «θέση» του στο δεύτερο θρανίο, πλάι στο παράθυρο. Βέβαια από ευγένεια, σαν αντάμωναν τη μάνα του, τη ρωτούσαν «Πώς πάει ο Κώστας»; Ο Φώτης μόνο, πού έμενε στο διπλανό σπίτι, πεταγόταν και του πήγαινε τα μαθήματα.

Ο μόνος πού σκεφτόταν και ξανασκεφτόταν τον Κώστα, ήταν ο Σπύρος.

— Καί τί θά γίνει; θά μείνει στην ίδια τάξη; ρώτησε μιά μέρα τό Γιάννη.

— Γιατί θά μείνει στην ίδια τάξη; άπόρησε ο Γιάννης. Ο δάσκαλος του στέλνει κάθε μέρα τα μαθήματα.

Ο Σπύρος είχε αντίρρηση:

— Αν ήταν έτσι, θά παίρναμε όλοι ένα βιβλίο, θά καθόμαστε σπίτια μας, θά διαβάζαμε και θά περνούσαμε τίς τάξεις.

Πρώτα πρώτα, όταν σου φέρνουν τετράδια ή σου λένε από δω ως εκεί Γεωγραφία, δεν έχεις κέφι να διαβάσεις. Άλλά κι αν έχεις κέφι, έχεις άπορίες. Μόνο αν παρακολουθείς τα μαθήματα ή αν κάποιος σου τά εξηγει, μπορείς να πäs μπροστά.

— Μιά φορά, να παρακολουθεί τα μαθήματα δέ γίνεται, μурμουύρισε ο Γιάννης.

– Σωστά, αλλά μπορεί κάποιος νά τόν παρακολουθεῖ.

Δέ μίλησαν γιά λίγο τά δυό παιδιά.

– Σ' ἓνα δυό δέν μπορεῖ νά πέσει τό βάρος, εἶπε ὁ Γιάννης.

– Ὁ συνεταιρισμός ξεκίνησε ἀπό μιά πράξη ἀγάπης, πού κάνατε. Σκέφτεσαι νά συνεχιστεῖ καί μέ μιά ἄλλη πράξη ἀγάπης; εἶπε ὁ Σπύρος.

– Naί, μά τότε ἦταν διαφορετικά. Ἀγαποῦμε τό Γιώργη καί τόν κύρ Ἀνέστη. Τόν Κώστα ὅμως...

Τόν κοίταζε παραξενεμένα ὁ Σπύρος. Σχεδόν παρακάλεσε:

– Ἐδῶ πού μ' ἔστειλε ὁ Θεός, μέ μάθατε ν' ἀγαπῶ. Τό μάθημα πού μοῦ δώσατε, μήν τό ἀφήσετε μισοτελειωμένο.

Ὁ Γιάννης κάλεσε ἑκτακτη γενική συνέλευση. Ἡ γενική συνέλευση ἀποφάσισε: "Ὅσοι εἶναι γεροί στήν Ἀριθμητική θά διαβάζουν μέ τόν Κώστα. Τό ἴδιο θά γίνεται μέ αὐτούς πού ἀγαποῦν τήν Ἱστορία, τήν Ἐκθεση, τή Γεωγραφία.

– Ἐγώ, εἶπε ντροπαλά ἡ Κατερίνα, θά τόν βοηθήσω νά κάνει τούς χάρτες, πού δέν τά καταφέρνει.

Εἶναι περίεργο, ἀλλά τώρα πού ἀποφάσισαν νά βοηθήσουν τόν Κώστα, θυμόνταν καί τίς χάρες πού εἶχε.

– Δέν ἔλεγε ποτέ ὄχι σέ θέλημα.

– Δέν ἦταν πειραχτήρι!

– Δέν ἦταν ξιπασμένος*!

Σάν χώρισαν, τ' ἀστέρια ἔλαμπαν στόν οὐρανό. Ἀστέρια τούς συντρόφευαν στό δρόμο τους κι ὀλόφωτο ἥλιο εἶχαν στήν καρδιά τους...

Τήν ἄλλη μέρα ὁ Ἀλέξης ἔφυγε ἀπό τή θέση τοῦ

* ξιπασμένος: ψευτοπερήφανος, φαντασμένος

Κώστα. Ξαναγύρισε στή δικιά του. Δεν τήν είχε κουβαλήσει δά κι απ' τό σπίτι του!

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Πώς έπαθε τό άτύχημα ό Κώστας; Ήταν γκρινιάρης στήν άρρώστια του; Πώς τόν δικαιολογεί ή μάνα του;
2. Γιατί τά παιδιά δέ στενοχωρήθηκαν γιά τό άτύχημά του; Ποιός έδειξε ένδιαφέρον;
3. Ήταν πράγματι κακό παιδί ό Κώστας; Τί φαίνεται από τό κείμενο;

102. ΤΟ ΧΕΡΙ

Τό χέρι όταν άπλώνεται νά πάρει χάνει τόση όμορφιά καί χάρη τόση, όση όμορφιά κερδίζει κι όση χάρη τό χέρι όταν άπλώνεται νά δώσει.

«Εσπερινός»

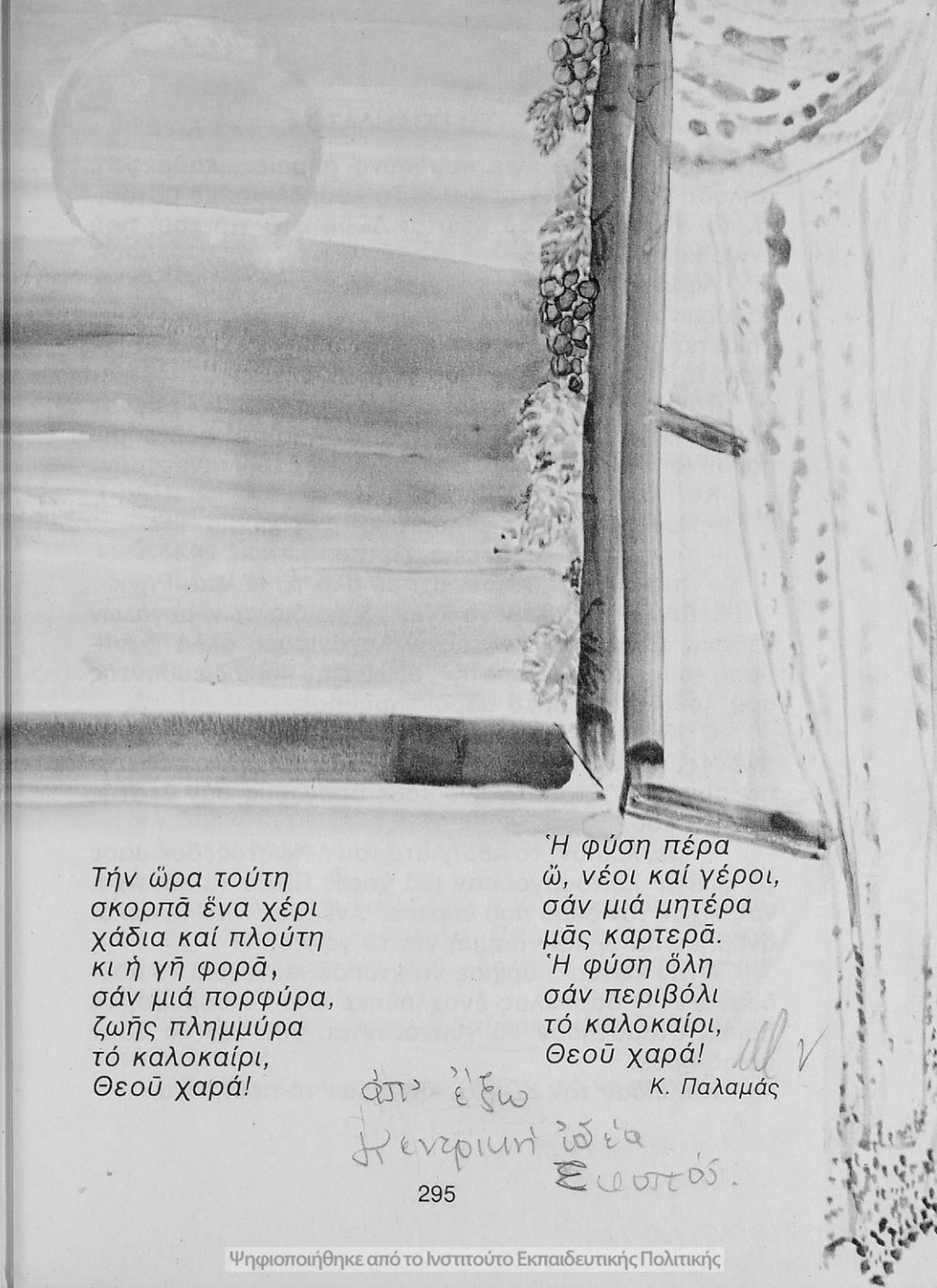
Μενερίνη Πολέμης
Περιγραφή

103. ΤΟ ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ

Ὁ κόσμος λάμπει
σάν ἔν' ἀστέρι.
Βούνά καί κάμποι,
δέντρα, νερά,
γιορτάζουν πάλι,
καθώς προβάλλει *πες*
τό καλοκαίρι,
Θεοῦ χαρά!

Φωνοῦλες, γέλια,
φέρνει τ' ἀγέρι
μέσ' ἀπ' τ' ἀμπέλια
τά καρπερά.
Παιδιά ἀγγελοῦδια
λένε τραγούδια
στό καλοκαίρι,
Θεοῦ χαρά!

Τὴν ὥρα τούτη
σκορπᾶ ἓνα χέρι
χάδια καὶ πλούτη
κι ἡ γῆ φορᾶ,
σάν μιά πορφύρα,
ζωῆς πλημμύρα
τό καλοκαίρι,
Θεοῦ χαρά!

Ἡ φύση πέρα
ᾧ, νέοι καὶ γέροι,
σάν μιά μητέρα
μᾶς καρτερᾶ.
Ἡ φύση ὅλη
σάν περιβόλι
τό καλοκαίρι,
Θεοῦ χαρά!

Κ. Παλαμάς

ἀπὸ ἐξω
Henriette Ἰωάννα
Ξεσπός.

Τό ποδήλατο είχε κουδούνι, σημαίες, καθρέφτη. Δηλαδή τά είχε όλα τά καλά. Τό κουβάλησε μέ μοτοσικλέτα ό πατέρας του Κώστα. Δώρο στό γιό του, πού έγινε καλά.

“Αφωνος ό Κώστας τό πήρε, τό έστησε όρθιο καί τό καμάρωνε. Θεέ μου, θά λερωθούν οί ρόδες του! Άνέβηκε πάνω, έκανε μιά βόλτα στήν αυλή του. Σκέφτηκε κάτι, τό ξανασκέφτηκε, τό ξανασκέφτηκε καί...

Τά παιδιά ήταν στήν άλανά από νωρίς. “Εκαναν προπόνηση. Σέ λίγες μέρες θά γίνονταν οί περίφημοι πανσυνοικιακοί αγώνες. “Επρεπε λοιπόν νά γυμναστούν.

Καί τά γύμναζε ό δάσκαλος:

– Πρόσεχε τήν εκκίνηση σου, Άλέξη.

– Κάνε καλή δρασκειλιά, Πέτρο.

– Στίς μύτες πάτησε, όχι μέ όλο τό πέλμα, Ρηνιώ.

Ήταν εκεί μαζεμένα όλα τά παιδιά τών μεγάλων τάξεων. Εΐχαν ιδρώσει, εΐχαν λαχανιάσει, αλλά ή επίδοσή τους ήταν «εξαίρετη», όπως εΐπε καί ό διευθυντής πού ήρθε χτές καί τά παρακολούθησε.

Ό Κώστας δέν μπορούσε νά πάρει μέρος στους αγώνες. Τό χέρι του ήταν βέβαια μιά χαρά, αλλά δέν είχε προπονηθεί. “Ετσι πήγαινε κάθε απόγευμα σάν θεατής στό γήπεδο.

Πήρε, λοιπόν, τό ποδήλατό του ό Κώστας, δοκίμασε τά φρένα: λειτουργούσαν μιά χαρά. Πίισε τά λάστιχα, ναί, εΐχαν τόν άέρα πού έπρεπε. Άνέβασε λίγο τή σέλα, ανέβηκε πάνω καί γραμμή γιά τό γήπεδο.

“Οταν έφτασε, άρχισε νά χτυπάει συνέχεια τό κουδουνάκι. Ό δάσκαλος ένοχλήθηκε από τό θόρυβο, τά παιδιά σταμάτησαν νά γυμνάζονται, γύρισαν νά δούν ποιός ήρθε.

Καί εΐδαν τόν Κώστα, καί εΐδαν τό ποδήλατο.

– Θά έχουμε ομαδικές λιποθυμίες, σκέφτηκε ή Ρη-
νιώ.

Κανείς όμως δέ λιποθύμησε. Σάν τή γυναίκα του
Λώτ έμειναν άκίνητοι κι έβλεπαν μιά τόν Κώστα, μιά τό
ποδήλατο. Τό ποδήλατο! Τό ποδήλατο! "Έτρεξαν νά τ'
άγγίξουν, Θεέ μου, τί όμορφο! Ούτε στά όνειρά τους
δέν είχαν δει τέτοιο ποδήλατο!

– Μιά φορά δέν είναι από τή γειτονιά μας. Τέτοιο
ποδήλατο δέν ύπάρχει έδω, είπε ό Γιώργης κι όλοι σε-
βάστηκαν τή γνώμη του. Ό Γιώργης ήταν ειδικός στά
ποδήλατα.

– Όχι, μου τό παράγγειλε ό πατέρας στήν 'Ιταλία.
Του τό 'φερε ένας πελάτης, είπε ό Κώστας άπλά.

Ό Γιώργης ένιωσε ένα άγκαθάκι νά του τρυπάει και
νά του ματώνει τήν ψυχή.

– Είναι έκπληκτικό, είπε σοβαρά. Μέ γειά σου!

– Μέ γειά μας! είπε ό Κώστας, τό 'ίδιο σοβαρά κι
αυτός.

Τά παιδιά δέν κατάλαβαν.

– Τί... μέ γειά μας είπες; ρώτησε ό Σπύρος.

Ό Κώστας, χωρίς ν' άπαντήσει, γύρισε κι έδειξε πίσω
τήν ταμπέλα του ποδηλάτου. "Έγραφε μέ κόκκινη μπογιά
Δ.Χ.

– Δηλαδή; ρώτησε ό Σπύρος.

Μά και τά μάτια των άλλων παιδιών ρωτούσαν: Δη-
λαδή;

– Δηλαδή, έξήγησε δειλά ό Κώστας, τώρα ή τάξη
μας έχει δικό της ποδήλατο. Πώς λέμε Ι.Χ., ιδιωτική
χρήση, έτσι λέμε και Δ.Χ., δηλαδή δημόσια χρήση.
Κατάλαβες;

Τά παιδιά τά 'χασαν. Ό Σπύρος ένιωσε έναν κόμπο
στό λαιμό του.

– Παιδιά, έχουμε πολλές δουλειές νά κάνουμε. "Αν

ή δουλειά είναι κοντά, θά πηγαίνουμε μέ τά πόδια. "Αν είναι όμως λίγο μακριά θά πηγαίνουμε μέ τό ποδήλατο, είπε ό Κώστας πολύ σοβαρά.

— Δηλαδή... πόσο μακριά; ρώτησε τρεμουλιαστά ό Γιώργης.

Α Νά ποῦμε, ώς τό καφενεῖο «'Η Συνάντηση», ἀπάτησε σχεδόν τρυφερά ό Κώστας. Καί μιά καί είπαμε γιά καφενεῖο, σάν έρχόμουν είδα τόν πατέρα σου. Σέ θέλει, λέει.

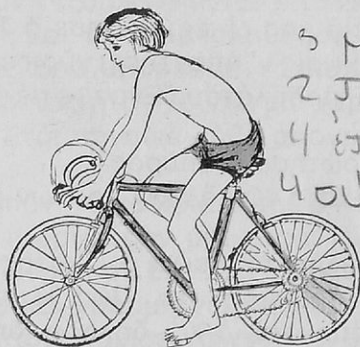
Ό Γιώργης κοίταξε κατάματα τόν Κώστα. Χαμογέλασε άχνά.

— Δηλαδή... ν' ανέβω;

— Αφού είναι Δ.Χ.!

Άνέβηκε σιγά, φοβισμένα ό Γιώργης. Κι έπειτα χύθηκε στόν έρημο δρόμο, χτυπώντας ξέφρενα τό κουδούνι.

— Ποιός θά μπορούσε νά πει, σκέφτηκε ό δάσκαλος, πώς σήμερα ό Κώστας δέν έσπασε τό πανσυνοικιακό ρεκόρ;

3 μεταφορές
2 παρομοιώσεις
4 επιρρηματα
4 ουσ. θητες γέξεις

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Τί σκέφτηκε καί ξασασκέφτηκε ό Κώστας;
2. Άλλαξε συμπεριφορά ό Κώστας; Ποιά σημεῖα τοῦ κειμένου δείχνουν τήν αλλαγή του;
3. Ποιά θεωρεῖς σάν κυριότερη αίτια αὐτῆς τῆς αλλαγῆς;

Μ'Ο δήμαρχος παραχώρησε τό στάδιο. Έκει μαζεύτηκαν τά παιδιά. Τά παιδιά άπ' όλες τίς συνοικίες τής περιοχής μας. Μέ τή σημαία της ή κάθε συνοικία καί μέ τίς έλλπίδες της γιά νίκη στά άθλήματα.

Ό Κώστας κουβάλησε τό τεράστιο πανώ. Τό πανώ ήταν μπλέ σκούρα λινάτσα καί μέ άσπρα μεγάλα γράμματα έγραφε: «Ζήτω στους άνίκητους.»

– Δέν έβαλα τό όνομα τής γειτονιάς μας, δίνει αναφορά ό Κώστας.

– Καλά έκανες: όλοι σέ λίγο θά ξέρουν πώς οί άνίκητοι είμαστε έμεις, λέει ό Γιάννης καί παραλαβαίνει τό πανό, γιατί τό χέρι του Κώστα, όσο νά πεις, άκόμα ήταν άδύναμο. Σέ τέτοια πράγματα, έξηγει μέ περηφάνια, μή φοβάσαι, δέ γίνεται παρεξήγηση.

– Άλήθεια, παιδιά, πώς πάμε; ρωτάει μέ άγωνία ό Κώστας.

Σηκώνει μέ σιγουριά τούς ώμους του ό Άλέξης. Χτυπάει φιλικά στήν πλάτη τόν Κώστα.

– Είμαστε σέ φόρμα. Όλα τά παιδιά τής πέμπτης καί τής έκτης είναι σπουδαία.

– Αύτά τά παιδιά είναι πού άγωνίστηκαν καί στους προηγούμενους άγώνες καί ήρθαμε... πέμπτοι, μιά κι έλειπαν οί έκτοι! του θυμίζει δειλά ό Κώστας. M1

– Ναι, μά τώρα, παιδί μου, μπήκε καινούριο αίμα. Καί τί αίμα! Έμεις!

– Είμαστε άπιαστοι! συμφωνεί περήφανα ή Βαγγελιώ. Η ομάδα μας στή σκυταλοδρομία δέν πιάνεται. Πιάνεται ό άέρας; Έ! σαν τόν άέρα τρέχουμε!

– Σαν τόν ήχο! Τρέχει γρηγορότερα, διορθώνει ό Πέτρος.

– Άμ, στό πήδημα! Τί πήδημα είναι αυτό πού κάνει ή Χαρούλα! Ούτε... κασίκι νά ήταν!

– Ποιό είναι τό κασίκι; ἀκούγεται ἀγριεμένη ή φωνή τής Χαρούλας.

Τά χάνουν τά παιδιά.

– Λέμε πώς πηδᾶς σάν κασίκι, προσπαθοῦν νά δικαιολογηθοῦν.

– Σάν ζαρκάδι, ναί, τό παραδέχομαι! Ἡ ἀλογοουρά τής Χαρούλας πάει κι ἔρχεται.

Ἐ Κώστας νιώθει τώρα πιό σίγουρος. Νέο αἷμα... ἦχος... ἀέρας... κασίκια, ὄχι κασίκια, ζαρκάδια...

Δέν προλαβαίνει νά σκεφτεῖ περισσότερο. Ἡ γιορτή ἀρχίζει.

Κάθισαν στίς κερκίδες οἱ θεατές. Ἐγινε μπροστά τους ή παρέλαση καί οἱ ἀγῶνες ἀρχισάν. Ἀμέσως ἀρχισε τό πανδαιμόνιο. Μπαλόνια μέ τά χρώματα τής κάθε ομάδας πετάχτηκαν στόν οὐρανό, στρακαστροῦκες ἔσκαγαν σέ κάθε γωνιά, πανό ξεδιπλώθηκαν, καραμουζες ἔβγαλαν ἦχους βραχνούς, τά παιδιά φώναζαν:

– Τρέξε, ἦχο! ξεφωνίζει ὁ Κώστας.

– Πήδα... κασίκι... ζαρκάδι, πήδα!

– Βαγγελιώ, ἔλα, Βαγγελιώ, πάρε τή σκυτάλη.

Ἡ σκυτάλη ἔπεσε ἀπό τά χέρια τής Βαγγελίως.

– Πόσες φορές δέ σοῦ ἔδειξε ὁ δάσκαλος πώς ν' ἀρπάζεις καί πώς νά δίνεις τή σκυτάλη, Βαγγελιώ!

– Στό δρόμο μέ ἐμπόδια ποῦ σκόνταψες, μωρέ Σπύρο!

– Ἄμ, τόν πήχη, πῶς δέν κατάφερες νά τόν πηδήξεις, βρέ Ἀλέξη!...

Τά βραβεῖα δίνονται. Σημειώσαμε μιά μεγάλη πρόοδο, κερδίσαμε μιά μεγάλη νίκη: Ἡρθαμε, ὄχι πέμπτοι, μά τέταρτοι στούς πανσυνοικιακοίς.

– Εἶδες τί κάνει τό καινούριο αἷμα! εἶπε ὁ Πέτρος μέ καμάρι.

Ἄ Ὁ Κώστας ὅμως γρήγορα δῖπλωσε τό πανό. Τό

καταχώνιασε στό υπόγειο τοῦ σπιτιοῦ του. Τοῦ χρόνου
θά ξαναγίγονταν ἀγῶνες. Καί βέβαια τότε θά ἦταν ἀνί-
κητοι... Μ Δ

Πηρο:
"Ογ. ἀγ.

Κεντρικὴ ἰδέα
εὐοπίστ

3 παρα.
3 μετα.

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Ποιές φράσεις ἐκφράζουν τὴν ἐλπίδα τῶν παιδιῶν γιὰ τὴ νίκη;
2. Ἦταν δικαιολογημένες οἱ ἐλπίδες τους; Ποῦ φαίνεται αὐτό;
3. Γιατί παρ' ὅλα αὐτὰ ἔχασαν; Εἶχαν πρόοδο; Ποιός ἄλλος παράγο-
ντας ἐκτός ἀπὸ τὴν προετοιμασία ἔπαιξε ρόλο;

106. ΚΑΛΗΝΥΧΤΑ

Πίσω απ' τ' άσπρα βουνά
σκεπασμένα μέ χιόνι,
φεύγει ό ήλιος ξανά
κι άρχινά νά νυχτώνει.

Στή ζεστή τους φωλιά
ένα ένα κουρνιαίζουν
καί σιγοϋν τά πουλιά,
γιατί τώρα νυστάζουν.

Τό φεγγάρι χλωμά
προχωρεί στον αιθέρα.
Καληνύχτα, μαμά,
καληνύχτα, πατέρα.

Νά, κι ή πούλια κρυφή
προσπαθει ν' άνατείλει.
Καληνύχτα, άδερφοί
άδερφές μου καί φίλοι.

«Παιδικά ποιήματα»

Γ. Βιζυηνός

Κεντρική ιδέα
Εμπρός
Ευθύτες λέξεις

107. Η ΔΥΝΑΜΗ ΤΩΝ ΑΔΥΝΑΤΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΜΙΚΡΩΝ

Ο δάσκαλος μπήκε στην τάξη κι ήταν διαφορετικός από τις άλλες μέρες. Έφεγγε, τό πρόσωπό του γελούσε, μά στά μάτια του φαινόταν καθαρά μιά σκιά μελαγχολίας. Είπε:

«Λοιπόν, παιδιά, έφτασε ή ώρα. Χωρίζουμε. Έσεϊς θά ξεκουραστεϊτε, έγώ θά πάω στό νησί μου. Τή φετινή όμως χρονιά δέ γίνεται νά τήν ξεχάσω. Ούτε κι έσεϊς θά τήν ξεχάσετε, νομίζω. Μας έδωσε ένα σπουδαίο μάθημα. Έσεϊς, μικρά παιδιά, καταφέρατε ν' αλλάξετε τήν όψη τής γειτονιάς σας. Μάθατε πώς καί οί μικροί καί οί αδύνατοι έχουν δύναμη.

Βρεθήκατε ποτέ κάποια ξάστερη νυχτιά στην έσοχή; Κοιτάξατε πάνω από τόν κοιμισμένο κόσμο τό λαμπρό αστροφωτισμένο ουρανό, τόσο ήρεμο, αλλά καί γεμάτο από άνεξήγητα μυστήρια;

Πόσο μικρό αισθανόμαστε τόν έαυτό μας, όταν συλλογιζόμαστε πώς μέσα σ' αυτή τή φωτεινή θάλασσα ή μικρή μας γή δέν είναι παρά ένα σημάδι, πού μόλις ξεχωρίζει τό φώς του. Από τήν αρχαιότητα ή μεγαλοπρέπεια του έναστρου ουρανού τράβηξε τή ματιά του άνθρώπου καί τήν κράτησε καρφωμένη ψηλά. Πολύ άργότερα μόνο ανακάλυψαν οί άνθρωποι τόν κόσμο τών πολύ μικρών καί τή δύναμη του κόσμου αυτού στην γή μας.

Είναι λίγος καιρός σχετικά από τότε πού άρχισαν οί άνθρωποι νά ζητούν ν' ανακαλύψουν τή ζωή τών μικρών, τούς νόμους πού τούς κυβερνούν, τό έργο πού αυτοί προσφέρουν στον κόσμο ένώνοντας τίς δυνάμεις τους.

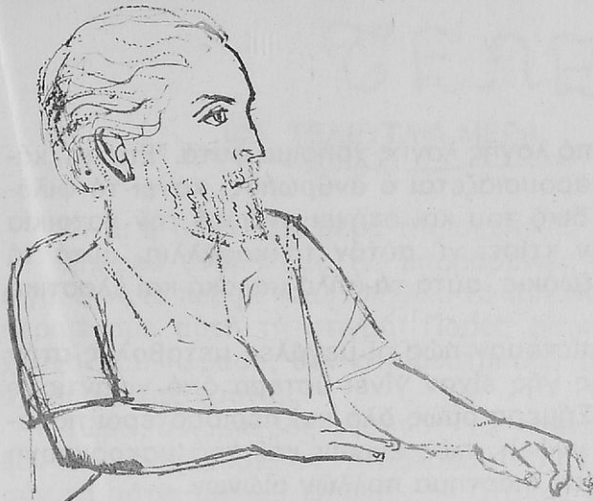
Τελευταία διάβασα τήν ιστορία κάποιων ισχυρών έμπορικων οίκων τής Άγγλίας, πού τούς διευθύνουν δυό έκατομμύρια άπλοι εργάτες.

Στά μέσα του περασμένου αιώνα κάποιοι φτωχοί ύφαντες είχαν ανοίξει σ' ένα στενό δρόμο της μικρής τους πόλης ένα πρατήριο τροφίμων, ένα συνεταιρισμό, πού έκανε όλους στή γειτονιά νά γελοῦν μέ τήν καρδιά τους. Ξέρετε ὅτι ἕνας συνεταιρισμός διευθύνεται ἀπό τούς ἴδιους τούς πελάτες του καί τά κέρδη του τά μοιράζονται ἀνάμεσά τους. Τό μικρό αὐτό κατάστημα δέν ἔπαψε νά αὐξάνει καί νά μεγαλώνει καθώς ἔμπαιναν σ' αὐτό ὄλο καί περισσότεροι ἐργάτες. Ἐγκατάστησαν ὑποκαταστήματα καί δέν ἄργησαν ν' ἀποκτήσουν καί εἰδικά ἐργοστάσια γιά τίς ἀνάγκες τῶν μελῶν τους καί νά ἀναπτύξουν πλατιά τίς ἐμπορικές ἐργασίες τους.

Μέ τόν καιρό, ὕστερα ἀπό τό παράδειγμα τῆς μικρῆς αὐτῆς πόλης, ἀπλώθηκε ἡ κίνηση τῶν καταναλωτικῶν συνεταιρισμῶν. Οἱ συνεταιρισμοί ἄρχισαν νά χρησιμοποιοῦν στίς πόλεις ὀλόκληρα τετράγωνα, γιά ν' ἀποθηκεύσουν τά τεράστια ἀποθέματα τῶν ἐμπορευμάτων τους.

“Ὅποιος ἐπισκέπτεται σήμερα τήν Ἀγγλία, βλέπει μέ μεγάλη ἔκπληξη ὅτι οἱ μεγαλύτερες καί οἱ καλύτερες ἐπιχειρήσεις αὐτοῦ τοῦ εἴδους, καθώς καί οἱ πιό στερεές, ἀνήκουν σ' ἕνα πλῆθος ἀπό συνηθισμένους ἀνθρώπους σάν κι ἐμᾶς. Καί αὐτός πού ἀργότερα θά γράψει μιᾶ ἱστορία γιά τούς ἐργάτες τῶν ἐργοστασίων, πρέπει νά ἀναφέρει μέ λεπτομέρειες πόσο ἀξίζει νά προσέξουμε ὄχι μονάχα αὐτό πού ἔχουν κάμει οἱ ἰσχυροί, ἀλλά καί οἱ ἀπλοῖ ἀνθρωποι τοῦ λαοῦ, πού στηριγμένοι στόν ἴδιο τόν ἑαυτό τους μπόρεσαν λίγο λίγο νά ὑψωθοῦν πάνω ἀπό τήν ἀθλιότητα καί τήν ἄγνοια.

Ξέρετε τί φέρνουν στό νοῦ μου αὐτοί οἱ φτωχοί ύφαντες, ὅταν τούς συλλογίζομαι; Μέ κάνουν νά σκέφτομαι τά κοραλλόνησα, πού ἀπό τά μαῦρα βάθη τῆς θάλασσας, μέ τήν ἀργή καί ἀδιάκοπη ἐργασία κάποιων

πολύ μικρῶν ζῶων, ξεπροβάλλουν σιγά σιγά στήν ἐπιφάνεια τοῦ ὠκεανοῦ καί γίνονται τόποι, πού μποροῦν νά τοὺς κατοικήσουν πλάσματα ζωντανά.

Θά σᾶς διηγηθῶ μέ λίγα λόγια τήν ἱστορία ἑνός τέτοιου νησιοῦ. Συχνά ἀρχίζει ἑξακόσια ἢ ἑφτακόσια μέτρα κάτω ἀπό τήν ἐπιφάνεια τῆς θάλασσας ἀπό ἓνα κοράλλι· ἔπειτα σιγά σιγά μεγαλώνει, ὥσπου στό τέλος προβάλλει πάνω ἀπό τά κύματα σάν ἓνα στεφάνι κοράλλινες ξέρες*.

“Ὅταν αὐτό τό στεφάνι τῶν βράχων κλείσει ἀπό παντοῦ, ἡ θάλασσα δέν μπορεῖ πιά νά μπεῖ μέσα. Ἀπό τήν ἀποσύνθεση πού γίνεται στά διάφορα θαλασσινά φυτά, στά ἀπομεινάρια τῶν κοραλλιῶν καί ἀπό τόν ἄμμο τῆς θάλασσας σχηματίζεται ἓνα γόνιμο ἔδαφος.” Ἐπειτα ἓνα ἰνδικό καρῦδι, φερμένο ὡς ἐκεῖ ποιός ξέρει πῶς, βλασταίνει στήν ἀκτῆ. Ἐπειτα ἔρχονται μέ τή σειρά τους τά πουλιά καί φέρνουν ἀπό ξένες χῶρες σπόρους θάμνων καί δέντρων.

Κάθε πλημμύρα καί προπάντων κάθε καταιγίδα φέρνει καί κάτι καινούριο, ὥσπου στό τέλος τό νησί

* Ξέρα: θαλάσσιος βράχος.

σκεπάζεται από λογής λογής χρήσιμα φυτά. Έπειτα, κάποια μέρα, παρουσιάζεται ο άνθρωπος, κάνει τό φιλόξενο νησάκι δικό του καί στήνει σ' αυτό τήν κατοικία του. Τό είχαν κτίσει γι' αυτόν τά κοράλλια, αυτά τά μικροσκοπικά ζωάκια, αυτά τά άπλά μαλακά καί έλαστικά πλάσματα.*

Άλλοτε πίστευαν πώς οί μεγάλες μεταβολές στήν έπιφάνεια τής γής είχαν γίνει ύστερα από γιγάντιους κλονισμούς. Σήμερα όμως όλο καί περισσότεροι παραδέχονται τή γνώμη, πώς έγιναν καί από μακρόχρονη συσσώρευση σέ διάστημα πολλών αιώνων.

Μέ τόν καιρό θά καταλάβουν ίσως άκόμη καλύτερα, ότι στή ζωή τά μεγάλα έργα δέν κατορθώνονται μέ τεράστιες άναταραχές, ούτε μέ γιγάντιες φωτοχυσίες. Όλα κερδίζονται καί εξασφαλίζονται καλύτερα σιγά σιγά, μέ τήν ύπομονετική καί αδιάκοπη εργασία τών μικρών καί τών αδυνάτων».*

Ο δάσκαλος συνέχισε μέ κόπο, γιατί είχε βουρκώσει: «Παιδιά, είμαι ευτυχισμένος πού πέρασα κοντά σας αυτή τή χρονιά. Δέν μπορεί νά νικήσει τό κακό, όταν τό καλό έχει τέτοιους αγωνιστές σάν κι εσάς. Θά 'θελα νά σφίξω τό χέρι του καθενός από σας».

Όλοι περάσαμε καί του σφίξαμε τό χέρι. Μας κοιτούσε ίσια, κατάίσια στά μάτια, κι ήταν θολά τά μάτια του κι ήταν θολά καί τά δικά μας...

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Ποιά παραδείγματα έφερε ο δάσκαλος γιά νά δείξει τή δύναμη τών μικρών καί τών αδυνάτων;
2. Πώς είπε ότι σχηματίζονται τά κοραλλόνησα;
3. Μέ ποιά όπλα οί μικροί καί οί αδύνατοι μπορούν νά κατορθώσουν σπουδαία έργα;

*«Η δύναμη τών αδυνάτων καί τών μικρών»

Γ.Φ. Φέρστερ
Μετάφραση Φ. Τζωρτζάκη

Είναι ή τελευταία μέρα τής σχολικής χρονιάς.

Σήμερα ανεβήκαμε τίς μαρμαρένιες σκάλες σιγά σιγά. Πώς τό περιμέναμε αλήθεια τό καλοκαίρι! Πώς τήν περιμέναμε αυτή τή στιγμή! Πόσες φορές μέσα στό χρόνο πού πέρασε, δέν όνειρευτήκαμε τό τέλος τής σχολικής μας χρονιάς!

Τώρα, ό λαμπερός ούρανός, τά γιασεμιά πού άνοιξαν καί μοσχομυρίζουν, ή θάλασσα πού έγινε γαλάζια σαν τά μάτια μικροϋ παιδιοϋ, ό τζιτζικας πού σκαρφάλωσε κióλας στό δέντρο, όλα λένε: Έλάτε νά χαρείτε πλάι μας. Τό σχολείο ΤΕΛΟΣ.

Γιατί όμως δέν είμαστε τόσο χαρούμενοι;

Μιά γλύκα καί μιά πίκρα άξεδιάλυτα έχουμε στό στόμα μας καί στήν ψυχή μας.

Μαζευτήκαμε όλοι στήν τάξη μας, στήν τάξη πού είχε άπ' έξω ένα μεγάλο Δ'. Περιέργο, μάς φάνηκε κι αυτή θλιμμένη.

Ό Σπύρος θά κατεβεί στήν πρωτεύουσα. Έκει θά συνεχίσει τό σχολείο. Τώρα δέ φοβάται πιά τίποτε, τούς αγαπάει όλους.

— Τέλος λοιπόν, Σπύρο! λέει ό Άλέξης μέ φωνή βραχνή από τή συγκίνηση.

Τόν κοιτάζει έκπληκτος ό Σπύρος.

— Τέλος; Δέν ύπάρχει τέλος, Άλέξη. Τέλος δέν έχει ή αγάπη. Είμαστε δεμένοι μεταξύ μας.

— Μά έσύ φεύγεις, λέει ή Βαγγελιά.

— Φεύγω, μά ή σκέψη μου δέ φεύγει από σās. Μοϋ δώσατε σέ μιά χρονιά πολλά, κάτι σās έδωσα κι εγώ. Αυτά έγιναν ένα μέ τόν έαυτό μας. Θά μέ κουβαλάτε έτσι σ' όλη σας τή ζωή, θά σās κουβαλώ κι εγώ μέσα μου σ' όλη μου τή

ζωή. Τέλος λοιπόν δέν υπάρχει. Κοιτάξ-
τε τὰ δεντράκια μας. Όσο εἶναι μικρά,
περνᾶς ἀνάμεσά τους. Μεγαλώνουν
ὅμως καὶ γίνονται δάσος γερό, ἐνω-
μένο δάσος. Δέν εἶναι πιά τὰ πεῦκα
ἓνα ἓνα, ἀλλὰ τό δάσος! Ἐμεῖς δώ-
σαμε τὰ ὀνόματά μας στά δεντράκια.
Κι ὅσο μεγαλώνουν θά σμίγουν...

Χωρίς νά τό καταλάβουμε δώ-
σαμε τὰ χέρια. Καί τὰ χέρια ἐνώ-
θηκαν!

Ἐκείνη τή στιγμή μπήκε στήν
τάξη ὁ Φώτης. Τούς κοίταξε ἔτσι
ὅπως ἦταν, μέ ἐνωμένα τὰ χέρια.
Εἶχε κι αὐτός τήν ἴδια ἐλαφριά
θλίψη στό πρόσωπο.

– Παιδιά, εἶπε, ΤΕΛΟΣ.

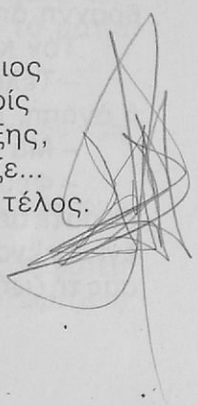
Προχώρησε στόν πίνακα, πήρε
τήν κιμωλία καί ἔγραψε μέ χέρι στα-
θερό: ΤΕΛΟΣ.

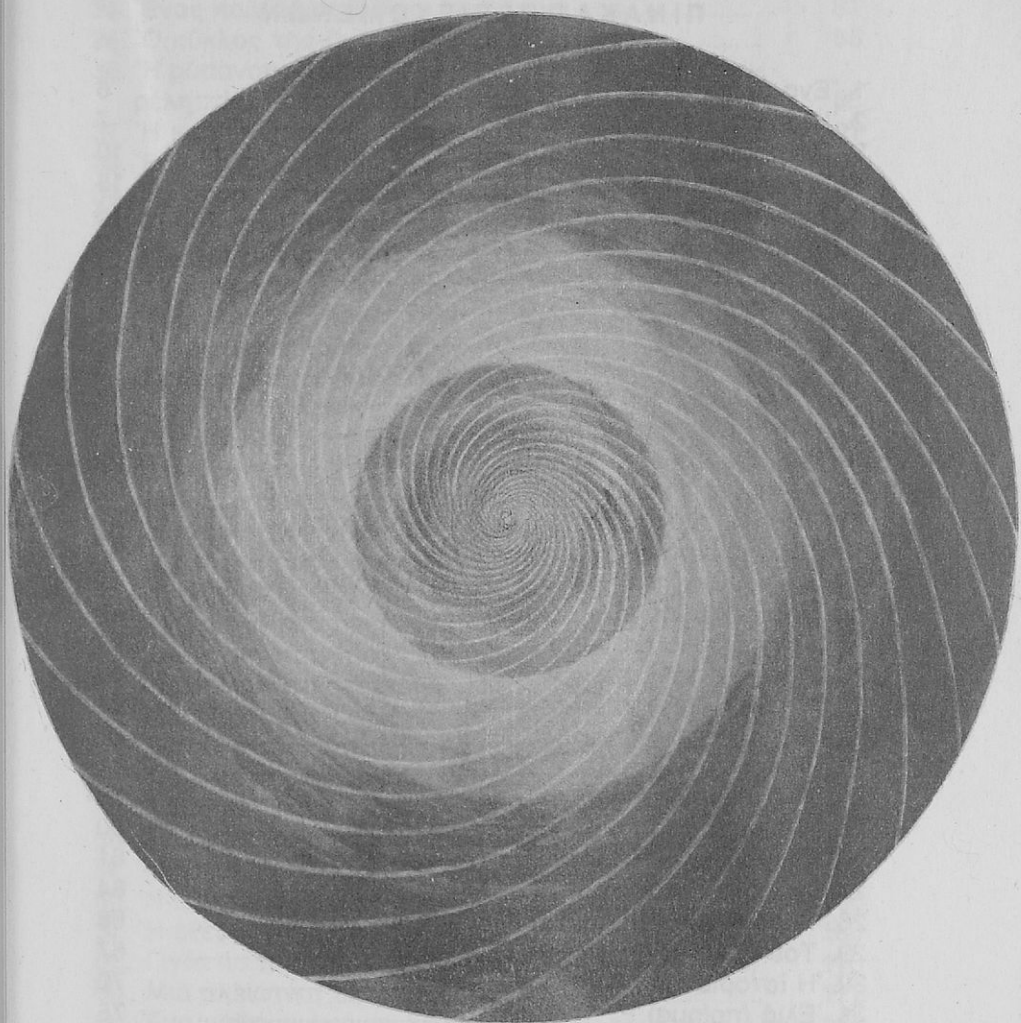
Τότε προχώρησε ὁ Σπύρος, πήγε
κι αὐτός στόν πίνακα.

Πήρε μιά ἄλλη κιμωλία καί πλάι στή
λέξη ΤΕΛΟΣ ἔβαλε ἓνα μεγάλα ἐρω-
τηματικό.

Στήν ἔδρα ἐπάνω ἦταν ἡ ὑδρόγειος
σφαῖρα. Στρογγυλή, στρογγυλή, χωρίς
τέλος. Τή χάιδεψε μαλακά ὁ Ἀλέξης,
κι ἐκείνη γύριζε... γύριζε... γύριζε...

χωρίς τέλος.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

1. Ένα ακόμη σκαλί	6
2. Η πρώτη μέρα	7
3. Πώς πέρασα τό καλοκαίρι – Καλοκαίρι στη θάλασσα	10
4. Η θάλασσα (ποίημα) Νίκος Τυπάλδος	15
5. Τό τραγούδι τῶν βουνῶν	16
6. Καλοκαίρι στό βουνό	17
7. Αύγουστος (ποίημα) Ρ. Καρθαίου	21
8. Ο δάσκαλος ἦταν ἀπό τήν Κύπρο	22
9. Η γειτονιά μας	25
10. Ο τρύγος (ποίημα) Γιώργος Σουρέλης	27
11. Η ἐπιθυμία τοῦ Γιώργη	28
12. Αυτό κανείς δέν τό περίμενε	30
13. Ἐμπρός δουλειά (ποίημα) Ρ. Καρθαίου	34
14. Τί παιδιά εἶχαμε πλάι μας!	34
15. Η καλή πράξη (ποίημα) Κούλης Ἀλέπης	37
16. Ένας συνεταιρισμός γεννιέται	37
17. Φθινόπωρο (ποίημα) Χάρης Σακελαρίου	42
18. Τό πρωτοβρόχι	43
19. Η βροχούλα (ποίημα) Κ. Καλαπανίδας	45
20. Αυτό θά πει δημοκρατία	46
21. Η μικρή Νατάσα Ντόρα Γκαμπέ	48
22. Η συνέλευση ἀποφασίζει	50
23. Προετοιμασίες	54
24. Η ἐφημερίδα μας	58
25. Η σημαία (ποίημα) Γιώργος Σουρέλης	60
26. Όλη ἡ γειτονιά γιορτάζει τήν 28η Ὀκτωβρίου	61
27. Χάσαμε τ' αὐγά καί τά καλάθια	64
28. Γεροντάκια (ποίημα) Π. Πάσχος	66
29. Τοῦ ἡλίου ἡ θυγατέρα	67
30. Η ἱστορία τῆς ἐλιᾶς	70
31. Ἐλιά (ποίημα) Ρ. Καρθαίου	75
32. Η γῆ μας	76
33. Μιά ἐκδρομή	79

34. Ένας πολύτιμος φίλος: τό δάσος	81
35. Ο κύκλος τής ζωής	85
36. Η ρύπανση: ο μεγάλος έχθρος Γαλ. Γρηγορ.-Σου- ρέλη	88
37. Η κυρα-Ρύπανση (ποίημα) Δημ. Μανθόπουλος.....	91
38. Ένα γράμμα στο δασαρχείο	92
39. Τό δάσος (ποίημα) Ρ. Καρθαίου	94
40. Γουβίτσες: Ένα νέο παιχνίδι	95
41. Η μυγδαλιά (ποίημα) Γιώργος Σουρέλης	97
42. Τό κατόρθωμα. Πιπίνας Τσιμικάλη.....	98
43. Τό λουλούδι τής Κατερίνας.....	108
44. Ο χειμώνας ήρθε.....	110
45. Καλώς ήρθατε πευκάκια.....	111
46. Οικονομική κρίση	117
47. Προετοιμασίες για τά Χριστούγεννα.....	120
48. Η έκθεση	122
49. Λαϊκός πολιτισμός Κίτσος Μακρής.....	126
50. Χριστούγεννα (ποίημα) Τέλλος Άγρας.....	130
51. Ο άγγελος πού άπόμεινε στή γή. Γαλ. Γρηγοριά- δου-Σουρέλη.....	131
52. Αρχιμηνιά κι αρχιχρονιά (ποίημα) Μαρίας Κουβα- λιά-Γουμενοπούλου.....	139
53. Για νά παίξετε στίς διακοπές	140
54. Μιά θέση στήν καρδιά μας.....	143
55. Ένα διαστημικό ταξίδι Άγγελικής Βαρελλά.....	147
56. Καλώς να 'ρθει (ποίημα) Ρένας Καρθαίου.....	150
57. Η πιό μεγάλη δύναμη Φανής Παπαλουκά.....	152
58. Οί ψυχές τους έμειναν δεμένες.....	157
59. Ο άνθρωπος, αυτός ο γίγαντας	160
60. Η στέγη του κόσμου Serge Bertino	160
61. Η έξερεύνηση του βυθοῦ Serge Bertino.....	166
62. Γιγάντιο πήδημα στο διάστημα (άπό τά άγγλικά)	170
63. Μιά άλλιιώτικη έξερεύνηση Η. Βενέζης	177
64. Ένα μάθημα άπό τό Σωκράτη Χ. Ζαλοκώστα	180
65. Τό παιχνίδι στήν άρχαία Ελλάδα	182
66. Σάν του παιδιού τή μυρωδιά (ποίημα) Δημοτικό..	184
67. Ο κόσμος πού ζει μέσα στα βιβλία. Κόουλιν Θήλ.	184
68. Μήνυμα άγάπης Ραούλ Φολλερό.....	190

69. Μιά προσευχή (ποίημα) Μαρία Κουβαλιᾶ-Γουμενοπούλου.....	193
70. Ἡ μεγάλη πόλη καί ἡ μικρή πόλη.....	194
X Τό Βοτανικό Μουσείο.....	195
71. Τό χωριό μας (ποίημα) Γ. Δροσίνη.....	201
72. Ὁ Σπύρος... βουλευτής.....	202
73. Μιά σωστή γιαγιά.....	203
74. Ἡ γιαγιά (ποίημα) Ἑλευθερία Ποντικοπούλου.....	205
75. Μιά φορά κι ἕναν καιρό.. Γαλάτεια Γρηγοριάδου-Σουρέλη.....	207
76. Τό ἔξερε πώς τό ἔξεραν.....	212
Ἡ πεταλίδα Θ. Ποταμιάνος.....	213
77. Καλῶς τήν πέρδικα Ἀ. Καρκαβίτσας.....	217
78. Χαρταετοί Μαρία Πυλιώτου.....	231
79. Ἄνοιξη (ποίημα) Στέφανος Μπολέτσος.....	237
80. Τό τραγούδι τῆς ἄνοιξης Μελέαγρος.....	239
81. Τά βήματα τῆς ἄνοιξης.....	240
82. Ὁ ἐγγυητής Φανῆς Παπαλουκά.....	240
83. Ὁ ἀνδριάντας τοῦ ἥρωα Ἀ. Κουρτίδης.....	246
84. Λόγια τοῦ Μακρυγιάννη.....	252
85. Ἡ Σουλιωτοπούλα Γ. Βλαχογιάννης.....	252
86. Δέν ἄρκεῖ νά φυτεύεις.....	254
87. Ἐνα παραμῦθι παιχνίδι Νέαρχος Κληρίδης.....	259
88. Βρεμένα εἶναι ἡ ξερά;.....	262
89. Ἐνας μῦθος Γαλάτειας Καζαντζάκη.....	264
90. Αἰνίγματα.....	264
91. Πέντε ποντικοί (λαϊκό ποίημα).....	265
92. Προετοιμασία γιά τό Πάσχα.....	266
93. Χριστός Ἀνέστη.....	270
94. Ἀνάσταση (ποίημα) Ντ. Χατζηνικολάου.....	271
95. Μαθήματα κυκλοφορίας.....	272
96. Καραγκιόζης στή γειτονιά.....	276
97. Πρωτομαγιά (ποίημα) Διονύσιος Σολωμός.....	279
98. Στούς Δελφούς Ἀγγελικῆς Βαρελλά.....	280
99. Τό τραγούδι τοῦ ἡλίου (ποίημα) Ζαχαρ. Παπαντωνίου.....	285

100. Ο καταναλωτής.....	286
101. Τό ατύχημα.....	290
102. Τό χέρι (ποίημα) Ίωάννης Πολέμης.....	293
103. Τό καλοκαίρι (ποίημα) Κωστής Παλαμάς.....	294
104. Τό ποδήλατο.....	296
105. Οί αγώνες.....	299
106. Καληνύχτα (ποίημα) Γ. Βιζυηνός.....	302
107. Η δύναμη τῶν ἀδυνάτων καί τῶν μικρῶν Γ.Φ. Φέρστερ.....	303
108. Τελευταία μέρα.....	307

ΒΙΟΓΡΑΦΙΕΣ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΝ ΚΑΙ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΩΝ

Άγρας Τέλλος (1899-1944). Φιλολογικό ψευδώνυμο του Ευάγγελου Ίωάννου. Γεννήθηκε στην Καλαμπάκα, σπούδασε Νομικά και εργάστηκε στην Έθνική Βιβλιοθήκη. Στην ποίησή του εκτός από την ευαισθησία διακρίνουμε κι έναν τόνο μελαγχολίας. Μερικά από τα έργα του: «Βουκολικά και έγκώμια», «Καθημερινές» και «Τριαντάφυλλα μιανής ημέρας».

Βαρελλά Άγγελική. Γεννήθηκε στη Θεσσαλονίκη τό 1930. Σπούδασε στη Φιλοσοφική Σχολή του Παν/μίου Άθηνων. Έγραψε κυρίως βιβλία για παιδιά. «Ή Ελλάδα κι έμεις», (ταξιδιωτικό). «Μέ τό χαμόγελο στά χείλη» (χρονικό του 40), «Ή μητέρα μας ή φύση» (Έγκυκλοπαιδικό), «Άναγνωστικό τής Γ' Δημοτικού». Έχει πάρει βραβεία: Του Ύπουργείου Παιδείας, του «Κύκλου του Έλληνικού Παιδικού Βιβλίου» και τής «Γυναικείας Λογοτεχνικής Συντροφιάς».

Βενέζης Ήλίας: Φιλολογικό ψευδώνυμο του Ήλία Μέλλου. Γεννήθηκε στό Αΐβαλί τό 1904. Στη μικρασιατική καταστροφή αιχμαλωτίστηκε από τούς Τούρκους. Τό βιβλίό του «Νούμερο 31328», είναι τό χρονικό τής τραγικής αυτής περιόδου.

Έχει γράψει πολλά βιβλία, μερικά από αυτά είναι: «Γαλήνη», «Αιολική Γή», «Έξοδος», «Αιγαίο», «Άνεμοι», «Ώρα Πολέμου», «Έφταλού». Έχει γράψει και τό θεατρικό έργο «Μπλόκ C».

Έργαζόταν στην Τράπεζα τής Ελλάδος. Τό 1957 έγινε Άκαδημαϊκός. Τό 1973 πέθανε στην Άθήνα, τάφηκε στό Μόλυβο τής Λέσβου. Πολλά έργα του έχουν μεταφραστεί sé ξένες γλώσσες.

Βλαχογιάννης Γιάννης: Γεννήθηκε στη Ναύπακτο τό 1867 και πέθανε στην Άθήνα τό 1945. Σπούδασε φιλολογία στό Παν/μιο των Άθηνων. Αυτός δημιούργησε τά «Γενικά Άρχεία του Κράτους», όπου ήταν και διευθυντής από τό 1914-1937. Άσχολήθηκε μέ τή λογοτεχνία. Τό κύριο έργο του είναι ιστορικό. Σ' αυτόν χρωστάμε τήν παρουσίαση του έργου του Μακρυγιάννη. Συνεργάστηκε sé περιοδικά μέ τό ψευδώνυμο Γιάννος Έπαχτίτης. Έξέδωσε τό περιοδικό «Προτύλαια». Τιμήθηκε μέ τό Έθνικό Άριστείο Γραμμάτων. Τό Βλαχογιάννη τόν χαρακτηρίζει ή αγάπη του για τήν ελληνική πατρίδα.

Γκαϊτε Γιόχαν Βόλφγκανγκ: Γερμανός ποιητής ένας από τούς μεγαλύτερους του κόσμου. Έγραψε εκτός από ποίηση, πεζά, θέατρο, δοκίμια. Ήταν πολιτικός και έπιστήμονας. Άσχολήθηκε, μέ τήν αρχαία ελληνική λογοτεχνία και τή δημοτική μας ποίηση. Έχει μεταφράσει, τό 1823, ελληνικά δημοτικά τραγούδια. Ή επίδρασή του στην παγκόσμια σκέψη ήταν και είναι τεράστια.

Γρηγοριάδου-Σουρέλη Γαλάτεια. Γεννήθηκε στην Καβάλα (1930). Σπούδασε στις σχολές Γενικών Σπουδών, Κοινωνικών Λειτουργιών και Δημοσιογραφίας της «Δαμασκού». Άσχολείται με τή λογοτεχνία και ιδιαίτερα με τό γραψίμο βιβλίων γιά παδιά καί νέους. Έργα της: «Ό μικρός μουρλοτιέρης», «Χορεύοντας στό δάσος» παραμύθια, «Ό σπουργίτης μέ τό κόκκινο γιλέκο» πανευρωπαϊκό βραβείο, «Ό Άλέξης μέ τό ξύλινο άλογο», «Τά δώδεκα φεγγάρια», «Τό δαχτυλίδι του άυτόκράτορα» μυθιστόρημα, «Έμένα μέ νοιάζει» μυθιστόρημα (Βραβείο «Κύκλου Έλληνικού Παιδικού Βιβλίου») «Ό άγέρας παίζει φλογέρα» κ.ά.

Δροσίνης Γεώργιος: Γεννήθηκε καί πέθανε στην Άθήνα, 1859-1951. Σπούδασε φιλολογία στό Πανεπιστήμιο Άθηνών. Μετεκπαιδεύτηκε στην Λειψία. Υπηρέτησε σαν Τμηματάρχης Δημοτικής Έκπαίδευσης καί άργότερα Διευθυντής Γραμμάτων καί Τεχνών του Υπουργείου Παιδείας. Ήταν γραμματέας του «Συλλόγου προς διάδοσιν ώφελίμων βιβλίων». Σέ δική του πρωτοβουλία όφείλεται τό Γραφείο Σχολικής Υγιεινής, ή όργάνωση του Μουσείου Κοσμητικών Τεχνών, ή καθιέρωση της γιορτής της Σημαίας, ή σύνταξη του «Ίστορικού λεξικού της Έλληνικής Γλώσσας», ή ίδρυση της «Σεβαστοπουλείου Έργατικής Σχολής» καί του «Όίκου τών Τυφλών». Ίδρυσε τά περιοδικά: «Έθνική άγωγή», «Μελέτη», «Ήμερολόγιον της Μεγάλης Ελλάδος». Ήταν διευθυντής στό περιοδικό «Έστία». Τό 1926 έγινε Άκαδημαϊκός.

Έγραψε ποιήματα, πεζά. Ήταν πολυγραφότατος. Άγαπήθηκε πολύ από τό λαό. «Ή ανθισμένη μυγδαλιά» καί «Στης Πλάκας τίς άνηφοριές» είναι ποιήματα δικά του.

Ζαλοκώστας Χρήστος: Γεννήθηκε καί πέθανε στην Άθήνα 1896-1975. Σπούδασε χημικός μηχανικός στό Παν/μιο του Μονάχου. Υπήρξε πρωταθλητής της όπλασκίας. Έγινε βουλευτής Άθηνών. Άντιπροσώπευσε τή χώρα μας στό Συμβούλιο της Εύρώπης. Τό κύριο έργο του είναι πεζογραφικό.

Βιβλία του: «Γύρω από τήν Ελλάδα», «Τό περιβόλι τών Θεών», «Ρούπελ», Πίνδος», «Τό Χρονικό της σκλαβιάς», «Σωκράτης», «Κωνσταντίνος Παλαιολόγος», «Ό Μέγας Άλέξανδρος», «Ίουλιανός ό Παραβάτης», κ.ά. Έργα του μεταφράστηκαν στά άγγλικά καί στά γαλλικά.

Καλαπανίδας Κώστας: Γεννήθηκε στην Παλαιοκαρυά Τρικάλων τό 1935. Είναι δάσκαλος κι άσχολείται μέ τήν παιδική λογοτεχνία. Έργα του: «Παιδικά τραγούδια», «Κουβέντα μέ τ' άστέρια», «Τό καλό παιδί», «Μέ τόν ήλιο στό πρόσωπο», «Γράψε έλεύθερα». «Όδική άνθολογία».

Καρθαίου Ρένα: Φιλολογικό ψευδώνυμο της Ειρήνης Λάκωνος-Μπρούσαλη. Γεννήθηκε στην Αθήνα (1913). Έξεδωσε μαζί με τόν άντρα της, τό δημοσιογράφο Αντ. Μπρούσαλη, τό περιοδικό «Η πλώρη» (1963). Είναι ιδρυτικό καί διοικητικό μέλος του «Κύκλου Έλληνικού παιδικού Βιβλίου». Έχουν έκδοθει οι παρακάτω ποιητικές συλλογές της: «Τά πουλιά της Ίεριχώ» (1949), «Τό δέντρο του ούρανοῦ» (1961) «Χαρταετοί στον ούρανό» γιά παιδιά (1973). Έχει βραβευτεί από τή «Γυναικεία Λογοτεχνική Συντροφιά» (1972). Είναι μέλος του Συνδέσμου Έλλήνων Λογοτεχνών.

Κουβαλιά-Γουμενοπούλου Μαρία: Γεννήθηκε στην Αθήνα (1929). Άσχολείται μέ τήν παιδική λογοτεχνία. Έργα της: «Περνά περνά ή μέλισσα», «Πές μου κάτι μανούλα», «Γιορτές στό σχολείο μας», «Μιά ώραία πεταλούδα», «Ίστορίες σαν τό μέλι» κ.ά.

Καρκαβίτσας Άνδρέας: Γεννήθηκε στά Λεχαινά Ήλειας τό 1865 καί πέθανε στό Μαρούσι (Άττικής) στό 1929. Σπούδασε ιατρική στό Παν/μιο Άθηνών. Έργάστηκε σαν στρατιωτικός γιατρός. Είναι ένας από τούς κορυφαίους Έλληνες πεζογράφους. Έξέδωσε πολλά βιβλία. Μερικά από αυτά είναι: «Λόγια της πλώρης», «Διηγήματα γιά τά παλικάρια μας», «Διηγήματα του γυλιού», «Ή Λυγερή», «Ό Ζητιάνος», «Ό Άρχαιολόγος» κ.ά.

Μαζί μέ άλλους δυό συνεργάτες έγραψε άναγνωστικά της Β΄, Γ΄, Δ΄, Ε΄ δημοτικού.

Κουρτίδης Άριστοτέλης: Γεννήθηκε στό Μυριόφυτο της Άν Θράκης τό 1858 καί πέθανε στην Αθήνα τό 1928. Σπούδασε στή Φιλοσοφική Σχολή Άθηνών. Έξακολούθησε τίς σπουδές του στή Γερμανία (φιλοσοφία καί παιδαγωγική). Έργάστηκε σαν καθηγητής σέ διάφορα Γυμνάσια. Από τό 1880 ώς τό 1894 ήταν άρχισυντάκτης στό περιοδικό «Διάπλαση των Παίδων».

Έγραψε λογοτεχνικά βιβλία γιά παιδιά καί νέους, σχολικά παιδαγωγικά βιβλία καί άσχολήθηκε μέ μεταφράσεις ξένης λογοτεχνίας. Ή παρουσία του ύπήρξε σημαντική σέ ό,τι αφορά τήν ψυχική καί πνευματική εξέλιξη του Έλληνόπουλου.

Κρόκος Γιώργης: Γεννήθηκε στή Χίο τό 1916. Σπούδασε στή Μαράσλειο Παιδαγωγική Άκαδημία καί στή Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου Άθηνών. Έργάζεται σαν δάσκαλος. Άσχολείται μέ τήν παιδική λογοτεχνία. Είναι ένας από τούς πιό άξιους καί πολυγράφους εκπροσώπους της καί ένας από τούς πιό γνήσιους δημοτικιστές της

έι .αχης μας. Έχει βραβευτεί πολλές φορές από τον «Κύκλο του Έλληνικού Παιδικού Βιβλίου» καθώς κι από τη «Γυναικεία Λογοτεχνική Συντροφιά». Ο Κρόκος είναι καί μουσικός καί αυτό ίσως νά τον βοηθάει νά γράφει τόσο μουσικά λυρικά ποιήματα.

Μακρής Κίτσος: Γεννήθηκε στή Λάρισα τό 1917. Μένει στό Βόλο. Άσχολεϊται μέ τή μελέτη τής λαϊκής τέχνης του Πηλίου ιδιαίτερα, αλλά καί όλης τής Ελλάδας. Για τήν έργασία του τιμήθηκε τό 1956 μέ έπαινο από τήν Άκαδημία Άθηνών. Τό 1960 πήρε τό Κρατικό Βραβείο γιά δοκίμιο. Η προσφορά του στήν έρευνα τής ελληνικής λαϊκής τέχνης είναι πολύτιμη. Μνημειώδες είναι τό έργο του: «Η λαϊκή τέχνη του Πηλίου».

Μανθόπουλος Δημήτρης: Γεννήθηκε στή Δράμα τό 1937 όπου είναι καί δάσκαλος. Σπούδασε στήν Παιδαγωγική Άκαδημία τής Θεσσαλονίκης. Έξέδωσε δύο ποιητικές συλλογές γιά παιδιά. «Τήν Κιθάρα τής Άγάπης» Βραβείο Γυναικείας Λογοτεχνικής Συντροφιάς 1976. «Μέ λένε Ηλιο» Βραβείο Κύκλου Έλληνικού Παιδικού Βιβλίου, 1978.

Παλαμάς Κωστής: Γεννήθηκε στήν Πάτρα τό 1859 καί πέθανε στήν Άθήνα τό 1943. Σπούδασε Νομικά στό Παν/μιο Άθηνών. Έργάστηκε καί ως δημοσιογράφος. Έγινε Γεν. Γραμματέας του Παν/μίου Άθηνών. Τό 1926 έγινε Άκαδημαϊκός. Τιμήθηκε μέ πολλά βραβεία. Άσχολήθηκε μέ όλα τά είδη του λόγου, κυρίως όμως μέ τήν ποίηση. Πολλά έργα του έχουν μεταφραστεί σέ ξένες γλώσσες.

Ο Παλαμάς θεωρείται, όπως καί ό Σολωμός, έθνικός ποιητής. Τό έργο του είναι τόσο άπλωμένο πού δέν μπορεί ούτε οί τίτλοι των βιβλίων του νά αναφερθούν σέ λίγες γραμμές.

Στήν κηδεία του (Η Ελλάδα ήταν σκλαβωμένη στους Γερμανούς) έγινε προσκύνημα καί ξεσηκωμός. Ο Σικελιανός είπε: «Στό φέρετρο αυτό άκουμπά ή Ελλάδα». Αυτό ήταν καί είναι ό Παλαμάς: Η Ελλάδα.

Παπαλουκά Φανή: Γεννήθηκε στήν Άθήνα τό 1924. Σπούδασε Άρχαιολογία στό Πανεπιστήμιο Άθηνών καί μετεκπαιδεύτηκε στό Λονδίνο καί στό Παρίσι.

Έχει εκδόσει τά βιβλία: «Βάστα καημένο Μεσολόγγι» (Μέ συνεργασία τής Έ. Βακαλό), «Κάστρα του Μοριά», «Στόν καιρό του Όθωνα», «Ίστορίες σάν παραμύθια», «Ο γερο-Όλυμπος», «Ίστορίες από τήν Κύπρο». Διακρίνεται γιά τή στρωτή δημοτική της καί τήν άνετη διήγηση.

Παπαντωνίου Ζαχαρίας: Γεννήθηκε στο Καρπενήσι τό 1877. Πέθανε στην Άθήνα τό 1940. Έργάστηκε ως δημοσιογράφος. Έγινε Νομάρχης, Διευθυντής τής Έθνικής Πινακοθήκης και Άκαδημαϊκός τό 1938. Ποιητής και πεζογράφος από τούς πιό διαλεχτούς. Έξέδωσε πολλά βιβλία. Άναφέρουμε αυτά πού έγραψε γιά παιδιά: «Χελιδόνια» 1920, από τά πιό ώραία ποιήματα τής έλληνικής παιδικής λογοτεχνίας. Σταθμό άποτέλεσε τό βιβλίο του «Τά ψηλά Βουνά» 1918 γιά τήν Γ' του δημοτικού.

Ποταμιάνος Θέμος: Γεννήθηκε στην Κεφαλονιά τό 1895 και πέθανε στην Άθήνα τό 1973. Ήταν αξιωματικός του Οικονομικού Κλάδου στο Πολεμικό Ναυτικό. Άσχολήθηκε μέ τή λογοτεχνία και ιδιαίτερα μέ τήν περιγραφή τής ζωής του ναυτικού, τών ψαράδων και του κόσμου τής θάλασσας.

Σακελλαρίου Χάρης: Γεννήθηκε στο Θαυμακό Φθιώτιδας τό 1923. Άπό νωρίς άσχολήθηκε μέ τή λογοτεχνία. Έχει δημοσιεύσει άρκετές ποιητικές συλλογές διηγημάτων, θεατρικά, διάφορες μελέτες κ.ά. Έπιδόθηκε μ' έπιτυχία και στην παιδική λογοτεχνία και βραβεύτηκε έπαινετημένα σε διαγωνισμούς παιδικής ποίησης και πεζογραφηματος. Άπό τά έργα του γιά παιδιά ξεχωρίζουν: «Τρεις μικροί κοσμοναύτες», «Χαρούμενες φωνές», «Τό θεριό πού μέρωσε», «Μύθοι και περίεργα άπ' τόν κόσμο τών φυτῶν» κ.ά.

Ποιήματά του έχουν μεταφραστεί στά γαλλικά και ιταλικά.

Σιοτρόπου Νότα: Γεννήθηκε στην Άθήνα και σπούδασε χαρακτηριστή στην Άνώτατη Σχολή Καλών Τεχνῶν και στην Ίταλία τοιχογραφία και ψηφιδωτό. Έχει λάβει μέρος σε πολλές ομαδικές εκθέσεις εδῶ και στο έξωτερικό. Παράλληλα, έχει κάνει και άτομικές εκθέσεις σε διάφορες πόλεις. Ή κ. Σιοτρόπου έκανε τήν εικονογράφηση και τή σελιδοποίηση αυτού του βιβλίου.

Σολωμός Διονύσιος: (1798-1857) Γεννήθηκε στη Ζάκυνθο και πέθανε στην Κέρκυρα. Σπούδασε Νομικά στην Ίταλία. Όταν γύρισε στη Ζάκυνθο, άρχισε νά γράφει ποιήματα στα έλληνικά χρησιμοποιώντας τή δημοτική γλώσσα. Όταν ξέσπασε ή επανάσταση του 1821, ό ποιητής τήν ύμνησε μέ τά έργα του: Έγραψε τόν «Ύμνο εις τήν Έλευθερία», «Ψδῆ εις τόν θάνατο του Λόρδου Μπάυρον» και άργότερα τούς «Έλευθερους πολιορκημένους» κ.ά. Είναι ό έθνικός μας ποιητής. Ή προσφορά του στα έλληνικά γράμματα είναι άνεκτίμητη.

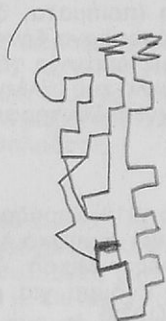
Σουρέλης Γιώργος: Γεννήθηκε στή Χώρα Τριφυλίας. Είναι φιλόλογος. Γράφει ποιήματα για παιδιά. Από τό ραδιόφωνο έχει μεταδοθῆ σειρά από θεατρικά κείμενά του μέ τίτλο: «'Ανάμεσα στούς θεούς καί στούς ἥρωες» καθώς καί τό θεατρικό του ἔργο: «Σαῖτα στά χέρια τοῦ Θεοῦ». Ἐχει συνεργαστεῖ στό βιβλίο «'Ο ἀγέρας παίζει φλογέρα».

Τσιμικήλη Πιπίνα: Γεννήθηκε στό Γύθειο. Σπούδασε ὀδοντογιάτρος στό Πανεπιστήμιο Ἀθηνῶν. Είναι μιὰ ἐξέχουσα φυσιογνομία στήν παιδική λογοτεχνία. Είναι πολυγραφότατη (ποιήματα, διηγήματα, παραμύθια, μυθιστορήματα). Ἐχει μεταφράσει ἔργα ξένης λογοτεχνίας καί ἔχει διασκευάσει, ὅπως πάντα, μέ ἐπιτυχία τόν Αἴσωπο. Ἐχει ἐπανελημμένα βραβευτεῖ ἀπό τόν Κύκλο τοῦ Ἑλληνικοῦ Παιδικοῦ Βιβλίου καί ἀπό τή Γυναικεία Λογοτεχνική Συντροφιά.

Τυπάλδος Νίκος: Γεννήθηκε στή Χαλκίδα τό 1913. Σπούδασε νομικά. Ἀπό τό 1942 ἔχει ἀφοσιωθῆ στό χριστιανικό ποιητικό λόγο. Ἐχει κυκλοφορήσει τέσσερις ποιητικές συλλογές: «Μικρή Ὀδύσσεια» (1952), «Θέσεις καί ἀντιθέσεις» (1958), «Ἐνδυμα γιά μιὰ γυμνή στιγμή» (1969), «Στῆς χαρᾶς τό περιβόλι» (1973).

Χατζηνικολάου Ντίνα: Γεννήθηκε στήν Ἀθήνα. Σπούδασε μουσική στό Ὡδεῖο Ἀθηνῶν. Ἀσχολήθηκε ἰδιαίτερα μέ τήν παιδική ποίηση, ὅπου διακρίνεται γιά τή λεπτότητα καί γιά τήν εὐγένεια τῶν στίχων της.

Ἐξέδωσε ποιήματα γιά παιδιά σέ συλλογές: «Χαμόγελα», «Κυκλάμινα», «Τό βιβλίο τῆς Μυρτῶς». Καί τά τρία ἔχουν βραβευτεῖ ἀπό τή Γυναικεία Λογοτεχνική Συντροφιά.

W

ΕΚΔΟΣΗ Γ' 1981 – ΑΝΤΙΤΥΠΑ 170.000 – ΣΥΜΒΑΣΗ 3506/19.11.80
ΕΚΤΥΠΩΣΗ: ΑΘΗΝΑΪΚΗ ΛΙΘΟΓΡΑΦΙΑ – ΙΩΑΝ. ΚΟΥΣΟΥΛΗΣ
ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑ: Δ. ΒΑΣΙΛΑΚΟΥ ΚΑΙ ΣΙΑ Ο.Ε.

Ψηφιοποιημένο από το Εθνικό Κέντρο Βιβλίου στο πλαίσιο του Προγράμματος Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Handwritten scribble

Handwritten scribble

Handwritten scribble

Handwritten scribble

Large handwritten scribble

Handwritten scribble

Handwritten scribble

